

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ŞİİRDE “GİBİ” EDATININ İŞLEVİ VE İLKÖĞRETİM
II. KADEME TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
KULLANILMA BOYUTU**

Selma İSLİOĞLU

İzmir

2008

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ŞİİRDE “GİBİ” EDATININ İŞLEVİ VE İLKÖĞRETİM
II. KADEME TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE
KULLANILMA BOYUTU**

Selma ISLİOĞLU

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Mehmet AKKAYA

İzmir
2008

YEMİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “ Şiirde “gibi” edatının işlevi ve ilköğretim ikinci kademe Türkçe Öğretiminde Kullanılma Boyutu” adlı çalışmanın tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

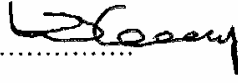

20/ 05/ 2008

Selma ISLİOĞLU

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne

İş bu çalışma, j¼rimiz tarafından T¼rke Eğitimi Anabilim Dalı T¼rke
ğretmenliği Bilim Dalında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan.....Prof. Dr. İlhan GENÇ
Üye.....Yrd. Doç. Dr. Mehmet YARDIMCI
Üye.....Yrd. Doç. Dr. Mehmet AKKAYA

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen ğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım.

20/05/2008

Prof. Dr. Sedef GİDENER

Enstit¼ M¼d¼r¼

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ FORMU

YAZARIN	Bu Bölüm Merkezimizde Doldurulacaktır
Soyadı : ISLIOĞLU Adı : Selma	Tez No : Tez kodu : Üniversite kodu :
TEZİN ADI Türkçe : ŞİİRDE “GİBİ” EDATININ İŞLEVİ VE İLKÖĞRETİM II. KADEME TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILMA BOYUTU Yabancı Dil : THE FUNCTION OF THE PREPOSITION “LIKE” IN POETRY AND THE DIMENSION OF THE USE OF “SUCH AS” IN THE TURKISH SECOND PHASE OF PRIMARY EDUCATION	
TEZİN TÜRÜ <u>Yüksek Lisans</u> <u>Doktora</u> <u>Tıpta Uzmanlık</u> <u>Sanatta Yeterlilik</u> [x] [] [] []	
TEZİN Yazıldığı Dil : Türkçe Sayfa Sayısı :251 Kaynak Sayısı : 74	
TEZİN KABUL EDİLDİĞİ Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi Enstitü : Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yıl :2008	
TEZ DANIŞMANLARININ Unvanı, Adı ve Soyadı : Yrd. Doç. Dr. Mehmet AKKAYA Unvanı, Adı ve Soyadı :	
TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER 1- Gibi edatı 2- Şiir 3- İşlev 4- Çocuk 5- Somut/soyut/özel/cins	YABANCI DİL ANAHTAR KELİMELER 1- Preposition “like” 2- Poem 3- Function 4-Child 5- Concrete/ abstract/ proper/ common
Tarih :	İmza : Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Şiir edebi bir tür olarak yıllarca araştırmacılara konu olmuştur. Çeşitli dönemler, akımlar şairleri şiiri farklı tanımlamaya itmiştir. “Şiir nedir, hangi unsurlardan oluşur, şiirin sınırlılıkları nelerdir?” gibi sorulara birçok kaynakta değinilmiş ve bu sorulara cevaplar aranmıştır.

Şiir öncelikli olarak bir dilin uzantısıdır. Şiirde kullanılan bir sözcük şiirin anlam değerini artıracak gibi azaltabilir de. Öyle dilsel unsurlar vardır ki her dönem şiirde az ya da çok kullanılmıştır. Bunlardan birisi tek başına anlamı olmayan ama anlatımda işlev kazanan “gibi” edatıdır. Daha önce bu konuyla ilgili kapsamlı bir araştırmanın olmaması çalışma konumuzun, “şiirde gibi edatının işlevi” olmasında etkili oldu.

Birinci bölümde edatlar hakkında kısaca bilgi verilmiş, araştırmanın amacı ve önemi üzerinde durulmuştur. Ayrıca çalışmamızın sınırlılıkları açıklanmış, gerekli tanımlar yapılmış, problem durumu ortaya konmuş ve alt problemler belirlenmiştir.

İkinci bölümde, araştırmamız sırasında yararlandığımız edebiyat, tarih, eğitim vb. alanlara ait başlıca kaynaklar, kısaca tanıtılarak bunların hangi bölümlerinden hangi amaçla yararlandığı belirtilmiştir. Çalışmamızla yakın ilişkisi bulunan diğer tez vb. çalışmalardan da ne ölçüde yararlandığı açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde, araştırmanın yöntemi açıklanmış; modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ile veri çözümleme teknikleri üzerine açıklamalar yapılmıştır.

Dördüncü bölüm, çalışmamızın verilerinin değerlendirildiği ve sunulduğu asıl bölüm olan “Bulgu ve Yorumlar” bölümüdür. Bu bölümde, öncelikle gibi edatı ve şiir üzerinde durulmuştur. İncelenen şairler ve şiirleri hakkında bilgi verilmiş, tespit edilen gibiler tablolar halinde sunulmuştur. Gibi edatına bağlanan sözcüklerin somut, soyut, özel, cins olma durumları incelenmiş ve çıkan sonuçlar grafiklere aktarılmıştır. Ayrıca ilköğretimin ikinci kademesinde okutulan Türkçe ders kitaplarındaki şiirler de incelenerek, eğitim yönünden de işlevi ortaya koyulmuştur. Şiirlere kolay

ulaşılabilmesi için, içinde “gibi”yi tespit ettiğimiz Őirler de çalışmamızın sonuna eklenmiştir.

Son bölüm olan beşinci bölümde, çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlar ve araştırmanın kaynakçası verilmiştir.

Üniversite öğrenimim boyunca bilgi ve deneyimlerinden faydalandığım tüm hocalarıma, hem niversite yıllarında hem de yüksek lisans ders aşamasında biz öğrencilerine desteğini esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Nevin AKKAYA’ya, divan Şiirini sevdirek, çalışmalarımnda desteğini içtenlikle hissettiğim, çok kıymetli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet AKKAYA’ya ve eğitimimi çok önemseyen aileme gönülden teşekkür ederim.

SELMA ISLİOğLU

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLO LİSTESİ.....	vi
GRAFİK LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	ix
BÖLÜM I	
GİRİŞ	
1.1.Giriş	1
1.2. Problem Durumu.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
1.4. Problem Cümlesi.....	4
1.5. Alt Problemler.....	4
1.7. Sınırlılıklar.....	6
BÖLÜM II	
İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	
2.1. İlgili Yayın ve Araştırmalar.....	8
BÖLÜM III	
YÖNTEM	
3.1. Araştırma Modeli.....	11
3.2. Evren ve Örneklem.....	11
3.3. Veri Toplama Araçları.....	12
3.4. Veri Çözümleme Teknikleri.....	12
BÖLÜM IV	
BULGULAR VE YORUMLAR	
4.1. Gibi Edatı.....	13
4.2. Şiirde Gibi Edatının İşlevi.....	17
4.2.1. Şiir	17

4.2.2. Divan Şiirinde Gibi Edatının İşlevi ve Kullanılma Boyutu.....	18
4.2.2.1. Divan Şiiri.....	18
4.2.2.2. Necâtî Beğ'in Hayatı ve Şiir Anlayışı.....	23
4.2.2.2.1.Necâtî Beğ'in Gazellerinde Gibi Edatıyla Birlikte Kullanılan Kelimelerin İncelenmesi ve Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesi.....	24
4.2.2.3. Nedim'in Hayatı ve Şiir Anlayışı.....	33
4.2.2.3.1. Nedim'in Gazellerinde Gibi Edatıyla Birlikte Kullanılan Kelimelerin İncelenmesi ve Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesi.....	37
4.2.3. Âşık Şiirinde Gibi Edatının İşlevi ve Kullanılma Boyutu...	40
4.2.3.1.Âşık Şiiri.....	40
4.2.3.2. Karacaoğlan'ın Hayatı ve Şiir Anlayışı.....	45
4.2.3.2.1. Karacaoğlan'ın Şiirlerinde Gibi Edatıyla Birlikte Kullanılan Kelimelerin İncelenmesi ve Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesi.....	52
4.2.3.3. Erzurumlu Emrah'ın Hayatı ve Şiir Anlayışı	56
4.2.3.3.1. Erzurumlu Emrah'ın Şiirlerinde Gibi Edatıyla Birlikte Kullanılan Kelimelerin İncelenmesi ve Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesi	61
4.2.4. İkinci Yeni Şiirinde Gibi Edatının İşlevi ve Kullanılma Boyutu.....	65
4.2.4.1. İkinci Yeni Şiiri	65
4.2.4.2.Ahmet Turgut Uyar'ın Hayatı ve Şiir Anlayışı.	70
4.2.4.2.1. Turgut Uyar'ın Şiirlerinde Gibi Edatıyla Birlikte Kullanılan Kelimelerin İncelenmesi ve Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesi	73
4.2.5. Bağımsız Şairlerden Fazıl Hüsni Dağlarca.....	84
4.2.5.1. Fazıl Hüsni Dağlarca'nın Şiirlerinde Gibi Edatıyla Birlikte Kullanılan Kelimelerin	

İncelenmesi ve Gibi Edatının Kullanılma Oranı..	89
4.3. İlköğretimin İkinci Kademesinde İşlenen Şiirlerde Gibi	
Edatının Kullanımı.....	95
4.3.1. Çocuk ve Şiir.....	95
4.3.2. İlköğretimin İkinci Kademesinde Okutulmuş Olan Türkçe	
Ders Kitaplarında Yer Alan Şiirlerde Gibi Edatının	
Kullanımı.....	99
4.3.2.1. Benzetme Edatına (Gibi) Bağlanan Kelimelerin Somut,	
Soyut, Özel, Cins Olmaları Bakımından İncelenmesi.....	106
BÖLÜM V	
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	
5.1. Sonuç ve Değerlendirme.....	109
KAYNAKÇA.....	116
EKLER.....	122

TABLolar

Tablo 1: Necâtî Beğ Divanında Yer Alan Gazelerde Gibiye Bağlanmış Durumdaki Sözcüklerin Somut/ Soyut/ Özel/Cins Oluşlarının İncelenmesi.....	24
Tablo 2: Nedim Divanında Yer Alan Gazelerde Gibiye Bağlanmış Durumdaki Sözcüklerin Somut/ Soyut/ Özel/ Cins Oluşlarının İncelenmesi.....	37
Tablo 3: Karacaoğlan'ın Şiirlerinde Gibiye Bağlanmış Durumdaki Sözcüklerin Somut/ Soyut/ Özel/ Cins Oluşlarının İncelenmesi.....	52
Tablo 4: Erzurumlu Emrah'ın Şiirlerinde Gibiye Bağlanmış Durumdaki Sözcüklerin Somut/ Soyut/ Özel/ Cins Oluşlarının İncelenmesi.....	61
Tablo 5: Turgut Uyar'ın Şiirlerinde Gibiye Bağlanmış Durumdaki Sözcüklerin Somut/ Soyut/ Özel/ Cins Oluşlarının İncelenmesi.....	73
Tablo 6: Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Şiirlerinde Gibiye Bağlanma Durumdaki Sözcüklerin Somut/ Soyut/ Özel/ Cins Oluşlarının İncelenmesi.....	89
Tablo 7: Türkçe Ders Kitaplarında Benzetme Edatı Gibiye Bağlanan Kelimelerin Somut/Soyut/ ve Cins/Özel Olmaları Bakımından İncelenmesi.....	106
Tablo 8: Şairlerin Benzetme Edatı Gibiyle Birlikte Ortak Kullandığı Sözcükler.....	111
Tablo 9: Şairlerin Somut Sözcükleri En Çoktan En Aza Kullanmalarına Göre Sıralanışı.....	112
Tablo 10: Şairlerin Soyut Sözcükleri En Çoktan En Aza Kullanmalarına Göre Sıralanışı.....	113
Tablo 11: Şairlerin Cins Sözcükleri En Çoktan En Aza Kullanmalarına Göre Sıralanışı.....	114
Tablo 12: Şairlerin Özel Sözcükleri En Çoktan En Aza Kullanmalarına Göre Sıralanışı.....	114

GRAFİKLER

Grafik 1: Necâtî Beğ'in Gazellerinde Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesini Gösterir Grafik.....	32
Grafik 2: Nedim'in Gazellerinde Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesini Gösterir Grafik.....	40
Grafik 3: Karacaoğlan'ın Şiirlerinde Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesini Gösterir Grafik.....	55
Grafik 4: Erzurumlu Emrah'ın Şiirlerinde Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesini Gösterir Grafik	64
Grafik 5: Turgut Uyar'ın Şiirlerinde Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesini Gösterir Grafik.....	83
Grafik 6: Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Şiirlerinde Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesini Gösterir Grafik.....	92
Grafik 7: Necâtî Beğ'in, Nedim'in, Karacaoğlan'ın, Erzurumlu Emrah'ın, Turgut Uyar'ın ve Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Şiirlerinde Gibi Edatının Kullanılma Oranları Karşılaştıran Grafik.....	93
Grafik 8: İncelenen Türkçe Ders Kitaplarında Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesini Gösterir Grafik.....	108

ÖZET

Araştırmamız şiirde gibi edatının işlevi ve gibinin ilköğretim ikinci kademe Türkçe eğitiminde kullanılma boyutu ile ilgilidir.

Yaptığımız çalışmada gibinin halk şiirinde, divan şiirinde, çağdaş şiirde ve ilköğretimin ikinci kademesinde okutulan Türkçe ders kitaplarında yer alan şiirlerde, ne görev yaptığı incelenmiştir. Bunun için Necâfî ile Nedim'in gazelleri, Karacaoğlan, Erzurumlu Emrah, Turgut Uyar ve Fazıl Hüsnu Dağlarca'nın şiirleri ele alınmıştır. Bu altı şairin şiirlerinde, gibi hususunda ortak kullanımlar tespit edildiği gibi farklı kullanımlar da ortaya konmuştur.

Çalışmamızın başında, yaptığımız değerlendirmelerin dayandığı temeller ortaya konmuş, edatlar ve gibi hakkında bilgi verilmiş, şiirlerin incelemesine geçilmeden önce şairlerin hayatlarına değinilmiş ve edebiyat anlayışları açıklanmıştır.

Şiirlerin incelenmesinde ilk önce gibi edatının geçtiği yerler tespit edilmiş, “gibi” nin anlatıma olan katkısı incelenmiş, gibinin benzetme ögesi olma özelliği üzerine durulmuştur. Daha sonra bu benzetmelerde gibiye bağlanan sözcüklerin somut/ soyut/ cins/ özel olma durumları incelenerek, gibinin şiirdeki işlevi ortaya konmuştur. İlköğretimin ikinci kademesinde okutulmuş olan Türkçe ders kitaplarındaki şiirler için de aynı inceleme yapılarak “çocuk, şiir, benzetme, gibi” arasındaki bağ ortaya konmuş, çocuğun bilişsel gelişim süreci dikkate alınarak okutulan şiirlerdeki benzetmelerin somut/ soyut algılayışlarına uygun olup olmadıkları ortaya konmuştur.

Çalışmamızda ulaştığımız sonuçlar, tüm bu bilgi ve değerlendirmeler sonucu elde edilmiştir.

Anahtar kelimeler: gibi edatı, şiir, işlev, çocuk, somut, soyut, özel, cins

ABSTRACT

Our research is related to the function of the preposition “like” in poetry and the dimensions of the use of “such as” in the Turkish second phase of primary education.

The function of “like” in folk poetry, Divan poetry, contemporary poetry, and in poems taught in Turkish course books of the second phase of primary education have been analyzed in our study. For this purpose, the lyric poems of Necâtî and Nedim, and poems of Karacaoğlan, Erzurumlu Emrah, Turgut Uyar and Fazıl Hüsni Dağlarca have been discussed. Common ways of usage as well as the differences in usage have been determined with respect to “like” in the poems of these six poets.

In the beginning of our study, the bases of our evaluations were defined; information was provided on the prepositions and “like”; lives of poets were mentioned and their conceptions about literature were represented prior to examining the poems.

During the analyses on poems, firstly the locations where the preposition “like” are used were determined; the contribution of “like” in expressions was examined; and the feature of “like” being an element of simile was emphasized. Then the states of words, which are connected to “like” in such similes, being concrete / abstract / common / proper were analyzed and the function of “like” in poetry was defined. The same analyses was performed on the poems taught in Turkish course books in the second phase of primary education; the connection between “child, poem, simile, like” was stated; and it was determined as to whether the similes in these poems were suitable for the concrete/ abstract perception of children in consideration of their cognitive development process.

The results of our study have been obtained in conclusion to all these information and evaluations.

Key words: preposition “like”, poem, function, child, concrete, abstract, proper, common.

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Giriş:

Edebiyatta önemli bir yer tutan şiir, şairlerin şiir anlayışlarına ve ortaya koydukları şiirlere göre değişik şekilde tanımlanabilir. Türkçe sözlükte şiirin üç ayrı tanımıyla karşılaşırız. Buna göre, şiir: “1. Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, edebî anlatım biçimi, manzume, nazım, 2.Bir şairin, bir dönemin bu sanatı kullandığı özel biçim, 3.Düş gücüne, hayale, imgeye, gönle seslenen, anı, duygu, coşku uyandıran, etkileyen şey” dir. (TDK, 2005:1867)

Şiir ve dil arasında çok sıkı bir münasebet vardır. Bu münasebetten şiir dili hâsıl olmuştur. Şiir diline göre her kelimenin olur olmaz şiire girmesi kabul edilemez. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın ifadesiyle “...berikilerde sırf delâlet ettikleri uzak, yakın mânaları için kullanılan kelime, şiire büsbütün başka hususiyetleri için girer. O artık şiirde yalnız kamusta mevcut falan veya filân mânaların sahibi olan kelime değil, bir hâlet-i ruhiyenin malzemesini kendinde bulmuş olduğu bir sanat malzemesidir...”(Tanpınar, 2000: 18)

Şiire bu sanatsal değeri kazandıran unsurlardan birisi benzetmelerdir. “Benzetme, anlatıma canlılık ve imge değeri katmak içindir. Ondan yazı dilinde de konuşma dilinde de sık sık yararlanılır.” (Gencan,2001: 545) Bilhassa şiirde, benzetme birçok dönemde vazgeçilmez bir unsurdur. Benzetmelerde bazı kelimeler kalıplaşır. Öyle kelimeler var ki benzetmenin parçası olarak daima şiirde yer alır. Örneğin, “gül, rüya, su, hayal” gibi kelimelerin var oluşu adeta şiir içindir.

Bazı kelimeler ise tek başına bir anlam taşımasa da anlatımda yaptığı görevle daima şiirde yer alır. Bunlardan en önemlisi “gibi” edatıdır. Edatlar,

“Tek başlarına anlamları olmayan, anlatım içerisinde, kelimeler, öbekler ve cümleler arasında çeşitli ilgiler kurma ve onları birbirine bağlama görevi yapan kelimelerdir.” (Kahraman,1996: 139) Gibi edatı çoğunlukla benzetilen ile benzeyen arasındaki ilişkiyi tamamlayarak çok zaman şiirde yer almayı başarır. Yapılan benzetmelerde gibi edatının kullanım alanını ve sıklığını ortaya koymak, bu çalışmanın başlıca amacıdır. Benzetmelerde gibi edatıyla birlikte kullanılan kelimeler, bu kelimelerin somut, soyut, özel, cins olarak incelenmesi şairlerin kelimelere bakışını açıklamada, şairler arasındaki ortak benzetme unsurlarını ve şairlerin imge gücünü ortaya koymada önemlidir.

Çocuk ve şiir arasında da sıkı bir bağlantı vardır. “... şiirlerin, çocuğa güzellik duygusu kazandırmada ve yüce erdemler aşılama önemli bir rolü vardır. Bu da açık bir şekilde, çocuğa belirli düzeylerde uygun düşecek şiirlerin okutulması gerektiği gerçeğini ortaya koymaktadır.” (Yardımcı ve Tuncer, 2002: 185)

Çocuk ana dilini daha etkili kullanmayı edebi ürünleri okuyarak öğrenir, dilini bu ürünlerle zenginleştirir ve ilk estetik değerleri kavramaya, kazanmaya başlar. Dolayısıyla çocukların şiirlerde karşılaştıkları benzetmeler çocuğun somut ve soyut algılayışının gelişmesinde, edebi kavramların oluşumunda etkilidir. Bu yüzden Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin çocukların bilişsel gelişim düzeyine uygunluğu göz önünde tutulurken, aynı zamanda bu şiirlerde yer alan benzetmelerin ve gibi edatının kullanımının şiirin anlamına ve ahengine olan etkisinin ne olduğu, dilbilgisi çalışmalarında somut, soyut, özel, cins kavramları ile benzetmeler arasında bir bağlantı kurulup kurulamayacağı üzerinde de durulması gerekmektedir.

Çocuklar, küçük yaşlardan itibaren bilerek ya da bilmeyerek benzetmeler yapmaya başlar ve yaşamı boyunca günlük yaşamda bir takım benzetmeler yaparak kendilerini ifade ederler. Çocukların şiirlerde karşılaştıkları benzetmeler çocukta benzetme kavramının yerleşmesi açısından önemlidir. Bu

açından çocuk benzetme öğelerini tanımalı ve gibi edatının işlevini sezebilmelidir.

1.2. Problem Durumu

Edatlar tek başına anlamı olmayan ama anlatımda görev yapan sözcüklerdir ve sözcük türü olarak dilin bir parçası konumundadırlar. Şiir de hem dilin uzantısı hem de edebi bir tür olarak varlığını asırlarca sürdürür.

Gibi edatı özellikle benzetme ögesi olarak şiirde sıkça kullanılan bir ögedir. “Şairlerce gibi şiirde ne maksatla kullanılmıştır?” sorusuna çeşitli kaynaklarda değinilse de bu konuda ayrıntılı şiir incelemeleriyle sayısal verilere ulaşılmamıştır. “Şairlerin gibi edatını kullanma oranları nasıldır, gibi edatı şiirde daha çok hangi kelimeler arasında bağ kurmakta, hangi kelimelerle birlikte kullanılmaktadır, gibi edatı şiirin vazgeçilmez bir ögesi olma konumunda mıdır?” vb. sorulara sayısal olarak ulaşarak bir değerlendirme yapma, bu çalışmanın problem durumunu ortaya koymaktadır. Gibi ile şiir arasındaki bağı ortaya koyarak gibinin şiirdeki işlevini belirlemek konumuzun temelini oluşturmaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çocuklar, eğitimlerinin ilk yıllarından itibaren anlama ve anlatma çalışmalarında çeşitli edebi türlerle karşı karşıya gelmektedirler. Bu edebi türlerden biri de şiirdir. Çocuğun okuduğu şiiri anlaması için, şiiri oluşturan sözcükler arasındaki bağı kavraması gerekir. Bu bağı kavrayan çocuk, metnin özünü ve yapısını çözebileceği gibi daha sonraki eğitim-öğretim süreci içinde ve yetişkinlik dönemlerinde daha zor metinleri analiz edebileceği gibi derin okuma sürecinde metni anlamlandırabilecektir.

Yeni geliştirilen İlköğretim Türkçe müfredatına göre dilbilgisi konuları çocuklara ezber yöntemi ile aktarılmaya yönelik değil, metinlerin içinde sezdirilerek onların kavrama ve algılamalarını geliştirmeye yöneliktir. Bu açıdan hem edebi bir tür olan şiiri hem de dilbilgisi kapsamında yer alan “gibi” yi bu çalışmamızda birleştirerek bir sonuca varma gereği duyduk.

Çocuk ilköğrenimden itibaren şiir türüyle karşılaşır ve bu türe dair estetik beğeniler, kazanımlar elde eder. Dilbilgisi kapsamında öğrendikleri ile de bu kazanımları birleştirerek, edindiği dil kavramı ve becerisi ile iletişim kurarak, yeni metinler meydana getirir.

Bu yüzden hem öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerini, hem de estetik anlayışlarını geliştirmede önemli yeri olan, duyu gelişimlerine fayda sağlayan edebi bir türün tanıtılarak, bu metinler içinde gibi edatının özelliklerinin ve görevlerinin tespiti için “Şiirde Gibi Edatının İşlevi ve İlköğretimin İkinci Kademesinde Kullanılma Boyutu” konulu çalışmamızın yapılma amacı doğmuştur.

1.4. Problem Cümlesi

Şiirde gibi edatının işlevi ve ilköğretimin ikinci kademesinde kullanılma boyutu nedir?

1.5 Alt Problemler

1.5.1. Edat nedir?

1.5.1.1. Gibi edatının işlevleri nelerdir?

1.5.1.2. Gibi sözcükleri bağlama göreviyle anlamı hangi yönlerden etkiler?

1.5.1.3. Benzetme ve gibi arasında ne gibi bir bağ vardır?

1.5.1.4. “Gibi” nin imge yaratma gücü var mıdır?

1.5.1.5.Gibiye bağlanan sözcükler somut, soyut, özel, cins olma durumları nelerdir?

1.5.1.6.Gibi şiirde en çok kullanılan sözcüklerden birisi konumuna gelmiş midir?

1.5.1.6.Şiirde gibi edatı ile birlikte en çok hangi kelimeler kullanılmıştır?

1.5.2.Şiir nedir?

1.5.2.1.Şiirin unsurları nelerdir?

1.5.2.2.Şiirde benzetmenin yeri nedir?

1.5.2.3.Benzetmenin unsurları nelerdir?

1.5.2.4.Eski edebiyatta şiir anlayışı nasıldır?

1.5.2.4.1.Divan şiirinde gibi edatının işlevi ve kullanılma boyutu nedir?

1.5.2.4.2.Necâtî Beg kimdir ve şiir anlayışı nasıldır?

1.5.2.4.2.1.Necâtî Beg'in şiirlerinde gibi edatının kullanılma oranı nedir?

1.5.2.4.2.2.Necâtî Beg'in şiirlerinde gibi edatı ile beraber kullanılan kelimelerin somut, soyut, özel, cins olma yüzdeleri nasıldır?

1.5.2.4.3.Nedim kimdir ve şiir anlayışı nasıldır?

1.5.2.4.3.1.Nedim'in gazellerinde gibi edatının işlevi ve kullanılma boyutu nedir?

1.5.2.4.3.2.Nedim'in gazellerinde gibi edatı ile beraber kullanılan kelimelerin somut, soyut, özel, cins olma yüzdeleri nasıldır?

1.5.2.5.Âşık şiirinin özellikleri nelerdir?

1.5.2.5.1.Âşık kime denir?

1.5.2.5.2.Âşık şiirinde gibi edatının işlevi ve kullanılma boyutu nedir?

1.5.2.5.3.Karacaoğlan kimdir?

1.5.2.5.3.1.Karacaoğlan'ın şiir anlayışı nasıldır?

1.5.2.5.3.2.Karacaoğlan gibi şiirlerinde ne oranda kullanmıştır?

1.5.2.5.3.3.Karacaoğlan gibiyi ağırlıklı olarak hangi kelimelerle kullanmıştır?

1.5.2.5.4.Erzurumlu Emrah'ın yaşamı ve şiir anlayışı nasıldır?

1.5.2.5.4.1.Erzurumlu Emrah'ın şiirlerinde klasik şiirin etkileri görülmekte midir?

1.5.2.5.4.2.Erzurumlu Emrah klasik şiirin etkisinde kaldıysa bu etki şiirlerinde “gibi” yi kullanma oranını etkilemiş midir?

1.5.2.6.İkinci Yeni şiirinin özellikleri nelerdir?

1.5.2.6.1.Turgut Uyar kimdir, şiir anlayışı nelere göre şekillenmiştir?

1.5.2.6.1.1.Turgut Uyar’ın şiirlerinde gibinin işlevi ve kullanılma boyutu nedir?

1.5.2.6.1.2.Turgut Uyar’ın şiirlerinde gibiye bağlanan sözcüklerin somut, soyut, özel, cins olma durumları nelerdir?

1.5.2.6.2.Bağımsız şairlerden Fazıl Hüsni Dağlarca’nın şiir anlayışı nedir?

1.5.2.6.2.1.Fazıl Hüsni Dağlarca’nın şiirlerinde gibinin işlevi ve kullanılma boyutu nedir?

1.5.2.6.2.2.Fazıl Hüsni Dağlarca’nın şiirlerinde gibi ne oranda benzetme ve imge ögesi olarak kullanılmıştır?

1.5.3.Şairlerin yaşadığı yüzyıllar, toplumsal olaylar, sanat akımları şairlerin şiirlerinde gibi kullanımlarını etkilemiş midir?

1.5.4.İlköğretimin ikinci kademesinde gibi edatının kullanımı ve işlenişi ne düzeydedir?

1.6.Sınırlılıklar

Araştırmamız “şiir” ve “gibi” sözcüklerine bağlı kalarak sınırlandırılmıştır. Şiir konusu çok kapsamlı olduğundan âşık şiiri, divan şiiri ve yeni Türk şiiri olmak üzere her alandan iki şair belirlenmiştir. Bunlar Necâti Beg, Nedim, Karacaoğlan, Erzurumlu Emrah, Turgut Uyar ve Fazıl Hüsni Dağlarca’dır. Sınırlandırma yapılırken alanlarında ve dönemlerinde, önde gelen şairler olmasına dikkat edilmiştir.

Çalışmamızda Necati Beg ve Nedim’in gazelleri, Fazıl Hüsni Dağlarca’nın, Daha ve çocuklar için hazırlanmış Arkaüstü Uçsuz Bucaksız adlı şiir kitaplarındaki şiirler incelenmiştir. Bunların dışında şu kitaplarda yer alan şiirler de araştırmamızın içeriği kapsamındadır: Turgut Uyar’ın Bütün Şiirlerini

içeren Büyük Saat, Cahit Öztelli'nin hazırladığı Karacaoğlan ve Metin Karadağ'ın hazırladığı Erzurumlu Emrah Yaşamı Sanatı ve Şiirleri.

İlköğretimin ikinci kademesinde okutulan Türkçe ders kitaplarındaki şiirler de incelenmiş, her sınıftan ikişer Türkçe dersi kitabı belirlenerek sınırlandırılmaya gidilmiştir.

Ayrıca tablolar düzenlenirken de kelime sınırlamasına gidilmiştir. Gibiden önce gelen her kelime incelenmemiştir. Kelime incelemelerinde daha çok benzetme ilgisi kurulan dizeler ele alınmıştır. Gibinin ben, sen zamirlerine bağlanma durumları da, ben ve sen kişinin belirsizliğinden dolayı tablo incelemelerinde ele alınmamıştır.

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

2.1. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Çalışmamızda çeşitli alanlardaki değişik kaynaklardan yararlanılmış, her konu için en az üç farklı kaynak incelenmiştir. Bazı kaynaklar doğrudan, bazıları ise dolaylı olarak çalışmamıza dahil edilmiştir.

Maksadımız “ gibi edatının şiirdeki işlevini” ortaya koymak olduğu için kaynak araştırmamız öncelikle şiiri ve gibi edatını konu olan yayınlar üzerine oldu. Şiir konusu çok kapsamlı olduğu için sınırlandırma yoluna gidilmesi gerekti ve belirlediğimiz altı şairin şiir kitapları ana kaynağımız durumuna geldi. Bunlar Necâfî Beg Divanı, Nedim Divanı, Metin Karadağ’ın yazarı olduğu Erzurumlu Emrah, Yaşamı, Sanatı, Şiirleri, Cahit Öztelli’nin yazdığı Karacaoğlan, Bütün Şiirleri ve Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın Arkaüstü Uçsuz Bucaksız, Daha ve Turgut Uyar ‘ın bütün şiirlerini kapsayan Büyük Saat’tir.

Böylece çalışmamız kendi içinde Eski Türk edebiyatı, Halk edebiyatı ve Yeni Türk edebiyatı olarak da bölümlere ayrılmış oldu ve bu sınırlama faydalanılacak kaynakların belirlenmesinde etkili oldu.

Eski Türk edebiyatı şairlerinden Necâfî ve Nedim’i inceleyip, hayatları hakkında bilgi verirken ve klâsik şiir anlayışını ortaya koymaya çalışırken başlıca faydalandığımız kaynaklar, Ahmet Atilla Şentürk’ün Osmanlı Şiiri Antolojisi, Hasibe Mazıoğlu’nun Nedim üzerine yaptığı araştırmaları, Eski Türk edebiyatı araştırmalarını kapsayan Türk Şiiri Özel Sayısı, Türk Dili dergilerinde yer alan M. Çavuşoğlu’nun ve M. Deligönül’ün çalışmaları oldu.

Çalışmamızın içeriğine bağlı olarak âşık şiiri ve âşıklarımız hakkında bilgi toplamak maksadıyla başvurduğumuz kaynaklar Mehmet Yardımcı'nın Âşık Edebiyatı Araştırmaları, Halk Şiiri Âşık şiiri Tekke Şiiri, P. N. Boratav'ın İzahlı Halk Şiiri Antolojisi, 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, Doğan Aksan'ın Halk Şiirimizin Gücü, İlhan Başgöz'ün Karacaoğlan, Öner Yağcı'nın Karacaoğlan ve M. Turan'ın Ozanlık Gelenekleri ve Türk Saz Şiiri'dir.

Yeni Türk edebiyatı kapsamında F. Hüsnü Dağlarca'yı incelerken en çok başvurduğumuz kaynak, A. Kabacalı'nın hazırladığı "Türkçenin Ses Bayrağı Fazıl Hüsnü Dağlarca" oldu. Bunun haricinde Tacettin Şimşek'in "Çocuk Şiirinde Bir Öncü Duyarlık: Dağlarca" başlıklı yazısını da çalışmamıza dahil ettik. Çağdaş Türk edebiyatı kapsamında konumuzun içeriğine bağlı olarak İnci Enginün'ün, Hüseyin Tuncer'in, Şükran Kurdakul'un ve H. Altınkaynak'ın kitaplarını inceledik.

İncelediğimiz şairlerden T. Uyar İkinci Yeni şairi olduğu için İkinci Yeni üzerine yazılmış olan çeşitli kitaplardan da faydalandık. Bu alanda Attila İlhan'ın İkinci Yeni Savaşı, Asım Bezircinin İkinci Yeni Olayı, Hüseyin Tuncer'in İkinci Yeni(ciler)- sıkı şairler adlı kitaplarına ulaşılmış, bu kaynaklar İkinci Yeninin şiir anlayışını ortaya koymada bize büyük yarar sağlamıştır. Ayrıca M. Fuat ve M. Erdost'un araştırmaları tezimizin oluşumuna katkı sağlamıştır.

Edebiyatla ilgili birçok konuda başvurulan Mehmet Kaplan'ın Şiir Tahlilleri, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Edebiyat üzerine makaleleri, M. Fuat Köprülü'nün Edebiyat Araştırmaları, Cevdet Kudret'in Örneklerle Edebiyat Bilgileri yararlandığımız kaynaklar arasındadır.

Bununla birlikte Veysel Çolak'ın Şiir Nedir ve Nasıl Yazılır Yaratıcı Yazma Derslerin'den, İsa Kocakaplan'ın Edebi sanatlar adlı kitabından, Şair Uçar'ın Şiir ve Marifet adlı makalesinden edindiğimiz bilgiler tezimizi zenginleştirmiştir.

Türk Dili ve Hece dergisinin " şiir " üzerine hazırlamış olduğu özel sayılar ise tezimizin ana kaynakları arasında yer aldı.

Tezimizin konusu “gibi” edatına bağlı olarak Őekillendięi için dilbilgisi kaynaklarına da başvurma gereksinimi duyduk. Gibi edatıyla ilgili en geniş bilgilere N. Hacıeminoğlu’nun “Türk Dilinde Edatlar” adlı kitabından ulaştık. Konuyla ilgili faydalandığımız diğer kitaplar ise Şunlardır: Tahir Kahraman’ın ağdaş Türkiye Türkçesi Dilbilgisi, Doğan Aksan yönetiminde N. Atabay, İ. Kutluk ve S. Özel’in hazırladığı Sözcük Türleri, Tahir Nejat Gencan’ın Dilbilgisi.

Türk Dili dergisinin çeşitli sayılarında da bu konuyla ilgili makalelere ulaştık. T. Nejat Gencan’ın Edatlar ve Edat Tümleleri, E. Ekici’nin İlgeçler ve Bağlaçlar Üzerine, O. Bolulu’nun İlgeç ve Bağlaçların Anlatım Değeri adlı makalelerde söylediklerini göz önünde bulundurduk.

İlköğretimin ikinci kademesinde gibi edatının kullanılma boyutunu işlerken, altı, yedi ve sekizinci sınıflarda kullanılan Türkçe ders kitaplarını inceledik. Mary J. Gander, Harry W. Gardiner’in ocuk ve Ergen Gelişimi adlı kitabı, çocuğun bilişsel gelişim sürecini açıklamada, çalışmamıza katkıda bulundu. ocuk ve Şiir başlıklı bölümlerde Mustafa Ruhi Şirin tarafından hazırlanan ocuk Edebiyatı Yıllığı 1987 ve Hece dergisinin ocuk edebiyatı üzerine hazırladığı özel sayısında yer alan makaleler, A.Ferhan Oğuzkan’ın ocuk Edebiyatı adlı kitabı ve Hüseyin Tuncer ile Mehmet Yardımcı’nın birlikte hazırladığı ocuk Edebiyatı, Aklın ve Bilimin Aydınlığında Eğitim Dergileri tezimizde Őekillenmesinde etkili oldu.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.Araştırma Modeli

Araştırmalarımızda içeriğe göre bazı bölümlerde niteliksel, bazı bölümlerde ise niceliksel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Şairlerin şiir görüşleri, yaşamları, kişilikleri, sosyal olayların şaire ve şiirlerine yansımaları açıklanırken niteliksel araştırma modelinden, şiirlerde yer alan gibi edatının sayısal olarak kullanılma oranlarının, gibi edatına bağlanmış sözcüklerin somut, soyut, özel, cins olma durumlarının yüzdelik olarak hesaplanması sırasında ise niceliksel araştırma metodundan faydalanılmıştır.

Eski Türk şiiri, şairleri ve âşık şiiri ile âşıklarla ilgili bölümlerde ikincil kaynak araştırması çalışmaya yön vermiştir. Bütün şairleri ve şiirleri incelemek imkânsız olduğundan evrenimizi temsil edecek altı şairin şiirleri ve altı Türkçe ders kitabında yer alan şiirler incelenerek, genelleme yapıp öyle sonuca varıldığından betimsel model, araştırmanın temel modeli olmuştur.

Veri ve bilgiler kitaplardan, süreli yayınlardan, tezlerden vb. kaynaklardan elde edilerek, incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

3.2.Evren ve Örneklem

Çalışmamızın evrenini gibi edatı, şiir ve bu alanda yazılmış kitaplar oluşturmaktadır. Necâtî Beg, Nedim'in gazelleri, Turgut Uyar'ın, Karacaoğlan, Erzurumlu Emrah'ın tüm şiirleri, Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Daha ve Arkaüstü Uçsuz Bucaksız adlı kitaplarında yer alan şiirleri ise evrenimizin örneklemidir. Örneklemimiz evreni iyi şekilde yansıtabilecek yeterlilikte seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmamızda döküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. İncelenecek şairler ve şiirler belirlendikten sonra konu ile ilgili kitaplardan, tezlerden, dergilerde yazılmış makalelerden, antolojilerden yararlanılmıştır. Seçilen kaynaklar aracılığıyla elde edilen bilgiler elde ettiğimiz verilerle birleştirilerek bir sonuca varılmıştır.

3.4. Veri Çözümleme Teknikleri

Araştırma sonucunda elde edilen veriler betimsel ve içerik analizi yöntemleri ile çözümlenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1.Gibi Edatı

Edatlar tek başına anlamı olmayan sözcüklerdir. Edatlar anlatımda sözcükler, sözcük öbekleri ve cümleler arasında bağ kurarlar. Edat Arapça bir kelimedir ve “âlet”, “vasıta” anlamına gelmektedir. Öncelikle bazı dilcilerimizin bu konuda yapmış olduğu tanımlara bakalım.

Sözcükler, kavramlar arasında anlam ilgisi kurmaya yarayan ve ancak bu görevleri için kullanılan sözcüklere İLGEÇ denir. (Gencan, 2001: 473)

Edatlar tek başlarına mânâları olmayıp, ancak cümledeki diğer kelime ve kelime grupları arasında çeşitli münasebetler kurmağa yarayan “âlet sözler” dir, “vasıtalar”dır. (Hacıeminoğlu, 1992: V)

Tek başlarına anlamları olmayan; anlatım içerisinde, kelimeler, öbekler ve cümleler arasında çeşitli ilgiler kurma ve onları birbirine bağlama görevi yapan kelimelerdir. (Kahraman, 1996: 139)

Dilcilerimiz ilgeci farklı sözcüklerle tanımlama yoluna gitseler de tanımlarda ortaya çıkan ortak özellikler şunlardır:

- 1- Edatlar tek başına anlam taşımazlar.
- 2- Edatlar anlatımda çeşitli öğeler arasında bağ kurarlar.

Erhan Ekici (1991: 30) ise Türk Dili Dergi’sinde bir sözcüğün edat sayılabilmesi için ayırt edici sekiz özellikten bahseder.

Bunlar;

- 1- Tek başına anlamlı olmaması
- 2- Sözcükler arasında anlam ilgisi kurması
- 3- Söz öbeği (sıfat ya da belirteç öbeği) oluşturması
- 4- Cümleden atıldığında anlamı bozması ya da köklü anlam değişikliği yaratması
- 5- Cümleden atıldığında doğan anlam eksilmesinin ses tonuyla giderilememesi
- 6- Cümle başında yer almaması
- 7- Ad ya da adıldan sonra gelmesi
- 8- Tek başına cümle ögesi olmaması şeklindedir.

Biz bu çalışmamızda tüm edatlar üzerinde değil, sadece gibi edatının şiirdeki işlevi üzerinde duracağımız için bu kısa bilgilerden sonra gibi edatına geçiyoruz.

“Gibi edatı eski yazında karşımıza bigi olarak çıkar. Eski Türkçe devresinden beri mevcut olan kipi edatının metatez ile aldığı şekildir. Kullanış ve mânâ bakımından gibinin aynıdır.” (Hacıeminoğlu, 1992:16)

Bigi< gibi <kibi <kipi<kip+i

Eski Türkçede misal, örnek anlamına gelen kip, iyelik eki +i ekini alarak kipi biçimine girer ve Orta Türkçe döneminde çekim edatı olarak kullanılır. Benzetme kurar ya da cümlede bağlandığı sözcüklerle zarf tümleci görevinde bulunur.

Kipi Batı Türkçesinde gibi şekliyle karşımıza çıkar. Hacıeminoğlu (1992: 41) “İsimlerin yalın ve iyelik ekili halleri ile, zamirlerin de hem yalın, hem de ilgi hali ile kullanılan gibi, bazen benzetme edatı, bazen da cümlenin zarfı olur.” diyerek kullanım şekillerini şu örneklerle açıklar.

a- Yalın hâl ile:

Tavşan gibi korkak uykular vardır. (Benzetme edatı olarak)

Memleketinin bir otelinde turist gibi oturuyor. (Cümlenin zarfı olarak)

b- İyelik ekili sözlerle:

Çiçek bozuğu gibi beni terk etmeyip

c- Âidiyet ekinden sonra

Evet bugünkü gibi hâtırımdadır.
 d- İsim- fillerle:
 Uyanır gibi oluyor.
 Uçar gibi kumlar çemenler üstünde.
 e-Arka arkaya gelerek, bağlama edatı vazifesinde:
 Hasta sormak gibi, nebiye sa'avat getürmek gibi ...
 f- Zamirlerin yalın hâli ile:
 Sanma ki biz sen gibi oğlan severüz.
 g- Zamirlerin ilgi hâli ile:
 Ben sizin gibi düşünmüyorum.

Çağdaş Türkiye Türkçesinde de gibi edatının kullanımı yaygındır.

Tahir Kahraman (1996: 140) gibi edatını çekim ilgeçleri başlığı altında inceler ve gibi edatının anlatımda kullanılma biçimini ve anlatımdaki işlevlerini şu şekilde belirtir.

- 1-Yalın durumdaki adların ve belirten durumdaki adların sonlarına gelerek ilgeç öbekleri oluştururlar.
- 2- Gibi ilgeci adlar arasında karşılaştırma ve benzetme ilgisi kurarak sıfat öbekleri oluşturur.
- 3- Cümle içinde iyelik ve durum ekleriyle çekimlenerek ad görevinde kullanılabilirler.

Tahir Nejat Gencan (2001: 473) gibiyi benzetme ilgeçleri başlığı altında inceler. Gibi ilgecine dair değindiği bir diğer bilgi ise “gibi ve yüklem arasında kurulan anlam ilişkisi” ile ilgilidir:

“gibi” tümcelerinin sonlarına gelerek yüklemine “denilebilir ki, öyle sanılır ki, sanki..” anlamlı kuşku ya da olabilirlik ayırtısı katar; başka bir deyişle: “gibi”, sonuna geldiği eylemin tam değil; tam olmaya yakın bir durumda yapıldığını ya da o eylemin yapılıp görüldüğünü anlatmaya yarar. Örneğin, Yaz bitti gibi. (Gencan, 2001:474)

Doğan Aksan Yönetiminde hazırlanan Sözcük Türleri adlı çalışmada gibinin anlatımda daha çok benzetme ve karşılaştırma yapan bir ilgeç olduğu üzerinde durulur:

Gibi edatı birlikte kullanıldığı sözcüğe, benzetme, karşılaştırma anlamı katan bir ilgeçtir.(Atabay ve diğer., 1983: 139)

Ayrıca gibi edatının tamlama oluşturduğu üzerinde durulur. Buna göre gibi edatı yalın ve tamlayan durumu eki almış ad, adil ve ortaçlarla tamlama oluşturur.

Gibi edatının işlevine yönelik yukarıdaki bilgileri özetleyecek olursak şu sonuçlara varırız:

1- Gibi edatı adlar arasında karşılaştırma ve benzetme ilgisi kurar.

2- Bazı dilcilerce gibi edatının oluşturduğu kimi öbekler cümle içinde durum zarfı görevinde kullanılır.

3- Gibi edatı oluşturduğu sözcük öbeğiyle birlikte cümle öğelerinden ilgeçli tümleş olur. Bu durumda ilgeçli tümleş cümleye kattığı anlam ve üstlendiği görev açısından zarflara benzer. İkisi arasındaki ayrımı Tahir Kahraman, “İlgeçli tümleşler, çekimsiz bir kelime türü ve çekimsiz birer cümle ögesi olan zarflardan çekim ilgeçleri ile yükleme bağlanma özellikleri bakımından ayrılır.” diyerek belirtir. (Kahraman, 1996: 191)

Bu konuda değişik görüşler vardır. Örneğin Erhan Ekici (1991: 32) “Bize göre ilgeç tümleci yoktur. Yükleme, zaman, yön, azlık- çokluk, durum, neden, araç gibi türlü yönlerden tamamlayan tüm sözcük ya da sözcük öbekleri belirteç tümlecidir.” diyerek bu konudaki tavrını ortaya koyar.

Tahir Nejat Gencan (1968:681) Edatlar ve Edat Tümleşleri adlı makalesinde, “Edatlar, yükleme sözcükler arasında ilgi kurunca; yani türlü yönlerden yükleme tamamlayınca edat tümleci olur.” şeklinde düşüncesini ifade eder. Dilbilgisi adlı kitabında belirttiğine göre de gibi ilgeciyle öbekselen sözcükler benzetme anlamlı tümleşler oluşturur.

4- Gibi eylemlerin sonuna gelebilir. O zaman eylem gerçekleşme de eylemin gerçekleşmeye yaklaştığı anlamı ortaya çıkar.

Örnek: Ödevim bitti gibi.(Tam bitmedi ama yakında bitecek anlamı var.)

Bazen de gibi cümlelerin sonuna gelerek “sanki” anlamı taşır.
Gözlerimiz uzaktan uzağa anlaştı gibi.

5- Ad, adıl ve sıfatlarla birlikte tamlama kurar.

6- Cümle içinde durum ve iyelik eklerini alarak ad görevini üstlenir.

4.2.Şiirde Gibi Edatının İşlevi

4.2.1. Şiir

Gibi edatının işlevleri yukarıda belirtildiği gibidir. Peki, “Şiirde yoğun olarak gibi nasıl kullanılmaktadır ve ne işlev görmektedir?” bunun üzerinde duracağız.

Şiir çok eski uluslardan beri yaşamını sürdürmüş bir edebi üründür, yaratıdır. Şiir sözlük anlamı itibarıyla şuûra dayanmaktadır. Şuûr sözcüğünün sözlük anlamı ise anlam, anlayış, hissetme ve duymadır. (Devellioğlu, 2005:1004) Öyleyse şiir bir anlama, hissediş ve duyuş işidir. Anlama, hissediş ve duyuş insanı bilmeye, bilgi edinmeye sevk eder. Şahin Uçar (1991: 27) Şiir ve Marifet adlı yazısında şiir sözcüğünün kökeninden yola çıkarak, şiir ve bilgi arasında bir bağ kurarak, şiirin tanımına böylece varır:

“Şiir kelimesi bizim dilimize Arapça’dan geçmiştir. Şuur kelimesi de aynı köktendir. Şiir kelimesinin kökü olan “şeara” fiili Arapça lügatlerde kısaca “bilmek” diye tarif edilir. Kamus’ul Muhit’e göre “bilmek” demektir, bundan türeyen şiir de “bilhassa vezinli ve kafiyeli olarak ifade edilmiş malum edebî türdür... Kısaca “şiir sezgi vasıtası ile elde edilen bilgi çeşididir..”

Günümüzde kullanılan şiir kelimesinin yerine divan şairlerinin şiirlerinde eşar kelimesine rastlanır. Eş’âr kafiyeli ve vezinli söz anlamına gelir. Divan şiirinin estetik boyutları içinde şairler inci değerindeki şiirlerini övmüşler ve bazı beyitlerinde umumiyetle eş’âr sözcüğüne yer vermişlerdir. Kuşkusuz divan şiirinin belirli kalıpları içinde, hele de şiirin en küçük biriminin kafiyeli ve vezinli iki mısradan oluştuğu düşünülürse, şiir için kafiyeli ve vezinli söz tanımlaması doğru

sayılır. Fakat devirler, bir ulusun sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı değiştikçe şairlerin de şiire bakış açısı değişir, o döneme özgü kurallar yıkılır, yerine başka bir şiir estetiği yerleşir, şiir devrimini sürdürür. Bu durumda vezinsiz ve kafiyesiz ama manalı ve yoğun, hissediş gücü taşıyan sözler de şiir tanımının dışına itilemez. Öyleyse şiir: “Gerek içerik, gerek öz, gerekse söze dönüştürme, sunuluş açısından özgün, etkilemeye, duygulandırmaya yönelik, yaratı niteliği taşıyan bir söz sanatı ürünüdür.” (Aksan,1999: 8)

Şiir bu güne değin birçok kere birçok kişi tarafından çeşitli şekillerde tanımlanır. Her şair şiiri yeniden yaratır, yeniden tanımlar. Bununla birlikte Melih Cevdet Anday’ın “Çıkar yol, şiiri tanımlamaktan vazgeçmektir. Tanım akıl işidir, şiir ise akıl dışıdır.”, Kleeber Haedens’in “Şiir tarif edilebilseydi yüz türlü değil bir türlü şiir tarifi olurdu.” demesi gibi şiirin tanımlanamaz olduğunu düşünenler de vardır.(Çolak, 2004: 7’deki alıntı) Neticede şiir, en özüyle edebi bir yaratıdır.

Böylesine önemli bir sanat ürünü sayılan şiirde “gibi” ne kadar yer kaplıyor ve ne gibi bir önem taşıyor, dönemlere göre ne gibi farklılıklar gösteriyor, divan edebiyatından, halk edebiyatından ve çağdaş edebiyattan ikiyeşer tane olmak üzere seçtiğimiz altı şairin şiirlerini inceleyip görelim.

4.2.2.Divan Edebiyatında Gibi Edatının İşlevi Ve Kullanılma Boyutu

4.2.2.1. Divan Şiiri

Divan edebiyatı için, Osmanlı şiiri, klasik edebiyat, yüksek zümre edebiyatı, İslâmî Türk edebiyatı ifadeleri de kullanılmaktadır. Divan edebiyatı 11. yüzyıldan başlayıp yaşamını 19. yüzyılın ortalarına kadar sürdürür. Divan, büyük meclis, şairlerin şiirlerini topladıkları kitap, mahkeme, kayıt defteri gibi anlamlar taşır. Kuşkusuz edebiyat çerçevesinde ele aldığımızda, doğrudan şairlerin şiirlerinden oluşan kitaplar aklımıza gelir.

Divan edebiyatı Arap ve Fars edebiyatlarının estetik kaideleri üzerine kurulmuş olan bir edebiyattır. (Çavuşoğlu,1986: 1) On birinci yüzyılda Anadolu'ya gelen Türkler hem coğrafi konumun etkisiyle hem de savaş, göç gibi toplumsal olguların etkileriyle Arap ve Fars kültürünü yakından tanıyıp, bunlardan etkilenirler. Selçuklular döneminde devlet dili olarak Arapça, ilim dili olarak Farsça kabul edilir. Bu durum edebiyata yansır, Arap ve Fars edebiyatlarına özgü estetik anlayışlar, türler, konular, Arapça ve Farsça sözcükler, divan edebiyatının ortaya çıkışını sağlar.

Divan edebiyatında söz önemlidir. Sözen maksat lâf değil kelâmdır. Divan şairlerine göre, edebi sohbette sözün üst derecesi olan kelâm makbuldür. Onlar için sözcükler değerli taşlar gibidir. Maharetli bir kuyumcu titizliğiyle çalışıp her sözcüğü özenle işlerler ve değerli bir taş kuyumcu tarafından bir yüzüğe nasıl yerleştirilirse sözcükler de şairler tarafından şiirdeki beyitlere o özenle yerleştirilirler. Sözcükler semada yıldızsa şair en ışığı, en güzelini, en göz alıcısını seçer ve en güzel biçimde şiire sokmaya çalışır. İskender Pala'nın deyişiyle Osmanlı şairine göre, sözü güzelleştirmedikten sonra onu söylemenin ne anlamı olabilir ki? Öyleyse söz söylemenin Osmanlı'ya ait kuralları

- “1- Sözün önünü ardını gözetmek
- 2- Her sözü inceden inceye düşünmek
- 3- Çok susup az söylemek
- 4- Ağza gelen her sözü (lâf) dillendirmemek, dir.” (Pala, 2004: 9)

Bu kurallar gereğince şiirde anlam hatta anlamların olması, gereksiz kelime kullanımından kaçınılması, kullanılan kelimelerin belirli bir bölgeye has olmaması, bunların yanında da söylenenlerin gönlü, kulağı okşayıp hoşla gitmesi gerekmektedir.

Öyleyse sözcükler asıl, manayı güzel sunuşta önem kazanırlar. Bu şiir anlayışında her beyitte mana ve manaların bulunması gerekir. Divan edebiyatı belirli estetik kurallara dayalı olduğu için hem biçim hem de içerik olarak şairleri belirli kalıplar içinde yazmaya zorlar. Şairin hem belirli, herkesçe bilinen kelimeleri kullanması hem de özgün (ilk kez söylenmiş) bir mazmun bulması gerekir ki iyi şair kabul edilsin. Şairin bunu başarabilmesi için dilde ustalaşması, kendini yetiştirmesi

ve edebî sanatları bilmesi şarttır. Mânâ ve edebî sanatlar arasındaki bağı Mehmet Çavuşoğlu (1986: 3-4) “Belâgatçiler mânâyı bir dilbere, edebî sanatları da onun giyinip kuşandıklarına, takındıklarına ve süründüklerine benzetmişlerdir... Divan şiiri iki hüneri yeni mazmûn bulmakta, mânâ yaratmakta çok kullanmıştır: Hüsn-i ta’lîl ve teşbih.” diyerek açıklamıştır.

Görüldüğü üzere Divan edebiyatındaki en önemli söz sanatlarından birisi teşbihtir. Teşbih bir mânâ sanatıdır.

Aşağıda çeşitli kaynaklardan aldığımız teşbih tanımları var. Farklı kitaplarda farklı söyleyişlerle yer alan, özünde ise aynı anlama gelen tanımlara bir bakalım:

1-Aralarında çeşitli yönlerden benzerlik bulunan iki varlıktan zayıfını kuvvetlisine benzetme sanatına teşbih denir. (Kocakaplan, 1992: 161)

2-Teşbih söz sanatlarının temeli sayılmaktadır. Edebiyatta bir varlığı başka bir varlığın/ kavramın yardımı ile anlatma, aktarma diye tanımlayabiliriz. Aslında günlük konuşma dilinin de ayrılmaz bir parçasıdır. (Karadağ, 2000: 222)

3-Teşbih bir durumu, bir oluşu, bir varlığı mükemmel, daha güzel bir duruma, bir oluşa bir varlığa benzetmektir. Fakat burada benzetme yönü, benzeyenle benzetilen arasında ortak yanlar çok önemliydi.(Çavuşoğlu, 1986: 4)

4-Benzetme (Teşbih), iki şeyin ya da iki takımın bir ya da birkaç vasıfta (nitelikte) karşılaştırılmasıdır. (Kudret, 2003: 441)

5- Anlama güç katmak için, aralarında çeşitli yönlerden ilgi, benzerlik bulunan en az iki varlıktan ya da eylemden birinin diğeri için örnek olarak öne çıkartılmasıdır. (Çolak, 2004: 63)

Aslında her teşbih şairin ortaya koyduğu bir imgedir. İmge insanın gözlemlediği nesne, olay ve nitelikleri, kendi zihninin süzgecinden geçirerek oluşturduğu, şairin de aynı eğilimle şiire aktardığı tasarımlar, kişiye özgü izlenimlerdir.(Aksan, 2003: 30) İmge hayal ve resimdir. Şair yaptığı benzetmelerle okuyucunun kafasında övmek istediği varlığa, nesneye, olaya ait bir imge yaratır. İmgeyi yaratan bu benzetmelerdir. Doğan Aksan'ın Şiir Dili ve Türk Şiir Dili adlı kitabında imgenin örnek gösterildiği bir beyite bakalım.

“ Turfe Mecnûnum ki peyderpey hayâl-i çeşm-i yâr
Dolaşur etrâfımı ser-geşte âhûlar gibi”

(Öylesine acayip bir Mecnun'um ki, sevgilinin gözünün hayali, çevremde başıboş dönmüş ceylanlar gibi durmadan dolaşır.)

Beyitte özgün bir imge vardır bu imgeyi yaratan sözcükler arasındaki bağ, mecazlı anlatım ve benzetmedir. Nâîlî'nin bu beyitinde sevgilinin gözünün hayali, âhûlar gibidir. Bu durumda benzetmeyi meydana getiren öğelerin her biri manaya zenginlik katmakta, bir değer taşımaktadır.

İlhan Genç (2006: 73) de imge yaratmada benzetmenin önemli bir unsur olduğunu düşünür. Ona göre, “...Teşbih yoluyla imge yaratılır ve dilin ifade gücü kullanılır. Bu şekilde yapılan tasvire dayalı söylemler, gösterimi gerçekleştirir ve asla sembolik bir mana taşımamakla birlikte açıkça söylenemeyen anlamları çağrışırlar.”

Tanımlara göre mutlaka iki varlık, iki durum, ya da oluşun bir özellik bakımından karşılaştırılması bu iki öğeden birinin diğerine benzetilmesi söz konusudur. Bu karşılaştırılma yapılırken dört unsur göze çarpar:

- 1- Benzeyen
- 2- Kendisine benzetilen
- 3- Benzetme yönü
- 4- Benzetme edatı

Bu öğeleri bir örnek üzerinde gösterelim:

Yâr yâr!.. Seni kara saplı bir bıçak gibi sineme sapladılar.
(Eyüboğlu,1956: 82)

Bu dizede yâr, kara saplı bıçağa benzer.

Benzeyen: Yâr

Kendisine benzetilen: Kara saplı bıçak

Benzetme yönü: Saplanması.

Benzetme edatı: Gibi

Teşbihte bir canlılık heyecan vardır. Yukarıdaki dizede imgenin bu derece etkili olması benzetmenin varlığından ve bu benzetmenin kuruluş biçiminden kaynaklanmaktadır. Şair bir durum, olay ya da varlık karşısında heyecanlanır ya da onlardan etkilenir. Bunu anlatmak için benzetmeye ve gerektiğinde benzetme ögesi olarak gibiye başvurur. Örneğin, sevgilinin güzel yumuşak elini övmek isteyen şair için çok güzel, bembeyaz yumuşak bir el demek yeterli olmayacaktır. Şair bu elin güzelliği karşısında mecazlı bir anlatıma başvurup el için pamuk gibi ifadesini kullanacaktır.

Bu benzetmeler konusunda bizim üzerinde duracağımız esas öge benzetme edatıdır. Gibi edatı, aşağıda Necâtî ve Nedim divanında inceleyeceğimiz gazelerde görüleceği gibi şiirde genellikle benzetme maksadıyla kullanılır. Örneklerde de görüldüğü gibi “gibi” edatı benzeyen, kendisine benzetilen ve benzetme yönü görevindeki sözcükler arasında bir anlam ilişkisi kurarak benzetmeyi tamamlayan bir unsurdur. Necâtî Beg ve Nedim divanındaki gazelerde gibi edatının yer aldığı beyitlere geçmeden önce şairlerimizin kim olduğu üzerinde duracağız.

4.2.2.2. Necâtî Beg'in Hayatı ve Şiir Anlayışı (Edirne 1451-5?-1509 İstanbul)

Necâtî'nin asıl adı Îsâ ve bir diğer rivâyete göre Nûh'tur... Latîfî onun Edirne'de Sa'ili namında bir şairin, Aşık Çelebi ise Edirneli bir kadının kölesi ve oğulluğu olduğunu bildirir. (Şentürk, 1999: 47) Çocukluk yıllarının burada geçtiği sanılmaktadır. Edirneli olmakla birlikte asıl, ününü hattatlık yaptığı öne sürülen Kastamonu'da kazanmıştır. Anlatılanlara göre oradan gelen bir kervan, Necâtî'nin "döne döne" redifli iki gazelini Bursa'ya getirir. Dönemin en önemli şairlerinden Ahmed Paşa gazeli çok beğenir, Necâtî ismi böylece duyulur. Daha sonra İstanbul'a gelir ve Fatih'e şiirler sunar, kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre Necâtî bir gazelini Fatih'in Yorgi adlı bir nediminin sarığına sokar. Fatih Yorgi ile satranç oynarken kağıdı alıp okur ve şaire yedi akçe ulûfe bağlatarak onu divan kâtibi yapar. İstanbul'da yüksek devlet mensuplarına kasideler sunarak geçen yaklaşık yirmi yıllık bir zamandan sonra, 1504'te Manisa Sancağına çıkarılan Şehzade Mahmud'un yanına nişancı olarak gönderilir. O güne kadar hayatı sıkıntı ile geçtiği anlaşılan şair bu vazife ile kısmen refaha kavuşur. Şehzade Mahmud Manisa'da vefat edince büyük üzüntü yaşar. Necâtî Bey daha sonraları kendisine bağlanan aylık bin akçe ile geçinir, bundan sonra devlet kapısından bir vazife kabul etmez. Ali Nihat Tarlan'dan (1992: 21) öğrendiğimize göre Şeyh Vefa zaviyesi civarında bir ev alır, orada yakın dostlarından Sehî Beg, damadı Abdül'aziz Çelebî ve Nakkaş Bayram'ın ziyaret ve sohbetleri ile vakit geçirir, 27 Mart 1509'da vefat eder.

Necâtî yaşadığı dönemin Ahmed Paşa ile önde gelen şairlerindedir. Onun şiiri canlı, insana can veren, zevk bağışlayan bir şiiirdir. Özellikle gazel türünde ün yapmıştır. Gazel türünün en büyük şairi olarak anılmaktadır. Necâtî'nin en büyük özelliği, Arap ve Fars kültürünün temelini dayanan divan edebiyatına mensup bir şair olmasına rağmen Türkçeye ve Türk zevkine bağlı kalmasıdır. İlhan Genç'in (2007: 334) belirttiğine göre "Türkçe kelimelerden oluşturduğu ilgi çekici redif ve kafiyeleri Divân şiirine bu yüzyılda açılım kazandırmıştır." Konuşma dilini şiire ustaca sokmayı başarır. Necâtî, şiirlerinde kendine özgü imgeler yaratarak, halkın

kullandığı sözcükleri, atasözleri ve deyimleri kullanarak, anlaşılır bir şiir dili oluşturur. Fakat “Necâtî gazellerinde atasözü ve deyimleri gelişigüzel kullanmamıştır. Bir kavramı anlatırken, o şeyin benzediği nesnelere ilgili şekil; gelenek ve göreneklerden, deyim ve atasözlerinden yararlanmış, bunlarla benzetilen ve benzetmelik arasında ince ilişkiler kurmuştur.” (Dilçin, 1986: 168’deki alıntı) İşte biz de Necâtî’nin gibiyi benzetilenle benzeyen arasındaki ilişkiyi kurmada ne oranda kullandığına ve daha çok hangi sözcükler arasında benzetme ilgisi kurduğuna bakacağız.

4.2.2.2.1.Necâtî Beğ’in Gazellerinde Gibi Edatıyla Birlikte Kullanılan Kelimelerin İncelenmesi ve Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesi

Tablo 1

Necâtî Beg Divanında Yer Alan Gazellerde, Gibiye Bağlanmış Durumdaki Sözcüklerin Somut/Soyut ve Özel/Cins Oluşlarının İncelenmesi

Sıra No	Gibi Edatı	Şiir No	Somut	Soyut	Özel	Cins
1	Ay gibi	96	Somut		Özel	
2	Ahû gibi	560, 602	Somut			Cins
3	Alaü’ d devle gibi	222		Soyut		Cins
4	Altın gibi	606	Somut			Cins
5	Âsitân-ı mey- kede gibi	300	Somut			Cins
6	Âhir zamân gibi	577		Soyut		Cins
7	Âyine gibi	314, 316, 404,473, 595	Somut			Cins
8	Âfet gibi	403		Soyut		Cins
9	Ankâ gibi	407		Soyut	Özel	
10	Âdem gibi (kul)	438	Somut			Cins
11	Ayın on dördü gibi	496	Somut			Cins
12	Ayağın tozu gibi	501, 619		Soyut		Cins

13	Aks-i kamer gibidir	520	Somut			Cins
14	Anber-bû gibi	560	Somut			Cins
15	Âşık-ı Şeydâ gibi	593		Soyut		Cins
16	Âşinâ gibi	602		Soyut		Cins
17	Ashab gibi	614	Somut		Özel	
18	Anun gibi	645	Somut			Cins
19	Bülbül gibi	15, 154, 356, 408, 433, 520, 628	Somut			Cins
20	Bâd-ı sabâ gibi	170	Somut			Cins
21	Bigâne gibi	298		Soyut		Cins
22	Bâğ-ı Rıdvân gibi	473		Soyut	Özel	
23	Bursacık gibi	473	Somut		Özel	
24	Bûy-i müşg gibi	541	Somut			Cins
25	Bülbül-i mest gibi	561		Soyut		Cins
26	Belâ gibi	602		Soyut		Cins
27	Bahş-ı gâyip gibidir	342		Soyut		Cins
28	Bu gün gibi	389		Soyut		Cins
29	Beğ gibi	333		Soyut		Cins
30	Cânım gibi	5, 310		Soyut		Cins
31	Cânâne gibi cânan gibi	110, 489, 626		Soyut		Cins
32	Cânı gibi	402		Soyut		Cins
33	Cân gibi	148, 178, 382, 476, 577, 589		Soyut		Cins
34	Cehennem gibi	250		Soyut	Özel	
35	Câm gibi-cam gibi	372,557	Somut			Cins
36	Cür'a gibi	396	Somut			Cins
37	Cihân gibi	57	Somut			Cins
38	Cennet'ül Me'vâ gibi	593		Soyut	Özel	
39	Câmiler gibi	616	Somut			Cins
40	Çarh oku gibi	449		Soyut		Cins
41	Dost gibi	20		Soyut		Cins
42	Dünyâ gibi	31, 64	Somut		Özel	
43	Dehhak – Dahhâk gibi	43, 153	Somut		Özel	

44	Dolâp – Dolap, Tolâb gibi	65, 210, 610, 614	Somut			Cins
45	Diken gibi	75	Somut			Cins
46	Dilberler gibi	85	Somut			Cins
47	Dağ-ı hasret gibidir	99		Soyut		Cins
48	Dil-âver gibi	150	Somut			Cins
49	Du'â gibi	332, 602		Soyut		Cins
50	Dağlar gibi	344	Somut			Cins
51	Dem gibi	367		Soyut		Cins
52	Derd gibi	486		Soyut		Cins
53	Deryâ gibi	593	Somut			Cins
54	Düşmenin gibi	645		Soyut		Cins
55	Dârüsselâmi ler gibi	616	Somut		Özel	
56	Dermân gibi	626		Soyut		Cins
57	Ejder gibi	80		Soyut		Cins
58	Ebr gibidir	121	Somut			Cins
59	Ehl-i dünyâ gibi	162		Soyut		Cins
60	Güzellik gibi	27		Soyut		Cins
61	Gönlüm gibi	39, 302		Soyut		Cins
62	Gülşen gibidir	76	Somut			Cins
63	Güneş gibi	130, 354, 489, 539	Somut		Özel	
64	Gözyaşı gibi	137, 410, 487	Somut			Cins
65	Güzeller gibi	168, 264	Somut			Cins
66	Gülbe şeker gibi	199	Somut			Cins
67	Güher gibi	255	Somut			Cins
68	Gamzeler gibi	335	Somut			Cins
69	Gonca gibi	347, 423	Somut			Cins
70	Gûşe-i meyhâne gibi	353, 458	Somut			Cins
71	Güller gibi	353, 458	Somut			Cins
72	Gül-i cennet gibidir	387		Soyut		Cins
73	Gögercin gibi	394	Somut			Cins
74	Gedâ gibi	396, 514	Somut			Cins
75	Genc gibi	402	Somut			Cins
76	Gavgâ gibidir	481		Soyut		Cins
77	Ecel gibi	290		Soyut		Cins
78	Ev gibi	329	Somut			Cins
79	Elma gibi	451, 593	Somut			Cins
80	Elif gibi	478, 481, 49		Soyut	Özel	

81	Er gibi	564		Soyut		Cins
82	Fedâyî gibi	151		Soyut		Cins
83	Ferhâd gibi	276	Somut		Özel	
84	Gün gibi	3, 63, 83, 109, 121, 161, 178, 331, 382, 428, 344, 551, 645	Somut		Özel	Cins
85	Gül gibi	11, 43, 57, 75, 132, 153, 211, 271, 320, 347, 357, 366, 408, 476, 504, 520, 528, 542 578, 579, 50, 637, 628, 438, 587	Somut			Cins
86	Gönül gibi	546		Soyut		Cins
87	Gül-i hod-ru	560	Somut			Cins
88	Gisû gibi	560	Somut			Cins
89	Hızr gibi	100		Soyut	Özel	
90	Hastalar, hasta gibi	122, 316		Soyut		Cins
91	Hasretler gibi	194		Soyut		Cins
92	Halka-i bezm gibi	224		Soyut		Cins
93	Hâlin gibi	355	Somut			Cins
94	Halka gibi	374, 557	Somut			Cins
95	Halilullâh gibi	473		Soyut	Özel	
96	Hayâlin gibi	580		Soyut		Cins
97	Himmeti-i vâlâ gibi	593				Cins
98	Hâb gibi	614		Soyut		Cins
99	Harâmiler gibi	616	Somut			Cins
100	İmânım gibi	23		Soyut		Cins
101	İtler, it gibi	65, 533, 181, 184, 538, 552, 562	Somut			Cins
102	İbrişim gibi	194	Somut			Cins
103	İsi gibi	314	Somut		Özel	
104	İhyâ gibi	360		Soyut		Cins
105	İç edük gibi	583	Somut			Cins
106	Iyd ayı gibi	182	Somut			Cins
107	İşıklar gibi	542	Somut			Cins
108	İ'râb gibi	614		Soyut		Cins

109	Kâ'be gibi	44, 63, 235, 602, 645	Somut		Özel	
110	Kul gibi, kulların gibi	122, 628, 466		Soyut		Cins
111	Karacadağ gibidir	147	Somut		Özel	
112	Kullâb gibi	335	Somut			Cins
113	Kible-nümâ gibi	467	Somut			Cins
114	Kumru gibi	536	Somut			Cins
115	Bahtım gibi	538		Soyut		Cins
116	Kurbân gibi	556		Soyut		Cins
117	Kanlu gibi	560		Soyut		Cins
118	Kölesi gibi	583		Soyut		Cins
119	Kaşun gibi	610	Somut			Cins
120	Kimyâ gibi	602		Soyut		Cins
121	Kâkül gibi	628	Somut			Cins
122	Kân gibi	626	Somut			Cins
123	Kâfûr ile fûlful gibi	628	Somut			Cins
124	Lebin gibi	154	Somut			Cins
125	Lâle gibi	197, 168, 574	Somut			Cins
126	Lâm gibi	523		Soyut	Özel	
127	Mecnûn gibi	36, 461	Somut		Özel	
128	Mey gibi	201, 476, 317	Somut			Cins
129	Mekes gibi	266	Somut			Cins
130	Mevt gibi	277		Soyut		Cins
131	Mahlâs gibi	380		Soyut		Cins
132	Mesihâ, Mesihâ gibi	401, 635	Somut		Özel	
133	Mıstar gibi	431	Somut			Cins
134	Meryem gibi	475	Somut		Özel	
135	Merdüm-zâdeler gibi	568	Somut			Cins
136	Mey-i ergavân gibi	577	Somut			Cins
137	Meh-i âsumân gibi	577	Somut			Cins
138	Mustafâ Paşa gibi	593	Somut		Özel	
139	Meclis-i mey gibidir	589		Soyut		Cins
140	Müntehâ gibi	602		Soyut		Cins
141	Mihrâb gibi	614	Somut			Cins

142	Mansûr gibi	633	Somut		Özel	
143	Mûl gibi	628	Somut			Cins
144	Mercân gibi	626	Somut			Cins
145	Necâtî gibi, Necâtî gibi, Necâtî gibi	533, 36, 39, 532, 170, 483, 487, 540	Somut		Özel	
146	Nergîs gibi, nergis gibi	68, 78, 128, 320	Somut			Cins
147	Nergis-ı şehla, nergis-ı şehla gibi	186, 593		Soyut		Cins
148	Ney-şeker gibi	241	Somut			Cins
149	Nây gibi	319	Somut			Cins
150	Nesim ü sabâ gibi	602	Somut			Cins
151	Nizâmiler gibi	616		Soyut	Özel	
152	Ok gibi	143, 123, 262, 496, 610, 620	Somut			Cins
153	Oğlan, oğul gibi	438, 628	Somut			Cins
154	Ömr gibi	28		Soyut		
155	Piyâle gibi	44	Somut			Cins
156	Pehlivân gibi	216		Soyut		Cins
157	Pir-i Ken'ân gibi	447	Somut		Özel	
158	Pervâne gibi	530, 576	Somut			Cins
159	Ruh-ı dilber gibi	173	Somut			Cins
160	Rakib gibi	238		Soyut		Cins
161	Ravza-i cennet gibi	305		Soyut	Özel	
162	Râmiler gibi	616		Soyut		Cins
163	Sabâ gibi	24, 193, 270, 273, 381, 475	Somut			Cins
164	Serv gibi	30, 100, 128, 219, 273, 320, 321, 344, 565, 626	Somut			Cins
165	Su gibi	42, 128, 183, 264, 371, 514, 543, 552, 560, 574	Somut			Cins
166	Senin gibi	221, 239, 503, 522, 545, 645	Somut			Cins

167	Saçın gibi	221	Somut			Cins
168	Sûfi gibi	342		Soyut		Cins
169	Sürâhi gibi	381	Somut			Cins
170	Sâye gibi	415		Soyut		Cins
171	Sûre-i Kevser gibi	564	Somut		Özel	
172	Sâgar gibi	564	Somut			Cins
173	Serv-i revân gibi	577		Soyut		Cins
174	Sîb ü turunc gibi	585	Somut			Cins
175	Sit ü sadâ-yı şeh gibi	592		Soyut		Cins
176	Sana gibi	602	Somut			Cins
177	Sanev'ber gibi	603	Somut			Cins
178	Ser-tahta gibi	606	Somut			Cins
179	Ser-i zülfü gibi	639	Somut			Cins
180	Sultân gibi	626		Soyut		Cins
181	Şem' , şem gibi	9, 139, 200, 237, 287, 238, 314, 331, 416, 424, 505, 570, 641	Somut			Cins
182	Şeytan gibi	52		Soyut	Özel	
183	Şişe, şişeler gibi	640, 57	Somut			Cins
184	Şâd gibi	491		Soyut		Cins
185	Şeyhi gibi	182	Somut		Özel	
186	Şeker gibi	199	Somut			Cins
187	Şeh-per-i tâvûs gibi	252	Somut			Cins
188	Şerer gibi	255	Somut			Cins
189	Şarâb-ı nâb ile şeker gibi	564	Somut			Cins
190	Şâmiler gibi	616		Soyut	Özel	
191	Şeb-i meh-tâb gibi	614		Soyut		Cins
192	Tûba gibi	42		Soyut	Özel	

193	Tatarlar gibi	165	Somut		Özel	
194	Ten derdi gibi	444		Soyut		Cins
195	Ten gibidir	476	Somut			Cins
196	Tûtîyâ gibi	573	Somut			Cins
197	Vâ'iz gibi	154		Soyut		Cins
198	Vefâların, vefâ gibi	282, 602		Soyut		Cins
199	Yâr, yârân gibi	108, 626		Soyut		Cins
200	Ya gibi	260, 493		Soyut	Özel	
201	Yây, yay gibi	314, 496	Somut			Cins
202	Yâr-ı gülçihre gibi	321	Somut			Cins
203	Yaşım gibi	353, 458, 369	Somut			Cins
204	Yaprak gibi	543	Somut			Cins
205	Yazu gibi	560	Somut			Cins
206	Yalan gibi	577, 626		Soyut		Cins
207	Yetimler gibi	163		Soyut		Cins
208	Zih gibi	94, 557	Somut			Cins
209	Zerre gibi	121, 177		Soyut		Cins
210	Zülfün, zülfü, zülf gibi	197, 328, 363, 409	Somut			Cins
211	Zer gibi	226	Somut			Cins
212	Zerrât ile (güneş) gibi	269		Soyut		Cins
213	Zevrakın mâhi gibi	321	Somut			Cins
214	Zindân gibi	502	Somut			Cins
215	Ziyân gibi	577		Soyut		Cins
216	Sidre-veş	13		Soyut	Özel	
217	Züleyhâ-veş	36	Somut		Özel	
218	Tâvûs-veş	103	Somut			Cins
219	Şem-veş*	134	Somut			Cins
220	Tûbâ-veş*	215		Soyut	Özel	
221	Mâh-veşin, mâh-veşi	286, 590, 644	Somut		Özel	
222	Gonca-veş	542, 347, 317, 305	Somut			Cins
223	Dolâb-veş*	315	Somut			Cins

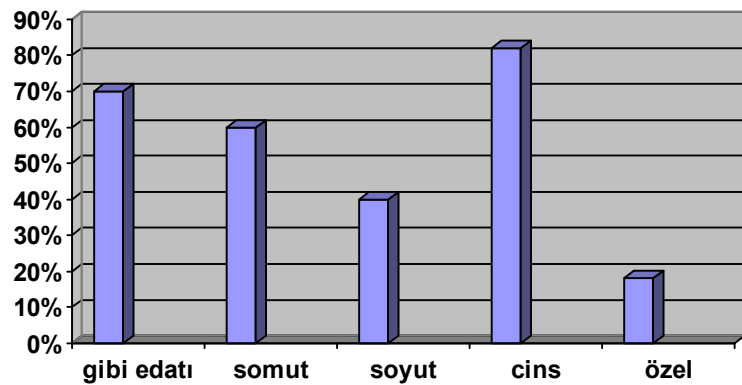
Yukarıda yer alan beyitlerde ve tabloda görüldüğü gibi Necati gibi edatını çok fazla kullanmıştır.

Beyitlere ve tabloya göre ortaya çıkan sonuçlar şunlardır:

- 1- Necati gazellerinde yer alan beyitlerin çoğunda gibiyi teşbih (benzetme) yapma maksadıyla kullanmıştır.
- 2- Necati'nin divanında 650 gazel yer alırken 421 beytinde toplam 445 kere gibi, 13 kere de veş kullanılmıştır.
- 3- Tabloda gibi edatından önce yer alan 223 sözcükten 133'ü somut, 90'ı soyut, 40'ı özel, 183'ü cins addır.
- 4- Buna göre Necati Beg divanında yer alan gazellerde, gibi edatının kullanılma yüzdeleri ve gibi edatından önce kendisine benzetilen konumunda olan adların, somut, soyut, özel, cins olma durumu grafikte yüzde olarak şu şekildedir.

Grafik 1

Necati Beğ'in Gazellerinde Gibi Edatının Kullanılma Yüzdelerini Gösterir Grafik

5- Gibi edatından önce gelen ve onunla birlikte en çok kullanılan sözcükler gibi edatıyla birlikte şu şekildedir.

Gül gibi	25 kere
Şem' gibi, şem gibi	14 kere
Gün gibi	13 kere
Serv gibi	10 kere
Su gibi	10 kere
Benim gibi, benim gibiyi, benim gibileri	10 kere
Necâti, Necâtî gibi, Necatî gibi	8 kere
Bülbül gibi	7 kere
İt, itler gibi	7 kere
Cân gibi	6 kere
Sabâ gibi	6 kere
Ok gibi	6 kere
Kâ'be gibi	5 kere
Ayine gibi	5 kere

4.2.2.3. Nedim'in Hayatı ve Şiir Anlayışı (İstanbul 1681- İstanbul 1730)

Nedim'in asıl adı Ahmet'tir. Babası Muslihüddin Efendinin oğlu Mehmet Efendi, annesi Karaçelebizâde ailesinden Sâliha Hatun'dur. Dedesi olan Muslihüddin Efendi Sultan İbrahim devrinde kazaskerlik yapmış, 1648'de sultan İbrahim'in tahtan indirilmesinden sonra çıkan isyanda linç edilmiştir. "Mülakkap" lakabıyla ünlene dedesinden dolayı Nedim de çağdaşları tarafından "mülakkap-zâde" olarak anılmıştır. Eşinin ismi Ümmügülsüm, kızının ismi Lebâbe'dir.

Nedim kültürlü bir ailenin mensubu olarak yetişti.

"İyi bir medrese eğitimi gördükten sonra Ebezâde Abdullah Efendi zamanında açılan bir imtihanı kazanarak Hâric Medresesi müderrisleri arasına girdi. Önceleri Şehid Ali Paşa'ya kasideler sunduysa da beklediği

karşılığı göremeyen şair, asıl hak ettiği ilgiyi Nevşehirli İbrahim Paşa'dan gördü.” (Şentürk, 1999: 597)

Nedim de Lale devrinin ünlü sadrazamı İbrahim Paşaya karşı olan sevgisini ve onun himayesinden oldukça memnun olduğunu kasidelerinde sık sık dile getirdi.

Daha sonraları Sahâifu'l ahbâr'ı tercümeyle memur edildi, İbrahim Paşa'nın kütüphanesinde görevlendirildi. Böylece devlet davetlerine ve sohbetlerine katılabildi. Paşa tarafından üçüncü Ahmet'e takdim edildi. Mahmut Paşa Mahkemesine getirilen Nedim, bu görevinden kısa bir süre sonra Molla Kırımî Medresesine ve Sâdî Efendi Medresesine atandı. Devamında Nişancı Paşa ve Sahn-i Seman medreselerinde bulundu. Mesleki yaşamında sürekli yükseliş gerçekleştirdi. 1730 yılında çıkan Patrona Halil İsyanında öldü.

Nedim'in ölümü konusunda farklı görüşler öne sürülmektedir. Bir rivayete göre 1730 tarihinde çıkan Patrona Halil İsyanında paniğe kapılır ve evinin damından kaçmaya çalışırken düşüp ölür. Başka bir rivayete göre de cinnet geçirerek ömrü nihayet bulur. Çok içki içtiği için titreme hastalığına tutulup öldüğü rivayetler arasındadır.

Nedim 18. yüzyılın en önemli şairlerinden biridir. Bu yüzyıldan sonra giderek son bulan bir edebiyatın şairi olmakla birlikte, kendinden sonra yetişen birçok şaire ilham verir, Yeni Türk şiiri anlayışı içinde yer alan Cahit Sıtkı, Oktay Rifat, Sezai Karakoç gibi şairlerin şiirlerinde adı anılan, bazen de onların üsluplarına etki eden bir şair olur. Kalben ve bedenen eğlenceye, rahata düşkün bir kişiliğe sahiptir. Bu ruh rahatlığı ve kayıtsızlığı gazellerine divan edebiyatının estetik anlayışına yakışacak biçimde yansır. Şentürk'e (1999: 597) göre Nedim, “Revan'ın fethini hiç görülmemiş biçimde şarkı ile dile getirecek kadar kendisini kaidelere kayıtsız tutar. Yerine göre alabildiğince serbest tavır takınabilen bir şair olmakla birlikte en lâubalî şiirlerinde dahi bayağılığa düşmeyen bir şahsiyet sergiler.”

Her ne kadar Gülşenî veya Hamzavî tarikatlarına girmiş olduğu söylene de onun hayat anlayışını, zevke ve eğlenceye düşkünlüğünü Mehmet Çavuşoğlu'ndan öğrenebiliriz:

“O, bir aşk yolcusu idi. Aşkın türü ne olursa olsun, aşk yolcusunun birine bağlanması lazımdı. O biri de bir olgun ihtiyar, bir şeyh değilse bir genç güzeldir. Nedim sonuncuya bağlandığını bütün divanında çığlıklarla ilân etmiştir. Onun mezarına Hamzavî taşının dikilmiş olması bu gerçeği değiştirmez. Tasavvufun, o meşrebin büyükleri tarafından yapılmış pek çok tarifi vardır. Nefahâtü'l-üns'te, Kuşeyrî'nin Risâle'sinde bunların çoğunu bulmak mümkün. Mazmunu aynı fakat ifadesi farklı olan bu tariflerden biri de şudur: Bu dünyadan alâkayı kesmek ve öbür dünyayı da isteyenlerine bırakmak. Bütün divan edebiyatında yalnız Nedim bu dünyaya dört elle –mümkün olsa sekiz elle- yapışan ve öbürünün varlığını hatırına bile getirmeyen şairdir... Birçok divan şairi şarabı mecazî anlamda, herhangi bir şeyin benzetileni veya istiaresi olarak kullanmışlardır. Nedim'de şarap şaraptır. Benzetilen olduğu zaman bile şarabı çağırıştırır.” (Çavuşoğlu, 1987: 331)

Belirli kaideler içinde yazılma mecburiyeti olan bir şiir devresinde, şairlerin arasından sıyrılarak devrinin önde gelenlerinden olmak için kuşkusuz mensubu olduğu divan şiirine, çok ters düşmeyen bazı yenilikleri şiire sokarak, bir özgünlük yaratması gerekir. Nedim giderek önemini yitirmeye başlayan divan edebiyatına yeniden bir bahar havası getirir. Bu yüzden de “Divan şiiri geleneği ve anlayışı açısından şairleri eleştirip değerlendiren tezkire yazarları Nedim'i beğenmişler, övmüşler onda bir yenilik bulmuşlar ve gazele yeni bir eda getirdiğini “Nedim-i taze-zeban” diye belirtmişlerdir.” (Dilçin, 1986: 188) Kendisi de gazellerindeki bu yeniliğin farkındadır ki aşağıdaki beyti söyler:

“Nazmım görüp dir imiş o müşkil-pesend-i nâz

Tarz-ı Nedîm-i tâze-edâmız budur”

Hülya Bulut (2001: 41) Nedim-Levnî ve Eserlerindeki Sevgili Figürleri adlı tezinde Nedimi diğer şairlerden ayıran farkları beş grupta inceler:

- 1- Bireyselcilik
- 2- Aşk-şehvet
- 3- Mimari ve doğa
- 4- Şiirlerinde duru Türkçe
- 5- Gerçekçilik

Bireysellik olarak kastedilen özellik bir bakıma öznellik olsa gerek. Nedim de birçok divan şairi gibi gazellerinde sevgiliyi, ona duyulan arzuyu ve onun özelliklerini; dudağını, kaşını, boyunu, saçını vb..işlemiştir.Fakat sevgiliye bakışı ve onu tabiat içinde algılayışı diğer şairlerin aksine bir rüya içinde değildir. Nedim’de sevgililer hayal âleminin ürünü olmaktan çıkıp soyut âlemde somut âleme geçmiş izlenimini yaratırlar. Divan edebiyatında şairlerin bahsettiği güzel, ok kırıklı, keman kaşlı, kıl belli, nokta dudaklı, yılan saçlı, taş kalpli soyut bir güzeldir. Böyle bir güzeli hayal etmek bile fikren büyük bir çaba gerektirir. Böylece samimiyet kavramı şiir dışı bir unsur haline gelir. Özellikle bu hayali anlayış sebebiyle samimiyetsizlikle suçlanan Divan şairleri, Diyarıbekirli Sait Paşa tarafından, Mûzânûl-Edeb’in Mukaddimesinde “Eskiler güzeller üzerine söyledikleri nitelikleri ile anlatılan bir kişi zihinde şöyle bir tasarlanırsa tasarlayan kimse o kişiyi gulyabani sanarak korkar.” diyerek de yermiştir. (Kudret, 2003: 357) Nedim yine aşktan, sevgiliden, ona duyulan arzudan bahseder, ama onunki gerçek aşk, gerçek sevgili, gerçek arzudur. Şairin duyduğu arzu, heyecan, neşe, çektiği ızdırıp, içinde bulunduğu çapkın hal açıkça sezilir. Tanpınar (2000: 174) Nedim’in şiirlerindeki bu özelliği şöyle ifade eder:

Eski hayatın şiirimize giren akislerini ki tahminimizden çok fazladır, Nedim’den evvelki şairlerde bazen bir minyatürde ve çok defa bir halı deseninde seyreder gibi beğeniriz. Nedim’de ise geniş tabiata bir pencere açılmış gibi, kısa bir an için olsa da, yer yer büyük resmin hususiliğini veren şeylere, mesafeye genişlik hissine, üç buut vehmine çıkarız. Onun bahsettiği güzeller, bir derinliğin ortasında ve bir zemin üzerinde, güneş ışığında kıvılcımlanırlar. Gölgenin yerini, gölgesini beraberinde taşıyan yaratık alır. O kadar ki, bazı mısra ve beyitler, zihniyetimize resim veya heykeltıraşlıktaki kardeşleriyle beraber gelirler.

Nedim’in en dikkate değer özelliklerinden birisi de sade, duru, akıcı bir Türkçe kullanmış olmasıdır. Necâtî ile belirginleşen, Bâkî, Şeyhülislam Yahyâ gibi şairlerin elinde mükemmelleşen mahallîleşme cereyanı, 18. yüzyılda en büyük temsilcisini bulur. O, şair Nedim’dir. (Macit, 1997: XXI)Nedim İstanbul Türkçesini ustaca kullanır. Deyimlere, söz kalıplarına yer verir. Konuşma dili şiirlerine yansır. Söz sanatlarına aşırı bir bağlılığı olmasa da gazellerinde mazmunlara, şiirinde mübalâğlı anlatıma yer verir.

4.2.2.3.1. Nedim'in Gazellerinde Gibi Edatıyla Birlikte Kullanılan Kelimelerin İncelenmesi ve Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesi

Tablo 2

Nedim Divanında Yer Alan Gazelerde Gibiye Bağlanmış Durumdaki Sözcüklerin Somut/Soyut ve Özel/Cins Oluşlarının İncelenmesi

Sıra No	Gibi Edatı	Şiir No	Somut	Soyut	Özel	Cins
1	Âb gibi	17	Somut			Cins
2	Âyine gibi	104	Somut			Cins
3	Bülbül, bülbüller gibi	91	Somut			Cins
4	Billûr gibi	150	Somut			Cins
5	Büt-i mûm gibi	151	Somut			Cins
6	Cevher gibi	57	Somut			Cins
7	Cânım gibi	159		Soyut		Cins
8	Ceres gibi	37	Somut			Cins
9	Çeşmin gibi	46	Somut			Cins
10	Düşmen gibi	50		Soyut		Cins
11	Def gibi	162	Somut			Cins
12	Derd ü mihnet gibi	146		Soyut		Cins
13	Gamze gibi	23	Somut			Cins
14	Gül gibi	65, 90, 150	Somut			Cins
15	Gönül hâli gibi	128		Soyut		Cins
16	Gözün gibi	128	Somut			Cins
17	Girîbânım gibi	159	Somut			Cins
18	Hattın gibi	46	Somut			Cins
19	Hüdhüd gibi	46	Somut		Özel	
20	Hayâl gibi	51		Soyut		Cins
21	Hâl-i müşkînin gibi	76		Soyut		Cins
22	Hâb-ı perîşânım gibi	159		Soyut		Cins
23	Ka'bı muhannâ gibi	129	Somut			Cins

24	Kâfûr gibi	150		Soyut		Cins
25	Lânegeh-i bûm gibi	151	Somut			Cins
26	Lerziş-i mahmûm gibi	151		Soyut		Cins
27	Meş 'ale-i kârban gibi	78	Somut			Cins
28	Mahmûr gibi	150		Soyut		Cins
29	Mersûm gibi	151	Somut			Cins
30	Mecnûn gibi	137	Somut		Özel	
31	Müjgânum gibi	159	Somut			Cins
32	Nakş-ı gülşen gibi	116		Soyut		Cins
33	Nûr gibi	150		Soyut		Cins
34	Ömr-i şitâbanım gibi	159		Soyut		Cins
35	Pabuç gibi	65	Somut			Cins
36	Pîrâhen-i mesmûm gibi	151	Somut			Cins
37	Rişe-i reyhan gibi	85	Somut			Cins
38	Rek-i yâkût gibi	114		Soyut		Cins
39	Tâvûslar, Tâvûs gibi	81, 133	Somut			Cins
40	Tuğra gibi	93	Somut			Cins
41	Tâir-i meş'ûm gibi	151		Soyut		Cins
42	Sâgar gibi	13	Somut			Cins
43	Sîne-i sâfım gibi	112	Somut			Cins
44	Sabâ gibi	121	Somut			Cins
45	Sünbül gibi	149	Somut			Cins
46	Semmûr gibi	150	Somut			Cins
47	Sultânım gibi	159		Soyut		Cins
48	Zer gibi	57	Somut			Cins
49	Âyineveş	165/2	Somut			Cins
50	Âyine-i endâmveş	48	Somut			Cins
51	Bâdeveş	84	Somut			Cins

52	Bûy-ı sahbâveş	20		Soyut		Cins
53	Ebr-i müşkinveş	165	Somut			Cins
54	Hümâveş	77		Soyut	Özel	
55	Kebk-i şâhin- dîdeveş	108	Somut			Cins
56	Lâleveş	142	Somut			Cins
57	Perîveşimin	123		Soyut		Cins
58	Şâneveş	55	Somut			Cins
59	tîrveş	164	Somut			Cins
60	zerreveş	20		Soyut		Cins
61	zülfeveş	3	Somut			Cins

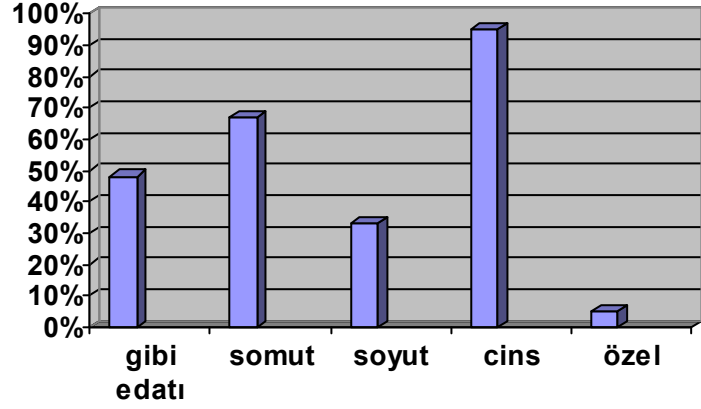
Nedim gazellerinin büyük çoğunluğunda gibi edatını teşbih(benzetme) yapma maksadıyla kullanır. Bununla birlikte 124. gazelde çekmiş gibi ifadesini görürüz. Gibi bu gazelde, çekmiş eyleminin önüne gelerek sanki anlamına bürünmüştür. 47. gazelde ise gibi olmak eylemsisinin önüne gelmiş ve ek fiil çekimine girmiştir.

Beytlere ve tabloya göre ortaya çıkan sonuçlar şunlardır:

- 1- Nedim gazellerinde yer alan beyitlerin çoğunda geçen gibiyi teşbih (benzetme) yapma amacıyla kullanır.
- 2- Nedim divanında 166 gazele yer verirken 42 beyitte toplam 63 kere gibiyi, 16 kere de -veşi kullanır.
- 3- Tabloda gibi edatından önce yer alan 61 sözcükten 41'i somut, 20' si soyut, 3'ü özel, 58'si cins addır.
- 4- Buna göre Nedim'in divanında yer alan gazelerde gibi edatının kullanılma yüzdeleri ve gibi edatından önce kendisine benzetilen öge durumunda olan adların, somut, soyut, özel, cins olma yüzdeleri grafikte şu şekildedir:

Grafik 2

Nedim'in Gazellerinde Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesini Gösterir Grafik

5- Nedim divanında gibi edatından önce gelen ve onunla birlikte en çok kullanılan sözcük gibi edatıyla birlikte gül gibidir. Üç yerde “gül gibi” ifadesi bulunmaktadır. Nedim divanında Necati Beg divanında olduğu gibi aynı sözcüğe çok fazla rastlanmaz. Nedim çoğunlukla gibi ile birlikte farklı beyitlerde farklı adlar kullanır. Gül gibinin dışında “tâvûs gibi” ve “ayna gibi” ifadelerine ikişer kez rastlarız.

4.2.3. Âşık Şiirinde Gibi Edatının İşlevi ve Kullanılma Boyutu

4.2.3.1. Âşık Şiiri

16. yüzyılda divan edebiyatı gelişimini sürdürürken, kaynağı Orta Asya'ya kadar uzanan âşık edebiyatı da halk arasında hızla yayılmaya başlar.

Edebiyat tarihçileri Anadolu'daki âşık edebiyatının başlangıcını 16. yüzyıl olarak kabul eder. Bu edebiyat aslında İslamiyet öncesi sözlü edebiyatın bir nevi uzantısıdır. Kaynağında İslamiyet öncesi sözlü edebiyatın doğuşunu hazırlayan kutsal törenler yatmaktadır. Bu törenlerin başlıcaları sığır, yuğ ve şölenlerdir. Bu

törenlerle sözlü edebiyat arasındaki bağı Rauf Mutluay'dan (1979: 133) şu şekilde öğreniyoruz:

“Yazılı belgeler öncesinde sığır denilen av törenleri, şölen adı verilen kalabalık ziyafetler, yug diye anılan yas toplantılarında ozanların saygı gösterilen kişilikleriyle kopuz çalıp koşuk'lar, yır'lar, sagu'lar söyledikleri tahmin edilmektedir. Çoğu epik- destanî karakterdeki bu sözlü ürünlerin hepsinin elimize geçmemesi tabi'dir; çünkü Türkler yerleşik site hayatına çok geç alışmış, yazıyı çok geç kullanmışlardı.

Divan-ı Lûgat-ıt Türk'de koşug diye geçen koşuk(anlamı şiir, nazım, beyit), sonraları << şarkı , oynarken söylenen koşma >>anlamına kullanılan en genel terimdir. Altay Türkçesinde kojon (şarkı, türkü) ve kojand, Uygurlar arasında takşut, takmak, Divan-ı Lûgat-ıt Türk'de ır ve yır, küğ, Uygur metinlerinde Sanskritçenin etkisiyle kullanılan şlok, padak...gibi kelimelerin hemen hepsinin anlamı aynıdır: şiir, nazım, manzume, nağme ile okunan şey, ölçülü söz, türkü, makamlı şiir. Kelimelerin anlamlarından ele geçen küçük metin parçalarından çıkarılan sonuç, bu çağ Türk sanatçıların saz gibi bir müzik aracı eşliğinde, dörtlük nazım birimi ve hece ölçüsüyle dinsel inançlar, doğa güzellikleri, yiğitlik övgüleri, ölüm acı.. üzerine şiirler söyledikleridir.”

15. yüzyıldan sonra Anadolu'da ozanın yerini âşık, kopuzun yerini de saz almıştır. Bu yüzden âşıklara saz şairi de denir. Bu konuda Pertev Naili Boratav (1988: 20) “ ‘Âşık’ deyiminin özel anlamı nedir?”, sorusuna şöyle cevap verir:

“Âşık” kelimesinin, genel anlamı yanında, dilimizde özel bir anlamı var; son yıllarda bu kelime yerine halk ozanı sözü kullanılır oldu; daha önceleri de saz şairi, halk şairi deyimleri vardı.

...Kelimenin halk geleneğinde bir inanışla ilgisini de unutmamak gerekir. Âşık'ın şairlik gücünü ve yetkisini, düşünde kendisine Pirinin sunduğu << aşk badesi>> içmekle ve << ideal sevgili>>nin hayalini görmekle kazandığına inanılır. Böyle bir olağanüstü olayla şairlik niteliğini kazanmış sanatçıları daha da kuşkusuz ayırt etmek isteyenler, onları bâdeli âşık, hak âşığı sözleriyle nitelendirirler...

Âşık, Türk halk edebiyatında, aşağı yukarı XVI'ncı yüzyılın başlarından bu yana beliren bir sanatçı tipidir... Bir yönüyle eski destan geleneğini sürdüren; ama başka bir yönüyle, adının da belirttiği gibi <<sevda şiirleri>> söylemekle görevlenmiş bir sanatçıdır.

Âşık edebiyatı din dışı halk edebiyatının bir koludur. Âşıklar 16. yüzyılda tekkelerin dışında şiir söyleme olanağı bulurlar. Âşık kahvelerinin bu oluşumda önemli payı vardır.

“ Bu yeni ortamda tekkelerindeki ibadetin bir parçası görünümündeki dinî içerikli toplu eğlenmeler kahvelerde tamamen din dışı bir çehreye bürünmüştür. Temeli ozanlık geleneği olan bu yeni oluşum, biçimsel özelliği koruyup içerik olarak çeşitlenen yeni bir şiir tarzını, âşık edebiyatını doğurmuştur. Bu yeni oluşumla biçimlenen Anadolu Âşıklık geleneği Orta Asya kökenli ozanlık geleneğinin yeni gereksinmelere göre değişmiş, yeni unsurlarla zenginleşmiş devamından başka bir şey değil. (Yardımcı, 2003: 12)

Âşıklar şiirlerini yazı ile değil, sözlü gelenek yoluyla ve çoğunlukla da saz eşliğinde halka sunarlar. Saz şairleri içinde buldukları ortama, koşullara göre irticalen şiirlerini söyledikleri için şiirin aslını koruması ve araştırmacıların şiirin aslına ulaşabilmeleri çok zordur. Şiirler usta –çırak ilişkisine bağlı olarak yaşatılabilir ve günümüze varabilir ya da biz bu şiirlere, cönk adı verdiğimiz halk şiirlerin yazıldığı defterlerden ulaşabiliriz.

Âşık edebiyatı gelenekleri olan bir edebiyattır. Bir âşıkta bu geleneklerin hepsi bulunabildiği gibi bir kaçı da bulunabilir. Mehmet Yardımcı'nın (2002: 163) sıralamasıyla bunlar;

- A- Saz çalma
- B- Mahlâs alma
- C- Rüya sonrası âşık olma
- Ç- Usta- çırak
- D- Âşık Karşılaşmaları
  - a- Atışma karşılaşma
  - b- Taşlama – takılma
  - c- Soru cevap
  - ç- Çözümlü muamma, muamma atışma
  - d- Barışma, övme, uğurlama
- E- Leb değmez.
- F- Askı
- G- Dedim- dedi tarzı söyle
- Ğ- Tarih bildirme
- H- Nazire söylemedir.

Halk şairleri halkın duyuş ve düşüncesini samimi bir şekilde dile getirirler. Ele aldıkları konular bakımından, halkın yaşantısından kopuk değildirler.

“Halk şairleri mücerret ve kitabi konulardan çok, günlük hayata sıkı sıkıya bağlı konuları işlerler. Bu onların dinleyici muhitlerine bağlı bir olaydır... Halk şairleri eserlerini, yazılı edebiyat gibi, ayrı ayrı şahıslara vermezler, topluluğa verirler, birçok insanı bir anda ve bir yerde birden memnun etmek zorundadırlar.” (Boratav, 2000: 21)

Saz şairleri, ürünlerini sundukları halk tarafından, kolayca benimsenir ve sevilirler. Şiirleri dilden dile yayılarak, farklı yörelerde kimi zaman değişerek, yaşamını sürdürür. Saz şairlerinin halk tarafından bu kadar sevimlerinin sebeplerini şu şekilde açıklayabiliriz:

1- Açık anlatım: Göçebe kültürünün izlerini taşıyan bir toplumun uzun, abartılı cümleler kurmak için çaba sarf etmesi beklenemez. Göçebe geleneğinden gelen bir toplumun hareketle bütünleşen kişiliklerin karmaşık cümleleri çözümlenmek için ya da sözlüklerden uzan uzadıya şiirine sözcük aramak için vakti yoktur. O kısa ve duru, zihinlerinde kalışı kolay olan şiiri sever. Saz şairleri şiirlerini halkın anlayabileceği bir dille söylemişlerdir. Zaman zaman divan edebiyatı ile birlikte ortak kaynaklardan beslenmeleri halktan uzaklaşmaları için bir sebep olmaz. Özellikle de 19. yüzyılda divân şiirinin etkisinde kalarak Arapça ve Farsça sözcükleri kullanan âşıklar dahi, bir noktada şiirlerinde halkın anlayabileceği sözcükleri, deyimleri, konuşulan dile özgü kalıpları kullanmayı ihmal etmezler. Böylece halk şiiri geniş kitlelerce benimsenir.

2- Saz şairlerinin biçim olarak halkın beğenisine hitap eden ölçütleri yakalayabilmeleri, şiirlerini saz eşliğinde ve hece ölçüsüyle, uyağa önem vererek söylemeleri, şiirlerinin uzun süre yaşamasına olanak verir. Bu üç unsur (saz, uyak, hece ölçüsü) birleşince açığa çıkan tını, şiirlerin halkın zihninde daha kolay kalmasını ve hatırlanmasını sağlar. Divan şiirinin etkilerine kapılıp aruz vezniyle yazan halk şairleri çıksa da halkın diline yerleşip yaşayanlar daha çok hece ölçüsüyle yazanlar olur.

3-İçtenlik (Samimiyet): Âşık şiirinin en önemli özelliklerinden birisi, şairlerin üzüntülerini, sevinçlerini, sevgilerini, yergilerini, övgülerini samimiyetle sunuşlarıdır. Halk ifadesiyle bu şiirlerde şairlerin içi dışı birdir, şairler yapmacıktan uzaktırlar. Bu içtenlik kullandıkları dile yansır. Onların mutlaka teşbih, mecaz gibi

söz sanatlarını kullanma kaygıları yoktur. Buldukları çevreye göre doğaçlama şiir okur, içlerinden geldikleri gibi şiirlerini düzerler.

“Gözlemediğimiz kadarıyla bu şiirin her türü, yazıldıktan sonra üzerinde tekrar tekrar durulan, uyak bulma ve sanat yapma kaygısıyla sözcükleri üzerinde oynanan Divan şiiri ve sonrasındaki pek çok şiirden farklı olarak, şairin içinden doğduğu gibi içten geldiği gibi söylemiştir. Zorlamalardan, içtenlik taşımayan anlatımlardan genel olarak uzak kalmıştır. Bu şiirin güçlü temsilcileri sözü şiire dönüştüren ustalıkları edinmişler, bunları özümseyerek şiiri söylerken ortaya koymuşlardır.” (Aksan, 1999: 19)

4-İşlenen konuların geniş halk kitlelerine hitap etmesi: Daha önce de değindiğimiz gibi, halk şairleri halkın duyuş ve düşünüşlerini işlemişler, duyuş ve düşünüş olarak halktan aldıklarını, halka şiir olarak sunmuş, onların hislerine tercüman olmuşlardır. Halkı ilgilendiren birçok konuda sanat değeri taşıyan ürünler meydana getirmişlerdir.

Boratav (2000: 21) halk şairlerinin eserlerini konuları bakımından başlıca yedi çeşide ayırır. Bunlar:

- A- Destanlar: Bir vaka üzerine söylenmiş uzun manzumelerdir.
- B- Güzelleme: Aşk şiirlerine, methiyelere, tabiat tasvirleri içinde şairin duygularını anlatan manzumelerdir.
- C- Taşlamalar: Hiciv ve sosyal tenkit şiirleridir.
- D- Koçaklamalar: Cenk ve kavga şiirleridir.
- E- Muammalar: Bilmece niteliği taşıyan manzumelerdir
- F- Didaktik şiirler: Nasihat veren şiirlerdir.

Yazılan şiirler bunlardan hangi kategoriye girerse girsin her halükarda halka yönelik gözlenir.

Şimdi halk şiirinde iki önemli âşık olan Karacaoğlan'ı ve Erzurumlu Emrah'ı tanıyalım, şiirlerindeki gibi edatlarını inceleyelim.

4.2.3.2. Karacaoğlan'ın Hayatı ve Şiir Anlayışı

Karacaoğlan halk tarafından benimsenen bir şairdir. Âşık şiirinin en büyük lirizm ustası olmasına rağmen, yaşamı hakkında yeterli bilgilere sahip değiliz. Yaşadığı yüzyıl dahi tartışma konusudur. Şiirlerinden yola çıkarak yaşadığı dönem tespit edilmeye çalışılır. Fakat halk şiiri sözlü geleneğe dayandığı için, şiirlerin tam aslına bazen ulaşılması mümkün olamamakta, tahmini değerlendirmeler yapılmaktadır. Gerçi daha önce değinmiş olduğumuz cönklerden de bilgi edinilebilmekteyiz.

Ama son elli yıla gelene kadar, bunların hiçbiri âşığın kendi kaleminden çıkmış değil. Bunların çoğu, 18. yüzyıldan sonra okuryazarlık halk arasında yaygınlaşmaya başlayınca, meraklılar tarafından yazıya geçirilmişler. Onların da asıl kaynağı sözlü gelenek. Sözlü geleneğe yayılma sürdükçe, kaynağı isterse yazılı olsun, halk şiiri değişir olmak niteliğini sürdürecektir. Bu nedenle Karac'oğlan şiirleri, çeşitli Karaca'oğlanların ve halkın elbirliğiyle dokuduğu bir kumaş, imece ile yapılmış bir halk kilimi sayılmalıdır. (Başgöz, 1992: 12)

Bu durumda halk şairleri hakkında kesinlikle doğru dediğimiz bilgilere ulaşmak, tezkirelerden hayatlarını öğrendiğimiz divân şairlerine göre çok daha zordur.

Yine de çeşitli kaynakların yardımıyla Karacaoğlan'ın yaşamını ve sanatını inceleyelim. İlhan Başgöz (1992: 11) Karac'oğlan adlı kitabında “Karacaoğlan” ismini taşıyan beş farklı kişiden bahseder.

Bunlardan birisi 16. yüzyılda yaşamış, Yozgatlı olduğu öne sürülen, Kanuni Sultan Süleyman'ın 542'de yaptığı Budin Seferine ve Yavuz Sultan Selim'in 1514 ve 1517 seferlerine katıldığı tespit edilen bir ordu şairidir.

Bizim üzerinde duracağımız Karacaoğlan ise Âşık Ömer ve Gevheri'yle aynı dönemde, yani 17. yüzyılda yaşamış olduğu varsayılan, şiirlerinde Türkmen konargöçerlerin yaşam izlerini barındırmış olan şairdir. Araştırmacılar, Âşık Ömer'in:

Araştırmacılar, “Öksüz âşık deyişleri aseldir/ Karac’oğlan ise eski meseldir/ Ezgisi çağrılır keyfe keseldir/ Biz şair saymayız öyle ozanı” dizelerinden yola çıkarak Karac’oğlan’ın 17. yüzyılda yaşadığına kanaat getirirler. Başgöz de bahsedilen Karacaoğlan’ın 17. yüzyılda yaşadığını kabul etmekle birlikte dörtlükten çıkarılan bu görüşü yadırgıyor: “Biz öyle sanmıyoruz. Âşık Ömer Karac’oğlan için “eski meseldir” diyor. Kendi devrinde yaşayan âşıkların içine Karac’oğlan’ı katmak, sonra da ona eski meseldir demek kolay yorumlanan bir şey değildir.” (Başgöz, 1992: 69)

Yardımcı (2003: 96)da “ Halep’i Osmanlı alıcak

Dağı taşa katar bir gün” dizeleri göz önünde bulundurulunca, Halep valisi Abaza Hasan Paşa’nın 1658 yılındaki baş kaldırısı yıllarında sağ olduğu anlaşılmaktadır.” dedikten sonra 17. yüzyıla ait bir cönkte “Aldı Gevherî ” ve “Aldı Karacaoğlan” diye başlayan türkülerin arka arkaya bulunması yaşadığı çağı açıklamak açısından önemli bir kanıt olarak görülmektedir.” diyerek bu konudaki yargısını tamamlar.

Cahit Öztelli de iki âşığın karşılaşmalarından Karacaoğlan’ın yaşadığı yüzyılı tespit etmeye çalışır.

Yine Karacaoğlan’ın yaşadığı çevrelerde elde edilen ve içinde Kerem, Zülâloğlu, Köroğlu , Âşık Ömer, Gevherî, Âşık Mehmet gibi 17. yüzyılda yaşadıkları kesin olarak bilinen saz şairlerinin manzumeleri de bulunan başka bir cönkte arka arkaya << aldı Gevherî>>, <<aldı Karaca oğlan>> başlıkları altında altı şiir vardır. bunlardan dördü Gevherî’nindir. Hepsi de koşma olan bu manzumelerden ikisi Karaca Oğlan’a benzettir. Şu durumdan anlaşılıyor ki, iki âşık karşılaşmıştır. Gevherî’nin yaşadığı çağın 17. yüzyıl olduğunu biliyoruz. (Öztelli, 2005: 17,18)

Başgöz bu görüşe de katılmayarak Gevherî ile Karacaoğlan’ın karşılaşmış olduklarını, bu ifadelerle bakarak söyleyemeyeceğimiz kanısındadır:

Öztelli’nin yayınladığı şiirler iki âşığın karşılaştığını göstermekten uzak. Kesinlikle uzak. Karşılaşma şiirleri arasında geleneğin çizdiği belli bir sıra ve ilişki vardır. Karşılaşan âşıklarda biri ayak açar, öteki aynı

ayakla karşılık verir; biri türkü ile sorular sorar, öteki benzer bir türkü ile soruları çözer, nihayet yermeler ve birbirine kara çalmalar gelir. Öztelli'nin gördüğü şiirlerde bunların hiçbirinde eser yok.” (Başgöz, 1992: 63)

Karacaoğlan ve Gevherî'nin karşılaşması hakkında değişik yorumlar yapılsa da 17. yüzyılda Güneyli olduğu kesin olan bir Karacaoğlan yaşamıştır. Sözlü gelenekte mutlak doğrulara ulaşmak bir noktadan sonra imkânsız olduğuna göre yaşadığı yüzyılı aşağıda yer verdiğimiz, dizelerden tespit etmek durumundayız:

Karacaoğlan dendi ünüm duyuldu
Bin on beşte göbek adım koyuldu
Çingiroğlu beniz özce soyumdu
Şimdi ----- kaldım garib başıma

Bin on beşte beratçığım yazıldı
Seksen beşte bel kemiğim bozuldu
Bin doksanda mezarcığım kazıldı
Döner baykuş öter bülbül başımda

Saz şairleri halk tarafından çok sevilirler. Gezgin olarak yaşamlarını sürdürdükleri için değişik yerlerde bulunurlar ve halk tarafından kendi yörelerine mal edilirler. Karacaoğlan da bunlardan biridir. Bu hususta Karacaoğlan'la ilgili en eski bilgileri Akşehirli Ahmet Efendinin hatıra defterinden öğrenmekteyiz. Kendisi de şair olan Ahmet Efendi anlaşıldığına göre Karacaoğlan'ın köyüne varmış, edindiği bilgileri defterine yazmıştır. Karacaoğlan üzerine önemli bilgiler vermesi açısından Ahmet Efendinin yazdıklarına bir bakalım.

“ Garip illerde, hasetsen dilrübâ yaylalarda bülbüller, sünbüller ve nice şuh aşiret dilberleri meyanında geşt-ü gūzar eyleyen fitraten mâderden âşık gül-ü gülşan Karaca Oğlan'ın Maskat-ı re'si olan Varsak karyesinde be-hasbel tesadüf yolum uğrayıp gurbet türküleri be-gayet hûşumu cûş eden bu âşık-ı hoş-saz ve sözün, esnâ-yi mükâlemede ahvalin konuşup tarz-ı hayat ve ensâline ittilâ husul bulmağla gurbette

ben dahi bu garip işbu âşık-ı saf nerîmin menâkıbin bu mahalle kaydî şâyan gördüm, zîrde muharrer gurbet türkisiyle birlikte kaydeyledim.”

“Mâlum ola ki, Karaca Oğlan Varsak karyesinde dünyaya gelüp babası Türkmen aşiretinden Kara İlyas, fakirel hal olmağla sayd ü şikârla taayyuş eder olup bin on üç (1604) tarihinde Kozan derebeylerinden Hüsam Beyin sayıl nâmiyle tut-kap asker devşirdiği hengâmde İlyas dahi tutulup götürülerek orada gaip olduğu için lâkapları Sayıl Oğlu kaldığı ve el-yevm karye-i mezbur hânedanı Sayıl Zade Mehmet Efendiden anlaşılmıştır.”

“Karaca Oğlan’ın ismi Hasan olup öksüz büyümüş. Vechen karayağız ve fakir çocuğu olduğu için buna Karaca oğlan denilüp böylece anıldığı. Karaca Oğlan delikanlı iken mûnis ve zeyrekliği hasebiyle ol vaktin karye ağalarından serdengeçti Osman Ağa Karaca Oğlan’ı evlâtlık şekliyle diğer fakir bir aile kızıyla tehhül ettirmiş ise de kız hor ve çirkin olduğundan Karaca Oğlan babası gibi Sayıl askerliğine tutulacağını anlayıp yirmi dört yaşında Varsak’tan firarla mekânın gaip ederek, encam Maraş’ta Zülgar Oğlu (Zülkadir olacak) Hüsam Beyin himayesinde altı sene tehhül ümidiyle kalıp, tehhül ümidi münkesir olunca oradan mufarekatla yine geç-i diyara der-bân olduğu ve Tarsus Suyu başında şu türküyü söylediği,

Benden selâm söylen Kozan iline
Top kara zülüflü mayalarına
Bizim ilde çakır doğan olmaz
Yavru şahin konar sarp kayalarına

...

KARAC’OĞLAN der ki, ben de ben olsam
Güzeller üstüne serdâr ben olsam
Mevlâ izin verse bir top gül olsam
Sokulsam zülüfler aralarına

...

“Bundan sonra Karaca Oğlan Engürü, Niğde, Kayseri, Sivas’a geçüp Türkmen aşiretleri meyanında gezüp bir daha dönmediği ve Maraş’ın yeni beğlerinden Ali Beyle Taylan Yaylasında buluşup divanın seyir ile bu türküyü söylemekle orada bir eyyam kaldığı.”

...

“Ve nice Türkmen aşiretleri meyanlarında gezüp Maraş civarında Cezel yaylasında doksan altı yaşında iken vefat eyleyüp vasiyeti üzerine تنها bir pınar başına defn olunup sazı çürüyünceye kadar baş ucunda ağaçta asılı durduğu tevatüren mervidir. Karaca Oğlan kendisi karayağız,

seyrek sakallı, şuh meşrep, uzunca boylu levend bir adam imiş. Mevlâ rahmet eyleye, âmin.1292”(Öztelli, 2005: 22,23,24)

“Kozan Dağından neslimiz

Arı Türkmen’dir aslımız

Varsak’tır durak yerimiz

Gurbet ilde yâr eğler bizi” dizeleri de Ahmet Efendi’yi doğrular niteliktedir.

Karacaoğlan şiirlerinde en çok doğa ve sevgi konularını işler. Güney coğrafyasının tüm güzellikleri onun şiirine yansır. “Doğa onun şiirlerinde seyredilen bir manzara değil, içinde doğup büyüdüğü yaşanan bir mekândır. Her türlü bitki onun duygularının dilidir. Onun şiirleri canlı bir doğa dekoru içinde sevda pınarı gibi akıp gider. İçinde göçebe bir yaşam sürdüğü Çukurova doğası edebi kişiliğini biçimlendirmiştir.” (Yardımcı, 2003: 100)

Doğa onun şiirlerinin ayrılmaz bir parçasıdır: Cennet dense sana yakışır dağlar/
Ovalar ovalar engin ovalar/ Lâlesi sünbülü boynun eğişin/ Rahiyası tatlı gülü
yaylanın, derken hep doğa şiirlerinde vardır. Karacaoğlan’ın doğası kurak, cansız, ruhsuz, hayali bir doğa değildir. Onun doğasında esen rüzgâr hissedilir, açan çiçeğin kokusu duyulur. Karacaoğlan doğayı sever, doğa da ona kucak açar. İlhan Başgöz Karacaoğlan’ın doğayla olan bu ilişkisini şöyle yorumlar:

Konar göçer toplumunda, insan doğa ile alış verişinde asalaktır, sömürücüdür. Doğa tek yanlı boyuna verir, insan doğaya hiçbir şey vermez; ne bilgi ne de emek. Tek yanlı boyuna doğadan alır. Yayla ve ova otunu çimenini yitirir; il halkı hayvanını otarır; orman ağacını bitirir, insan keser götürür; pınar suyunu getirir, Türkmenin kendi de hayvanı da içer oturur. Güneyde pek seyrek görülen kuraklık vurmamakça, bu düzen böyle tek yanlı işler. Otun bitmediği yıl ise, aşirete sadece “ O dağ olmaz bu dağ olsun”, barhanasını yükletip göçmek düşer. İnsan bu düzende toprağı tarla tarla bölüp mal edinmemiştir daha. Toprakla savaşa başlamamıştır. Çünkü toprak henüz kişinin malı değildir. Göçebe düzeninde toprakta kişisel mülkiyet yoktur. Yayla ve kışlak ise bütün aşiretin malı sayılmaktadır. Göğsü kabaca otlu yaylalarda herkes hayvanını otlatılabilir. Hayvan kişilerin malıdır ve konar-göçerin serveti hayvanın sayısı ile ölçülür. Bir kişiye mal olan toprakla didişme daha başlamış değildir. Bütün vaktini ve gücünü topraktan ürün sökmeye veren, emeğinin karşılığını alamayınca da elleri böğründe kalan köylü-ekinci insanı, konar –göçerlerin belirgin tipi değildir. Bunun için şiirde

“zalım toprak, kara toprak” gibi deyimler daha görülmez. Yerleşik köylü kültürünün temeli olan öküz ve çift Karac’oğlan şiirine girmez... Doğa, Karac’oğlan’ın şiirinde bu nedenlerle, istemeden, zora koşmadan veren cömert bir ana gibidir. (Başgöz, 1992: 27)

Karaca’oğlan’ın şiirlerinde genel olarak doğa güzel, iyi olarak betimlenmekle birlikte ara sıra da kendisine kızılan bir insan olarak karşımıza çıkar.

Yüce dağlar ne kararıp pusarsın
Aştı derler nazlı yâri başından
Oturmuş derdime dert mi karsın
Âlem sele gitti gözüm yaşından

Balta değsin, ormanların kurusun
Gazel olsun, yaprakların çürüsün
Top top olsun geyiklerin yürüsün
Avcıların avın alsın peşinden

Sarp kayalarını taşçılar delsin
Tomurcuk güllerin yad eller dersin
Yârin emaneti var, senin olsun
Sakla dağlar boranından, kışından

Fenasından da KARAC’OĞLAN fenasın
Od düşe de döne döne yanasın
Yüce dağlar sen de bana dönesin
Ayrılasın yâreninden eşinden (Öztelli, 2005; 158)

Karacaoğlan’ın şiirlerinde sevgi, kadın ve cinsellik doğayla birlikte işlenen en önemli konulardır. Karacaoğlan gezip gördüğü her ilde güzellere vurulur, tek bir kadınla, tek bir sevdıyla yetinmez. Anlattığı kadınlar anlattığı doğa kadar canlı, gerçektirler. O platonik sevgiye şiirlerinde hiç yer varmaz. Onun kadınları etiyle kanıyla yaşayan Elif’tir, Sema’dır, Zeynep’tir. O sevme ve sevilme isteğini,

“Çağır Karaca oğlan çağır
Taş düştüğü yerde ağır
Güzel sevmek günah değil
Dört kitapta yerin gördüm” diyerek belirtir.

Nitekim çoğu zaman belirtmekle de kalmaz, o güzellerle birlikte olmak ister. “Ben güzele güzel demem/ Güzel benim olmayınca/ Soyunup koynuna girmeye geldim”, dizeleriyle de sevişme isteğini açıkça dile getirir. Öner Yağcı’ya göre Karacaoğlan’ın yeni, özgün ve en önemli özelliği burada ortaya çıkar:

“Karacaoğlan şiirinde düştten, bilinmezden kurtulmuş olan sevgili, ete kemiğe bürününce sevgi anlayışına cinselliğin de eklenmesi Karacaoğlan şiirinde en canlı, en can alıcı bir özellik oluyor. Sevginin bölünmez bir parçası olan cinsel istek, olanca açıklığı ve çıplaklığıyla Karacaoğlan’ın şiirlerine konuk oluyor. Hem de vazgeçilmez, onsuз olunamayan bir konuk. Öyle bir konuk ki, Karacaoğlan hangi kızı, hangi gelini görse hemen gönlünü aktarıveriyor ve o güzeli cinsel olarak istiyor. Üstelik bu isteğini öyle dolambaçlı yollardan değil açıkça söylüyor. Hiç bitmeyen, hiç tükenmeyen bir istek olarak şiirlerinin temelini oluşturuyor. Nerde bir güzel varsa Karacaoğlan ordadır ve şiiri hemen o yeni güzele yönelmiştir de. Şunu eklemek gerekir ki Karacaoğlan’ın güzelleri, öyle hep naz eden, hep sevdiğinden kaçan, hep acı çektiren güzeller de değildir. Çoğu Karacaoğlan’ın sevgisine, isteğine karşı durmazlar. Karacaoğlan da şiirlerinde bu güzellerle olan cinsel aşkını anlatır. Gerdanlarını, göğüslerini, kollarını, yanaklarını, bellerini gördüğünü, kokladığını, sardığını hatta emdiğini söyler durur. (Yağcı, 2001: 85)

Bunların dışında hayat, ölüm, gurbet gibi konuları da işlese en çok işledikleri yukarıda belirttiğimiz gibi “aşk ve doğa” olur, tasavvuf anlayışına hiç kapılmaz.

Karacaoğlan çağdaşlarının aksine divan edebiyatının etkisine kapılmayıp, güzel, duru bir Türkçe ile başka bir deyişle halk dili ile şiirlerini söyler, özentisi ve yersiz süslemelerden uzak kalır. Söz sanatlarını ustalıkla kullanır, özgün benzetmelerle günümüze ulaşır. Aruz ölçüsünü hiç kullanmaz, 11’li ve 8’li hece ölçüsünü kullanır. Şiir ahengini sağlamak için hezele, hey gibi sözcüklere yer verir. Şiirlerinde çoğunlukla yarım uyak kullanır.

Neticede Karacaoğlan Güney illerindeki aşiretlerde, Türkmen köylerinde türkü söylemek yerine “ Karacaoğlan çağırmaq” dedirtecek kadar halkın diline yerleşmiş bir saz şairimizdir.

4.2.3.2.1. Karacaoğlan'ın Şiirlerinde Gibi Edatıyla Birlikte Kullanılan Kelimelerin İncelenmesi ve Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesi

Tablo 3

Karacaoğlan'ın Şiirlerinde Benzetme Edatı Gibiye Bağlanmış Durumdaki Sözcüklerin Somut/Soyut ve Özel/Cins Oluşlarının İncelenmesi

Sıra No	Gibi Edatı	Şiir No	Somut	Soyut	Özel	Cins
1	Al gibi	60	Somut			Cins
2	Alma gibi	89	Somut			Cins
3	Ab-ı Kevser gibi	181		Soyut	Özel	
4	Ay, gün, yıldız gibi	285	Somut			Cins
5	Arı gibi	434	Somut			Cins
6	Bülbül, Büller gibi	99, 126, 130, 5, 133, 173, 218, 426, 427, 378	Somut			Cins
7	Bal gibi	59, 60, 109, Ekler 17	Somut			Cins
8	Baz gibi	67	Somut			Cins
9	Balık gibi	136	Somut			Cins
10	Balaban gibi	60	Somut			Cins
11	Baykuş gibi	144	Somut			Cins
12	Bahri gibi	291		Soyut		Cins
13	Billur gibi	325		Soyut		Cins
14	Bıçak gibi	353	Somut			Cins
15	Bozkurt gibi	425	Somut		Özel	
16	Bulut gibi	Ekler 52	Somut			Cins
17	Çiçek gibi	358	Somut			Cins
18	Ceren gibi	236	Somut			Cins
19	Ceylân gibi	Ekler 41	Somut			Cins
20	Dere suyu gibi	11	Somut			Cins
21	Dal gibi	52, 378, Ekler 6-17	Somut			Cins
22	Deve gibi	Ekler 50	Somut			Cins
23	Dert gibi	367		Soyut		Cins
24	Derviş gibi	159		Soyut		Cins
25	Düşman gibi	343		Soyut		Cins
26	El gibi	Ekler 62		Soyut		Cins
27	Edâ naz gibi	Ekler 6		Soyut		Cins

28	Fidan gibi	72	Somut			Cins
29	Gazel gibi	239, 240		Soyut		Cins
30	Geyik gibi	24, 115	Somut			Cins
31	Gül, Güller gibi	52, 218, 62, 111	Somut			Cins
32	Gonca gül gibi	59, 60, 426, 451	Somut			Cins
33	Gün gibi	Ekler 8	Somut		Özel	
34	Gövel ördek gibi	82	Somut			Cins
35	Güneş gibi	125, 165	Somut		Özel	
36	Hüma, Hüma Kuşu gibi	122, 255, 346		Soyut	Özel	
37	Hardal gibi	142	Somut			Cins
38	Hûblar gibi	186		Soyut		Cins
39	Hazan gibi	243		Soyut		Cins
40	Hecin gibi	406	Somut			Cins
41	İspir gibi	276	Somut			Cins
42	Kuş gibi	120	Somut			Cins
43	Kul gibi	52, 63, 426		Soyut		Cins
44	Kavak gibi	206	Somut			Cins
45	Kar gibi gibi	53, 254	Somut			Cins
46	Kor gibi gibi	53	Somut			Cins
47	Keklik gibi	77, 120, 144, 123	Somut			Cins
48	Kaz gibi	53	Somut			Cins
49	Kan gibi	141, Ekler 8	Somut			Cins
50	Kargı kamış gibi	186, 467	Somut			Cins
51	Kıl gibi	63, 93	Somut			Cins
52	Kurt gibi	40, 367,	Somut			Cins
53	Koçak gibi	358		Soyut		Cins
54	Mal gibi	52	Somut			Cins
55	Maya gibi	165	Somut			Cins
56	Misk gibi	178	Somut			Cins
57	Mum gibi	230, 232	Somut			Cins
58	Mercan gibi	187	Somut			Cins
59	Mert gibi	425		Soyut		Cins
60	Nerkis gibi	67	Somut			Cins
61	Nar gibi	152	Somut			Cins
62	Od gibi	367, 425	Somut			Cins
63	Öksüz gibi	64		Soyut		Cins
64	Poyraz gibi	240	Somut			Cins
65	Sulu sepken gibi	24	Somut			
66	Sel gibi	73, 426	Somut			Cins
67	Sicim gibi	406	Somut			Cins

68	Su, Sular gibi	278, 376, 34, 434, 57, 134, 148, 209, 239, 357,354	Somut			Cins
69	Sırma gibi	315	Somut			Cins
70	Selvi gibi	376	Somut			Cins
71	Saz gibi	Ekler 6	Somut			Cins
72	Şahin gibi	77, 152	Somut			Cins
73	Şeyda bülbül gibi	125	Somut			Cins
74	Sofu gibi	Ekler 39		Soyut		Cins
75	Şehrî (şehirli) gibi	291		Soyut		Cins
76	Tor gibi gibi		Somut			Cins
77	Tilki	Ekler 39	Somut			Cins
78	Tel gibi	62, 59	Somut			Cins
79	Yârim gibi	25	Somut			Cins
80	Yaz baharın suyu gibi	64	Somut			Cins
81	Yağmur gibi	463	Somut			Cins
82	Yel gibi	93, 109	Somut			Cins

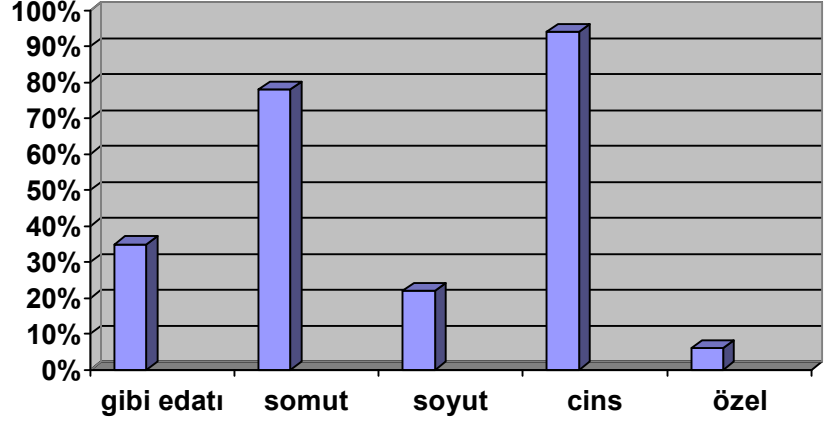
Şiirlere ve tabloya göre ortaya çıkan sonuçlar şunlardır:

1- Karacaoğlan'ın şiirlerinde gibi çoğunlukla benzetme edatı işlevi görür.

2- Karacaoğlan'ın toplam 547 şiiri incelendi. Bu şiirlerde toplam 192 kere gibi ile karşılaştık. Necâtî Beğ ve Nedim'den farklı olarak Karacaoğlan'da bala batmış gibi, turna geçmiş gibi, çaya batmış gibi, zehir yemiş gibi, doğduğu gibi kullanımlar görülür. Böylece gibi eyleme ya da eylem soyundan bir sözcüğe bağlanmış olur. Özellikle yemiş gibi, batmış gibi ifadelerinde, gibi eyleme yaklaşma anlamı katar. Gibi edatından önce yer alan 82 sözcükten 64'i somut, 18'i soyut, 5'i özel, 77'si cins addır.

3- Buna göre Karacaoğlan'ın gibi edatını kullanma yüzdesi ve gibi edatından önce kendisine benzetilen öge durumunda olan adların, somut, soyut, özel, cins olma yüzdeleri şu şekildedir.

Grafik 3
Karacaoğlan'ın Şiirlerinde Gibi Edatının
Kullanılma Yüzdesini gösterir Grafik

4- Karacaoğlan'ın şiirlerinde gibi edatından önce gelen ve onunla birlikte en çok kullanılan sözcük gibi edatıyla birlikte su gibidir. 11 yerde su gibi yer almaktadır. Bunun dışında Karacaoğlan'ın şiirlerinde doğaya ait sözcüklerin, doğada bulunan hayvan isimlerinin gibi edatıyla çok fazla kullanıldığı görülür. Gibi edatıyla en çok kullandığı sözcükleri şu şekilde gösterebiliriz:

Su gibi, sular gibi	11 kere
Bülbül gibi, bülbüller gibi	10 kere
Ben gibi, benim gibi	8 kere
Sen gibi, senin gibi	5 kere
Gül gibi	4 kere
Bal gibi	4 kere
Dal gibi	4 kere
Gonca gül gibi	4 kere
Keklik gibi	4 kere

4.2.3.3.Erzurumlu Emrah'ın Hayatı ve Şiir Anlayışı

19. yüzyılda yaşamış önemli halk şairlerimizdendir. Doğum tarihi üzerine değişik görüşler öne sürülmüştür. Araştırmacıların bazıları 1230, 1235 gibi kesin tarihler verirken, bazıları net bir tarih vermektense yaşadığı yüzyılı söylemenin daha doğru olduğunu belirtirler. Pertev Naili Boratav (1991: 42)Erzurumlu Emrah'ın doğumuna ilişkin “Erzurum’da doğmuştur. Elli yaşını geçtiği halde 1855 senesinde öldüğüne göre, on sekizinci asrın sonlarında doğmuş olsa gerektir.” yorumunu getirir. Eflatun Cem Güney de 18. asrın son yıllarında doğduğu görüşüne katılır, Vehbi Cem Aşkun da yaşadığı yüzyılı belirtmekten yana olarak 19. yüzyılda yaşamış bir halk şairidir şeklinde yorumunu yapar. (Güney, 12; Aşkun, 7; Karadağ, 1992: 23)

Âşığın ölüm tarihi de tartışma konusudur. Bu konuda derin araştırmaların yer aldığı ve araştırmacıların görüşlerine yer verdiği Metin Karadağ'ın kitabından faydalanacağız. Metin Karadağ'dan (Onay, 16; Karadağ, 1992: 29) öğrendiğimize göre Ahmet Talat Onay Erzurumlu Emrah'ın mezar taşında yazılı olan tarihin tahminen yazıldığı görüşündedir. İbrahim Aslanoğlu'nun da belirttiğine göre mezar bulunduğu mezarın üzerinde bir tarih yoktur. Bu durumda mezarın üzerinde yer alan tarih âşığın hemen ölümünden sonra atılmış olan bir tarih değildir. Bununla birlikte yine Karadağ'ın kitabından aktaracağımız Necâfî Turgut Göksel'in yaklaşımı ise bu doğrultuda değildir:

“Biz ise Âşık'ın doğum ve ölüm tarihlerini şöylece tesbit etmiş bulunuyoruz. Âşık Cemâlî, Emrah'ın öldüğü zamanki yaşının 85 olduğunu not etmişti. Tokat ve Niksar çevrelerindeki yaşlılar da bunu te'yid etmektedir.

Ölüm yılına gelince, gerek Arap ve gerek Türk harfleriyle mezar taşlarına yazılan kitabelerde ölüm tarihi 1271 H. gösterilmiştir. Âşık Sabri'nin ölümü üzerine Emrah'ın yazdığı manzumenin son mısrası Ebced hesabıyla 1277 çıkar. Şu hâle göre Âşık Emrah 1277 h. sağdır. Tokatlı Nuri'de ustası Emrah'ın ölümüne ait uzun bir Bahariye tertiplemiş.(son mısradan 1277 tarihi çıkarılıyor) bu vesikalar realiteyi dillendirdiklerine göre Emrah'ın doğum ve ölüm tarihlerini böylece beyan edebiliriz. Doğumu 1192/1776 ölümü de 1277/1861'dir.” (Göksel; Karadağ, 1996: s. 32'deki alıntı).

Halk şairlerinin yaşamları, doğum ve ölüm tarihleri çoğunlukla tartışmalı olduğu için, biz de en genel yargıyı doğru kabul edip Erzurumlu Emrah için 18. yüzyılın sonlarında doğmuş ve 19. yüzyılda yaşamış bir âşıktır diyeceğiz.

İsminde de belirtildiği gibi Emrah Erzurum doğumludur. Kendisi Erzurumlu oluşunu: “Ne âşıklar çıkıptur Erzurum’dan lîk Emrahî

Bu esnada hakikat bezminin üstadı ben çıktım” dizeleriyle ispatlar.

Emrah uzun süre yaşamını Erzurum’da geçirmez. Âşığın tabiatına uygun şekilde bir gezgin yaşamı sürer, Trabzon, Konya, Nevşehir, Niğde, Sivas, Tokat gibi Anadolu’nun değişik illerinde bulunur.

Divan şiiri ile halk şiirinin kaynaşmaya başladığı bir dönemde yaşayan Erzurumlu Emrah medrese eğitimi görür, bu eğitim onu divan şiirine daha çok yaklaştırır. Kaynakların çoğunluğunda medrese eğitimini Erzurum’da gördüğü açıklanır. “Medrese yıllarında devrin geleneğine bağlı olarak tarikat mensubu olmuş, Nakşibendi tarikatının Halidiye koluna girmiştir.” (Karadağ, 1992: 25) Metin Turan (1997: 289) ise Ozanlık Geleneği ve Türk Saz şiiri adlı kitabında “Tokat’ın Niksar ilçesine gitmiş. Burada Nakşibendi tarikatının Halidiyye koluna girmiştir.” diyerek tarikata girişini Erzurum’dan ayrılışından sonraya bağlasa da, diğer kaynaklarda Emrah’ın tarikat mensubu oluşu medrese yılları olarak belirtilir.

Âşığın Erzurum’dan ayrılışı bir kız yüzünden olur. Emrah nişanlandığı kız için başlık parası bulmakta zorlanınca Erzurum’u terk ederek, Trabzon’a gelir. Burada Güleser adında bir göçer kızına gönlünü kaptırır. Kızın babası durumu anlayınca kızını alıp gider. Emrah da kızın ardından gitmek ister. İkinci durak yeri Kastamonu olur. Bu arada başından bir evlilik geçer. Gerisini Artun (1997: 289) şöyle anlatır:

Ancak çok geçmeden sıkılır. Tekrar yollara düşer. Köy köy kent kent dolaşarak Sivas’a ulaşır. Burası derviş ve âşık yatağıdır. Emrah halk kültürü zengin olan bu yerde gönül çöşkünü buluverir. Eskilerin anlattığına göre, postunu Bengilerde Saatçioğlu hanesine serip, sazını da Havuzlu Kahveye asar. Kente yeni bir âşığın geldiğini duyan gelir. Emrah hem koşup gelenlerin kalbini hem de kendi kalbini açmakta

beceriklidir. Kimi zaman gerçek dilden, kimi zaman mecazi telden söyler. Gelenleri duygulandırır. Güçlü kişiliği ile geniş bir çevre yaratır. Emrah, Sivas'taki yaşantısından memnunken bu kez gönlü zorlu bir aşka çarpar... Bu güzelin adı Mahi'dir. Emrah'ın tezgahında sitem üzerine sitem dokutan bir cefanın haksızlık olacağını düşünen hatırı sayılır kişiler araya girmiş, Mahi ile evlenmesini sağlamışlardır.

Erzurumlu Emrah bir süre sonra burada da gönlünü eyleyemez olur. Mesleği âşıklık olan Emrah yine gezmeye başlar. Ömrünün son yıllarını Tokat'ın Niksar ilçesinde geçirir. "Acın kızı" denilen yaşlı bir kadınla evlenir ve ölümü de burada gerçekleşir.

Erzurumlu Emrah divan şiirinin etkisinde kalan bir şairdir. Bunda yaşadığı yüzyılda görülen halk şiiri ile divan şiiri arasındaki yakınlaşma etkilidir. "Âşık tarzı bilhassa 18. asırdan sonra, divân edebiyatı ile halk edebiyatı ve tekke edebiyatı unsurlarının karışmasından hâsıl olmuş muhtelit bir mahsuldür." (Köprülü, 1999: 180) Çağının özellikleri yanında Emrah bir de medrese eğitimi görünce şiirlerinde divan şiiri unsurlarını görmek kaçınılmaz olur. Divan şiirinin etkisiyle aruzlu şiirler yazdığı, tarih düşürdüğü, nazire yazdığı görülür.

Kendisi divan edebiyatına özgü mazmunları kullanarak, dini ve efsanevi şahsiyetlere şiirlerinde yer vererek, çağdaşlarına göre daha ağır bir dil kullanarak divan şiirinin yansımalarını açıkça ortaya koyar.

Emrah, divan edebiyatının etkisinde kalarak yazdığı bu aruzlu şiirlerde başarılı görülmez. "Aruz veznine hakkıyla hakim olmadığından, Emrah'ın şiirlerinde zorlayıcılık ve kapalılık, hemen göze çarpar. Çokça görülen imâle, zihâf gibi vezin bozuklukları, zorlamalar ve dil yanlışları, O'nun bu sahadaki şiirlerinin küçümsenmesine yol açmıştır." (Karadağ, 1992: 50)

Onun asıl başarısı hece vezniyle yazdığı şiirlerde ortaya çıkar. Orhan Ural klasik edebiyatın etkisinde kalışıyla ve o etkiden sıyrılabilseydi daha başarılı olabileceğiyle ilgili şu yorumu yapar: "Bir halk ozanı da olsa, bellediği o karmaşık sözcükleri kullanmadan çocuksu bir sevinç duymuştur. Onun için en büyük yitik de

buradadır. Bir Pir Sultan Abdal, bir Karacaoğlan, ya da Dadaloğlu gibi seslenseydi halk Şiirine çok değişik katkılarda bulunurdu. Erzurum’un Tanbura köyünde doğan ve üç kot arpa beş kot avdar eken bir ortamın adamı oluşunu, Emrah, Şiirinin sz konusunda genellikle unutmuŐtur. Bu karmaşık sözcüklere yöneliŐ, onu halk gözünde “Ne bilgili!” diye belki de avutmuŐtur. Böyle bir gereksinmeyi duymasa, böyle bir özentiye yeltenirse ne güzel olurdu!..” (Ural; Turan, 1997: s.288’deki alıntı)

Bir halk Şairi olarak aruzlu Şiirler yazması, mensubu olduğu edebiyat anlayışına ters düşen bir davranıŐ olarak karşımıza çıkıyor. Baştan divan Şiiri kültürünü almamıŐ olması da bu alanda verdiği eserlerin yetersiz kalmasına neden olur. Hece vezniyle yazdığı Şiirleri daha başarılı bulanlardan birisi de Köprülü’dr.

Emrah’ın aruzlu Şiirlerinde işlediği temel konular tasavvuf ve aŐktır. Bu konular hece lsyle yazdığı Şiirlerde de görülür. Öğretici nitelik taşıyan Şiirleri de vardır. Diyar diyar dolaşan bir Şair olarak, gurbet Şiirlerinin bir parçası olur. Çoğu Şiirinde acılı yaŐamının izleri görülür. ektiği sıkıntılar Şiirine yansır.

Erzurumlu Emrah, AŐıklık geleneğinin önemli bir geleneği olan usta ıracak ilişkisini en iyi yaşatan Őairlerdendir.

“AŐıklıkta yol vardır, erkn vardır. Bu gelenektir. Bu gelenekte aÇıklar genellikle bir usta aŐıđın önüne diz kp onun çırağı olarak yetenekleri lsnde olgunluğa eriŐmenin g yollarından geçerler.

Gelenek gereği icracılık, aŐıđın Őairlikteki ustalığı için stad da denilen usta bir aŐıđın yanında uzun süre ders alması benimsenmiŐtir.”(Yardımcı, 2002: 209)

Bu geleneğe göre usta, genç aŐıđı yanından ayırmaz. Nereye giderse onu da götürür. Genç aşık da ustasının sazını taşır, Şiirlerini ezberler, saygıda ona karşı en ufak bir kusur iŐlemez. Ustanın çırağına itimadı tam olduğunda sazını eline verip, nasibini araması için ona yol verir. AŞık dilinde buna ıracıklama denir. Genç aşık ustasını hiç unutmaz, ona ait dil, konu, uyak, ezgi anlayışını sürdürür ve öylece aşık kolları oluşur. Bu aşık kollarından birisi Emrah koludur. Emrah kolunun oluşumunu Yardımcı’dan (2003: 116) Şu Şekilde ğreniyoruz:

Emrah ustası Erbabî'den aldığı saz, söz ve belagattaki feyzini Anadolu'yu adım adım dolaşarak geliştirmiştir, adına Emrah Kolu denen âşık kolu oluşmuştur. Bilindiği gibi usta-çırak geleneği içinde, birbiri ardınca yetişen âşıklar tarafından odak hüviyetindeki âşığa bağlılık duyarak, ona ait üslup, dil, ayak, ezgi, konu ve anıları devam ettiren gruba âşık grubu denmektedir. Çırağın ustasında hakim olan tavır kendisinde yaşadığı gibi, bu eda kendisinin yetiştirdiği çırağına da sirayet eder. Zamanla bu gelenek zinciri içinde aynı tarzda söyleyen bir âşık grubu oluşur. Emrah kolunda Tokatlı âşıklardan üç önemli isim âşık edebiyatında kendine özgü yer edinmiş sima olarak görülür. Bunlar Tokatlı Gedaî, Tokatlı Nurî ve Zileli Ceyhunî'dir. Bunların yanı sıra Tokatlı âşıklardan Tokatlı Cemalî, Zileli Mevcî, Zileli Şermî, Niksarlı Bedrî, Niksarlı Cesurî gibi Emrah kolunun diğer âşıklarından da söz etmek mümkündür.

Erzurumlu Emrah Erbabî'ye çırak olup, bir çok yer gördükten sonra Nurî ve Gedaî'yi Tokat'ta kendine çırak alır, usta-çırak ilişkisine uygun şekilde onları yetiştirir. Özellikle Tokatlı Nurî ustasına büyük hayranlık duymuş, onun çırağı olduğu için övünür, çok fazla etkisinde kalır. “ Bu etkilenme o denli ileri düzeyde olmuştur ki, Nuri'nin bazı şiirleri de Emrah'a mal edilivermiştir.” (Karadağ,1992: 35)

Tokatlı Nuri'nin asıl adı Mahmut'tur. Ona Nuri mahlasını ustası,

“Emrah sel ilham ile mahlas dedi Nuri

Nuri gibi isminle müsemma olasin” diyerek verir.

Nuri ustasını çok sevdiği gibi ustası da Nuri'yi çok sevmiş olmalı ki ölmeden evvel sazını ve sözünü Nuri'ye bırakır. O da ustasının ismini, üslubunu yetiştirdiği çıraklara aktarır, yaşatır. Neticede âşık geleneklerini yaşatan ve halk tarafından sevilen bir âşık olarak günümüze adı erişir, sanatı kalır.

**4.2.3.3.1. Erzurumlu Emrah'ın Şiirlerinde Gibi Edatıyla Birlikte
Kullanılan Kelimelerin İncelenmesi ve Gibi Edatının Kullanılma
Yüzdesi**

Tablo 4

**Erzurumlu Emrah'ın Şiirlerinde Gibiye Bağlanmış Durumdaki
Sözcüklerin Somut/Soyut ve Özel/Cins Oluşlarının İncelenmesi**

Sıra No	Gibi Edatı	Şiir No	Somut	Soyut	Özel	Cins
1	Âhû gibi	174	Somut			Cins
2	‘Ârifan gibi	260		Soyut		Cins
3	Bülbül, Bülbüller gibi	33, 35,50, 72, 130, 227, 242, 290, 325, 329, 417, 91	Somut			Cins
4	Bahar seli gibi	89	Somut			Cins
5	Bahtum gibi	206		Soyut		Cins
6	Bârân gibi	351	Somut			Cins
7	Cânum gibi	206, 218, 244		Soyut		Cins
8	Cânânum gibi	217		Soyut		Cins
9	Cennet gibi	71		Soyut	Özel	
10	Çeşmün gibi	263	Somut			Cins
11	Deryâ gibi	341	Somut			Cins
12	Güney gibi	30/a		Soyut		Cins
13	Gül, Güller gibi	35, 173, 198, 298, 310, 158, 193, 303, 311, 342, 349	Somut			Cins
14	Güneş gibi	67		Soyut	Özel	
15	Gün gibi	169, 198, 207, 297	Somut		Özel	
16	Güzeller gibi	233		Soyut		Cins
17bak	Gamzen gibi	289/a	Somut			Cins
18	Gulgul-i mînâ gibi	290	Somut			Cins
19	Hakikat gibi	126		Soyut		Cins
20	Hûb-rûlar gibi	289	Somut			Cins
21	Hüsnün gibi	192, 197		Soyut		Cins
22	Hayme-i şâhı gibi	264	Somut			Cins

23	Hûrşîd-i Enver gibi	278	Somut			Cins
24	İsrâfil gibi	331		Soyut	Özel	
25	Kays gibi	51	Somut		Özel	
26	Kaşun gibi	168	Somut			Cins
27	Kâfûr, Kâfir gibi	188, 285		Soyut		Cins
28	Kızlar gibi	218	Somut			Cins
29	Kul gibi	238		Soyut		Cins
30	Kişver gibi	278		Soyut		Cins
31	La'l-i lebin gibi	97	Somut			Cins
32	La'l-i cânun gibi	253		Soyut		Cins
33	Mir'ât-ı mücellâ gibi	338	Somut			Cins
34	Mâder gibi	278	Somut			Cins
35	Mûsâ, Mûsa gibi	244, 186	Somut		Özel	
36	Mecnûn, Mecnun gibi	228, 274, 349, 23	Somut		Özel	
37	Mansur gibi	72	Somut		Özel	
38	Ney gibi	76, 116	Somut			Cins
39	Necâset gibi	154		Soyut		Cins
40	Nakkaş gibi	296	Somut			Cins
41	Pervâneleler, Pervâne, gibi	72, 135, 83	Somut			Cins
42	Pûte-i zer gibi	112	Somut			Cins
43	Pul gibi	167	Somut			Cins
44	Su, Sular gibi	3, 7, 121, 232, 258, 260, 263, 290, 326, 363, 176, 257	Somut			Cins
45	Sim, Sîm gibi	114, 218, 241	Somut			Cins
46	Servi gibi	326	Somut			Cins
47	Şebnem gibi	265	Somut			Cins
48	Şeriât gibi	126		Soyut		Cins
49	Tarikat gibi	126		Soyut		Cins
50	Tûtî gibi	212	Somut			Cins
51	Yaver gibi	278		Soyut		Cins

52	Yârenler gibi	278		Soyut		Cins
53	Yûsuf gibi	282	Somut		Özel	
54	Zülfün, zülfi gibi	192, 197, 250, 263, 288, 205	Somut			Cins
55	Âvâre-veş	320		Soyut		Cins
56	Âyine-veş	162	Somut			Cins
57	Bülbül-veş	167	Somut			Cins
58	Bahr-veş	351	Somut			Cins
59	Devrân-veş	204		Soyut		Cins
60	Ferhad-veş	294	Somut		Özel	
61	Gül-berk veş	14	Somut			Cins
62	Hûrşîd-veş	313	Somut		Özel	
63	Kûh-veş	232	Somut			Cins
64	Kays-veş	273	Somut		Özel	
65	Meh-veş	11	Somut		Özel	
66	Mestâne-veş	211		Soyut		Cins
67	Mihr-veş	177, 281	Somut		Özel	
68	Nâkûs-veş	245	Somut			Cins
69	Pervâne, Pervane veş	56, 95, 116, 252, 276, 283, 297, 325, 104	Somut			Cins
70	Sûretim-veş	220		Soyut		Cins
71	Sûzan-veş	273	Somut			Cins
72	Seyl-veş	281	Somut			Cins
73	Tûtî-veş	223	Somut			Cins
74	Râh-veş	273	Somut			Cins
75	Yevm-veş	349		Soyut		Cins
76	Zerre-veş	173, 220		Soyut		Cins

Erzurumlu Emrah şiirlerinin tamamında gibi edatını teşbih (benzetme) yapma amacıyla kullanır. Hiç bir şiirinde gibi eylemden sonra gelmemiştir. Divan şiirinin etkisiyle, Karacaoğlan'da hiç görülmeyen veş, Erzurumlu Emrah'ın şiirlerinde çokça karşımıza çıkar.

Şiirlere bağlı olarak tabloda ortaya çıkan sonuçlar şu şekildedir:

1- Erzurumlu Emrah şiirlerinde gibiye daha çok teşbih yapma amacıyla kullanır. Bu çalışmada Erzurumlu Emrah'ın 364 şiirini inceledik, 364 şiirde 155 kere gibiye, 40 kere de veşi

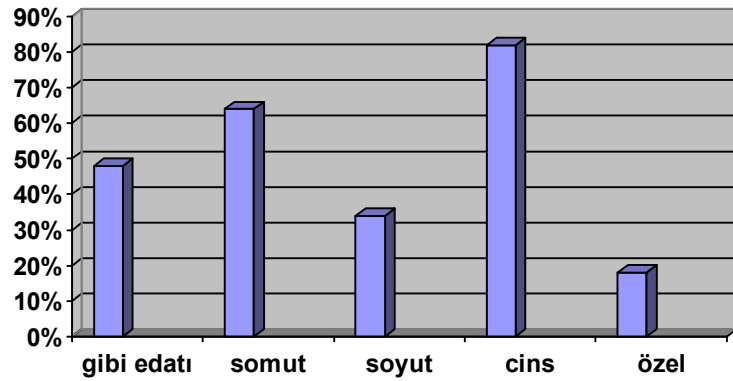
kullandığını gördük. Özellikle veş sayısının fazla olması dikkat çekicidir. Daha önce incelediğimiz Necati Beğ divanında olsun Nedim divanında olsun veş kullanımı bu kadar çok değildir.

2- Yukarıdaki tabloda gibi edatından önce yer alan 76 sözcükten 50'si somut, 26'si soyut, 14'ü özel, 62'si cins addır.

3- Buna göre Erzurumlu Emrah'ın şiirlerinde gibi edatının kullanılma yüzdeleri ve gibi edatından önce kendisine benzetilen öge durumunda olan adların, somut, soyut, özel, cins olma yüzdeleri şu şekildedir.

Grafik 4

Erzurumlu Emrah'ın Şiirlerinde Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesini Gösterir Grafik

4- Erzurumlu Emrah'ın şiirlerinde gibi edatından önce gelen ve onunla birlikte en çok kullanılan sözcük gibi edatıyla birlikte Emrah, Emrâh, Emrâhî gibi ve sen, senin gibidir (Veş edatıyla kullanılanları da dâhildir.).

En çok gibi ile birlikte kullanılan sözcükleri tabloda gösterelim.

Emrah gibi, Emrâh gibi, Emrâhî gibi	17 kere
Sen gibi, senin gibi	17 kere
Bülbül gibi, bülbüller gibi	13 kere
Su gibi, sular gibi	12 kere
Pervane gibi, pervâneler gibi	12 kere
Gül gibi, güller gibi	11 kere
Ben gibi, benim gibi	8 kere
Zülfün gibi, zülfi gibi	6 kere

4.2.4. İkinci Yeni Şiirinde Gibi Edatının İşlevi ve Kullanılma Boyutu

4.2.4.1. İkinci Yeni Şiiri

Cumhuriyet Devri Türk edebiyatında, tarihi, siyasi, sosyal, ekonomik koşullara bağlı olarak çeşitli dönemler ve akımlar görülür.

Hüseyin Tuncer (2001: 7-13) Cumhuriyet Devri Türk edebiyatını ana çizgileriyle 1923-1940, 1940-1960, 1960-1980 yıllarını kapsamak üzere üç bölümde inceler ve İkinci Yeni hareketine 1940- 1960 yılları arasında değinerek, “1955-1966 yılları arasında “İkinci Yeni” diye anılan yeni bir hareket ortaya çıkar.” der.

İnci Enginün (1992: 568) de Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatında 1923–1940 arasını kapsayan dönemi birinci dönem, 1940–1960 yıllarını kapsayan dönemi de ikinci dönem olarak kabul eder ve şöyle bir sınıflama yapar.

1- 1923–1940 Dönemi

1- Eskiler

2- Memleket Edebiyatı

3- Öz şiir

a- Yedi Meşaleciler

b- Belirli bir akıma Sokulmayan müstakil şahsiyetler

2- 1940–1960 Dönemi

a- Garip (Birinci Yeni)

b- Hisar şairleri

c- Nazım Hikmet'i devam ettirenler

d- İkinci Yeni

İnci Enginün, (1992: 608) İkinci Yeni'yi 1940- 1960 döneminde inceler ve “1995- 1965” yılları arasında kendisini gösteren, ortak nitelikleriyle beliren bir akım değil” diyerek tanımlar.

İkinci yeni hareketinin oluşumunda, dönemin siyasi özellikleri etkilidir. İkinci yeni için kaçak, anlamsız, kapalı şiir ifadeleri kullanılır. Özellikle kapalı şiir denilmesinde, 1950’li yıllarda yaşanan siyasi olaylar ve iktidarın tutumu etkili olur:

“İkinci Yeni hareketi, 1950’li yıllarda Demokrat Parti’nin iktidarı döneminde (1950–1960) kendini gösterir. 1938’de Atatürk’ün ölümünden sonra ülkenin kaderi üzerinde söz sahibi olan İsmet İnönü’dür. 1946’da çok partili hayat geçinceye kadar şef odur, hem de Millî Şef... 1950’de Demokrat Parti seçimle yönetimi ele alır. O günün değişik durumlarına paralel olarak baskıcı bir yol izler. Kimi zaman da politik bir yaklaşımla bazı kesimlere ödünler verir. Muhalefeti sindirmeye çalışırken, bir takım dergi ve gazeteleri kapatmaya, bir kısım şair ve yazarları susturmaya çalışır. Bu tutumlar, toplum hayatında iç huzursuzluklara neden olur. 1950’li yıllar, bazı kesimlere göre, bir dikta dönemidir. Bu durum, sanatçılar üzerinde etkili olur. Toplumcu şairler (...) baskı nedeniyle zorunlu bir kapalılığa yönelir, kelimelerin anlamlarını ve cümle yapılarını zorlamaya başlarlar.” (Tuncer, 2005: 1)

Bu ortamda yetişen şairler sembollere ve imgelere çokça yer vermeyi, şiirlerini kapalılık esasına göre yazmayı ilke edinirler.

İkinci yeninin oluşumunda Garip hareketine duyulan tepki de etkili olur. M.H. Doğan (2001: 93)“Türk Şiirinde İkinci Yeni Dönemeci” adlı yazısında

“ Açıkça, toplu bir biçimde gösterilen bir tepkinin şiiri olmasa da açık ya da üstü örtülü karşı çıkmalarıyla, konuşma ve yazı dilinin aleyhine işleyen bir şiir dili kurma çabasıyla, sonuç olarak da şiiri kolaycı kalabalıkların, yüzeysel duyarlılığın elinden kurtarışıyla, niteliksiz şiir okuruna sırt çevirişiyle, onun bir tepkiden yola çıkan bir şiir olduğu söylenebilir.”

diyerek İkinci Yeni’yi açıkça bir tepki şiiri olarak tanımlar.

Muzaffer Erdost ise İkinci Yeni’nin doğuşunu bir arayışın sonucu olarak görür:

“Artık kişi kendini açıklamak istediği zaman eski ve o denli basit açıklama biçimlerinin yeterli olmadığını kavrar. Önce kendini bir ağıtla açıklayabilirken, gün gelir masalla açıklar, gün gelir din ile, felsefe ile açıklar. Gün gelir bütün bunlar yetmez olur. Bilimi arar, felsefede bilimsel olanı arar. Yeni anlatım biçimleri aramakla yetinmez. Var olan anlatım biçimleri de kendi içlerinde değişikliğe uğrar. Şiir ile kendisini açıklar ama artık yeni kendisini, eski şiirin anlatım biçimiyle anlatamaz, açıklayamaz olur. Bu gelişen insan özü, yeni bir biçim arar ve o zaman sözcük ile söz arasındaki dengeyi yeniden zorlar. Bu dengenin, sözcük ve söz arasındaki dengenin, düşünce ile duygu arasındaki dengenin, anlamın, sözcük çıkarma bozulması olarak ortaya çıkmıştır İkinci Yeni.” (Erdost, 1977: 530)

Bu hareketin öncüleri İlhan Berk, Cemal Süreyya, Turgut Uyar, Edip Cansever, Ece Ayhan’dır. Bu şairler Pazar Postası, Yeditepe, Yenilik gibi dergilerde birbirlerinden habersiz ve bağımsız olarak şiirlerini yayımlarlar. Böylece İkinci Yeni oluşumu başlar. Kaynaklara göre İkinci Yeni hareketini başlatan şair İlhan Berk’tir. Şairin Şubat 1954’te Yenilik dergisinde yayımlanan “Saint Antoine’ın Güvercinleri” adlı şiiri bu hareketi başlatır. Şiirdeki bu değişim edebiyatta bir akım olarak görülmez. Çünkü bu şiiri oluşturanlar belirli bir sistem, program dâhilinde ortaya çıkmaz, herhangi bir bildiri yayımlamazlar, birbirlerinden habersiz ve bağımsız olarak hareket ederler. Daha sonra, şiirlerdeki ortak özellikler tespit edilerek İkinci Yeni’nin özellikleri belirlenir.

Hem bu yönüyle hem de anlam konusunda, İkinci Yeni özellikle Attila İlhan tarafından çok eleştiri alır. Attila İlhan, “İkinci Yeni Savaşı” adlı kitabında yer alan bir yazıda, İkinci Yeni’yi anlamsızlıklar sirki olarak tanıtır ve çelişkilerle dolu, tutarsız bir hareket olduğunun üzerinde durarak, İkinci Yeni öncülerinin şiir anlayışlarına, bu anlayışlardaki çelişkilere değinir, şiirlerden örnekler vererek bu tutarsızlıkları ispatlamaya çalışır. Söz konusu yazının son paragrafını konuyu özetlemesi açısından aşağıya alıyoruz.

“Sözü bağlayalım. Yukardan beri aldığımız parçalar, sıraladığımız örnekler yeni bir şiir hareketini temsil iddiasıyla ortaya çıkan kalemlerin tutarsızlıklarını, metodu ve sistemi olmayan gelişi güzel çıkışlar yaptıklarını aşağı yukarı göstermektedir. Üşenmeyen bir meraklı biraz daha kurcalasa bir sürü başka çelişme, aykırılık, karşılık bulur çıkarır. Bu muhakkak. Oysa bizim bildiğimiz bir sanat davranışı, bir şiir tutumu öncenin öncesi bir felsefe yolundan gelir bir estetik metoda bağlanır. Bir şiiri “götürmeye” niyetlenenler hiç olmazsa kendi aralarında ne yana götüreceklerini ve nasıl götüreceklerini kararlaştırmış olurlar. Yoksa önüne gelenin rasgele meydana çıkıp pala salladığı böyle bir curcuna, bir anlamsızlıklar sirki olmaktan öteye gidemez, şiiri de hiçbir tarafa götüremez. Birtakım kabiliyetli, değerli şairleri bozar, ezer, ufalar ve dağıtır. Bu olur yalnız.(İlhan, 1996: 47)

İkinci yeni’nin önde gelen bazı şairleri de İkinci Yeni’nin bir akım olmadığı görüşündedirler.

“Hiçbir şiir anlayışı bir ozanın yoktan var ettiği bir olgu değildir. Geniş kapsamlı bir gereksemenin, bir genel toplamın sonucudur. Ozan bu genel toplamın sezicisidir yalnızca.

Yirmi yıldır üstünde konuşulduğuna göre İkinci Yeni için de böyle düşünebiliriz. Dediğimi doğrulayan bir başka nokta da, ikinci yeninin bir bildiri (manifesto) ile ortaya çıkmamış olmasıdır, kendiliğinden oluşmasıdır.

...

Sonuçta, eksiği artığı ile İkinci Yeni de bir olgudur, bir dönemdir şiirimizde. Ama bana sorarsanız bir şiirin biyografisi, bir akımın değil, ozanların biyografisidir.” (Uyar, 1977: 529)

İkinci Yeni şairleri şiirlerin unsurlarını değiştirmeye çalıştılar ve bu hususta da yadrgandılar. İkinci yeni şiirinde en çok tartışılan konu anlam sorunudur. Yeni bir söz dizimle ortaya çıkmaları, birbiriyle ilişkisiz gibi görünen dizeleri, sözcükleri arka

arkaya sıralamaları, okuyucunun şiirde bir anlam yakalamasını zorlaştırır. Kimi zaman sadece harflerden meydana gelen dizeler dahi şiirde yer almıştır. Bu yüzden İkinci yeni şiiri kapalı, anlamsızlık sıfatı yüklenen bir şiirdir. Garip akımına tepki olarak ortaya çıkan İkinci Yeni şairleri özellikle halkın anlayamayacağı bir şiir dili kullanarak anlaşılmağı uç noktalara taşırlar. Bu durum M. H. Doğan'ın (2000: 6) "Garip şiirindeki günlük konuşma dilinin tersine, dilde alışılmış kalıplar zorlanmaya, söz diziminde değiştirmelere, bazen aşırıya kaçan bozmalara gidiliyordu." sözleriyle açıklanabilir.

İkinci yeni şiiri çağrışım gücü olan bir şiir hareketidir. Çağrışımın bu kadar yoğun olması, değişik imgelerin şiirde ağırlıklı olarak kullanılmasına olanak verir. H. Doğan'a (2000: 6) göre Garip şiirinin kovduğu imge başköşeye oturtuluyor, şiirde soyutlamaların, imgelem yoluyla elde edilecek çağrışımın şiirde ne denli önemli olduğu apaçık ortaya konuluyordu.

İkinci yeninin bir diğer özelliği de insanı ele alış biçimidir. "Garip ve uzantısı şiirde kendini çırılçıplak ortaya koyan zayıf korumasız, sıradan insan, Küçük Adam, İkinci Yeni'de şairin kendi içinde araştırmaya başladığı, derinlemesine yakalamaya çalıştığı bir kimliğe bürünür. Böylece İkinci Yeni bir yandan şiirin, bir yandan da şairin kendi içine dönüşü, bireyi arayışı" dır. (Doğan, 2001: 95)

Bu arayış içerisinde İkinci Yeni şairleri şiirlerinde geçmişle bağ kurarlar, çocukluk günlerine dönerler. Başlıca ele aldıkları konular kadın, cinsellik, aşk, yalnızlıktır. Soyut konuları işlerler. Baskı sebebiyle toplumsal konulardan uzak kaldıkları görülür.

İkinci Yeniciler şiirin bütün unsurlarıyla oynasalar da gelenekle bağlarını koparmazlar. Zaman zaman halk şiirinin söyleyişlerini, divan edebiyatının bazı unsurlarını şiirlerine sokarlar. Her ne kadar bu unsurları oldukları gibi olmasalar da biçimsel olarak değişikliklere gitseler de öz olarak halk ve divan edebiyatından faydalanırlar. Örneğin, bizim ele alacağımız Turgut Uyar hem halk şiirinden faydalanmış hem de "Divan" adlı bir şiir kitabıyla eski şiire ilgisiz kalmadığını

göstermiştir. Genel olarak İkinci Yeni anlayışının özelliklerini Asım Bezirci'nin (2005: 19) sıralamasıyla şöyle özetleyebiliriz:

- Gelenekten kopma
- Biçimciliğe kayma
- Değişirim
- Karıştırım
- Özgür çağrışım
- Soyutlama
- Anlamsızlık
- İmgeleme
- Us dışına çıkma
- Güç anlaşılma
- Okurdan uzaklaşma
- Halka sırt çevirme
- Çevreden ayrılma ve kaçış

Bu özellikleriyle İkinci Yeni uzun süre yaşayamaz. 1960'tan sonra şiirde etkisini yitirmeye başlar. İkinci Yeni etkisinde yazan şairler veya başlangıçta İkinci Yeni anlayışını benimseyenler toplumcu şiire yönelirler. Yine de İkinci Yeninin izleri daha sonra yetişen şairlerde görülür, zamanını dolduran bir hareket olarak, yeni kuşağa etki etmeyi başarır.

4.2.4.2 Ahmet Turgut Uyar'ın Hayatı ve Şiir Anlayışı

Turgut Uyar 4 Ağustos 1927'de Ankara'da doğar. Babası Hayri Bey, annesi Fatma Hanım'dır. Babası harita üzerine çalışmış bir binbaşdır. Babası emekli olduktan sonra İstanbul'a taşınırlar. İlköğrenimine Hırka-i Şerif İlkokul'unda başlar. 1946 yılında Bursa Işıklar Askerî lisesini, 1947 yılında Askeri Memurlar Okul'unu bitirir. 1948'de kura usulü tayinle ilk görev yeri olan Kars'ın Posof ilçesine gider. O

sırada evli ve bir çocuk babasıdır. 1952- 1954 yılları arasında Samsun'un Terme ilçesinde personel subayı olarak görev yapar. Daha sonra Ankara'ya atanır. 1958 yılında ordudan ayrılır, Türkiye Kâğıt ve Selüloz Fabrikaları Ankara şubesinde 10 yıl memur olarak çalıştıktan sonra emekli olur. İstanbul'a taşınır. 1969 yılında önemli öykü yazarlarımızdan R. Tomris ile evlenir. Bundan sonra da hayatının sonuna kadar şiirle ilgilenir. Alkole bağımlıdır. Bu yüzden sağlığı bozulur ve 22 Ağustos 1985'te İstanbul'da ölür, Aşşyan Mezarlığı'na gömülür.

Turgut Uyar'ın ilk şiiri Askeri Memurlar Okul'unda öğrenciyken, Yedigün dergisinde yayımlanan "Yad" dır. Arz-ı Hal şiiriyle 1948 yılında Kaynak dergisinin düzenlediği şiir yarışmasında ikincilik ödülü alır ve tanınmaya başlar. 1950-1955 yıllar arasında sürekli olarak Varlık dergisinde şiirleri çıkar. Eleştirileri, denemeleri, şiirleri Pazar Postası, Yeditepe, Forum, Değişim, Türk Dili, Dönem, Yeni Dergi, Gösteri, Papirüs gibi dergilerde de yayımlanır. Kendisi de 1963-1965 yılları arasında Asım Bezirci ve Hüseyin Cöntürk ile "Dönem" dergisini çıkarır.

Turgut Uyar ilkokul yıllarında nesir yazmaya heves etse de daha sonraki yıllarda şiir yazmaya yönelir. Çocukluk döneminde hem doğu edebiyatının, hem batı edebiyatının önemli yapıtlarını, hem de edebiyatımızın Cumhuriyet döneminde ele alınan önemli şair ve yazarların eserlerini okur. Bu yüzden şiirlerinde farklı alanların etkileri göze çarpar.

Şairin ilk şiir kitabı Arz-ı Hal'dir. Onun arkasından "Türkiyem" gelir. İlk şiirlerinde Garip akımın izleri görülür. Dil bakımından dönemin genel şiir dilini benimser. İlk şiirleri ölçülü ve uyaklıdır. Bu şiirlerde şairane bir üslup göze çarpar. Bununla birlikte daha sonra basılacak olan şiir kitaplarıyla kıyaslandığında imgelere çok yer vermediği söylenebilir. Bu eserlerinde Halk şiirinin izlerini de görmek mümkündür. Toplumsal nitelikli şiirler yazar. İlk kitaplarında Anadolu'da görev yaptığı yerlerden edindikleri izlenimleri şiire aktarırken, bir taraftan da kişisel yaşantısını işler, duygularını, isteklerini hayallerini dile getirir, birçok şair gibi o da aşk, ayrılık ve ölüm temalarına değinir.

Uyar'ın en önemli yapıtlarından biri “Dünyanın En Güzel Arabistanı” adlı şiir kitabıdır. Bu bir değişimin kitabıdır ve onun için dönüm noktası kabul edilir. Turgut Uyar “Dünyanın En Güzel Arabistanı” adlı şiir kitabıyla, 1995 sonrası gelişen İkinci Yeni hareketinin öncüleri arasında gösterilir. İkinci Yeni Şiirinin özelliklerini benimser, kapalılığa yönelir. Şiirlerinde yoğun ve karmaşık imgelerle karşılaşırız. Anlatı tekniğine ve uzun dizelere başvurur.

Türünler Islak ve Her Pazartesi'nde de imge yoğunluğu devam eder. O insanı ve toplumu şiirden dışlamaz. Türünler Islak ve Her Pazartesi'de insanı yorumlamaya, anlamaya çalışır. Toplumsal değişimler, bu değişimin içinde kalan bireyin karışık iç dünyası şiirin parçası olur.

Uyar şiirlerinde çoğu zaman öykü anlatımlarından faydalanır. Öykü ile şiir arasında bağ kurarak, şiirlerinde öyküler anlatır. Öykü ve şiir arasında kurduğu bağ şiirinin biçimsel özelliklerine de etki eder. Şiirlerinde düzyazıya eğilim gösterir.

Uyar'ın şiirinin bir diğer özelliği halk ve divan şiiri unsurlarını yadsımamasıdır. Bu bakımdan gelenekle bağını koparmaz. Ancak halk ve divan şiiri kalıplarından olduğu gibi değil, onları değiştirerek, çağına uyarlayarak faydalanır. Divan adlı eserinde divan şiirinin iççiliğinden yararlanarak çağdaş yaşamı, güncel sorunları anlattığı görülür. Böylece divan şiirinin olanaklarıyla şiirini besler, geliştirir.

Daha sonraki dönemlerde, İkinci Yeninin zayıflamasıyla o da İkinci Yeninin ömrünü tamamladığını ve şiirin daha başka daha yeni eğilimlere doğru kayması gerektiğine inanır.

4.2.4.2.1. Turgut Uyar'ın Şiirlerinde Gibi Edatıyla Birlikte Kullanılan Kelimelerin İncelenmesi ve Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesi

Tablo 5

Turgut Uyar'ın Şiirlerinde Gibiye Bağlanmış Durumdaki Sözcüklerin Somut/Soyut ve Özel/Cins Oluşlarının İncelenmesi

Şiir No	Gibi edatı	Şiirler	Somut	Soyut	Özel	Cins
1	Arpa tanesi gibi	Turnam Seninle	Somut			Cins
2	Ağaçlar gibi	Göge Bakma Durağı	Somut			Cins
3	Aşk, aşkmış gibi-gibidir	Sular Karardığında Yekta'nın mezmurudur, Sonsuz Biçimle, Yenilgi Günlüğü, Her Gece, Çorba		Soyut		Cins
4	Aksak gibi	Sular Karardığında Yekta'nın Mezmurudur		Soyut		Cins
5	Akşam, akşamlar gibi-gibiydi	Telefonda İyi Loş Oda, Ölü Yıkayıcılar, Tayyar Beyin Dünyaya Alışkanlığı, Kar Erimedi, Tut Ki Ben		Soyut		Cins
6	Anlam gibi	Son Üçü Boş		Soyut		Cins
7	Aklık gibi	Çağdaş Yeri Mızrağın, Büyüyüp Giden Hüzün'e		Soyut		Cins
8	Adam gibi	Ölü Yıkayıcılar, Onlar Öyle İki Göründü Birbiriyle Çakışmıyor Bir Türlü, Hangi Soruyu Niye, İhbar (1)	Somut			Cins
9	Akış gibi	Büyük Saat		Soyut		Cins
10	Alkış gibi	Büyük Saat		Soyut		Cins
11	Askerler gibi	Hemofili	Somut			Cins
12	Ağlayış gibisin	Büyük Gurbetçi		Soyut		Cins
13	Alet gibi	Malatyalı Abdo İçin Bir Konuşma	Somut			Cins

14	At gibi	Bir Hazine Tüketimi Üstüne, Ölüm Yıkanması	Somut			Cins
15	Adım gibi	Yeşile Geçit, Senin Sol Yanında	Somut			Cins
16	Ayın on biri gibi	Yeşile Geçit		Soyut		Cins
17	Anı gibi	Yaralı Olduğunu Sanan Birisinin Hüznüne Gazel, Gazete 3		Soyut		Cins
18	Alışkanlık gibi	Su Yorumcuları'na		Soyut		Cins
19	Avcılık gibi	Bir Oda Güneşi'ne		Soyut		Cins
20	Anne gibi	Delta'da	Somut			Cins
21	Ağıt gibi	Baharat Yolu		Soyut		Cins
22	Avcılar gibi	Baharat Yolu	Somut			Cins
23	(Altın) yüzük gibi	Bir Yılın En Soğuk Akşamında Aşk Övgüsü	Somut			Cins
24	Ateş gibi	Sözlük, Vaktin Çağrısı, Sunak	Somut			Cins
25	Asyayla amerika gibi	Denize Önsöz	Somut		Özel	
26	Anahtarlar gibi	Anlatı	Somut			Cins
27	Alfa gibi	Karşılıklı Çekilmişti Duvarlar		Soyut	Özel	
28	Açlık gibi	Karşılıklı Çekilmişti Duvarlar		Soyut		Cins
29	Avanos Testileri Gibi	Hayri Bey	Somut			Cins
30	Ay gibi	Hayri Bey, Senin Sol Yanında	Somut		Özel	
31	Akşam göğü gibi	Parlak ve Kara		Soyut		Cins
32	Ahmet gibi	VS... VS...	Somut		Özel	
33	Alacakaranlık gibi	Sularda Ürkü		Soyut		Cins
34	Akşam sazları gibi	Kim Varsa		Soyut		Cins
35	Aralık Gibi	Kim Varsa		Soyut	Özel	
36	Bal gibi	Turnam, Bir Ay Doğar Pasın'dan	Somut			Cins
37	Bozkır gibi	Nutuk	Somut			Cins
38	Bulutlarda gibiyim, bulut gibi	Bitmemiş Şiirler, Ahd-i Atik	Somut			Cins

39	Bitkiler gibiydi	Akçaburgazlı Yekta'nın Mahkeme Kararını aldığında sözlediği Mezmurdur.	Somut			Cins
40	Balıkları, balık gibi	Toprak Çömlek Hikâyesi, Sular Karardığında Yekta'nın Mezmurudur, Hayri Bey	Somut			Cins
41	Baston sapı gibi	Toprak Çömlek Hikâyesi	Somut			Cins
42	Balık yavruları gibi	Sular Karardığında Yekta'nın Mezmurudur	Somut			Cins
43	Bıçak sapları gibi	Kadırga	Somut			Cins
44	Buğular gibi	Yenilgi Günlüğü	Somut			Cins
45	Berber çırağı gibi	Yenilgi Günlüğü	Somut			Cins
46	Biralar gibi	Açıklamalar 4	Somut			Cins
47	Balkıma gibi	Büyük Saat		Soyut		Cins
48	Börklüce gibi	Büyük Gurbetçi	Somut		Özel	
49	Beyazlık gibi	İyimser Bir Sonuç'a		Soyut		Cins
50	Bulgu gibi	Düzünbaz'a		Soyut		Cins
51	Bahar gibi	Terleyen'e	Somut			Cins
52	Beygirler, beygir gibi	Hadi İzmir'e, Kar Sesi	Somut			Cins
53	Buz gibi	Hayri Bey		Soyut		Cins
54	Boşluk gibi	Birçok Ölüm İçin Rastlantı		Soyut		Cins
55	Bugün-yarın gibi	Gazete 2		Soyut		Cins
56	Bilmece gibi	Yapı	Somut			Cins
57	Bavullar gibi	Rasgele Değil, Kar Ödülü	Somut			Cins
58	Boru sesi gibi	Unutulmaz Sözler	Somut			Cins
59	Boncuk ve zincir gibi	Yalnız At	Somut			Cins
60	Bayrak gibi	Kim Nasıl	Somut			Cins
61	Civan gibi	Bitmemiş Şiirler		Soyut		Cins
62	Cigara gibi	Beklemiş Bir Paket Cigaranın Son Umudu'na	Somut			Cins
63	Coğrafya gibi	Söylenir		Soyut		Cins
64	Canlılar gibi	Toprak Çömlek Hikâyesi	Somut			Cins
65	Çalgılar gibi	(Bir Kantar Memuru İçin), İncil	Somut			Cins

66	Çığ gibi	Şehitler	Somut			Cins
67	Çocuk, Çocuklar gibi	Çağrılmış'a, Eski Bahçenin Bir Evi, Bitmemiş Şiirler, Geyikli Çocuk, Kavşakta	Somut			Cins
68	Çanta gibi	Hemofili	Somut			Cins
69	Çayır gibi	Gecenindir	Somut			Cins
70	Çatı merdiveni gibi	Acının Tarihi	Somut			Cins
71	Çırpıntı gibi	Vaktin Çağrısı		Soyut		Cins
72	Çığlık gibi	Yanık Tarlalar'a	Somut			Cins
73	Çıplaklık gibi	Gazete 2		Soyut		Cins
74	Çukurlar gibi	Eski Bahçenin Bir Evi	Somut			Cins
75	Çoban kepenegi gibi	Sularda Ürkü	Somut			Cins
76	Düş gibiydi, Düşmüş gibi	Bahar Başlangıcında Düşünceler, (Bir Kantar Memuru İçin), İncil		Soyut		Cins
77	Derdinmişim gibi	Turnam Seninle		Soyut		Cins
78	Darı taneleri gibi	Kantar Köprü Destanı	Somut			Cins
79	Düz gibi	Nutuk		Soyut		Cins
80	Deniz akşamları gibi	Toprak Çömlek Hikâyesi		Soyut		Cins
81	Deniz gibi	Yeşil Badanada Kurtulmak, İçeri Giren'e, Bir Şeyle Mukayyetiz Serbest Değiliz Efendim	Somut			Cins
82	Dereler gibi	Ölümlü Yaşamaya Hergünkü Çağrı	Somut			Cins
83	Donlar gibi	Islaktı Tütünler Sülünler	Somut			Cins
84	Deliler, Deli gibi	Bir İntihar Akşamı Üstüne Söylenti, Eski Bahçenin Bir Evi		Soyut		Cins
85	Dirim gibi	Yeşile Geçit		Soyut		Cins
86	Döner gibi	Terleyen'e	Somut			Cins
87	Doğum gibi	Gecenindir		Soyut		Cins
88	Dünya gibi	Gemi, Gemi	Somut		Özel	
89	Domuz gibi	Senin Sol Yanında	Somut			Cins
90	Defne dalı gibi	Eski Bahçenin Bir Evi	Somut			Cins
91	Duygular gibi	Bir Çay Bahçesinde		Soyut		Cins

92	Damacanalar gibi	Binlerce	Somut			Cins
93	Ekmek gibi	Turnam, Bir Ay Doğar Pasın'dan,	Somut			Cins
94	Evlerin içi gibi	(Hemofili)	Somut			Cins
95	Ergen gibi	Çağrılmış'a		Soyut		Cins
96	Eksik gibi	Bomboş Bir Sayfaya Fahriye		Soyut		Cins
97	Elif gibi	Karşılıklı Çekilmişti Duvarlar		Soyut	Özel	
98	Elma, Elmalar gibi	Yapı	Somut			Cins
99	Ellerim, ayaklarım gibi	Dünyada Dün Yoktur	Somut			Cins
100	Fener gibi	Terleyen'e	Somut			Cins
101	Fanus gibi	Ne Var Ki Avucunda	Somut			Cins
102	Gök gibi	Çorba	Somut		Özel	
103	Gümüş gibi	Turnam Bir Ay Doğar Pasın'dan	Somut			Cins
104	Gün gibi	Yapı		Soyut		Cins
105	Gündüz gibi	Nutuk		Soyut		Cins
106	Güneşler gibi	Güneşi Kötü O Evler	Somut			Cins
107	Gerdanlıklar gibi	Toprak çömlek Hikâyesi	Somut			Cins
108	Güller, Gül gibi	Büyük Saat, Şurdan Burdan Hazırlanma'ya, Sonsuz Biçim'e	Somut			Cins
109	Güvercin gibi	Büyük Gurbetçi	Somut			Cins
110	Gökyüzü gibi	Ağıtlar Toplamı	Somut			Cins
111	Gazete gibi	Yeşile Geçit	Somut			Cins
112	Gübre gibi	Anlatı	Somut			Cins
113	Gazel gibi	Senin Sol Yanında		Soyut		Cins
114	Güz gibi	Son Günlerde		Soyut		Cins
115	Hatıra gibi	Ölüme Dair Konuşmalar		Soyut		Cins
116	Hançerleri gibi	Geyikli Gece	Somut			Cins
117	Haşhaş gibi	Bilirim Bir Kışa Hazırlanmayı	Somut			Cins
118	Hamut gibi	Sonsuz Biçim'e	Somut			Cins
119	Hüzün gibidir	Kışındır		Soyut		Cins
120	Hayat gibi	Çokluk Senindir		Soyut		Cins
121	Haz gibi	Gazete 3		Soyut		Cins
122	Hüsam gibi	Uzun Kavak	Somut		Özel	
123	Havan kalıbı gibi	Kalıp Duruyoruz	Somut			Cins

124	İrmağın karşısı gibi	Hemofili	Somut			Cins
125	İmparatorlar gibi	Gazete 1		Soyut		Cins
126	İnsan gibi	Bir Anadolu Vardır	Somut			Cins
127	İmdat ateşleri gibi	Geyikli Gece		Soyut		Cins
128	İhanet gibi	Kavşakta		Soyut		Cins
129	İlkbahar gibi	Son Günlerde		Soyut	Özel	
130	İlaç gibi	VS... Vs...	Somut			Cins
131	İvme gibi	Yalnız At		Soyut		Cins
132	Kaygusuz gibi	(Bir Kantar Memuru İçin), İncil		Soyut		Cins
133	Kuşyemi gibi	Yalaguz	Somut			Cins
134	Köy gibi	Bahar Başlangıcında Düşünceler	Somut			Cins
135	Kerem gibi	Turnam Seninle	Somut		Özel	
136	Karaca gibi	Af Kanunu	Somut			Cins
137	Kardeş gibi	Yalnız Dürdanecik		Soyut		Cins
138	Kemer gibi	Bitmemiş Şiirler	Somut			Cins
139	Kedi gibi	Bitmemiş Şiirler	Somut			Cins
140	Kutsal gibi, gibiliği	Akçaburgazlı		Soyut		Cins
141	Kır hayvanları gibi	Akçaburgazlı	Somut			Cins
142	Kan gibi	İncil, Bağlı Kalmanın Yeri, Ağıtlar Toplamı	Somut			Cins
143	Kumlar gibi	Toprak Çömlek Hikâyesi	Somut			Cins
144	Kayalar gibi	Toprak Çömlek Hikâyesi	Somut			Cins
145	Karpuz marpuz gibi	Sigma	Somut			Cins
146	Koyun gibi	Övgü	Somut			Cins
147	Kuduz korkusu gibi	Bilirim Bir Kışa Hazırlanması		Soyut		Cins
148	Kavga gibi	Malatyalı Abdo İçin Bir Konuşma		Soyut		Cins
149	Kesit gibi	Hızla Gelişecek Kalbimiz		Soyut		Cins
150	Kıyı gibi	Biraz Daha	Somut			Cins
151	Kar adam gibi	Meclis-i mebusa'na	Somut			Cins
152	Kışnemesi gibi	Kalmak İçin Bir Yazı		Soyut		Cins
153	Kış gibi	Sunak, Çorba	Somut		Özel	
154	Kahramanlar gibi	Ölüm Yıkanması		Soyut		Cins

155	Korku gibi	Kar Erimesi		Soyut		Cins
156	Kırmızıyla yeşil gibi	Gazete 2	Somut			Cins
157	Karanlık gibi	Gazete 3		Soyut		Cins
158	(Tüfekteki) kayış gibi	Senin Sol Yanında	Somut			Cins
159	Kışların kış sıcaklığı gibi	Yapı		Soyut		Cins
160	Kiremit gibi	Yapı	Somut			Cins
161	Körük	Son Günlerde	Somut			Cins
162	Kasaba meyhanesi gibi	Acıyor	Somut			Cins
163	Kıvılcım gibiydim	Bir Yazı Anlamak	Somut			Cins
164	Kadın gibi	Rasgele Değil, Kar Ödülü, Ölümlü Yaşamaya Hergünkü Çağrı	Somut			Cins
165	Küre gibi	Ne Var Ki Avucumda	Somut			Cins
166	Kent gibi	Bin Yıl	Somut			Cins
167	Kalıp gibi	Kalıp Duruyoruz	Somut			Cins
168	Kamyon gibi	Baharda	Somut			Cins
169	Limon gibi	Yapı	Somut			Cins
170	Mis gibi	Bahar Başlangıcında Düşünceler		Soyut		Cins
171	Mecnun gibi	Turnam Seninle	Somut		Özel	
172	Mürekkep gibi	Ayrılıklardan	Somut			Cins
173	Midyeler gibi	Toprak Çömlek Hikâyesi	Somut			Cins
174	Muz gibi	Ölümlü Yaşamaya Hergünkü Çağrı	Somut			Cins
175	Mayıs serpintisi gibi	Büyük Gurbetçi		Soyut		Cins
176	Memur gibi	Bir İntihar Akşamı Üstüne SöBir İntihar Akşamı Üstüne Söylenti		Soyut		Cins
177	Marangoz gibi	Her İki Adımda Bir Uygunsuzluğumu Algılayan Birisine Gazel	Somut			Cins
178	Mega gibi	Karşılıklı Çekilmişti Duvarlar		Soyut		Cins
179	Masal gibi	Hayri Bey		Soyut		Cins
180	Mekkâri katırları gibi	Çılgın- Hüzünlü	Somut			Cins

181	Mavi gibi	Kalbindir	Somut			Cins
182	Mor gibi	Ekinoks	Somut			Cins
183	Meksikalı gibi	Yalnız At		Soyut	Özel	
184	(Çelik) miğferi gibi	Bıktım Böyle	Somut			Cins
185	Nasır gibidir	Ölüm Yıkanması	Somut			Cins
186	Orman gibi	Meymenet Sokağı'na Vardım, Feride'ye Ninni	Somut			Cins
187	Otlar gibi	Islaktı Tütünlerle Sülünler	Somut			Cins
188	Ormanın sözü gibi	Unutulmaz Sözler		Soyut		Cins
189	Örümcekler gibi	Toprak Çömlek Hikâyesi	Somut			Cins
190	Ölümler gibi	(Bir Kantar Memuru İçin), İncil		Soyut		Cins
191	Ölüm gibi	Karşılıklı Çekilmişti Duvarlar, Basınç, Şimdi Biz		Soyut		Cins
192	Öküz gibi	Bir Amcanın Ve Onun Karısının Ölümüne Ağıt, Durmak	Somut			Cins
193	Örtü gibi	Kırmızı Örtü	Somut			Cins
194	Papatya gibi	Yalaguz	Somut			Cins
195	Palazınmışım gibi	Turnam Seninle	Somut			Cins
196	Parmak gibi	Kantar Köprü Destanı	Somut			Cins
197	Pufla gibi	Müstehcen Şiir	Somut			Cins
198	Paşalar gibi	Elâlem		Soyut		Cins
199	Pul gibi	Ağıtlar Toplamı	Somut			Cins
200	Paspas gibi	Altı Parmaklı Çocuk'a	Somut			Cins
201	(Gümüş) para gibi	Bir Metin Nasıl Yazılmalı	Somut			Cins
202	Pazartesi gibi	Denizin Yanları		Soyut	Özel	
203	Rüzgâr gibi	Eski Bahçenin Bir Evi	Somut			Cins
204	Sevda gibi	Bahar Başlangıcından Düşünceler		Soyut		Cins
205	Su, Sular, Suyun gibi	Gecelerde, Güneşi Kötü O Evler, Hızla Gelişecek Kalbimiz, Hadi İzmir'e, Bıktım Böyle, Bir Gülün	Somut			Cins
206	Sardunyalılar gibi	Yalnız Dürdanecik	Somut			Cins
207	Sarmaşıklar Gibi	Bitmemiş Şiirler	Somut			Cins

208	Surlar gibi	Toprak Çömlek Hikâyesi	Somut			Cins
209	Savaşlar gibi	Yorgundum Yoktum		Soyut		Cins
210	Sülünler gibi	Islaktı Tütünlerle Sülünler	Somut			Cins
211	Sucu gibi	Ölü Yıkayıcılar	Somut			Cins
212	Sekstant gibi	Büyük Saat		Soyut		Cins
213	Sancı gibi	Bilirim Bir Kışa Hazırlanmayı		Soyut		Cins
214	Sandal gibi	Malatyalı Abdo İçin Bir Konuşma	Somut			Cins
215	Sabah gibi	Yeşile Geçit		Soyut		Cins
216	Sokak köpeği gibi	Rubai	Somut			Cins
217	Silâh gibi	Çokluk Senindir	Somut			Cins
218	Susam gibi	Acının Tarihi	Somut			Cins
219	Sürahi gibi	Sunak	Somut			Cins
220	Serçe gibi	Kalbindir	Somut			Cins
221	Süleyman gibi	Uzun Kavak	Somut		Özel	
222	Sonbahar gibi	Söylenir		Soyut	Özel	
223	Su borusu gibi	İhbar (2)	Somut			Cins
224	Saat gibi	Sulardan Ürkü	Somut			Cins
225	Saray gibiydi	Unutulmaz Sözler	Somut			Cins
226	SS-20'ler gibi	Şimdi Biz	Somut			Cins
227	(Kuzey) sanrısı gibidir	Aramızdaki		Soyut		Cins
228	Şeftali gibi	Ölümlü Yaşamaya Hergünkü Çağrı	Somut			Cins
229	Şafak artığı gibi	Kadırga		Soyut		Cins
230	Şarkı gibi	Bilirim Bir Kışa Hazırlanmayı		Soyut		Cins
231	Şarkıcılar gibi	Hemofili	Somut			Cins
232	Şehzade gibi	Büyük Gurbetçi		Soyut		Cins
233	Tren gibi	Yeşile Geçit	Somut			Cins
234	Tuz gibi	Karmaşık Saatler'e	Somut			Cins
235	Türkü gibi	Su Yorumcuları'na		Soyut		Cins
236	Tay, Taylar gibi	Altı Parmaklı Çocuk'a, Çılgın-Hüzünlü, (Bir Kantar Memuru İçin), İncil	Somut			Cins
237	Topaç gibi	Baharat Yolu	Somut			Cins
238	Topuz gibiymiş	Kavşak'ta	Somut			Cins
239	Tatar gölgesi gibi	Acının Tarihi	Somut			Cins

240	Tavuk gibi	Anlatı	Somut			Cins
241	Tarih gibi	Hayri Bey		Soyut		Cins
242	Tarlalar gibi	Kıştan Kalan Soğukluk	Somut			Cins
243	Tırnak gibi	Umuttur	Somut			Cins
244	Tüfek gibi	Hangi Soruyu-Niye	Somut			Cins
245	Toz gibi	Kimsede Görmediğim	Somut			Cins
246	Tren bileti gibi	Dünyada Dün Yoktur	Somut			Cins
247	Umut gibi	Toprak Çömlek Hikâyesi		Soyut		Cins
248	Uyanış gibi	Çağdaş Yeri Mızrağın		Soyut		Cins
249	Utku gibi	Hızla Gelişecek Kalbimiz		Soyut		Cins
250	Uyku ve öfke gibi	İlkin		Soyut		Cins
251	Üzüm gibi	Yanık Talalar'a	Somut			Cins
252	Üçgen gibi	Denizin Yanları		Soyut		Cins
253	Uçurtma gibi	Size Olmayan	Somut			Cins
254	Yıldız, Yıldızlar gibi	Yalnız Dürdanecik, Şimdi Gelsem Ki	Somut			Cins
255	Yağmur gibi	Bitmemiş Şiirler, Bir Sürengen İlkbahar	Somut			Cins
256	Yeşil gibi	Üçyüzbin	Somut			Cins
257	Yara gibi	Hemofili	Somut			Cins
258	Yaprak gibi	Bir Haziran Tüketimi Üstüne	Somut			Cins
259	Yaşlık gibidir	Sultafa'ya		Soyut		Cins
260	Yenilgi gibi	Baharat Yolu		Soyut		Cins
261	Yemin gibi	Hayri Bey		Soyut		Cins
262	Yunus gibi	Ne Var Ki Avucunda	Somut			Cins
263	Yaz gibi	Bir Anglo Sakson Ölçüsü Üzerine Güzelleme		Soyut	Özel	
264	Yaz teri gibi	İlkyaz mı	Somut			Cins
265	Zina gibi	Yenilgi Günlüğü		Soyut		Cins
266	Zehir gibi	Kim Çağırıyor Maviyi	Somut			Cins
267	Zulüm gibi	Karşılıklı Çekilmişti Duvarlar		Soyut		Cins
268	Zonguldak gibi	Şaşıyorum Gözyaşına	Somut		Özel	
269	Zımpara taşı gibi	Alıntılarla	Somut			Cins

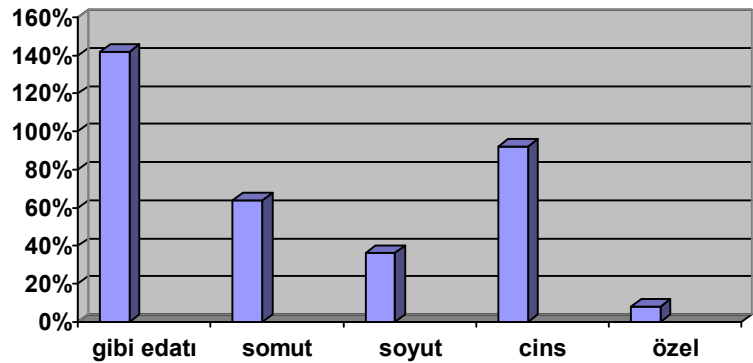
Şiirlere bağlı olarak tabloda ortaya çıkan sonuçlar şu şekildedir:

1- Turgut Uyar da şiirlerinde gibi edatını çoğunlukla benzetme amacıyla kullanır. Bununla birlikte fiillere bağlanan gibi sayısı da incelediğimiz diğer şairlerin şiirlerindeki gibi sayılarına kıyasla oldukça fazladır. Örnek olarak şunları sayabiliriz: yatar gibi, yapışmış gibidir, yaratılmış gibi, tutmuş gibi, sürer gibi, okşar gibi... Bazı şiirlerde gibi edatının filimsilerle kullanıldığını görürüz. Buna örnek olarak da yaşaman gibi, olduğu gibi ifadelerini gösterebiliriz. Uyar'ın bu çalışmada toplam 315 şiirini inceledik. Uyar şiirlerinde 446 kere gibiyi kullanır.

2- Yukarıdaki tabloda gibi edatından önce yer alan 269 sözcükten 171'si somut, 98'i soyut, 20'si özel, 249'u cins addır.

3- Buna göre Turgut Uyar'ın şiirlerinde gibi edatının kullanılma yüzdeleri ve gibi edatından önce kendisine benzetilen öge durumunda olan adların, somut, soyut, özel, cins olma yüzdeleri şu şekildedir.

Grafik- 5
Turgut Uyar'ın Şiirlerinde Gibi Edatının Kullanılma Yüzdelerini Gösterir Grafik

4- Turgut Uyar daha önce incelediğimiz şairlere kıyasla gibiyi çok daha farklı sözcüklerle birlikte kullanarak değişik benzetmeler kurar. Daha önceleri su gibi, bülbül gibi, gül gibi benzetmeler sistemli bir şekilde görülürken, Turgut Uyar bu kalıpları yıkarak gibi ile birlikte çok sayıda farklı sözcük kullanır.

4.2.5.Bağımsız Şairlerden Fazıl Hüsnü Dağlarca

4.2.5.1. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Hayatı ve Şiir Anlayışı

Cumhuriyet Devri Türk edebiyatının dönemlerini incelerken, 1940'lı yıllarda Garip akımının ortaya çıktığını söylemiştik. Bu akım eski şiirin geleneklerini yıkmaya çalışır. Ama döneme tek hâkim olan Garipçiler değildir. Aynı zamanda dönemin yüklediği sorumluluğu taşıyan, düzene muhalefet olan toplumcu şairlerle karşılaşırız. Bir de bu iki akımdan da bağımsız hareket eden, kendi özgünlükleriyle edebiyatımızda varlığını ortaya koymuş şairler vardır. Bunlardan birisi bizim ele alacağımız Fazıl Hüsnü Dağlarca'dır.

Fazıl Hüsnü dağlarca 1914 yılında İstanbul'da doğar. Asıl adı Mehmet Fazıl Dağlarca'dır. Babası süvari yarbayı Hüsnü Bey'dir. Çocukluğu Pozantı ve Konya'da geçer. Ortaokulu Adana ve Tarsus'ta okur. O yıllarda yazdığı öykü ve manzum oyunlar okul dergilerinde yer alır. Orta öğrenimini Kuleli Askeri Lisesinde görür. Lise son sınıfta iken İstanbul dergisinde ilk kez şiiri yayınlanır. 1935 yılında Harb Okulunu bitirir. Subay olarak orduya katılır. Mesleği gereği Doğu ve Orta Anadolu'nun birçok ilini görme imkânı bulur. 1950 yılında, on beş yıl askeri görevde bulunduktan sonra, kendi isteğiyle askerlikten ayrılır. Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünde çalışır. Son olarak İstanbul'da Çalışma Bakanlığı İş Müfettişi olarak görev yapar ve oradan emekli olur. Bundan sonra hayatına edebiyat yön verir. Kitap adlı bir kitapevi kurar ardından Türkçe dergisini çıkarır, yoğun olarak şiirle uğraşır. 12 Eylül 1980 askeri müdahalesinde yönetim kurulu üyesi olduğu Türk Dil Kurumu kapatılınca Çağdaş Türk dergisini çıkaranlar arasında yer alır.

Fazıl Hüsni Dağlarca elliyi geçen yapıtıyla ve aldığı birçok ödülle, en üretken şairlerden biridir. Bu üretkenlik içinde sürekli yenilenir, gelişir, kendi özünü oluşturur. “Dağlarca’nın şiiri sürekli olarak kendini yenileyen, kendi düşünce yapısını kendi kuran şiirdir.” Onun sanat eseri karşısında takındığı tavır da bunu gerekli kılar. Şöyle der Dağlarca: “ Sanat eseri hem bir saat gibi içinde bulunduğumuz zamanı, hem de bir pusula gibi gidilmesi gereken yönü işaret etmelidir.” (Altınkaynak, 2003: 175)

Onun şiir anlayışında tek bir şiir tanımı yoktur; ne kadar şair varsa evrende o kadar şiir tanımı vardır. Hatta ne kadar şiir varsa o kadar şiir tanımıyla karşı karşıya kalırız.

“Kişi her şiiri için başka bir tanımlama da yapabilir. Bir tanımlama içinde kalmak bizi ikiz, üçüz, beşiz şiirler yazmaya götürür. Yazı yazarken (şiir yazarken demek istiyorum) o yazının da kendine özgü şiir tanımı vardır. Bu şiir tanımlarının bitmez tükenmezliği yeryüzüne gelmiş gelecek bütün ozanların yazılmış, yazılacak bütün şiirlerin sayısındadır. Şiirin tanımı, o şiirdeki anlam yapıtaşlarının, ses yapıtaşlarının düzenlenmesini anlatmaktadır.” (Kabacalı, 1987: 27)

Dağlarca için şiir dil işidir. Türkçenin Ses Bayrağı olacak kadar, Türkçe yazmaya önem verir, kendisiyle yapılan röportajlarda özellikle bu konunun üzerinde durur. Öz Türkçeyle şiirlerini yazma düşüncesine bağlı kalarak bunu bir disipline dönüştürür. Dağlarca bir söyleşide öz Türkçeye nasıl yöneldiğini şöyle anlatır: “Ben şundan öz Türkçeci oldum. Yeri gelmişken anlatayım: Şiir yaza yaza, bir gün bana şiirlerim, şiirlerimdeki Türkçe sözcükler dedi ki:

“Arkadaş sen hem burada ışık diyorsun, hem de orda müselles diyorsun, hem hitam diyorsun, hem anne diyorsun. Biz o yabancı sözcükle aramızda bir anlam dolaşımı yapamıyoruz. Bugün ışık sözcüğüyle su sözcüğünün, anne sözcüğüyle uzak sözcüğünün çağrışımları ile bunların hepsinin bir dil salkımı olduğu gözüküyor. Bir anlam bütünlüğü veriyor. Dizelerin içine bir yabancı sözcük koyarsak, bu dil salkımı olmuyor. Dinle, olmuyor. Ya bizi seç, ya onları. Ben de başladım ayırmaya. Ayıra ayıra şu gerçeğe vardım ki, şiir bir dil olayıdır, bunu dikkatle izlersek birçok yanlış söylemelerden, dar söylemelerden, az söylemelerden kurtuluruz. Benim şiirimde bir başarı varsa, bu Türkçemize duyduğum saygının ürünüdür.” (Kabacalı, 1987: 28)

Kendisiyle yapılan bir söyleşinin sonunda da kendisine “Eklemek istediğiniz bir şey var mı?” sorusuna üstüne basa basa şöyle cevap verir:

“Genç ozanlarımıza artık Türkçemize dönmelerini Türkçemiz içinden şiir üretmelerini öneririm. Dilimiz yeryüzünün en zengin dilidir. Bugün sözcük sıkıntısı çekiyorsak, bu bizim yüzyıllar süren uykumuzdandır. Geçen gün bana Finlandiya’lı bir hanım Türkolog gelmişti. Yaptığı konuşmanın son sorusu şuydu: “Niçin şiir yazıyorsunuz?” Yanıtım budur: Türkçe’nin yeryüzündeki en büyük dil olduğunu göstermek için. Bu andı ben uygulamasam da gençlerimizin gerçekleştireceğinden kuşku yok.” (Altınkaynak, 2003: 181)

Şükran Kurdakul (2002: 188) Fazıl Hüsni Dağlarca’nın değişik dönemlerinde şiirine kaynak olan duyarlıkların üç yönde geliştiğini belirtir. Bunlar:

1-Tek olarak insanın evren karşısındaki şaşkınlığını, yalnızlığını, korkularını ölüm gerçeğine karşın yaşarken duyduğu bunalımları, doğasal görkemini yansımalarını işlemeye çalıştığı içe dönük şiirler.

2- İnsanın doğa ve aykırı toplum güçleri, kurulu düzenin görünen görünmeyen yasaları içinde günlük yaşamlarını saran sıkıntı ve acıları, yoksulluk ve yoksunlukları, buhran ve patlamaları işlediği dışa açık, toplumsal şiirler.

3- Destanlar ve Çocuk Şiirleri.

Dağlarca’nın ilk şiir kitabı Havaya Çizilen Dünya’dır. Dağlarca ilk zamanlarda Faruk Nafiz Çamlıbel’den etkilenir. Daha sonraları şiirinde Necip Fazıl’ın etkileri görülür. Bu dönemde kâinat, ölüm, zaman, rüya sözcüklerini şiirlerinde çok sık kullanır. Mehmet Kaplan (2005: 143) Dağlarca’nın Havaya Çizilen Dünya ile kendisini yıllarca besleyecek olan ilham kaynağını bulduğu düşüncesindedir. Ona göre bu kaynak, şairin kendi varlığı ile münasebetin derinden hissettiği kozmik âlem ve onun gizlediği sır, metod ise 1950’den sonra bize bir hayli gecikmiş olarak gelen “gerçek-üstücülük” akımının moda haline getirdiği, serbest çağrışım yoludur.

Serbest çağrışımına bağlı olarak Dağlarca şiirlerinde geniş bir hayal ve rüya dünyasından dış âleme açılır. Onunla bağlantısını koparmaz. İç dünya ile dış dünya arasında bir denge yaratır. Tam içe kapanık olmadığı gibi tam dışa dönük de değildir.

O bu hayal gücünü kozmik âlemle insan arasındaki münasebetten alır. “Daha ilk şiirlerinden itibaren Dağlarca’nın eserlerinde kozmik âlem mühim bir yer tutar. Türk edebiyatında hiçbir şair, insanla kozmik âlem arasındaki münasebeti onun kadar derinden hissetmemiş, zengin ve muhteşem hayallerle anlatmamıştır. (Kaplan, 2005: 145)

Haydi, Aç Yazı, Daha, Uzay, Aylam’da insan evren doğa ilişkilerini ele alırken, Asu’da ölüm, Tanrı temini işler. Çocuk ve Allah şairin ikinci kitabıdır. Bu kitap şairin kişiliğini bulma çabasının bir ürünüdür. Çocuk ve Allah’ta insanın dünya ve evrendeki yeri çocuksu bir yaklaşımla ele alınır.

“Bu şiirlerde çocuk hayat ve insanın eşsiz en yüksek sembolü olarak bulunmaktadır. Bu bakımdan çocuğun küçücük varlığı o kadar büyümekte ve o kadar sonsuzluğa erişmektedir ki Allah’la yan yana görülüyor. Bunun içindir ki sanatçı, kâinat karşısındaki hayretlerini, endişelerini ve sevgisini anlatırken hep ona, Allah kadar büyük ve tam gördüğü çocuğun aziz varlığına hitap eder.” (Yücel,101;Kabacalı, 1987: s.55’teki alıntı)

Evren, rüya ve uyku âleminin yansımaları olarak karşımıza çıkar. Çocuk ve Allah’taki sözcükler Daha’da daha da belirginleşir. Âsû da ise ölümle birlikte gelen ölümsüzlük fikri vardır. “Fazıl Hüsnü Dağlarca, Âsû ile yeni bir yoruma girişmiştir. Ölümsüz bir yaşam zinciri içinde bir çeşit insanlık destanıdır yapmak isteğidir. “Âsû uygarlığımızın nedenidir. Niceliğidir Âsû varlığımızın...” Sanki atom yapısının o karışık ama düzenli yörüngeleri gibi iki sonsuzda da insanlığın sürüp giden serüvenidir anlatmak istediği. Ölüler Âsûyla başlar, ama Âsû ölü değildir, dirilere çıkar o. (Mutluay; Kabacalı, 1987: s.70’deki alıntı) Dağlarca ölüm düşüncesinde ölümsüzlüğü yakalamaya çalışır.

Dağlarca toplumsal konulara ilgisiz değildir. Toplumsal konuları işlediği başlıca yapıtları Toprak Ana, Aç Yazı, Dışardan Gazel, YerYağ, Kazmalama’dır. Metafiziki konuları işlemesi toplumsal konulara duyarsız kalmasını gerektirmemiştir. Dağlarca için toplumcu şiir, “Günümüzün, ulusumuzun yaşama koşullarına, yaşama biçimine yön verme çabası güden bir eylemi kapsamalıdır. Ya da tolu mu geri

bırakmış yasaların sürdürülmesini önleyen, onların toplum yararına değişmesini öneren bir çabayı, toplumu uyandırmayı, bilinçli kılmayı öneren çalışmaları kapsayan, ileriye dönük, belki de yeryüzü ileriliğine dönük bir çaba.” olmalıdır. (Kabacalı, 1987: 31)

O hem kendi ulusunun sorunlarıyla hem de diğer ulusların sorunlarıyla ilgilenir. Bunun en güzel örneği Vietnam Savaşımız adlı şiir kitabıdır. Bu şiir kitabıyla savaşa karşı duyarsız kalınamayacağını gösterir. “Dağlarca şiiri, edebiyat akımları ve olayları dışında bütün olan bitene tanıklık eden bir şiir niteliği taşır. Geniş anlamda çağının, dar anlamda bütün ulusunun, hele toplumsal olayların tanığı olmak kendince kaçınılmaz gördüğü işlevlerinden biridir.” diyen Doğan Hızlan onun bu toplumculuğunu insana olan saygısına, hümanizmasına bağlar. (Hızlan, 64-67; Tüyap, 1987: s.65’ deki alıntı)

Toprak Ana’da toplumsal bir bakış açısı görülür. Bu eserde yurt sevgisi ön plâna çıkar. Anadolu köylerini, Anadolu insanını şiire sokar. Parça parça yazılmış öküz ardında/ Parmağı üç pare, tırnağı ak değil/utanır elin, ayağın/ korkarsın yakından görsen/Eli el değil, ayağı ayak değil.../Öyle dalmış ki yüzyıllar süren uykusuna/ Uyandırmazsan uyanacak değil, dizelerinden anlaşılacağı gibi Anadolu köylüsü ezik tanıtılır. Anlattığı köyler susuz, ışıksız, yolsuz, umutsuzdur. Yaşar Nabi’ye göre Toprak Ana Dağlarca’nın yaşamında çok önemli bir yapıttır.

“Gerçekçi yöntemi, sağlam şekil yapısı, köylerin halini anlatır ve köy insanını konuştururken yer yer köy diline yaklaşan şive değiştirmeleri, ana yurdun acı gerçeklerini dile getirirken kurulu düzeni hicvetmekte gösterdiği başarı ile Toprak Ana, Dağlarca’nın eserleri arasında ayrı ve önemli bir yer tutar, bir köşe taşı olur.” (Nayır, 23-27; Kabacalı, 1987: 68’deki alıntı)

Destan türündeki ilk eseri Üç Şehitler Destanı’dır. Üç Şehitler Destan’ını İstiklâl Savaşı Samsundan Ankara’ya, İstiklâl Savaşı (İnönüler), Yedi Memetler, Sakarya Kıyıları ve 30 Ağustos izler. Dağlarca bu yapıtlarında tarihimizi destanlaştırır. Mustafa Kemal, Sakarya savaşları, cepheler destansı bir şekilde anlatılır. Fakat Dağlarca tarihsel bilgileri sunuş açısından eleştirilir. Olayları ve

tarihsel bilgileri sergileme kaygısının ağır bastığı kesimlerde, savaşılan insanın varlığını belirleyerek öğelerin zayıflığının destanın özünü yaraladığına inanılır.

Daha önce de belirttiğimiz gibi Dağlarca hep biraz çocuktur, çocuk ruhundan beslenmiş, onlar için de şiir kitapları yazmıştır. Bizim de içinde gibi edatını incelediğimiz Arka Üstü Uçsuz Bucaksız adlı şiir kitabı, Dağlarca'nın çocuklar için yazdığı ilk şiir kitabıdır. İmge yönünden çok güçlü bir yapıt sayılır. Çocuğun imgeleriyle soyut bir evren anlayışı dile getirilir. Mandalina, Yaramaz Sözcük, Göz Masalı, Yanık Çocuklar Koçaklaması, Yeryüzü Çocukları çocuklar için yazılmış olduğu diğer eserlerinden bazılarıdır.

Neticede Fazıl Hüsnü için diyebiliriz ki, edebiyatımıza çok sayıda eser kazandıran önemli şairlerinden biridir.

4.2.5.1.2. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Şiirlerinde Gibi Edatıyla Birlikte Kullanılan Kelimelerin İncelenmesi ve Gibi Edatının Kullanılma Oranı

Tablo 6

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Şiirlerinde Gibiye Bağlanmış Durumdaki Sözcüklerin Somut/Soyut ve Özel/Cins Oluşlarının İncelenmesi

Şiir No	Gibi Edatı	Şiir Adı	Somut	Soyut	Özel	Cins
1	Altın gibi	Davet	Somut			Cins
2	Asker uykusu gibi	Başak		Soyut		Cins
3	Ay gibi	Dağ Uykusu	Somut		Özel	
4	Ateşler gibi	Orman	Somut			Cins
5	Ağaçlar gibi	Eski Nazar	Somut			Cins
6	Bal gibi	Sinekler, En Evvel	Somut			Cins
7	Buğday gibi	Başak	Somut			Cins
8	Bıçak gibi	Boy Ölçüşme Müzesi	Somut			Cins

9	Bezек gibi	Yeni Çiftlik	Somut			Cins
10	Buzuk gibi	Karlangıç	Somut			Cins
11	Çocuk gibi	Vatan Uyumaz, Dedi Ki	Somut			Cins
12	Çiçek, Çiçekler gibiydi	Elişi, Sesten Çiçekler	Somut			Cins
13	Deve gibi	Kümes Uydusu	Somut			Cins
14	Devlerin zıpızları gibi	Salkım		Soyut		Cins
15	Deliler gibi	Orman		Soyut		Cins
16	Dal gibi	Daha Daha Mavi	Somut			Cins
17	Dere gibi	Boy	Somut			Cins
18	Efsaneler gibi	Ayışığı		Soyut		Cins
19	Evimiz gibi	Asker Ve Gömlek	Somut			Cins
20	Evler gibi	Evler	Somut			Cins
21	Fidan gibi	Dağ Uykusu	Somut			Cins
22	Fil gibi	Kümes Uydusu	Somut			Cins
23	Gece gibi	Nöbetçi		Soyut		Cins
24	Güller gibi	Sihirbazın Elleri	Somut			Cins
25	Gezegen gibi	Doğu Gezegenleri	Somut			Cins
26	Hastalar gibi	Yumurta		Soyut		Cins
27	Hayvan gibi	Hayvanların Padişahı Gecedir	Somut			Cins
28	Işık gibi	Daha Daha Mavi	Somut			Cins
29	Irmağın .....akması gibi	Ağaç Irmakları		Soyut		Cins
30	İskeleler gibi	Yeni İskeleler	Somut			Cins
31	Karanlığın..... geçmesi gibi	Harcamak		Soyut		Cins
32	Kan gibi	Uludu, Şehit, Eski Bir Muharebenin Yerinde	Somut			Cins
33	Kuğular gibi	Ayışığı	Somut			Cins
34	Kuş gibi	Nöbetçi, Uçan Sevinç, Sevinç	Somut			Cins
35	Körler gibi	Kaybettiğim Ağırlık, Görünmek	Somut			Cins
36	Kılıç gibi	Kurban Bayramı	Somut			Cins

37	Koyun sürüleri gibi	Kocaman	Somut			Cins
38	Kurbağalar gibi	Masal Yaratıkları	Somut			Cins
39	Kertenkeleler gibi	Masal Yaratıkları	Somut			Cins
40	Mektup gibi	Mektup	Somut			Cins
41	Masallar gibi	Tekmil		Soyut		Cins
42	Meyve gibi	En Evvel	Somut			Cins
43	Muz şekeri gibi	Uykularla Yıldızlar	Somut			Cins
44	Nazar gibi	Vuzuh		Soyut		Cins
45	Pabuç gibi	Dağla Ayak	Somut			Cins
46	Rüya gibi	Sihirbazın Çalgısı		Soyut		Cins
47	Oyun gibi	Anneannemin Terliği, Kolay Diyor, Öğretmenimin Babası		Soyut		Cins
48	Ördekler gibi	Masal Yaratıkları	Somut			Cins
49	Su, Sular gibi	Başak, Sihirbazın Daveti, Arka, Evler, Görünmek, Daha Daha Mavi	Somut			Cins
50	Süt gibi	Eski Nazar, En Evvel	Somut			Cins
51	Silahlar gibi	Şehit	Somut			Cins
52	Selam gibi	Eski Şey		Soyut		Cins
53	Talih gibi	Madenlerle Beraber		Soyut		Cins
54	Uykular gibi	Çıplak		Soyut		Cins
55	Uçurtma gibiyim	Oh	Somut			Cins
56	Vezir gibi	Ağaç		Soyut		Cins
57	Yaprak gibi	Arkaüstü Gün	Somut			Cins
58	Yaratıkları gibi	Sözlük Gezegeni		Soyut		Cins

Şiirlere bağlı olarak tabloda ortaya çıkan sonuçlar şu şekildedir:

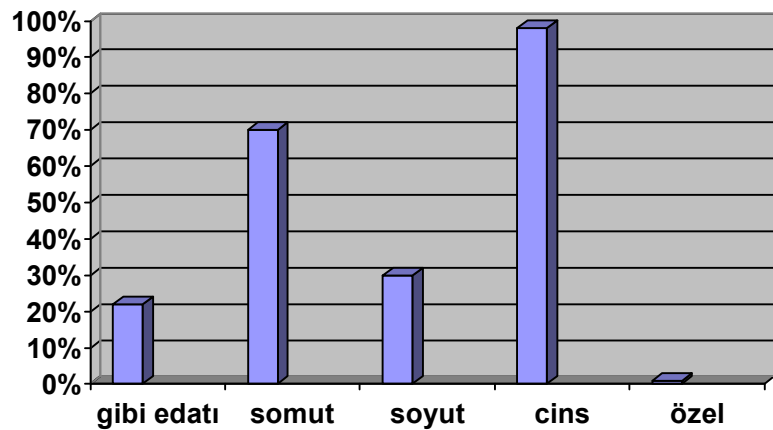
1- Dağlarca da şiirlerinde gibi edatını çoğunlukla benzetme amacıyla kullanır. Bununla birlikte şiirlerde akar gibi, çağırır gibi, döner gibi ifadeler de bulunmaktadır. Bu şekilde fiillerle birlikte kullanılan gibi sayısı benzetme yapan gibilerle kıyaslandığında çok azdır. Dağlarca'nın bu çalışmada toplam 372 şiirini inceledik. Dağlarca'nın bu şiirlerinde 83 kere gibiyi kullandığını gördük.

2- Yukarıdaki tabloda gibi edatından önce yer alan 58 sözcükten 41'i somut, 17'si soyut, 1'i özel, 57'si cins addır.

3- Buna göre Dağlarca'nın şiirlerinde gibi edatının kullanılma yüzdeleri ve gibi edatından önce kendisine benzetilen öge durumunda olan adların, somut, soyut, özel, cins olma yüzdeleri şu şekildedir.

Grafik- 6

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Şiirlerinde Gibi Edatının Kullanılma Yüzdesini Gösterir Grafik

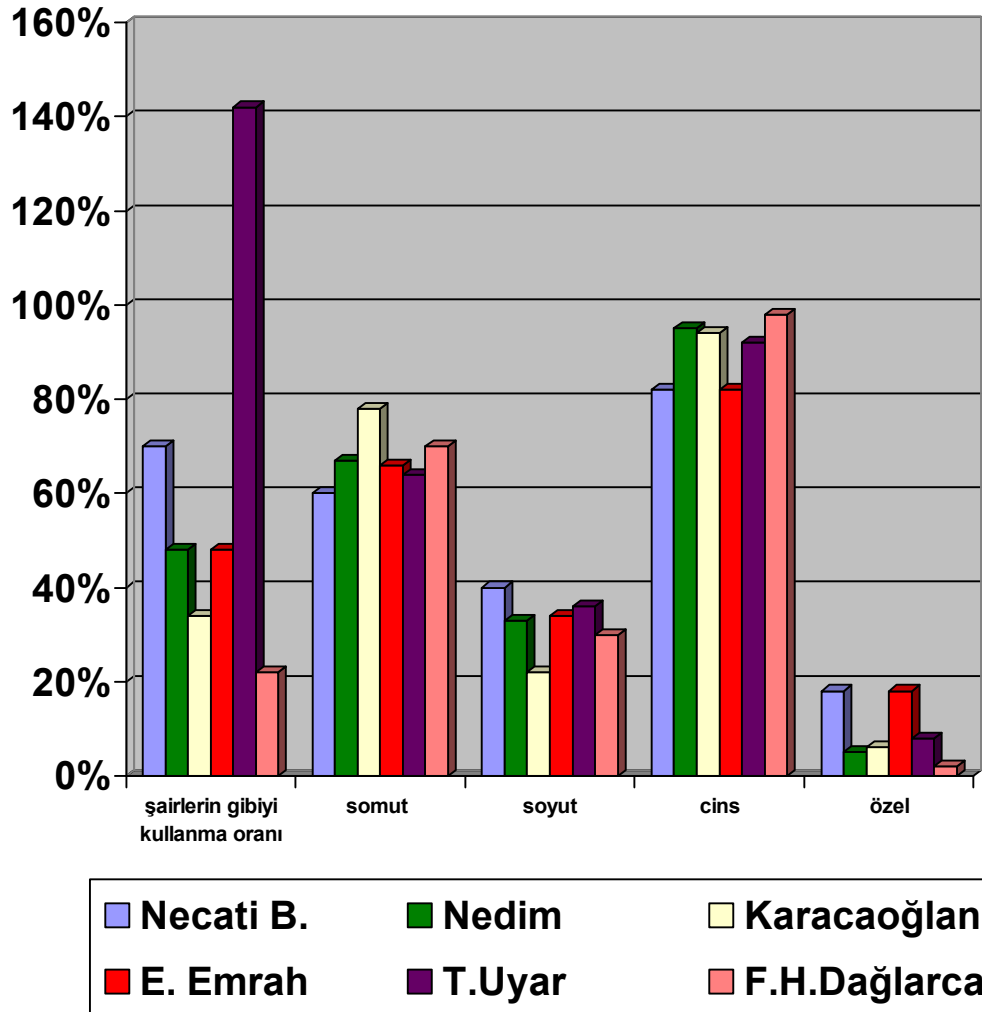

4- Dağlarca, gibi edatını halk ve divan şairleri gibi belirli kelimelerle kullanmaz. Onlardan farklı olarak gibi ile birlikte kullandığı sözcükleri çeşitlendirmiştir. İncelediğimiz şiirlerde en çok gibi ile kullandığı sözcükler ise, su, oyun, kuş, çocuk, kandır.

Grafik 7

GENEL GRAFİK

Necati Beğ'in, Nedim'in Karacaoğlan'ın, Erzurumlu Emrah'ın, Turgut Uyar'ın, Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Şiirlerinde Gibi Edatının Kullanılma Oranlarını Karşılaştıran Grafik

Genel grafiği yorumlayacak olursak şu sonuçlara ulaşmış oluruz:

- 1- Tüm şairler şiirlerinde gibiyi kullanmışlardır.
- 2- Gibi edatını incelediğimiz altı şair içinden en fazla kullanan şair %140 oranıyla Turgut Uyar, gibi edatını en az kullanan şair ise %20 oranıyla Fazıl Hüsnü Dağlarca'dır.
- 3- Gibi edatını Necati Beğ %70, Nedim ve Erzurumlu Emrah %45, Karacaoğlan ise %30 civarında kullanmıştır.
- 4- Gibiden nce Karacaoğlan %78, Fazıl Hüsnü Dağlarca %70, Nedim %67, E. Emrah %66, Turgut Uyar %64, Necati Beğ %60 oranında somut öğe kullanmıştır.
- 5- Bu durumda gibiden önce somut öğeleri en fazla kullanan şair Karacaoğlan'dır.
- 6- Bu durumda gibiden önce somut öğeleri en az kullanan şair Necati Beğ'dir.
- 7- Gibiden nce Fazıl Hüsnü Dağlarca %98, Nedim %95, Karacaoğlan %94, Turgut Uyar %92, Erzurumlu Emrah %82, Necati Beğ %82 oranında cins öğe kullanmıştır.
- 8- Bu durumda gibiden önce en fazla cins öğe kullanan şair Fazıl Hüsnü Dağlarca'dır.
- 9- Gibiden nce E. Emrah ve Necati Beğ %18, Turgut Uyar %8, Karacaoğlan %6, Nedim %5, Fazıl Hüsnü Dağlarca %2 oranında özel isim kullanmıştır.
- 10- Bu durumda gibiden önce en fazla özel isim kullanan şairler Necati Beğ ve Nedim'dir.

4.3. İLKÖĞRETİMİN İKİNCİ KADEMESİNDE GİBİ EDATININ KULLANILMA BOYUTU

4.3.1. Çocuk ve Şiir:

İnsan, yaşamı boyunca en genel şekliyle üç dönem geçirir. Bunlar, çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılıktır. Çocukluk çağı dediğimiz dönem insan yaşamın ilk yıllarını kapsar. Hayata dair ilk değerlerin ve alışkanlıkların kazanımı bu yıllarda gerçekleşir.

“İnsanlar yaşamı, doğayı sevmeyi, düzenli olmayı, sorumlulukların bilincine varmayı, çalışma ve daha pek çok önemli olguyu çocukken öğrenir. Bu nedenle insan yaşamında en önemli dönemlerden birini çocukluk çağı oluşturur. Çocukların dünyası yetişkinlerin sandığından daha geniştir, içlerindeki çocuğu öldürmemiş yetişkinler dışında pek az anne- babanın aklına gelir, bir marketin otomatik olarak açılıp kapanan kapısının karşısında “Açıl susam, açıl!” sözlerini söylemek.(Arsever, 2005, sayı 50)

“Şiir ve çocuk ” kavramlarını bütünleştirmek için öncelikle çocuk dünyasını ve çocuğun evrene bakışını bilmek, çocuk nedir sorusuna yanıt bulmak gerekir. Çocuk, Türkçe sözlükte ; “1. Küçük yaştaki oğlan veya kız. 2. Soy bakımından oğul veya kız evlat. 3.Bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, uşak” tanımlarıyla yer almaktadır.(TDK, 2005: 444)

Bununla birlikte yaşı itibariyle yetişkin saydığımız bazı kişilerin de kendilerine “ çocukça davranmak, çocuklaşmak, çocukluk etmek, çocuk ruhlu” ifadelerini söylettirdiklerine çokça tanık olmuşuzdur. Bu açıdan Aytaş’ın çocuk tanımı da çocukluk kavramını açıklamada önemlidir.

“Genellikle insan hayatının 0–16 yaş dönemi çocuk olarak nitelendirilmektedir. Ancak bu dönem, kimi zaman biyolojik gelişme ile psikolojik gelişmesi eşit düzeyde gerçekleşmeyebilir. Biyolojik açıdan çocuk ancak anlama ve algılama düzeyi açısından yetişkin, bedenen olgun olmakla birlikte, anlama ve algılama düzeyi açısından çocuk olanlara da rastlayabiliriz. Bu noktadan hareketle çocuğu şu şekilde tanımlamak mümkündür: Duygu, düşünce, hayal ve zevklerin, olgun insanlardan farklı bir şekilde algılandığı dönemdir.(Aytaş, 2001: 390)

Çocuk dünyası hayal âlemiyle iç içedir. Çocukların kendine özgü bir algılayışları ve yaratıcılıkları vardır. Özellikle çocukluğun ilk evrelerinde, çocukların doğayı ve nesnelere hayal güçlerine bağlı olarak algıladıklarını görürüz. Bizim dinlenirken, otururken yaslandığımız kanepenin başı küçük bir çocuk için at olabilmektedir, ya da kollarını açarak koşturan çocuk, artık bir kuş olmuştur. Onun için bu süreçte mantık yoktur. Safça ve doğal olarak yaşar, çevreyi öyle algılar. Mantıksal tepkilerden çok duygusal tepkiler gösterir. Bu bakımdan Dr.Turinay (1987: 235) çocukla büyük arasındaki farkı “ seviye farkından” ziyade , “idrak, algılama farkı” olarak düşünmenin daha uygun olacağını düşünmekte ve “ Büyük; insanı ve çevreyi akıl mantık boyutunda kavramaya çalışırken, çocukta kavrama melekesi tamamen duyguya; sevgi, şefkat ve korkuya dayanır. Bu ise masala, şiire... açılan bir kapı demektir.” diyerek çocuk dünyasından edebi türlere geçişi dile getirir.

Edebi bir tür olan şiir ve çocuk arasında sıkı bir bağ vardır. Daha bebek iken çocuk, ana kucağında dinlediği ninnilerle birlikte şiirsel ritimle tanışır. Daha sonra oyunlarda söyledikleri ve masalarda karşılaştıkları tekerlemeler, çocukları şiir dünyasına gittikçe yakınlaştırır.

Aytaç'a (2001: 390) göre de şiir ve çocuk arasındaki bağ çok kuvvetlidir: “ Çocuk ve şiir, bu iki kavram birbirine ancak bu kadar yaklaşabilir ve yakışabilir. Ruh dünyasının derinliklerinde şekillenen ve kelimelerle adlandırılan şiir, çocuğun hayal dünyasındaki zenginlikle eşdeğerdir. Bu yüzden şiirin özünde, çocuğun ve çocukça bir dünyanın saflığı ve temizliği vardır.”

Çocuk için şiir ilk başlarda ölçülü ve uyaklı, dolayısıyla ahengin ön plana çıktığı metinlerdir. Yaş düzeyi arttıkça, çocuğun ruhsal ve gelişim düzeyine göre de şiirde yapı ve içerik ayrıca şekillenmeye başlar. Özellikle kavramların oluştuğu ve kişiliğin şekillenip alışkanlıkların yerleştiği bir dönem olan çocuklukta, şiirler çocuğa kazandırdığı estetik değer ve iletişim becerisi yönünden oldukça önemlidir. Yalnız bu şiirler çocuğun bilişsel ve ruhsal gelişimine uygun bir yapı ve öz taşımalı ki çocuğa hitap edebilsin. Bunun için de çocuk şiirleri ve ilköğretim okul kitaplarında yer alan şiirler çocuğun bilişsel gelişim düzeyi göz önüne alınarak yazılmalıdır.

Jean Piaget, bilişsel gelişim denildiğinde ilk akla gelen isimdir. Piaget düşüncenin gelişimine dair dört dönemden bahseder. Bunlar, duyu-hareket(0-2) işlem öncesi(2-6 ya da 7 yaşlar), somut işlemler (7-11 ya da 12 yaşlar) ve soyut işlemler (12 yaş ve üzeri) dönemidir.

İşlem öncesi dönemde çocuklar mantıklı düşünemezler ve bir durumun yalnızca bir yönünü ele alabilirler. Bilgiyi sistemli bir biçimde örgütleyemez ve işletemezler.

Somut işlemler döneminde çocuk ağırlıklı olarak ilköğretimin birinci kademesinde eğitim görür. Bu dönemde çocuğa verilen bilgi somut olduğundan, çocuk bilgiyi mantıklı ve sistemli biçimde işleyebilir, soyut bilgiler verildiğinde algılamakta ve yorumlamakta zorlanır.

Soyut işlemler döneminde çocuk ergenliğe erişir. İlköğretimin ikinci kademesinde eğitimine devam eden çocuk, varsayımlar kurar, soyut bilgileri işler, karmaşık problemleri çözer. Bu dönemde çocuklar karmaşık kavramları algılamada, sembollerini anlamlandırmada daha yetenekli olurlar, bilişsel olarak da yetişkinin iletişim çevresine girerler.

Çocuğun bilişsel gelişimi göz önüne alındığında, ilköğretimin birinci kademesinde okutulan çocuk şiirlerinde yalın bir dil kullanılma zorunluluğu ortaya çıkar. Çocuğun şiire yakınlık duymasında, onu anlamlandırmasında, dil başlıca etkidir.

“Şiirin şekli kadar içeriğinin ve estetik değerinin de çocuklar tarafından takdir edilmesi, onların düzeyine yaklaşma oranına bağlıdır. Dilin yalın olması, birinci derecede önemlidir. Çocuklar şiirden yetişkinler gibi duygulanmaz ve etkilenmezler. Şiir önce sesiyle çocukları yakalar. Tam bir anlama ve duygulanma için ruhun çağrışımları anlama kabiliyeti olmalıdır. Zengin çağrışımlar zaman ve tecrübeyle elde edilecek, dil birikimiyle ilgilidir. Çocuklar çağrışım dünyaları itibarıyla zengin sayılmazlar.” (Şimşek, 2005: 226)

Bununla birlikte dilin kurallarını bilmeden de ortaya koydukları metinlerde doğal imgeler, mecazlar oluşturabilmektedirler. Bilişsel gelişim süreci içinde imge kullanımı, kavramların oluşmasıyla işlem öncesi dönemde başlasa bile ilköğretimin ilk kademesinde okuyan öğrenciler bu imgeleri, benzetme öğelerini vb. unsurları dilin yapısı içinde çözümleyemez ve bilerek dilsel yapılar meydana getiremezler. İlköğretimin ikinci kademesinde bulunan öğrenciler ise somut işlemler düzeyinden soyut işlemler düzeyine geçiş aşamasındadırlar. Dil yapıları bu geçişle birlikte daha gelişmiştir. Artık şiir niteliğinde karşılaştığı metinde, şiire anlam veren yapıları çözümleyerek sembollerin farkına varırlar. “Yaprak gibi savruldu.” cümlesinde sözcükler arasında bağ kurarak benzetme yapıldığını, neyin neye benzetildiğini, hangi öğelerin benzetme kurduğunu kavrayabilir. Buna göre ilköğretimin ikinci kademesinde işlenecek şiirlerin dili ve şiirlerde yer alan benzetme unsurları, birinci kademe de işlenecek şiirlerin diline ve benzetme unsurlarına göre daha karmaşık ve gelişmiş düzeyde olabilir. İmge, çağrışım ve edebi sanatlar bakımında da daha zengindir. Öğrenciler bu şiirlerde karşılaştıkları edebi sanatlar hakkında bilgi sahibi olmasalar bile bu sanatların oluşumunu sağlayan dilsel öğeler arasındaki bağıntıyı ve şiirdeki anlamı sezebilirler.

Çocuk dünyası yetişkinin dünyasından farklı olduğu için çocuk şiirlerinde aranan bir takım özellikler vardır. Çocuk şiirlerinde aranan başlıca özellikleri Ferhan Oğuzkan, (2006: 266) “Çocuk Şiirleri” adlı kitabında şu şekilde belirtir:

- a-) Kafiyeler- eğer- varsa belirli olmalı ve birbirlerine yakın mısraların sonlarında bulunmalıdır.
- b-) Düşünceler açık olarak ve bir beyit veya bir dördlük sınırları içinde anlatılmalıdır.
- c-) Tasvirler yalın ve kısa olmalıdır.
- ç-) Benzetme, istiare, mecaz gibi edebi sanatlara ölçülü şekilde yer verilmelidir.
- d-) Hayal ve duygular çocukların yaşantılarıyla ilgili olmalı, bu unsurlarla olaylar arasında sıkı bir bağlantı kurulmalıdır.
- e-) Mısralar kısa, cümle düzeni doğal ve seçilen sözcükler sade olmalıdır.
- f-) Tam ve yarım kafiyelerden, ölçüden ve bazı mısraların tekrarından yararlanılarak ahenk zenginliği sağlanmalıdır.

g-) Konu- yaşama sevinci, aile sevgisi, doğa, yurt, ulus sevgisi, güzellik duygusu gibi olumlu duygu ve davranışlar kazandırıcı, geliştirici ve pekiştirici bir nitelik taşımaktadır.

4.3.2. İlköğretimin İkinci Kademesinde Okutulan Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Şiirlerde Gibi Edatının Kullanımı

Daha önceki bölümlerde halk edebiyatı, divan edebiyatı ve Cumhuriyet Devri Türk edebiyatından ikişer şair seçerek, şiirlerinde yer alan gibileri tespit etmiş ve gibi edatının kullanımı üzerinde durmuştuk.

Bu bölümde ilköğretimin ikinci kademesi için hazırlanmış olan Türkçe ders kitaplarındaki şiirleri inceleyerek, gibi edatının kullanılma boyutunu, ilköğretimin ikinci kademesinde okuyan öğrencilerin karşılaştığı, gibi edatı ile yapılan benzetmeleri tespit edecek ve değerlendireceğiz.

Bu çalışma için 6, 7 ve 8. sınıflarda son iki yılda okutulmuş olan her sınıfa ait iki Türkçe ders kitabı seçerek, bu kitaplarda yer alan şiirleri incelemeyi doğru bulduk.

Buna göre altıncı sınıf kitaplarında yer alan şiirler:

A-) Meral Ünal, M. Yavuz Öner, Nevin Bayrak'ın hazırlamış olduğu Türkçe ders kitabında yer alan şiirler ve bu şiirlerde gibi edatının kullanımı:

- 1- Atatürk Okulu (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)
- 2- Çocukluk (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)
- 3- Onuncu Yıl Marşı
- 4- Uzun İnce Bir Yoldayım (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)
- 5- Vatan (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)

- 6- Yüksek Evde Oturanların Türküsü (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)
- 7- Uçun Kuşlar
- 8- Atatürk Kurtuluş Savaşında
- 9- Yeni Gelen Güne Türkü (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)

Gibi Edatının Yer Aldığı Dizeler:

1- Karanlığın üstüne güneş gibi doğarız. (Onuncu Yıl Marşı)

2- O çay ağır akar, yorgun mu bilmem,
Mehtabı hasta mı, solgun mu bilmem,
Yaslı gelin gibi mahzun mu bilmem,
Yüce dağ başında siyah tül vardır. (Uçun Kuşlar)

3- Hey Rıza! Kederin başından aşkın;
Bitip tükenmiyor elem-i aşkın;
Sende derya gibi daima taşkın.
Daima çalkalanır bir gönül vardır.(Uçun Kuşlar)

4- ...
Anası, bacısı, kızı, kızanı,
Bizim millet gibi görülmemiştir. (Vatan)

5- Sağdıçlarım! Sizin gibi yiğitleri oldukça,
Bu millet yaşar.(Vatan)

Kitapta yer alan dokuz şiirden altısında gibi edatı yer almazken, üçünde gibi edatı bulunmaktadır. Üç şiirde de yer alan gibi edatı dizelerde benzetme ögesi olarak karşımıza çıkar. Bu şiirlerin incelenmesi sırasında anlama, anlatma ve dilbilgisi bölümlerinde gibi edatına değinilmemiştir. Benzetme kurduğunu öğrenciye sezdirecek uyarıcılar verilmemiştir.

B- Güldane Altıntaş ve Yeliz Busalıoğlu'nun hazırlamış olduğu Türkçe ders kitabında yer alan şiirler ve bu şiirlerde gibi edatının kullanımı:

- 1- Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda
- 2- Türkiye (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)
- 3- Kızılırmak (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)

Gibi Edatının Yer Aldığı Dizeler:

- 1- Kemal Paşa, yenilmez yiğit, şanlı komutan!
Savaşa girer gibi yetiş bize! (Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda)
- 2- Bir selam gibi gitti Erzurum'a,
Bir selam gibi geldi Sivas'a Erzurum'dan. (Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda)
- 3- Hayın düşman, sarhoş gibi sallana sallana
On beş günde İzmir'i dar buldu,
...(Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda)

Bu kitapta toplam üç şiir yer alır. Gibi edatı yalnız bir şiirde bulunur. O da Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda adlı şiirdir. Bu şiirde üç kere gibiye rastlarız. Bunlardan ikisi benzetme ilgisi kurarken diğeri eylemden sonra gelir ve yetiş eylemini durum yönünden etkileyerek zarf tümleci olarak görev yapar. Öğretmen kılavuz kitabında ve öğrenci alıştıırma kitabında gibi edatının benzetme kurduğuna ilişkin bir açıklama yapılmamış, bu konu üzerinde durulmamıştır.

Yedinci Sınıf Kitaplarında Yer Alan Şiirler:

A-) Melahat Koyuncu ve Mustafa Koyuncu'nun hazırlamış olduğu yedinci sınıf Türkçe ders kitabında yer alan şiirler ve bu şiirlerde gibi edatının kullanımı:

- 1- Böyle Bir Günde (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)
- 2- Bu Vatan Kimin?
- 3- İssız Bahçe (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)
- 4- Nasihat (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)
- 5- Atlıların Türküsü
- 6-Mustafa Kemal'in Kağnısı

Gibi Edatının Yer Aldığı Dizeler:

- 1- Bu vatan toprağın kara bağrında
Sıra dağlar gibi duranlarıdır. (Bu Vatan Kimin?)
- 2- Ardına bakmadan yollara düşen,
Şimşek gibi çakan, sel gibi coşan,
... (Bu Vatan Kimin ?)
- 3- ...
Atımız gönlümüz gibi kanatlı,
Dağları ovaya serer geçeriz. (Atlıların Türküsü)
- 4- Öküzleriyle kardeş gibiydi Elif,
...(Mustafa Kemal'in Kağnısı)

Kitapta yer alan altı şiirden dördünde gibi edatı yer almaktadır. Şiirlerde gibi edatı benzetme ögesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Sadece “Kardeş gibiydi Elif” derken gibinin çekime girerek isimleştiğini görürüz. Bu Vatan Kimin adlı şiirin tür,

şekil ve plân çalışmalarında benzetmeler konusuna yer verilmiş ve gibi edatı ile yapılan benzetmeler açıklanmış, benzetilen ve benzeyen öğeleri üzerinde durulmuş, gibi edatının üzerinde ise durulmamıştır.

B-) Mustafa Uyar ve Tülay Filtekin'nin hazırlamış olduğu yedinci sınıf Türkçe ders kitabında yer alan şiirler ve bu şiirlerde gibi edatının kullanımı:

- 1- İnsanla Güzel
- 2- Tarlam (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)
- 3- Dünyanın Bütün Çiçeklerİ (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)

Gibi Edatının Yer Aldığı Dizeler:

- 1- Her şey insanla güzel
Doğan güne karşı gerinen evler
Mavi rüzgârların koştuğu sokak.
İnsansız olursa, sevimsiz resim gibi
Dal uçlarında göveren bahar,
Tarlada boy veren o altın başak. (İnsanla Güzel)

Kitapta yer alan üç şiirden birinde gibi edatı geçmektedir. O da şiirde benzetme göreviyle yer almıştır. Anlama ve anlatma çalışmalarında benzetme üzerinde durulmamıştır.

Sekizinci Sınıf Kitaplarında Yer Alan Şiirler:

A-) Veysel Yıldırım'ın hazırlamış olduğu sekizinci sınıf Türkçe ders kitabında yer alan şiirler ve bu şiirlerde gibi edatının kullanımı:

- 1- Yurdum
- 2- Uyusun Da Büyüsün (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)
- 3- Cumhuriyet Bayramı'nda

- 4- Nutuk (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)
 5-Sen Bir Ceylân Olsan Ben De Bir Avcı (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)
 6- Anacığım (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)
 7- Bozgun
 8- Bu Sabah (Bu şiirde gibi edatı yoktur.)

Gibi Edatının Yer Aldığı Dizeler:

- 1- Bir andız fidanı gibi büyümüşüm
 Topraklarının üzerinde (Yurdum)
- 2- Ağladığım senin içindir!
 Güldüğüm senin için;
 Öpüp başıma koyduğum
 Ekmek gibisin (Yurdum)
- 3- Gökte yanan güneşi koparıp tan yerinden
 Elimizde meş'ale gibi taşımaktayız. (Cumhuriyet Bayramı'nda)
- 4- Bir zafer takı gibi yurdun üstünde kurduk,
 En yaşlı bir tarihin en genç inkılâbını. (Cumhuriyet Bayramı'nda)
- 5- Gazi, kartal gibi üstüne kanat gerdi.
 Ve Türk, bir mucizeyle durdurdu akılları. (Cumhuriyet Bayramı'nda)
- 6- İşte dev akisleri bu ebedî minnetin,
 Bakın bir tek ses gibi sarıyor memleketi. (Cumhuriyet Bayramı'nda)
- 7- “Bunlar geldikleri gibi gidecekler!..” (Bozgun)

Kitapta yer alan sekiz şiirden üçünde gibi edatı yer almaktadır. Toplam yedi kere gibi edatına rastlarız. Bunlardan altısında gibi benzetme ögesi olarak karşımıza çıkar. Özellikle Cumhuriyet Bayramı'nda adlı metnin, Tür ve Şekil Üstünde Çalışım bölümünde benzetmelere değinilerek gibi edatı, benzetme ilgeci olarak ele alınır.

B-) Muhsin Köktürk ve Metin Gül'ün hazırlamış olduğu sekizinci sınıf Türkçe ders kitabında yer alan şiirler ve bu şiirlerde gibi edatının kullanımı:

- 1- Deniz Hasreti
- 2- Birlikte (Bu şiirde gibi edatı yok)
- 3- Tarlam (Bu şiirde gibi edatı yok)
- 4- Bu Sabah Hava Berrak

Gibi Edatının Yer Aldığı Dizeler:

- 1- Çöllerde kalmış gibi yanıyor, yanıyorum. (Deniz Hasreti)
- 2- Yanıp sönyüyor gibi gözlerimde fenerin! (Deniz Hasreti)
- 3- Bir gün nehirler gibi çağlayarak derinden,
Dağlardan, ormanlardan sana akacak mıyım? (Deniz Hasreti)
- 4- Bu sabah hava berrak,
Bu sabah her şey billurdan gibi. (2 kere, Bu Sabah Hava Berrak)

Kitapta yer alan dört şiirden ikisinde toplam dört kere gibi edatı bulunmaktadır. Bunlardan ikisi eyleme bağlanırken ikisi isme bağlanmıştır. Anlama ve anlatma çalışmasında gibinin cümleye kattığı anlamlar üzerinde durulmamıştır.

4.3.2.1. Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlere Gibiden Önce Yer Alan Sözcüklerin İncelenmesi

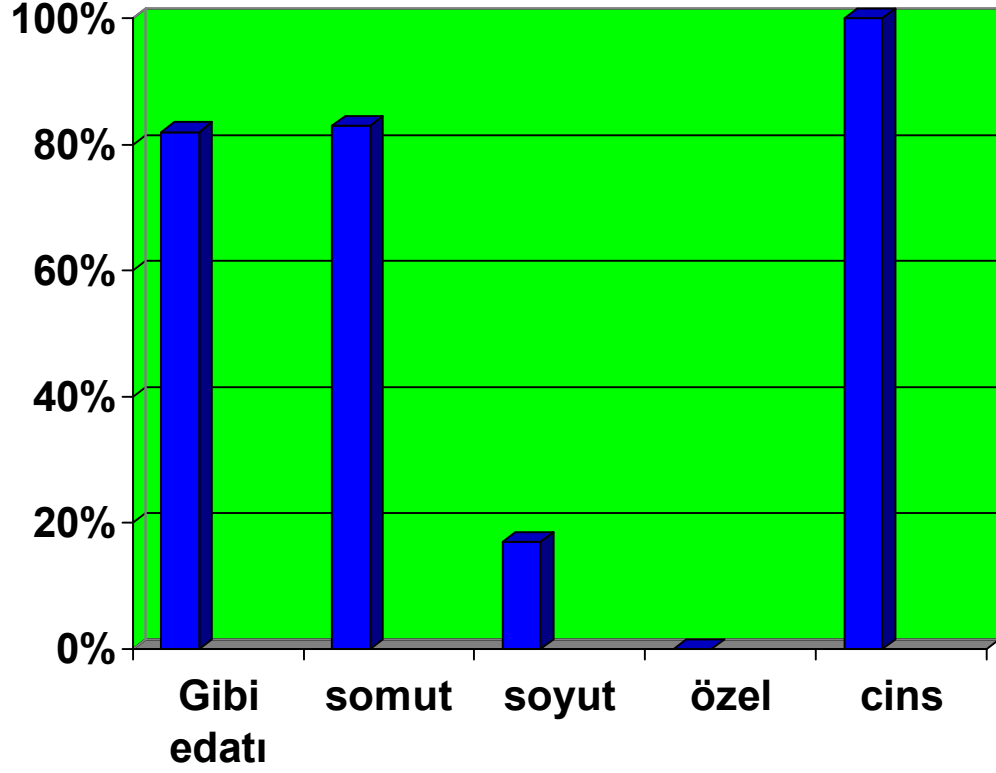
Tablo 7

Benzetme edatına(gibi) bağlanan kelimelerin somut, soyut, özel ve cins olmaları bakımından incelenmesi:

Sıra no	Gibi edatı	Şiir Adı	Şair Adı	Somut	Soyut	Cins
1	Selam gibi	Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda	Cahit Külebi		Soyut	Cins
2	Sarhoş gibi	Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda	Cahit Külebi		Soyut	Cins
3	Derya gibi	Uçun Kuşlar	Rıza Tevfik Bölükbaş	Somut		Cins
4	Gelin gibi	Uçun Kuşlar	Rıza Tevfik Bölükbaş	Somut		Cins
5	Güneş gibi	Onuncu Yıl Marşı	B.K. Çağlar- F.N. Çamlıbel	Somut		Cins
6	Nehirler gibi	Deniz Hasreti	Orhan Seyfi Orhan	Somut		Cins
7	Ses gibi	Cumhuriyet Bayramı'nda	Yaşar Nabi Nayır	Somut		Cins

8	Kartal gibi	Cumhuriyet Bayramı'nda	Yaşar Nabi Nayır	Somut		Cins
9	Zafer takı gibi	Cumhuriyet Bayramı'nda	Yaşar Nabi Nayır	Somut		Cins
10	Meş'ale gibi	Cumhuriyet Bayramı'nda	Yaşar Nabi Nayır	Somut		Cins
11	Ekmek gibisin	Yurdum	Cahit Külebi	Somut		Cins
12	Andız fidanı gibi	Yurdum	Cahit Külebi	Somut		Cins
13	Resim gibi	İnsanla Güzel	İlhan Geçer	Somut		Cins
14	Kardeş gibiydi	Mustafa Kemal'in Kağnısı	Fazıl Hüsnü Dağlarca	Somut		Cins
15	Gönlümüz gibi	Athların Türküsü	Faruk Nafiz Çamlıbel		Soyut	Cins
16	Sel gibi	Bu Vatan Kimin	Orhan Şaik Gökyay	Somut		Cins
17	Şimşek gibi	Bu Vatan Kimin	Orhan Şaik Gökyay	Somut		Cins
18	Dağlar gibi	Bu Vatan Kimin	Orhan Şaik Gökyay	Somut		Cins

Grafik 8
İncelenen Türkçe Ders Kitaplarında Gibi Edatının Kullanılma
Yüzdesi

■ 6,7,8. Sınıf Türkçe Kitaplarında

Grafiğe göre:

- 1- İncelediğimiz şiirlerde kullanılan gibi oranı % 80 geçmiştir.
- 2- Gibiden önce kullanılan öğelerin somut olma yüzdesi soyut olma yüzdesinden fazladır.
- 3- Gibiden önce hiç özel isim kullanılmamıştır.
- 4- Gibiden önce benzetme maksatlı kullanılan sözcüklerin tamamı cinstir.

BÖLÜM V

SONUÇ

Yaptığımız çalışma gösterir ki “gibi” edatı tek başına bir anlam taşımasa da şiirde yoğun olarak kullanılmaktadır. “Gibi” şiirde çoğunlukla benzetme (teşbih) unsuru olarak karşımıza çıkar. Az sayıda da olsa, eylemden sonra kullanılarak, eylemin gerçekleşmesine yaklaşma anlamı verecek şekilde de kullanılır. Bu kullanım daha çok Turgut Uyar ve Fazıl Hüsni Dağlarca’nın şiirlerinde görülür. İncelediğimiz tüm şairler şiirlerinde “gibi” edatını kullanır. İncelenen şiirlerin çoğunda “gibi” edatının çok kere kullanılması “gibi”yi şiirin ayrılmaz bir parçası durumuna getirir.

Gibi edatını %140’lık bir oranla en fazla kullanan şair incelediklerimiz arasında Turgut Uyar’dır. T. Uyar’dan sonra “gibi” yi en fazla kullanan şairler sırasıyla Necâtî, Nedim, Erzurumlu Emrah, Karacaoğlan ve Fazıl Hüsni Dağlarca’dır. Turgut Uyar şiirlerinde “gibi”yi % 140 civarında kullanırken Necâtî % 70, Nedim ve Erzurumlu Emrah % 45, Karacaoğlan %30, Fazıl Hüsni Dağlarca % 20 civarında kullanır.

Şairlerin “ gibi” edatını ne oranda kullandıkları, bağlı oldukları şiir anlayışıyla ve yaşadıkları yüzyılların özellikleriyle doğrudan ilişkilidir. İncelememiz sonucunda divan şiiri anlayışına bağlı olan ve divan şiirinden etkilenen şairlerin “gibi” yi şiirlerinde daha çok kullandıkları görülür. Divan şiiri daha önce de bahsi geçtiği gibi benzetmeye (teşbih sanatına) değer verir. Bu da şairlerin “ gibi” yi kullanma oranını etkiler. Benzetmelerin bu kadar yoğun olarak kullanıldığı divan şiirinde “ gibi” kaçınılmaz olarak sürekli karşımıza çıkar. Turgut Uyar, İkinci Yeni şairi olmakla birlikte divan şiirinin etkilerine kapalı kalmaz, o şiirin imkânlarından faydalanır. Necâtî ve Nedim ise divan şiirine mensup olan şairlerdir. Gibi hem Necâtî hem de Nedim’in gazellerinde “redif” olarak kullanılmakta bu da “gibi”nin kullanılma yüzdesini artırmaktadır.

Erzurumlu Emrah'ın şiirlerini ve Nedim'in gazellerini incelediğimizde bu iki şairin “gibi” yi aynı oranda kullandıklarını görürüz. Erzurumlu Emrah halk şairi, Nedim ise divan şairidir. Bu bir tezatlık oluştursa da her ikisinin de aynı çağda yaşamış olmaları, birbirlerinin şiir anlayışlarından etkilenmelerine yol açar. Nedim Lâle devri şairi olarak mahallileşme hareketi içinde yer alırken, Erzurumlu Emrah divan şiirine özenerek aruzlu şiirler yazar, divan şiirinin benzetmelerinden faydalanır.

Karacaoğlan divan şairlerine ve Erzurumlu Emrah'a kıyasla “gibi”yi daha az kullanmıştır. Karacaoğlan da Erzurumlu Emrah gibi bir halk şairidir, ama onun şiirlerinde Erzurumlu Emrah'ın şiirlerinde olduğu gibi divan şiirinin etkilerine rastlanmaz. Halk dili ile şiirlerini söyleyen Karacaoğlan, şiirlerinde “gibi” ifadesini, daha çok halkın yaşamında yer alan doğa unsurlarıyla birlikte kullanır. Diğer şairlerden farklı olarak Karacaoğlan, “gibi”yi birçok hayvan ismiyle birlikte kullanır: balık gibi, baykuş gibi, deve gibi, geyik gibi, gövel ördek gibi, kuş gibi, kaz gibi, bülbül gibi, kurt gibi...” . Alma gibi, dal gibi, çiçek gibi, gül gibi, bulut gibi, kargı kamış gibi, kavak gibi benzetmeler de Karacaoğlan'ın diğer doğa unsurlarına, şiirlerinde çokça yer verdiğinin bir göstergesidir.

İncelediğimiz şiirlerde bazı sözcükler gibi edatıyla birlikte bir kez kullanılmakla birlikte, bazıları da birçok kez karşımıza çıkar. Şairlerimiz yaptıkları benzetmelerde belli sözcükleri çok kere tekrar ederler. Bu tekrarlar en çok Necâtî Beğ'in gazellerinde, Erzurumlu Emrah ve Karacaoğlan'ın şiirlerinde görülür. Buna göre Necâtî en çok “gül gibi (25 kere), şem gibi (14 kere), gün gibi (13 kere), serv gibi ve su gibi (10 kere), benim gibiye (10 kere), Karacaoğlan en çok su(lar) gibi (11 kere), bülbül(ler) gibi (10 kere), ben(im) gibi (8 kere)’ye Erzurumlu Emrah ise Emrah(Emrâh) gibi (17 kere), sen(in) gibi (17 kere), bülbül(ler) gibi (13 kere), su(lar) gibi (12 kere), pervane gibi (12 kere), gül(ler) gibiye (11 kere) şiirde yer verir.

Fazıl Hüsnü Dağlarca, Turgut Uyar ve Nedim'in şiirlerinde de gibi edatna bağlanan kelimelerin tekrar edildiği görülse de bu Necâtî Beğ'in, Erzurumlu Emrah ve Karacaoğlan'ın şiirlerinde olduğu kadar sistemli değildir. Karacaoğlan, Erzurumlu Emrah ve Necâtî Beğ'in şiirlerinde gibi edatının da yer aldığı benzetmeler, belirli kelimeler üzerine kurulurken, Fazıl Hüsnü Dağlarca'da ve özellikle Turgut Uyar'da bu sınırlama ortadan kalkar, çok farklı kelimeler üzerine benzetmeler kurulur.

Divan şiirinden ve halk şiirinden çağdaş şiire geçişte gibi edatının yer aldığı benzetmelerde kelime çeşitliliğinin arttığı gözlenir. Bununla birlikte incelediğimiz şiirlerde karşılaştığımız bazı kelimeler hem divan, hem halk hem de çağdaş şiirde gibi edatıyla kullanılarak benzetmenin bir parçası olur, şiirde kendine her dönemde yer bulur. "Su gibi, ay (meh) gibi," ve "gül gibi" ifadesine incelediğimiz altı şairin şiirlerinde de rastladık. Şairlerin ortaklaşa kullandıkları sözcükleri tabloda gösterirsek şu sonuç ortaya çıkar:

Tablo 8

**Şairlerin Yaptıkları Benzetmelerde Gibi Edatıyla Birlikte Kullandıkları
(Benzetilen Öğe) Ortak Kelimeler**

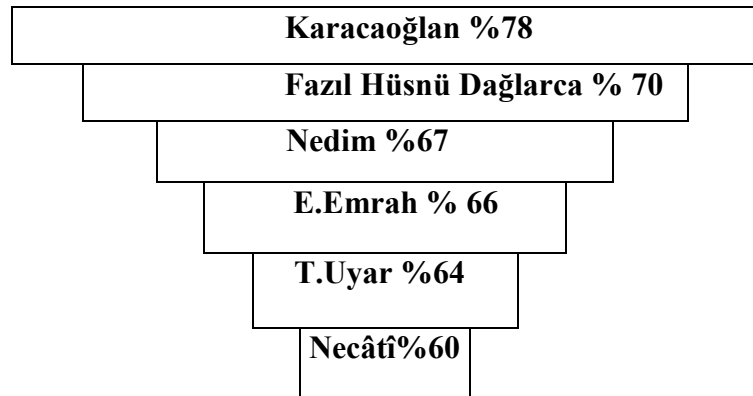
Sözcük	Şairler					
Ay gibi	Necâtî	Nedim	Karacaoğlan	E.Emrah	T. Uyar	F.H. Dağlarca
Su(âb) gibi	Necâtî	Nedim	Karacaoğlan	E.Emrah	T.Uyar	F.H.Dağlarca
Gül gibi	Necâtî	Nedim	Karacaoğlan	E.Emrah	T.Uyar	F.H.Dağlarca
Ben(im) gibi	Necâtî	Nedim	Karacaoğlan	E.Emrah		
Bülbül gibi	Necâtî	Nedim	Karacaoğlan	E.Emrah		

Benzetmede benzetilen ögenin üstün özellikleri olması gerekir. Bu bakımdan “ay gibi, su gibi ve gül gibi” ifadelerinin tüm şairlerimizce ortaklaşa kullanılması çok doğaldır. Ayın, suyun ve gülün çeşitli özellikleri (vasıfları), özgün ve güzel benzetmeler (teşbihler) yaratmaya elverişlidir. Gül rengiyle, kokusuyla, açmadan önceki gonca haliyle, su hayat verici özelliğiyle, saf(duru) görünüşüyle, Ay parlaklığıyla, hilal ve dolunay şekliyle şairlere ilham verir.

Bülbül ile gül mazmunu şiirde çok kullanılır. Bülbül güle âşık olduğuna göre, gülün olduğu şiirde, bülbül de mutlaka şiirde kendine yer bulacaktır. Ayrıca bülbülün aşğın yerine kullanılmasının yanı sıra, güzel sesli bir kuş olması da “bülbül gibi” ifadesinin çokça kullanılmasına sebep olur.

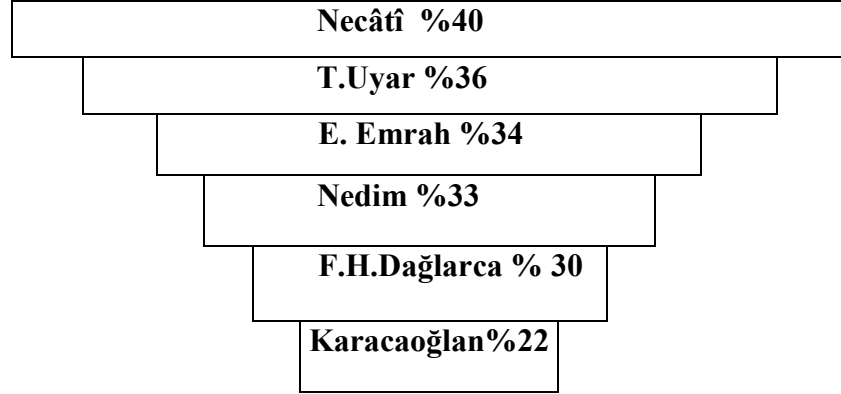
Gibi edatından önce yer alan sözcüklerin somut/soyut incelemesini yaptığımızda, şairlerin somut sözcükleri daha çok kullandığı ortaya çıkar. “Gibi” den önce en fazla somut sözcük kullanan şair Karacaoğlan’dır. Ondan sonra sırasıyla en fazla kullananları şekil üzerinde sıralarsak ortaya çıkan sonuç şudur.

Tablo 9
Şairlerin Somut Sözcükleri En Çoktan En Aza Kullanmalarına Göre Sıralanışı

Tablo 10

Şairlerin Soyut Sözcükleri En Çoktan En Aza Kullanmalarına Göre Sıralanışı

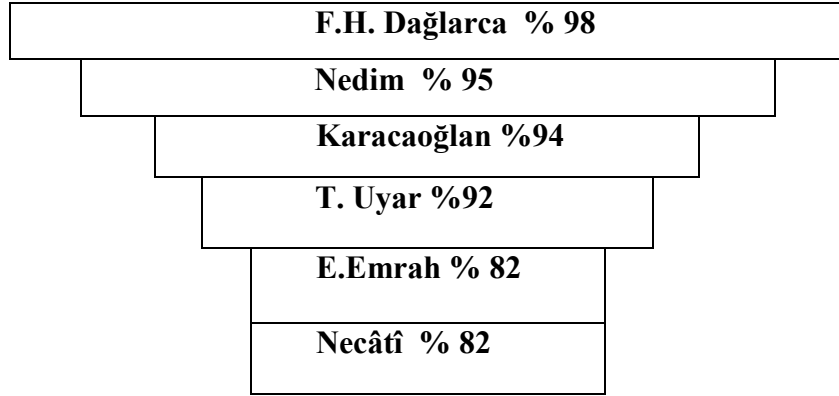
Bu durumda halk şiirinde somut bir anlayışla karşılaşırken, divan şairlerinin daha soyut benzetmeler yaptığı sonucuna varabiliriz. Bu halk şiiri ve divan şiirinin özelliklerine de uygunluk gösterir. Divan şiirinde soyut güzeller karşımıza çıkarken, halk şiirinde somut güzellerin, somut doğanın şiire girmesi bunun başlıca sebebidir. Sıralamada Erzurumlu Emrah'ın Nedim'den daha fazla soyut sözcük kullandığı dikkat çekicidir. Bunun sebebini de Erzurumlu Emrah ve Nedim'in birbirlerinin şiir anlayışlarına yakınlaşmalarına bağlayabiliriz.

İncelediğimiz şiirlerin çoğunda gibi edatından önce gelen sözcüklerin çoğunluğu cinstir. En fazla gibi edatından önce özel isim kullanan şairler % 18 oranıyla Erzurumlu Emrah ve Necâfî'dir. Hiyerarşik olarak sıralarsak karşımıza şu tablolar çıkar.

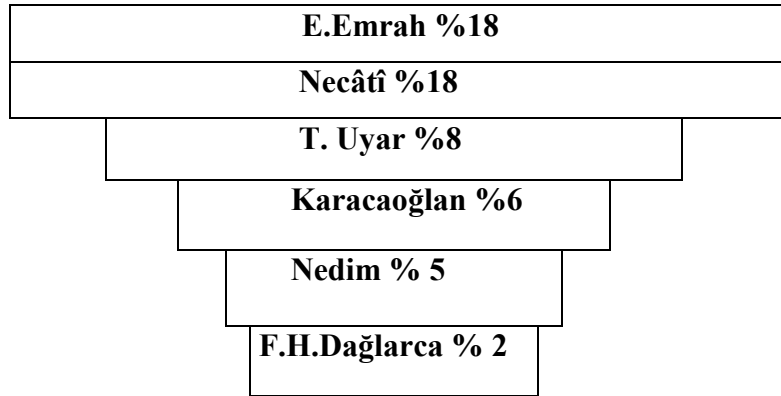
Tablo 11

Şairlerin Cins Sözcükleri En Çoktan En Aza Kullanmalarına göre Sıralanışı

Tablo 12

Şairlerin Özel Sözcükleri En Çoktan En Aza Kullanmalarına Göre Sıralanışı

Halk ve divan şiirinde şairler şiirlerinde mahlaslarını kullanırlar. Hem Emrah hem de Necâî, şiirlerinde mahlaslarıyla birlikte gibi edatını çokça kullanırlar. Özellikle Erzurumlu, “Emrah gibi” ifadesini 17 kez kullanır. Emrah, mahlasıyla birlikte “gibi”yi en fazla kullanan şairdir. İnsan isimleri şairlerin mahlasları dışında gibi edatıyla çok fazla kullanılmaz. Kullanılan insan isimleri daha çok herkesçe bilinen peygamber isimleridir. Divan şiirinde gibi edatıyla birlikte en çok adı geçen peygamber İsa gibidir. Kâbe gibi yer isimleri ile Karacadağ gibi dağ isimleri de incelenen şiirlerde gibi edatına bağlanır.

Türkçe ders kitaplarında incelediğimiz şiirlerde gibi edatının kullanımı % 80’i geçmektedir. Bu da göstermektedir ki Türkçe ders kitaplarına konulan şiirler çocuklara “benzetme” konusunu sezdirmek açısından zengindir. İlköğretimin birinci kademesinde eğitim ve öğrenim gören öğrenciler için aşırı benzetmeler olan şiirlerin okutulması uygun olmamakla birlikte, ilköğretimin ikinci kademesinde okuyan öğrenciler soyut zeka düzeyine olduğu için, karşılaştıkları şiirlerde uygun benzetmelerin olmasında sakınca yoktur.

İncelenen şiirlerde gibi edatından önce yer alan sözcüklerin % 83’si somut, % 17’si soyut çıkmıştır. Bu da çocukların zihinsel gelişimine uygunluk göstermektedir. İncelediğimiz kitaplarda yer alan şiirlerde gibi edatından önce hiç özel isim kullanılmamıştır. Yapılan benzetmeler daha çok ya doğa unsurları üzerine, ya da kahramanlığı dile getiren şiirlerden dolayı, daha çok coşku ifade eden kelimeler üzerine kurulmuştur: nehirler gibi, sel gibi, andız fidanı gibi, güneş gibi, derya gibi. Bunların yanı sıra gönül gibi, kardeş gibi çocuğun ruhsal yönden gelişimini sağlayacak olan benzetmeler de yer almaktadır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki “**gibi edatı**” birçok dönemde şiirin ayrılmaz bir parçası olmuş, şiirde özellikle benzetme unsuru olarak görev yapmış ve eğitim-öğretimde de büyük oranda benzetmelerin sezdirilmesi görevini üstlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2004). **Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri**. Ankara: Bilgi Yayınevi
- Aksan, D. (1999). **Şiir Dili ve Türk Şiir Dili**. Ankara: Engin Yayınevi
- Aksan, D. (1999). **Halk Şiirimizin Gücü**. Ankara: Bilgi Yayınevi
- Altınkaynak, H. (2003). **Çağdaş Türk Şiiri -1-** . İstanbul: Toroslu Kitaplığı
- Altıntaş, G. ve Bursalıoğlu, Y. (2006). **İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 6**. Ankara: Özgün Matbaacılık
- Ana Britannica. (1990). **Uyar, Turgut**. Cilt 21, İstanbul: Ana Yayıncılık A. Ş.
- Arseven, Tülin. (2004). **Çocuk Şiirleri**. Aklın ve Bilimin Aydınlığında Eğitim Dergisi. Sayı 50 (Nisan 2004)
- Atabay N., Kutluk İ. Ve Özel S. (1983). **Sözcük Türleri**. Ankara: Olgaç Basımevi
- Aytaş, G. (2001). **Çocuk ve Şiir**. Hece Aylık Edebiyat Dergisi. Sayı 53/ 54/ 55 (Mayıs, Haziran, Temmuz 2001)
- Başgöz, İ. (1992). **Karac'oğlan**. İstanbul: Pan Yayıncılık
- Bezirci, A. (2005). **İkinci Yeni Olayı**. İstanbul. Evrensel Basım Yayın
- Bolulu, O. (1990). **İlgeç ve Bağlaçların Anlatım Değeri**. Türk Dili Dergisi. Sayı 20.(Eylül 1990)

- Boratav, P. N. (2000). **İzahlı Halk Şiiri Antolojisi**. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları
- Boratav, P.N. (1991). **Folklor ve Edebiyat 2 1982**. İstanbul: Adam Yayınları
- Boratav, P.N. (1988). **100 Soruda Türk Halk Edebiyatı**. İstanbul: Gerçek Yayınevi
- Bulut, H. (2001). **Yeniliklerle Dolu Yüzyıldan İki ‘Yeni’ İsim: Nedim – Levnî ve Eserlerindeki Sevgili Figürleri**. <http://www.thesis.bilkent.edu.tr/0001688.pdf> (04.04.2008- 18:36)
- Çavuşoğlu, M. (1987). **Nedim’e Dair**. Türk Dili Dergisi. Sayı 426.(Haziran 1987)
- Çavuşoğlu, M. (1986). **Divan Şiiri**. Türk Dili Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri). Sayı 415, 416, 417.(Temmuz, Ağustos, Eylül 1986)
- Çolak, V. (2004). **Şiir Nedir ve Nasıl Yazılır Yaratıcı Yazma Dersleri**. İstanbul: Papirüs Yayınevi
- Deligönül, M. (1978). **Divan Şiirimizden Günümüze**. Türk Dili Dergisi. Sayı 317.(Şubat 1978)
- Dağlarca, F.H. (1999). **Daha- Çakırın Destanı**. İstanbul: Doğan Kitapçılık
- Dağlarca, F.H. (1974). **Arkaüstü-Uçsuz Bucaksız Yaşama**. İstanbul: Cem Yayınları
- Devellioğlu, F. (2005). **Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat**. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları
- Dilçin, C. (1986). **Divan Şiirinde Gazel**. Türk Dili Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri). Sayı 415, 416, 417.(Temmuz, Ağustos, Eylül 1986)

- Doğan, M.H. (2001). **Türk Şiirinde II. Yeni Dönemeci**. Hece Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı. Sayı 53- 54- 55 (Mayıs, Haziran, Temmuz 2001)
- Ekici, E. (1991). **İlgeçler ve Bağlaçlar Üzerine**. Türk Dili Dergisi. Sayı 22(Ocak, Şubat 1991)
- Enginün, İ. (2003). **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**. İstanbul: Dergâh Yayınları
- Enginün, İ. (1992). **Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri**. Türk Dili Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı IV Çağdaş Türk Şiiri. Sayı 481- 482 (Ocak, Şubat 1992)
- Erdost, M.İ. (1977). **“İkinci Yeni Üzerine Muzaffer Erdost’la Bir Konuşma”**. Türk Dili Dergisi. Sayı 309(Haziran 1977)
- Eyüboğlu, B. (1956). **Dördü Birden**. İstanbul: Varlık Yayınları Ekin Basımevi
- Genç, İ. (2006). **Edebiyat Bilimi**. İstanbul: Şûle Yayınları
- Genç, İ. (2007). **Örneklerle Eski Türk Edebiyatı Tarihi**. İzmir: Kanyılmaz Matbaası
- Fuat, M. (2000). **İkinci Yeni Tartışması**. İstanbul: Adam Yayınları
- Gander, J.M., Gardiner, W. (1995). **Çocuk ve Ergen Gelişimi**. Ankara: İmge Yayınevi
- Gencan, T.N. (2001). **Dilbilgisi**. Ankara: Ayraç Yayınevi
- Gencan, T. N. (1968). **Edatlar ve Edat Tümleçleri**. Türk Dili Dergisi. Sayı 198(Mart 1968)

Hacıeminoğlu, N. (1992). **Türk Dilinde Edatlar**. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları

İlhan, A. (1996). **'İkinci Yeni' Savaşı**. Ankara: Bilgi Yayınevi

Kabacalı, A(Haz.). (1982). **Türkçenin Ses Bayrağı Fazıl Hüsnü Dağlarca**. İstanbul: Tüyap Tüm Fuarcılık Yayım A.Ş. Ana Basım Sanayi

Kahraman, T. (1996). **Çağdaş Türkiye Türkçesi Dilbilgisi**. Ankara: Dumat Basım evi

Kaplan, M. (2005). **Şiir Tahlilleri 2 Cumhuriyet Devri Türk Şiiri**. İstanbul: Dergâh Yayınları

Karadağ, M. (2000). **Edebiyat Bilgi ve Kuramları**. İzmir: Ürün Yayınları

Karadağ, M. (1996). **Erzurumlu Emrah Yaşamı Sanatı Şiirleri**. Ankara: Ayyıldız Yayınları

Kocakaplan, İ. (1992). **Açıklamalı Edebî Sanatlar**. İstanbul: Milli Eğitim Basım evi

Koyuncu, M. ve Koyuncu, M. (2004). **İlköğretim Türkçe 7 Ders Kitabı**. Ankara: Tubitay Yayınları

Köktürk, M. ve Gül, M. (2001). **İlköğretim Türkçe 8**. Ankara: Yıldırım Yayınları

Köprülü, F. (1999). **Edebiyat Araştırmaları**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi

Kudret, C. (2003). **Örneklerle Edebiyat Bilgileri -1-**. İstanbul: İnkilâp Kitabevi

Kurdakul, Ş. (2002). **Çağdaş Türk Edebiyatı 3. Cumhuriyet Dönemi Şiir 1**. İstanbul: Evrensel Basım Yayın

Macit, M. (1997). **Nedim Divânı**. Ankara: Akçağ Yayınları

Mazıoğlu, H. (1988). **Nedim**. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
Başbakanlık Basımevi

Mutluay, R. (1979). **100 Soruda Edebiyat Bilgileri**. İstanbul: Gerçek Yayınevi

Oğuzkan, A. F. (2006). **Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Anı Yayıncılık

Öztelli, C. (2005). **Karacaoğlan, Bütün Şiirleri**. İstanbul: Özgür Yayınları

Pala, İ. (2004). **Ah mine'l-Aşk**. İstanbul: Kapı Yayınları

Şentürk, A.A. (1999). **Osmanlı Şiiri Antolojisi**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Şimşek, T. (2005). **Çocuk Şiirleri**. Hece Aylık Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı
Özel Sayısı. Sayı 104-105. (Ağustos, Eylül 2005)

Şimşek, T. (2005). **Çocuk Şiirinde Bir Öncü Duyarlık: Dağlarca**. Hece Aylık
Edebiyat Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. Sayı 104-105. (Ağustos, Eylül
2005)

Tanpınar, A. H. (2000). **Edebiyat Üzerine Makaleler**. İstanbul: Dergâh Yayınları

Tarlan, A.N. (1992). **Necatî Beg Divanı**. Ankara: Akçağ Yayınları

Tuncer, H. (2001). **Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı**. İstanbul: Ders Kitapları
Anonim Şirketi

Tuncer, H. (2005). **İkinci Yeni(ci)ler - sıkı şairler-** . İzmir: Orkun Kitabevi

- Turan, M. (1997). **Ozanlık Gelenekleri ve Türk Saz Şiiri**. Ankara: Başkent Matbaacılık
- Türkçe Sözlük. (2005). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Turinay, Dr. Necmeddin. (1987). **Çocuk, Masal ve Şiir**. Çocuk Edebiyatı Yıllığı. (Haz. Şirin, M.R.).İstanbul: Gökyüzü yayınları
- Uçar, Ş. (1991). **Şiir ve Marifet. İlim ve Sanat**. Sayı:28(Şubat 1991)
- Uyar, T. (2005). **Büyük Saat Bütün Şiirleri**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Uyar, M. ve Filtekin, T. (2006). **İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 7**. Ankara: Tutku Yayıncılık
- Ünal, M., Öner, M.Y. ve Bayrak, N. (2005). **İlköğretim Ders Kitabı Türkçe 6**. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları Ders Kitapları. Ilıcak Gazetecilik Matbaacılık
- Yağcı, Öner. (2001). **Karacaoğlan Yaşamı ve Bütün Şiirleri**. İstanbul: Gün Yayıncılık
- Yardımcı, M. (2003). **Âşık Edebiyatı Araştırmaları**. Ankara , Ürün Yayınları
- Yardımcı, M. (2002). **Başlangıçtan Günümüze Halk Şiiri Âşık Şiiri Tekke Şiiri**. Ankara: Ürün Yayınları
- Yardımcı, M. ve Tuncer, H. (2002). **Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı**. Ürün Yayınları
- Yıldırım, V. (2004). **İlköğretim Türkçe Ders Kitabı 8**. Ankara: Elit Yayıncılık

EKLER

NECÂTÎ BEG DİVANINDA YER ALAN GAZELLERDE GİBİ EDATI GEÇEN BEYİTLER

1-

Ermesin dersen cemâl-i ber kemâle bir zeval
Gün **gibi** ey şâh-ı âlem gitme تنها bir yana (gazel 3, beyit 2, s.152)

2-

Pâdişahım kulunum demek düşer mi bana hiç
Ben kimim yüz bin benim **gibi** gulâm olsun(gazel 4, beyit 2, s. 152)

3-

Dil leb-i şirinin anıp nola atsa cân ana
Kim göricek kendi cânım **gibi** kaynar ana (gazel 5, beyit 1, s.152)

4-

Kimdir ki bezm-i hüsnüne cân ile baş ile
Bir şem' **gibi** yanmağa pervâne olmaya (gazel 9, beyit 2, s.154)

5-

Meclisler içre gül **gibi** beşşâş olur şarâb
Giydirse aks-i ârız-ı dildâr al ana (gazel 11, beyit 3, s.155)

6-

Dem-be-dem bülbül **gibi** ben zâr zâr ağlayayım
Sen ferâgat gülşeninde âlemi güldür bana (gazel 15, beyit 2, s.157)

7-

Didâr ehli cennete sapmaz ale'l-husus
Zülf-i dırâz-ı dost **gibi** şâh-râh ola (gazel 20, beyit 4, s.159)

8-

Saklaram dilde hâyâl-i zülfün imânım **gibi**
Aşka uyan tan mıdır koyunda götürse salîb (gazel 23, beyit 3, s.160)

9-

Helâk eder hat u hâlin nice benim **gibi**
Selâmet ol ki komazsın beni inen de garib (gazel 24, beyit 2, s.161)

10-

Sabâ **gibi** yüzü üzre görüp Necâtî'yi dost
Dedi nice sürünürsün kapımda sen de garib (gazel 24, beyit 8, s.161)

- 11-
Pirlir pendini tut ser-keşlik etme âşıkâ
Pây-dâr olmaz güzellik **gibi** bu dünya yiğit (gazel 27, beyit 4, s.162)
- 12-
Ey cemâl-i Ferruh-i ferhunde-zât
Bir güzelsin ömr **gibi** bî-sebat (gazel 28, beyit 1, s.162)
- 13-
Ol boyu şimşâda yarın yapışırsa dâd-hâh
Serv **gibi** her taraftan dest ola dâmân-ı dost (gazel 30, beyit 2, s. 163)
- 14-
Cânâ Necati çok seni dünya kadar sever
Dünyâ **gibi** gel imdi yeter bî-vefâlığ et (gazel 31, beyit 7, s. 164)
- 15-
Dedi başın kâse-i Mecnûn **gibi** sınımak nice
Dedim ey âşıkların dini ve imanı dürüst (gazel 36, beyit 5, s. 166)
- 16-
Olamaz tab-ı Necâtî **gibi** bülbül bezle-gûy
Filmesel hıfz etse ebyât-ı gülüstâmı dürüst (gazel 36, beyit 6, s. 166)
- 17-
Etmeğe ağıyardan pinhan bu aşkın gencini
Bu yıkık gönlüm **gibi** virâneler gördün mü hiç (gazel 39, beyit 3, s.167)
- 18-
Bezm-i hüsnünde Necâtî **gibi** yüzün şem'ine
Bâl ü perler yandırır pervâneler gördün mü hiç (gazel 39, beyit 5, s.167)
- 19-
Sanavber ayağın öpmeğe Tûba **gibi** baş eğmiş
Su **gibi** bir kez ey serv-i revân sahn-ı çemenden geç (gazel 42, beyit 5, s.168)
- 20-
Dehhak **gibi** bin yaşamak arzû ise
Gül **gibi** gül hemişe geçirir her demi ferah (gazel 43, beyit 2, s.169)
- 21-
Niçin yabanda kalan Ka'be **gibi** her mahcûb
Piyâle **gibi** el üzre tutula her güstâh (gazel 44, beyit 4, s.169)
- 22-
Rum illerinde **gibi** hem alır hem öldürür
Yollar basıcı kâkül-i güm-râhdan meded (gazel 52, beyit 5, s.173)

23-

Kendiyi gördü cennet-i kûyunda ol rakib
Şeytan **gibi** sürülmedi der-gâhdan meded (gazel 52, beyit 6, s.173)

24-

Meclisde sâki desti ile el bir eyleyip
Şol gül **gibi** şarâbı ayağa düşürdüler (gazel 57, beyit 3, s.175)

25-

Mecliste şişeler **gibi** miskin Necâtî'nin
Kan doldurup yüreğini boynunu burdular (gazel 57, beyit 5, s.175)

26-

Gün **gibi** seyre çıkıp arz-ı cemâl eyler iken
Eyledin Kâ'be **gibi** ah ki bir yerde karâr (gazel 63, beyit 4, s.178)

27-

Bizi dünya **gibi** ey dost yalancı sanma
Bu gün ihlâs ile gerçek kulunuz şah bilir (gazel 64, beyit 2, s.178)

28-

Yâr eşiğinden alayım gideyim başımı uş
K'olur olmaz yere itler **gibi** âzâr eyler (gazel 65, beyit 5, s.179)

29-

Yine dolâb **gibi** inlediğim bu ki rakîb
Gülşen-i kûyuna gelmeğe beni zâr eyler (gazel 65, beyit 6, s.179)

30-

Zülfü katında bûse uğurlamağa gönül
Etme heves ki duyduğu **gibi** hemân asar (gazel 70, beyit 4, s.181)

31-

Gören düşünde bir gece mestâne gözlerin
Nergîs **gibi** humâr ile bir yılda uyanır (gazel 68, beyit 2, s.180)

32-

Gördün kad-i nigârı eyâ bağîbân-ı lûtf
Var sende bir şunun **gibi** serv-i revân asar (gazel 70, beyit 6, s.181)

33-

Ağyâr diken **gibidir** andan üzülürsen
Ey gonca-dehen gül **gibi** baş üzre yerin var (gazel 75, beyit 3, s. 184)

34-

Bir dahi benim sencileyin pâdişehim yok
Ey dost senin nice benim **gibilerin** var (gazel 75, beyit 2, s.184)

35-

Nergîs **gibi** göz dikmiş idim izi tozuna
Bir kez demedi sûhte hakk-ı nazarın var (gazel 75, beyit 4, s.184)

36-

Bezmimiz gülşen **gibidir** câm-ı mâl-a mâl gül
Mest olanlara sürâhi kulkulü bülbül yeter (gazel 76, beyit 3, s.184)

37-

İki zülfün iki ejder **gibi** görüldüğü için
Orta yerinde lebin mühr-i Süleymân görünür (gazel 80, beyit 3, s.186)

38-

Dilberler içre gün **gibi** çün bî-nazirsin
Göster cemâlini görelim biz de bir nazar (gazel 83, beyit 2, s.187)

39-

Gayrı dilberler **gibi** cânâ vefâsız olma kim
Âşıka lutf eyleyen dilberlerin ra'nâsıdır (gazel 85, beyit 3, s.188)

40-

Sinemden aldı cânı eliyle komuş **gibi**
Gam-hânemi bucak bucak ol dil-rübâ (gazel 87, beyit3, s.189)

41-

Çemende bağladığınca çiçekler karşına saflar
Gülüm nergis senin şol şâd **gibi** aynına (gazel 91, beyit 1, s.190)

42-

Gel ya kaşına zıh **gibi** çek rişte-i dili
Gören desin ki ah nice dil-keş kemân olur (gazel 94, beyit 4, s.192)

43-

Hâcib-i dost dil- rübâ görünür
Doğar ay **gibi** vakteha görünür (gazel 96, beyit 1, s.193)

44-

Çeşm-i âhû **gibi** dağ-ı hasret **gibidir**
Leyli olmayınca Mecnûna şıkar (gazel 99, beyit 5, s.194)

45-

Dil-dâra yapışırca kıyâmette dâd-hâh
Dâmânı serv **gibi** ser-â-pây dest olur (gazel 100, beyit 3, s.195)

46-

Dersin ki beni sarmağa cânâ ne verirler
Billâhi bunun **gibi** yalana ne verirler (gazel 104, beyit 1, s.197)

47-

Ey çarh sen de yâr **gibi** olma bi-vefâ
Zirâ bu denli âleme bir bi-vefâ yeter (gazel 108, beyit 5, s.199)

48-

Gözü kanım dökicek gül **gibi** dürür
Şol güzeller **gibi** kim içer iken nâzlanır (gazel 109, beyit 5, s.199)

49-

Bize cânâne **gibi** hüsn-i cihân-gir gerek
Yâr-ı dil-dâr gerekdir bize dil-ber çoğ olur (gazel 110, beyit 3, s.199)

50-

Olagör Hızr **gibi** sâhip-i iklim-i hayât
Yoksa devlet bulunur milk-i Skender çoğ olur (gazel 110, beyit 5, s.200)

51-

Gün yüzünde zülf-i anber-bâr-ı misk-âsâ-yı dost
Ebr **gibidir** ki cism-i Mustafâ üstüdedir (gazel 121, beyit 2, s.204)

52-

Zerre **gibi** ben mezellet toprağında pâymâl
Gün **gibi** dilber sihipr-i Kibriyâ üstüdedir (gazel 121, beyit 4, s.204)

53-

Ger şikeste olmadıysa zülfün ucından nesim
Her nefesde hastalar **gibi** niçin düşer durur (gazel 122, beyit 3, s.205)

54-

Bâğa gel kimmesned-i hüsne geçip sultân-ı gül
Karşısına kul **gibi** el kavşurup arlar durur (gazel 122, beyit 5, s.205)

55-

Serv **gibi** seyrederken yâri gördür bir nazar
Bakmadı benden yana yalvarı gördüm bir nazar (gazel 128, beyit 1, s.207)

56-

Güşen-i kûyun yüz üzre su **gibi** dolandığım
Bu ki nâ-geh ol safâ-didarı gördüm (gazel 128, beyit 5, s.207)

57-

Ölmüş idim nev-bahâr-ı aşk erip verdi hayât
Göz açıp nergis **gibi** gülzârı gördümbir nazar (gazel 128, beyit 6, s.208)

58-

Dedim ruhun güneş **gibi** şehri araladı
Didi metâ-ı hüsn dem olur aralanır (gazel 130, beyit 2, s.208)

59-

Sâyem rakib ola deyüben gece varırım
Gün yüzlümün benim **gibi** bin mübtelâsı var (gazel 131, beyit 4, s.209)

60-

Ey Necâti sâkiler handân olupdur gül **gibi**
Uş bu bezm içinde kim sahn-i gülistan imrenir (gazel 132, beyit 7, s.209)

61-

Görecik gözyaşı **gibi** akar her serv-i bâlâya
Necâti bu gönül gönül değildir bir akarsudur (gazel 137, beyit 6, s.212)

62-

Ey Necâti çıkma yoldan aldanıp güzellere
Şem **gibi** sanma kim dâ'im önünce varalar (gazel 139, beyit 5, s. 212)

63-

Durup gidicek ok **gibi** yabana giderler
Durup gelecek lûtf ile çok câna girerler (gazel 143, beyit 3, s.214)

64-

Gam-ı hâlin Karaca Dağ **gibidir**
Kanlı yaşım Kızılca Irmaktır (gazel 147, beyit 3, s.216)

65-

Cânâne gelir sohbeta gelmez ammâ
Kendisini cân **gibi** nihân eylemek ister (gazel 148, beyit 3, s.216)

66-

Gamzesine çeşm-i hâb-âlûd-ı dilber yasanur
Şol dil-âver **gibi** kim yattıkça hançer yasanır (gazel 150, beyit 1, s.217)

67-

Kâm-gârâ umaram kapında ben de yer bulam
Eşiğinde bende **gibi** anca çâker yasanur (gazel 150, beyit 5, s.217)

68-

Aşkına mâlik olmağı ister yegâne dil
Şol bir fedâyî **gibi** ki sultâna kasd eder (gazel 151, beyit 6, s.218)

69-

Fâni cihânda gerçi ki çok gonca-leb güler
Her kim gülerse gül **gibi** hep bî sebep güler (gazel 153, beyit 1, s.219)

70-

Baş gütürürken iki omzunda mâr-zülf
Dahhâk **gibi** lebleri nice aceb güler (gazel 153, beyit 2, s.219)

- 71-
Ne gördü ne işitti lebin **gibi** bir güher
Gönlüm gözüm ki bahr ile kândan haber verir (gazel 154, beyit 2, s.219)
- 72-
Bülbül **gibi** çemende dil ü cân hurûş edip
Sen serv-kadd ü gonca-dehândan haber verir (gazel 154, beyit 9, s.220)
- 73-
Dâ'im Necâti Gülşen-i kûyun anar durur
Vâ'iz **gibi** ki bâğ-ı cinândan haber verir (gazel 154, beyit10, s.220)
- 74-
Hüsünün çavı bütün 'âlemi tuttu sânemâ
Gün **gibi** kim yedi iklime değin nûru varır (gazel 161, beyit 5, s.223)
- 75-
Şâd olur olsa Necâti eşğinde rûy-ı mâl
Ehl-i dünyâ **gibi** kim gönlünü rûy-ı mâl açar (gazel 162,beyit 7, s.223)
- 76-
Yetimler **gibi** şâha iki gözüm bebeği
Mahallen içre oturmuş türâb ile oynar (gazel 163, beyit 3, s.224)
- 77-
Şirin lebinle germ olur ol çeşm-i hâb-nâk
Tatarlar **gibi** ki mey-i engebin tutar (gazel 165, 4.beyit, s.225)
- 78-
Cûş edip kanlı yaşı lâle **gibî** Ferhâdın
Kızarıpdir yine dağlar eteğiyle yakalar (gazel 168, beyit 2, s.226)
- 79-
Sevinir ellerini kana boyadıkça Nigâr
Şol güzeller **gibi** kim eline hinnâ yakalar (gazel 168, beyit 4, s.226)
- 80-
Sünbül saçınla nergis-i bîmârın özleyen
Bâd-ı Sabâ **gibi** kamu yoldan esen gelir (gazel 170, beyit 3, s.227)
- 81-
Meyl ederiz Necâti **gibi** tevbeye velî
Ey hâce korkarız yine vakt-i çemen gelir (gazel 170, beyit 6, s.227)
- 82-
Ey Necâti bu cihânda açılır çok gül-i ter
Ruh dilber **gibi** gül lîkin inen az açılır (gazel 173, beyit 5, s.228)

83-

Zerre **gibi** revzeninden her seher düşer güneş
Şöyle benzer k'afiâb-hüsn ser-gerdânıdır (gazel 177, beyit 4, s.230)

84-

Müdde'iler korkusundan dilber-i âşık-nevâz
Gün **gibi** ruşendir ammâ cân **gibi** pinhân gelir (gazel 178, beyit 4, s.230)

85-

Dedi kimdir şu it **gibi** dolaşan
Dedim ey dost uş rakibindir (gazel 181, beyit 6, s.232)

86-

Yâ Rab ne cemâl olur bu çihre ki müştâki
Iyd ayı **gibi** dâ'im her merd ü zen olmuştur (gazel 182, beyit 3, s.232)

87-

Hüsrev edeli himmet bîçâre Necâti'ye
Şeyhi **gibi** eş'arı hûb ü hasen olmuştur (gazel 182, beyit 6, s.232)

88-

Münthâ kaddine çün âli-nazarlar baktılar
Su **gibi** ol serv-i nâzın ayağına aktılar (gazel 183, beyit 1, s.232)

89-

Kapına it **gibi** varırdım ulumasa rakip
Korkum oldur bana bir gün ol seg-i kâfer sunar (gazel 184, beyit 7, s.233)

90-

Kani ol âli-nazar kim sim ü zer dediklerin
Nergis-i şehlâ **gibi** gözü görürken dağıdır (gazel 186, beyit 2, s.234)

91-

Safâ'yı âh ile bulur havâ'yı âşk ferâh
Sabâ **gibi** kim ola tâze nev-bahâr ilebir (gazel 193, beyit 6, s.237)

92-

Kâmet ü zülfün nesimi ile hasretler **gibi**
Koca koca görüşür şimşâd ü reyhân sarmaşır (gazel 194, beyit 3, s.238)

93-

Yâra hasret-nâme yazsam bilesince gitmeğe
Sarı ibrişim **gibi** bu cism-i bî-cân sarmaşır (gazel 194, beyit 8, s.238)

94-

Dolanır âşüfte diller künc-i ruhsârın senin
Bir gün ol bîçâreler zülfün **gibi** başdan çıkar (gazel 197, beyit 5, s.239)

95-

Gönlümü nem edegör hüsnü bahârî geçmeden
Ey Necâti lâle **gibi** rızkı taştan çıkar (gazel 197, beyit 6, s.239)

96-

Aslı ser-bâz ana derler ki şeker **gibi** gelip
Başın ortaya koyup lâ'line andan ezilir (gazel 199, beyit 3, s.240)

97-

Karışır gül-be şeker **gibi** olur anun için
Şekerin leblerine gonce-i handan ezilir (gazel 199, beyit 5, s.240)

98-

Bezm-i aşkından benim gussa vü gamdır yiğidim
Şem' **gibi** bir adum var ki yidiğim beni yer (gazel 200, beyit 5, s.241)

99-

Sakiyâ sohbet emânet sırrımız fâş etmesin
Mey **gibi** bezm-i safâ-bahşa şu kim hem-râz olur (gazel 201, beyit 2, s.241)

100-

Ekevüz **gibi** rakibi gelicek hatt-lebin
Div redd olmağ için möhr-i Süleymân yazalar (gazel 206, beyit 5, s.206)

101-

İnlediğim dil-berâ dolap **gibi** subh ü şâm
Bu ki cismim dem be dem yaşımla âb üstündedir (gazel 210, beyit 6, s.245)

102-

Ben bülbülünü göre yüzün gül **gibi** dürer
Benzer Necâti sevdiğin ol işve-ger sezer (gazel 211, beyit 6, s.246)

103-

Zamân mı var ki bu dehr-i acûze vü mekkâr
Şu pehlivân **gibi** meydâna girip er dilemez (gazel 216, beyit 5, s. 248)

104-

Dikildim serv **gibi** doğru geldim
Eşiğinden bir adım gitsem olmaz (gazel 219, beyit 6, s.249)

105-

Bilâd-ı Çine senin **gibi** bir sanem heyhât
Diyâr-ı Rûma saçı **gibi** bir salib olmaz (gazel 221, beyit 3, s.250)

106-

Gönül sultân olur aşkın siyâset-gâhını anmaz
Alaü'd-devle **gibi** kim hücum-ı Şâhdan korkmaz (gazel 222, beyit 2, s.250)

107-

Şol ki tecrid olamz tâc ü kabâdan geçemez

Halka-i bezm **gibi** ehl-i safâdan geçemez (gazel 224, beyit 1, s.251)

108-

Mısr-ı izzette el üzre tutmalıdır Yûsufu

Zer **gibi** tesbihi tekrar etmeyince yâ Aziz (gazel 226, beyit 5, s.252)

109-

Mahmûr gözler olalı mest-i şarâbı nâz

Her gûşede benim **gibi** bin var harâb-nâz (gazel 234, beyit 1, s.255)

110-

Nice bir böyle yabandan gelene izzet ü nâz

Hele ey Kâ'be **gibi** eşiği bigâne-nevâz (gazel 235, beyit 1, s.256)

111-

Diri tutup geceyi subh olunca ağlarım

Ölürüm olamazım şem' **gibi** sohbitsiz (gazel 237, beyit 4, s.257)

112-

Rakib **gibi** ne var akli âlet ettim ise

Bu aşk san'atıdır başa varmaz âletsiz (gazel 238, beyit 4, s.257)

113-

Ciger kanı dolusu şol Nigâr için içelim

Necâti olamazız şem **gibi** sohbitsiz (gazel 238, beyit 7, s.257)

114-

Ferhâd san'âtıyla aşkı ilette başa

Senin **gibi** Necâti yoktur işini bilmez (gazel 239, beyit 9, s.258)

115-

Bir peri-peyker semen simâyî teshir etmeğe

Ney-şeker **gibi** şirinlik toludur tûmârımız (gazel 241, beyit 8, s.259)

116-

Muhabbet sebze-zârında biter çok laleler ammâ

Bulunmaya benim **gibi** cefâdan bağırî dağ olmuş (gazel 247, beyit 2, s.261)

117-

Eğer didâr ümidi olmayaydı bağı-ı cennette

Cehennem **gibi** olaydı gül ile ergâvân âteş (gazel 250, beyit 4, s.263)

118-

Halka halka şeh-per-i tâvûs **gibi** saçlarını

Mushaf-ı hüsnün kitâbın ser-be-ser zeyn eylemiş (gazel 252, beyit 5, s.264)

119-

Güzeller **gibi** bayram ile nev-rûz
Bezenmiş birbirinden yegrek olmuş (gazel 254, beyit 2, s.264)

120-

Güzeller **gibi** bayram ile nev-rûz
Semenler sebzede gönlekcek omuş (gazel 254, beyit 3, s.264)

121-

Duhân-ı âh ile oldum şerer **gibi** rakkâs
Sirişk-i çeşm ile oldum güher **gibi** gavnâs (gazel 255, beyit 1, s. 265)

122-

Ya **gibi** бүkdün Necâti'nin belin
Bâri ayrıldıkda etme imtinâ (gazel 260, beyit 6, s.267)

123-

Kara bağırına çekeyim ok **gibi**
Öpe koca eyleyeyim el-vidâ' (gazel 260, beyit 7, s.267)

124-

Kâmetim ya ettiğine etmezem hergiz nizâ'
Ok **gibi** bir kez çekersem bağırına rûz-i vidâ' (gazel 262, beyit 1, s.268)

125-

Teşneyem kandır visâlin çeşme-sârından beni
Çün geçer serv- revânım su **gibi** bu çağçağ (gazel 264, beyit 3, s.269)

126-

Döğeyim kendi elimle leblerinçün başımı
Şol mekes **gibi** kim ola teng-i şekerden ırağ (gazel 266, beyit 3, s.270)

127-

Zerrât ile güneş **gibidir** geldi bâ-vücûd
Senden cihâna her ne kadar der isen şeref (gazel 269, beyit 4, s.271)

128-

Sabâ **gibi** ser-i zülfünü kim eder ta'rif
Hemişe nâfe-i çini nesîm eder ta'rif (gazel 270, beyit 1, s.271)

129-

Var mı Necâti gül **gibi** gülşende berg
Kim her dem ana bülbül-i nâlân olur harif (gazel 271, beyit 5, s.272)

130-

Korkarım ola serv **gibi** dâmenin hep el
Şol günde kim gele bir ayağ üzre bin ayak (gazel 273, beyit 3, s.273)

131-

Yüz sürmez isem eşiği tozuna sıdk ile
Bin kez sabâ **gibi** varayım Kâ'be'ye yayak (gazel 273, beyit 4, s.273)

132-

Ey Necâti olamaz Ferhâd **gibi** pişe-gâr
Her kime kim san'atinde olmadı üstâd aşk (gazel 276, beyit 8, s.274)

133-

Derd ile öldüm gider bir kimsenin âgâhı yok
Mevt **gibi** râh-ı aşkın ah kim hem-râhı yok (gazel 277, beyit 1, s.274)

134-

Dehânın ile miyânın durur eğer var ise
Vefâların **gibi** bir adı var kendisi yok (gazel 282, beyit 3, s.277)

135-

Şem' **gibi** aşk oduna yanayım kon yanayım
Mahv olunca dünyede nâm ü nişânı kendimin (gazel 287, beyit 4, s.287)

136-

Kapladım Rûy-i zemini dane ane eşk ile
Eyleyem **gibi** gelir cev cev cihânı kendimin (gazel 287, beyit 6, s.279)

137-

Gâh leb geh kad anar dil hasta cânım gezidirir
Kim ecel **gibi** erer nâ-gâh şemşirin senin (gazel 290, beyit 4, s.280)

138-

Bigâne **gibi** bakdığın oldur Necâti'ye
Kim var hezâr bencileyin âşınaların (gazel 298, beyit 5, s.284)

139-

Den Necâti gussadan gam çekmesin kim yok durur
Âsitân-ı mey-kede **gibi** penâhı kimsenin (gazel 300, beyit 7, s.285)

140-

Tâ ki hatt-ı ârzın geldi kararbaşladı
Kalmadı gönlüm **gibi** gitti karârı çeşmimin (gazel 302, beyit 4, s.286)

141-

Pây-dâr olmaz güzellik ravza-i cennet **gibi**
Sen bilirsen ey yüzü cennet hele benden demek (gazel 305, beyit 4, s.287)

142-

Ucu bulunmaz perişân-rûzigârımdır saçın
Ağza gelmiş benim cânım **gibi** cândır lebin (gazel 310, beyit 4, s.289)

143-

Ey peri âyinede kim göre tasvirin senin
 Âsumân olmuş sanır İsi **gibi** yerin senin (gazel 314, beyit 2, s.291)

144-

Yây **gibi** kara bağrıma çekersem yaraşır
 Çâr ebrû bir güzel mânendidir tûrin senin (gazel 314, beyit 3, s.291)

145-

Sâkiyâ peymâme el verip alırsa dest-yâr
 Şem **gibi** tutuşa molam miyângîrin senin (gazel 314, beyit 4, s.291)

146-

Donadırsa karşı karşı şehrinin dil-berlerin
 Var imiş âyine **gibi** hüsn-i tedbirinsenin (gazel 314, beyit 6, s.291)

147-

Her kimi görse çeker bir sûret ile bağrına
 Görmedim âlemde âyine **gibi** bir yüzü pek (gazel 316, beyit 5, s.292)

148-

Şem'i meclis lâf-ı hüsn etmezdi ammâ bu sabâh
 Ölecek hasta **gibi** azıttı sözüm giderek (gazel 316, beyit 9, s.293)

149-

Mey **gibi** el üzre tutulmak umanlar kendüyi
 Pây-mâl-i hıdmet-i pir-i mugân etmek gerek (gazel 317, beyit 2, s.293)

150-

Hey ne bilsin şive-, refâtı serv-i hâm-dest
 Bir çok elif bî **gibi** ol harfî revân etmek gerek (gazel 317, beyit 4, s.293)

151-

Beni ölüm okuna uğradıp durur gamzen
 Delindi nây **gibi** sorma hâlini ciğerin (gazel 319, beyit 3, s.294)

152-

Bir dem içinde bin yaşamak ârzû ise
 Bir lâhza serv **gibi** çemende karâr idin (gazel 320, beyit 2, s.294)

153-

Nergis **gibi** cihânda gözünüz bakar iken
 Bir serv ayağına zer ü simi nisâr idin (gazel 320, beyit 3, s.294)

154-

Özrünü gül diler **gibi** cümle cerâ'imin
 Bir gûşe-i çemende gelin ihtiyâr idin (gazel 320, beyit 5, s.294)

155-

Bir yıl idi ki gül **gibi** pinhân idi kadeh
Vakti durur Necâti gelin âşikâr idin (gazel 320, beyit 7, s.294)

156-

Doğrusun mu diyelim cân ü gönülden kuluyuz
Serv **gibi** yerini bekleyen âzadelerin (gazel 321, beyit 2, s.295)

157-

Yâr-ı gül-çihre **gibi** kırmızı vü al giyer
'Akl-ı âciz döyemez şivesine bâdelerin (gazel 321, beyit 4, s.295)

158-

Dağılmasın diye zülfü sıkık gönlümü sardıkça
Necâti ney **gibi** dahi ziyâde oldu efgânım (gazel 325, beyit 7, s.296)

159-

Zülfin **gibi** eteğine sarmak gerek başın
Ermek dilerse ol Ruh-ı zibâya perçemin (gazel 328, beyit 4, s.298)

160-

Müjganın ile şevk-i derûnum olur ziyâd
Şol ev **gibi** sûzen-i hurşid ede duhûl (gazel 329, beyit 2, s.298)

161-

Âsûmâniler giyip gün **gibi** mâhım gitme gel
Göklere boyanmasın feryâd ü âhım gitme gel (gazel 331, beyit 1, s.299)

162-

Şem **gibi** bir nefes bâlinim üzre kıl karar
Uş adem sahrâsına doğruldu râhım gitme gel (gazel 331, beyit 6, s.299)

163-

Ma'şûkayı el üzre tutarlar du'â **gibi**
Âşıklar arasında budur müddel'â gönül (gazel 333, beyit 5, s.300)

164-

Bayram erişti her kişi beğ **gibi** şâdumân
Miskin Necâti mu'tekif-i gûşe-i melâl (gazel 333, beyit 5, s.300)

165-

Kullâb **gibi** kendiye çekmek durur işi
Mestâne gamzeler **gibi** zülfün atak değil (gazel 335, beyit 4, s.301)

166-

Baş salar sûfi **gibi** yeşil murakka'lar giyip
Şöyle benzer serv gülşende sabâdan aldı el (gazel 342, beyit 5, s.304)

167-

Hân-ı hüsnünde dehânın bahş-ı gâyip **gibidir**

Ana bu miskin Necâti müstahiktir lâ-akal (gazel 342, beyit 7, s.304)

168-

Nâleye âheng edersen ey gönül Ferhâd'a gel

Bağrına taşlar basıp dağlar **gibi** feryâda gel (gazel 344, beyit 1, s.304)

169-

Çekmek istersen bugün bâr-ı ta'allukan elin

Serv **gibi** sebze-zâr-ı âleme gel (gazel 344, beyit 3, s.304)

170-

Dermiş ol gül-ruh ki yoktur gonca **gibi** ağzı berk

Pisteler dilden düşürmez lâ'l-i handânım benim (gazel 347, beyit 6, s.306)

171-

Ey Necâti ömre sürer nitekim Âb-ı Hayât

Gül **gibi** pejmürde olmaz tâze divânım benim (gazel 347, beyit 7, s.306)

172-

İki çeşme su iletmek **gibidir** Kâ'be şehrine

Kapında bir kez anılsa yaşımdan mâcerâ kıblem (gazel 306, beyit 4, s.306)

173-

Gönül eğlencem idi derdimi yanardım ana

Gideli sûhte dil yok **gibidir** bir yanımda (gazel 351, beyit 5, s.307)

174-

Hamdü billâh dostlar gam düşmanından kaçmağa

Gûşe-i meyhâne **gibi** bir hisârım var benim (gazel 353, beyit 3, s.308)

175-

Kana boyanmış iken gönlüm açar güller **gibi**

Bir cemâli âlem-ârâ nev-bahârım var benim (gazel 353, beyit 4, s.308)

176-

Çıkdı yaşım **gibi** gözümde cihân gevherleri

Şol necâti'yem ki dürr-i şâh-vârım var benim (gazel 353, beyit 5, s.308)

177-

Geçer kalmaz zamândır bu güneş **gibi** ayândır bu

Vefâsı yok cihândır bu öpül ömrüm kocul cânım (gazel 354, beyit 4, s.308)

178-

Gözlerin ırmaya hâlin **gibi** ruhsârından

Ger bu hüsn ile göre hâlini İbn-i Edhem (gazel 355, beyit 3, s.309)

179-

Gül yüzü dağıttı sabrım nakdini bülbül **gibi**
Nev-bahâr erişti hengâmı cünûnumdur benim (gazel 356, beyit 2, s.309)

180-

Çâr divâr-ı cesed kârdını terk eyleyelim
Bağ-ı tedride bu gün gül **gibi** handân gidelim (gazel 357, beyit 5, s.310)

181-

Hiç ede bile mi lebinin şivesin Mesih
Ağızdan öğrenile mi İhyâ **gibi** ulûm (gazel 360, beyit 4, s.311)

182-

Yolunda ömrünü sarf eyleyeni zülfü **gibi**
Ayaklara salar ol şuh-ı dil-sitân bilirim (gazel 363, beyit 2, s.312)

183-

Nice rengin demeyen lâle ruhun mehdini kim
Gül **gibi** hurrem olur her kim okursa gazelim (gazel 366, beyit 6, s.314)

184-

Necâti ağlama bir dem ki yâr ile etmedin bir dem
Bu kim bir yaş akar bir dem ola bir dem **gibi** bir dem (gazel 367, beyit 5, s.314)

185-

Yerde kaldı kanlı yaşım **gibi** âh-ı derd-nâk
Yıldızım yok mu aceb göklerde Allâhım benim (gazel 369, beyit 3, s.315)

186-

Gördüm yüzünü dîde-i giryândan el yudum
Su **gibi** gönlüm aktı revân andan el yudum (gazel 371, beyit 1, s.315)

187-

Şem' -vâr ortaya atılmayalım
Câm **gibi** kenârı gözleyelim (gazel 372, beyit 4, s.316)

188-

Halka **gibi** gözlerim kapında kaldı dostum
Feth-i bâb ola diye ol âsitânı gözlerim (gazel 374, beyit 4, s.317)

189-

Mahlâs **gibi** Necâti'nin alçakda kaldığı
Eş'ârım ile defter ü divâna yanayın (gazel 380, beyit 8, s.320)

190-

Sabâ **gibi** nice âh ettim ey gül
Alınca dâmenini hâr elinden (gazel 381, beyit 2, s.320)

191-

Sürâhi **gibi** ben kanlar yutam
İçersen sen ayağ ağ yâr elinden (gazel 381, beyit 7, s.320)

192-

Ey hâtır-ı âşüfte şol iki gözüm aydın
Cân **gibi** gönül şehrine gelmiş gözün aydın (gazel 382, beyit 1, s.320)

193-

Meh bürcüne çık gün **gibi** dog lûtf yüzünden
Zulmet gecesinde koma uşşâkı ay aydın (gazel 382, beyit 2, s.320)

194-

Ser-geşte benim **gibi** ne yerde ve ne gökte
Zülfün gamıyla oldu seher yelleri miskin (gazel 382, beyit 3, s.320)

195-

Şi'rinde ruhun vasfını ettikçe Necâti
Mecmû'a-i gül **gibi** olur sözleri rengin (gazel 382, beyit 6, s.321)

196-

Kaşların çâh-ı zekandan rismân-ı zülf ile
Çekti gönlüm zevrakın mâhi **gibi** gird-âbdan (gazel 383, beyit 3, s.321)

197-

Gül-i cennet **gibidir** dermek ile eksilmez
Bûse lûtf eyle bize gonca-i handânından (gazel 387, beyit 2, s.323)

198-

Himmetinde yine hicrân görünür cân ü dile
Ben senin kurtulmayım **gibi** hicrânından (gazel 387, beyit 6, s.323)

199-

İtlerden bugün ön andı Necâti seni yâr
Yine mümtâz olasan **gibi** hep akrânından (gazel 387, beyit 7, s.323)

200-

Ben gedâ çok bu gün **gibi** bilirim
K'erteden tiz erer belâ bir gün (gazel 389, beyit 6, s.324)

201-

Dahi mukluf iken il gözedirsin
Gögercin **gibi** pervâz öğrenirsin (gazel 394, beyit 5, s.326)

202-

Dökmedin devr yere cür'a **gibi** kanımızı
Sâkiyâ nûş edelim al beri şol kanlıktan (gazel 396, beyit 2, s.327)

203-

Bürüse kanlı yaşım cismimi cânım sevinir
Şol gedâ **gibi** k'alur câmeyi sultanlıktan (gazel 396, beyit 4, s.327)

204-

Derler lebine halk Mesihâ küçücükten
Kim oldu Mesihâ **gibi** gûyâ küçücükten (Gazel 401, beyit 1, s.329)

205-

Cânı **gibi** saklasın dünyâ beni kim hiç olur
Genc **gibi** ülfet etmezsem bu virân ile ben (gazel 402, beyit 5, s.329)

206-

Cehennem hâlini görmüş **gibi** şerh etti bir vâ'iz
Firâk-ı dostân âfet **gibi** geldi cehennemden (gazel 403, beyit 2, s.330)

207-

Ah eyle gönül ki yâr her dem
Âyine **gibi** olur nev-âyin (gazel 404, beyit 3, s.330)

208-

Ey Necâti şekk eder âlem vücûdundan senin
Varlığın Ânka **gibi** bir ad kalmıştır hemân (gazel 407, beyit 5, s.332)

209-

Al ele âyine ol hüsn-i cihân-efrûza bak
Gül **gibi** çâk-i giribân eylemezsen işte ben (gazel 408, beyit 2, s.332)

210-

Ol güle şeydâlanırsın ey gönül bülbül **gibi**
Gece gündüz âh ü efgân eylemezsen işte ben (gazel 408, beyit 4, s.332)

211-

Ortadan alıp ey hat öte yanına dili
Sen dahi zülf **gibi** kenâra çıkar mısın (gazel 409, beyit 4, s.332)

212-

Bu Necâti nazara gelmedi gözyaşı **gibi**
Yere geçti turalı çeşm-i güher-bâr eteğin (gazel 410, beyit 8, s.333)

213-

Şükr edip yerlere sürer yüzünü sâye **gibi**
Âfitâb olduğuna hüsn ile dil-dâra yakın (gazel 415, beyit 3, s.335)

214-

Ey mâh-ı hüsn mihr-i felek bezmine gelip
Ger şem **gibi** karşına yanmazsa uşda ben (gazel 416, beyit 3, s.335)

215-

Leblerin öptükçe sagar acısın cân acısın
Kimseler görmüş değil bunun **gibi** cân acısın (gazel 420, beyit 1, s.337)

216-

Dedim hezâra ki bin söyleyen ölür derler
Dedi ne şüphe yiğer gönca **gibi** epsem olan (gazel 423, beyit 6, s.339)

217-

Kesse mıkraz-ı gamın başımı ger şem **gibi**
Yine bir baş çıka şevk ile giribânımdan (gazel 424, beyit 4, s.339)

218-

Başlamıştır gün **gibi** hüsnün cihan-gir olmağa
Hep senindir âlem içinde olan gavgâ bugün (gazel 428, beyit 4, s.341)

219-

Yoksa hat yazmağ için mecmu'asına hüsnünün
Yer eder mıstar **gibi** ol tura-i anber feşân (gazel 431, beyit 4, s.343)

220-

Ey kelâmın vahy-ı münzel **gibi** nâ'i sağ u sol
Hiç çıkmazlar sözünden iki pâşâlar bugün (gazel 432, beyit 4, s.343)

221-

Ey sa'âdet mend edersen zerre denli iltifât
Tab-ı Rûşen gün **gibi** dünyâyı aralar bugün (gazel 344, beyit 7, s.344)

222-

Bir yüzü gül gonca-leb dil-dâr dersin işte sen
Sen güle bülbül **gibi** kim zâr dersin işte ben (gazel 433, beyit 1, s.344)

223-

Gözüm ağlar o sîm-endâma karşı
Yetim oğlan **gibi** bayrama karşı (gazel 438, beyit 1, s.346)

224-

Yakamı yırtarım açma yakarı
Kızıl gül **gibi** ben bed-nâma karşı (gazel 438, beyit 2, s.346)

225-

Gönül kâküllerinden oldu gam-gîn
Garip âdem **gibi** ahşama karşı (gazel 438, beyit 3, s.346)

226-

Ten derdi **gibi** olmaz imiş derd-i dil ü cân
Eyyûp dahi döymeye ben denli belâya (gazel 444, beyit 2, s.348)

227-

Atılır çarh oku **gibi** tir-i âhım göklere
Ey hilâl-ebrû sakın kim attığım düşmez yere (gazel 449, beyit 1, s.350)

228-

Mihr ü mâhı bir eliyle oynadan elma **gibi**
Nâr-ı fûrkatde geçirdi günümü eyvâ **gibi** (gazel 451, beyit 2, s.351)

229-

Hamdü billâh dostlar gam düşmanından kaçmağa
Gûşe-i meyhâne **gibi** bir hisârim var yine (gazel 458, beyit 3, s.354)

230-

Kana boyanmış iken gönlüm açar güller **gibi**
Bir cemâli âlem-ârâ nev-bahârim var yine (gazel 458, beyit 4, s.354)

231-

Çıktı yaşım **gibi** çeşmimden cihân gevherleri
Şol Necâti'yim ki dürr-i şâh-vârım var yine (gazel 458, beyit 5, s.354)

232-

Nola ger şu **gibi** taş yasdanu toprak döşenem
Böyle olmak yaraşır âşık-ı didâr olana (gazel 459, beyit 2, s.354)

233-

Dağlara düşüp yürürdüm dâ'imâ Mecnûn **gibi**
Ol saçı Leyli eğer bir dem bana râm olmasa (gazel 461, beyit 2, s.355)

234-

Kulların **gibi** dolanır eşiğin mihr ile mâh
Beklemek adet durur şâh-ı cihâmı her gece (gazel 466, beyit 6, s.358)

235-

Gözlerim kıble-nümâ **gibi** olupdur nola ger
Eşiğin cânibine kılsanazar döne döne (gazel 467, beyit 3, s.358)

236-

Pâdişâh-ı vakt olam **gibi** gelir kim dün gece
Sâye saldı düşde ol zülf -i hümâyûn üstüne (gazel 468, beyit 2, s.358)

237-

Ey serv-i nâz ettin elinden gelenleri
Bir dahi uş benim **gibi** bî-çâre bulana (gazel 471, beyit 3, s.360)

238-

Âyine **gibi** peri-peyker semen-simâları
Hoş safâlarlaçeker bağına uryân Kaplıca (gazel 473, beyit 3, s.361)

239-

Şükr kim sakallıya cennette yer yoktur demez
Dopdoludur Bâğ-ı Rıdvân **gibi** gilmân Kaplıca (gazel 473, beyit 5, s.361)

240-

Kendiyi vakf eyleyip yollar gözetmezdi müdâm
Ger Halilullâh **gibi** sevmese mihmân Kaplıca (gazel 473, beyit 6, s.361)

241-

Kâ'inât içinde Bursacık **gibi** bir dânesin
Dâm eder gerçi seni erbâb-ı irfân Kaplıca (gazel 473, beyit 10, s.361)

242-

O zülf-i siyeh-pûşu sabâ yeli götürsün
Meryem **gibi** dâmânını yerde sürüyene (gazel 475, beyit 5, s.362)

243-

Hamdü lillâh okur ol gonca-dehânım gizlice
Gül **gibi** mecmûasından dâsîtanım gizlice (gazel 476, beyit 1, s.362)

244-

Ata ana dahi yârın bilmez iken içtiğin
Kana kana mey **gibi** nûş etti kanım gizlice (gazel 476, beyit 2, s.362)

245-

Bezmimiz bir ten **gibidir** kanı mey cânı güzel
Cân **gibi** otursam ol nâzig-miyânım gizlice (gazel 476, beyit 3, s.362)

246-

Gördü hûnin-pirehen gül Yusufunu lâ-cerem
Pir-i Ken'ân **gibi** eder andelib efgân yine (gazel 477, beyit 3, s.363)

247-

Ahım hikâyet eyledi sûz-ı derûnumu
Tutulmadı elif **gibi** doğru güvâh âh (gazel 478, beyit 5, s.363)

248-

Hattın ruh ile zülf-i perişân arasında
Gavgâ **gibidir** küfr ile imân arasında (gazel 481, beyit 1, s.364)

249-

Gamzen okunu çekti gönül bağına bastı
Tursun ko elif **gibi** begim cân arasında (gazel 481, beyit 4, s.365)

250-

Sevmek ey dost günâh ise eğer sen sanemi
Yok Necâti **gibi** bir dahi günahkârlığa (gazel 483, beyit 5, s.365)

251-

Tâlib-i cânân olanlar mübtelâ olmak gerek
Derd **gibi** nesne yok dünyâda dermân hakkına (gazel 486, beyit 4, s.367)

252-

Ey şâh-ı cihân süreli hışm ile nazardan
Göz yaşı **gibi** ah ki düştüm yüzüm üzre (gazel 487, beyit 3, s.367)

253-

Sevdim demişem seni Necâti **gibi** sevdim
Yoktur dönüşüm baş veririm bu sözüm üzre (gazel 487, beyit 7, s.367)

254-

Cânâne **gibi** cevr eder oldun kulun muyuz
Ey rûzigâr sen de ne saydın behâmıza (gazel 489, beyit 3, s.368)

255-

Sen göğe çık güneş **gibi** geçsin yere rakib
Âmin ede felekde melekler du'mıza (gazel 489, beyit 5, s.368)

256-

Doğar ya **gibi** tulû' etti Necâti ruh-i dost
Çeh-i Yûsuf demeli oldu o şeh yakasına (gazel 493, beyit 7, s.370)

257-

Büktü belimi yay **gibi** dest-i hecr ile
Ok **gibi** gitti bakmadı bir kez gerisine (gazel 496, beyit 5, s.371)

258-

Kemâlin buldu ol hüsn âfitabı
Ayın on dördü **gibi** on beşinde (gazel 497, beyit 2, s.372)

259-

Mahmûra mey nenin **gibidir** bildiniz mi hiç
Şol şerbet-i hâkim ki bîmâra yaraya (gazel 498, beyit 7, s.372)

260-

Bakmayam kuhl-i Safâhâna iki gözüm için
Ayağın tozu **gibi** derdime dermân değil'a (gazel 501, beyit 5, s.373)

261-

Çünkü koynundan yemek öğrendi ol zindân **gibi**
Kimse ayırık girmesin çâh-ı zenah-dân koynuna (gazel 502, beyit 6, s.374)

262-

Âlemde bir senin **gibi** mekkâre kopmaya
Dünyâya bir benim **gibi** âvâre gelmeye (gazel 503, beyit 4, s.374)

263-

Ey Necâti ol şeker-leb gülmeyince gül **gibi**
Muttali olmadı kimse ağzının esrârına (gazel 504, beyit 8, s.375)

264-

Kimdir ki bezm-i hüsnü cân ile baş ile
Bir şem **gibi** yanmağa pervâne olmaya (gazel 505, beyit 2, s.375)

265-

Gül devri diye durmaz içersinNecâtî'ya
İçmek buyurdu **gibi** sana gül kitâb ile (gazel 510, beyit 7, s.378)

266-

Giydi nemed gedâ **gibi** geldi eşğine
Senden safâ nazar umar ey dil-ber âyine (gazel 513, beyit 7, s.379)

267-

Serv-kadler kademinde döke saça su **gibi**
Göz yaşın harcanalım ko bizi a divâne (gazel 514, beyit 5, s.379)

268-

Gün yüzünün hayâli peyveste cân içinde
Aks-i kamer **gibidir** âb-ı revân içinde (gazel 520, beyit 1, s.382)

269-

Sen gül **gibi** efendi elden ele revân ol
Bülbül **gibi** Necâti kalsın figân içinde (gazel 520, beyit 8, s.382)

270-

Gülün bu ârıza rengin görüp aldanma ey bülbül
Kim ol anca senin **gibi** garibin girdi kanına (gazel 522, beyit 4, s.382)

271-

Gönülde zülfü gamı lâm **gibi** kalb içre
Gözümde kameti aksi elifdir âb üzre (gazel 523, beyit 2, s.383)

272-

Kocalmağ ile Necâtî halâs olam sanma
Ki bir salım **gibidir** aşk şeh ü şâb üzre (gazel 523, beyit 6, s.383)

273-

Mey diye eğer devr elinden yutasın kan
Gül **gibi** gül ey nâfe-i Çin yüzünü dürme (gazel 528, beyit 2, s.385)

274-

Eğer pervâne **gibi** eylemezsen yanmadan pervâ
Dil-i şeydâyi yalın yüzlülerle âşinâ eyle (gazel 530, beyit 3, s.386)

275-

Kim duyardı remzini aşk ehlinin
Bir Necâtî **gibi** kurnaz olmasa (gazel 532, beyit 5, s.387)

276-

Eşiğinde subh olunca uludum itler **gibi**
Ermedi bir kimse bî-çârenin feryâdına (gazel 533, beyit 3, s.387)

277-

Sûfî andak tevbeden yurdun Necatî **gibi** el
Gülşenin bir kez kadem bassabehişt-âbâdına (gazel 533, beyit 5, s.388)

278-

Kaddini öğrenmek Necâtî'nin değil haddi velî
Söylenir kumru **gibi** serv-i hırâmân üstüne (gazel 536, beyit 7, s.389)

279-

Ey dost değme der ile çıkmaz **gibi** gelir
Şöyledi yer edildi belâlî cigerde âh (gazel 537, beyit 3, s.389)

280-

Bulutlar yağar açılır geceler subh-gâh olur
Kara bahtım **gibi** dâ'im siyeh-gâr olmasın kimse (gazel 538, beyit 5, s.390)

281-

Uyuyanlar görür düşde bu ben bîçâre mahrûmem
Îlâhi it **gibi** her gece bîdâr olmasın kimse (gazel 538, beyit 7, s.390)

282-

Gece zülfünden inlerdim Necâtîdir dediler hep
Benim **gibi** perişân ü dil-ifgâr olmasın kimse (gazel 538, beyit 8, s.390)

283-

Güneş **gibi** eşiğinde yüzün düşüp sürünen
Hezâr bencileyin zâr-ı şerm-sârı ger'e (gazel 539, beyit 2, s.390)

284-

Yiğit oldum kocaldım görmedim hiç
Necâtî **gibi** şeyh ü şâb içinde (gazel 540, beyit 6, s.391)

285-

Aşkî bûy-ı müşg **gibi** etme dersen âşikâr
Aşk u müşg etme gözün ucuyla pinhân kimseye (gazel 541, beyit 3, s.391)

286-

Revâdır gonca-veş başın çekersen hırkaya ey dil
Gülüp gül **gibi** açılmaz gelenler bu gülistâna (gazel 542, beyit 5, s.392)

287-

Muhabbet şem'ini yer yer önünde yakmağa sâki
Işıklar **gibi** âşıklar baş açtı girdi meydana (gazel 542, beyit 6, s.392)

288-

Ere diye korkarım bād-ı sabâdan soğuk el
Titrerîm yaprak **gibi** ol berg-i nesrin üstüne (gazel 543, beyit 3, s.392)

289-

Su **gibi** titrer letâfette nigârâ ârızın
Anun için nakş olmaz hatt-ı müşgin üstüne (gazel 543, beyit 4, s.392)

299-

Yıllarla âfitâb-ı felek doğa dolana
Gelmeye bir senin **gibi** mehpâre âleme (gazel 545, beyit 13, s.393)

291-

Gavgây-i aşk-ı dil-bere olmaz idim sebab
Yanımda bir gönül **gibi** bî-kârım olmasa (gazel 546, beyit 6, s.394)

292-

Gün **gibi** sâki hilâl-i kadehi bedr ede gör
Yürü mey sohbetini verme Necâti feleke (gazel 551, beyit 7, s.396)

293-

Dirgürem demiş didin gamzenin öldürdüğünü
Yine bir buseni alam **gibi** ikrârın ile (gazel 552, beyit 2, s.396)

294-

Sürünüp su **gibi** yüz üzre gelir kanlı yaşım
Garazı bu kî müşerref ola didârın ile (gazel 552, beyit 3, s.396)

295-

İt **gibi** hâr ü hacil olsun iki âlemde
Ser-i kûyun itini bir gören ağyârın ile (gazel 552, beyit 5, s.396)

296-

Ka'bede kurbân **gibi** ben kanımı ettim halâl
Ol harîm-i valsını bana harâm etmiş yine (gazel 556, beyit 3, s.398)

297-

Dem-be-dem yakamı çâk etmemek için dikeyim
Zülfünün riştesini zih **gibi** pirâhenime (gazel 557, beyit 4, s.399)

298-

Kulağı halka **gibi** hiç kapımdan gitmez
Dikilir cam **gibi** iki gözü revzenime (gazel 557, beyit 6, s.339)

299-

Âfet-i din olan ol gisû-yi anber-bû **gibi**
Gâret eden gönlünü ben mübtelânın bu **gibi** (gazel 560, beyit 1, s.400)

300-

Oldu ben divâneye mûnis hayal-içeşm-i yâr
Gam beyâbânında şol Mecnûn ile ahû **gibi** (gazel 560, beyit 2, s.400)

301-

Buncadan hûn-i ciğerle beslediğim göz yaşı
Dem-be-dem sıçrar yüzüme yapışır kanlı **gibi** (gazel 560, beyit 3, s.400)

302-

Ben mu'allimden dahi doğru elif öğrenmedim
Serv-i kaddin vasfını ezber okurdum su **gibi** (gazel 560, beyit 4, s.400)

303-

Şol kadar sürdüm yüzümü itlerin izine kim
Al olupdur kanlı yaşımdan gül-i hod-ru **gibi** (gazel 560, beyit 5, s.400)

304-

Zülfün ucundan ne miskin oldu bâd-ı subh kim
Dağıdıpdır kendüyi ol anberin gisû **gibi** (gazel 560, beyit 6, s.400)

305-

Olmadın gittin Necâti tîr-i mihnetten halâs
Ol kemân-eburû cefâsı alınına yazı **gibi** (gazel 560, beyit 7, s.400)

306-

Bülbül-i mest **gibi** başta dilâ zârlığa
San'at edindi çün ol gonca dil-âzârlığı (gazel 561, beyit 8, s.401)

307-

Şimdi uludu düşman ilerlerde Necâti
Her kande dilerse anı it **gibi** sürürdü (gazel 562, beyit 7, s.401)

308-

Ey kamer hûrşid bir gün hüsnüne iner **gibi**
Kim yere bakıp gezer dünyâyı uğrular **gibi** (gazel 564, beyit 1, s.402)

309-

Âyet-i hüsnü yüzüne bakabilmezmüdde'i
Ben revân ettim cemâli mushafın ezber **gibi** (gazel 564, beyit 2, s.402)

310-

Lâ'lin üstünde hatun gûyâ hat-ı Yâkûttur
Bir satırda âhir olmuş Sûre-i Kevser **gibi** (gazel 564, beyit 3, s.402)

311-

Şive ile va'de etmiştir beni öldürmeğe
Kimse mi var içi acır anlara sâgar **gibi** (gazel 564, beyit 5, s.402)

312-

Sâkiyâ yipar sularla içmeli olduğun
Bûseni yerler şarâb-ı nâb ile şeker **gibi** (gazel 564, beyit 6, s.402)

313-

Pâk-bâz ü merd olagör kim ne avrettir
Er **gibi** çok sevdiğim cânım Necâti er **gibi** (gazel 564, beyit 7, s.402)

314-

Serv **gibi** çekmeyen bâr-ı ta'allukdan elin
Bûtsân-ı dehr içinde gamdan âzâd olmadı (gazel 565, beyit 2, s.402)

315-

Giydi merdüm-zâdeler **gibi** donandı rûz-ı ıyd
Eylemek lâzım değil ibrâmı bayram ertesi (gazel 568, beyit 2, s.403)

316-

Şem **gibi** gelse bir hüsn-i dil-efrûz ortaya
Ey gönül pervânelerden ilk atarsın cânımı (gazel 570, beyit 2, s.404)

317-

Ayağın değdi diye her reh-güzerden dostum
Tûtîya **gibi** kopar bâd sabâ hâk-i rehi (gazel 573, beyit 2, s.406)

318-

Ahım yeline mâyil olsa o gül budağı
Çekmezdi lâle **gibi** dil-sûhte bu dâğı (gazel 574, beyit 1, s.406)

319-

Fürkat susuzlarını kandır zülâl-i valsa
Çünkü geçer bilirsin su **gibi** hüsn çağı (gazel 574, beyit 6, s.406)

320-

Pervâne **gibi** diller yansa nola ey dil-ber
Çün hüsn çerâğını Kudret sana yandırdı (gazel 576, beyit 4, s.407)

321-

Bana kim ola al boyu serv-i revân **gibi**
Kim cânda bir elif **gibidir** tende cân **gibi** (gazel 577, beyit 1, s.408)

322-

Bir yana zülf ü gamze vü bir yana hatt ü hâl
Çoğaldı fitne ey kamer âhir zamân **gibi** (gazel 577, beyit 2, s.408)

323-

Gamzen anılsa bir kişi cân kurtarır değil
La'line baksa dünyada ölmek yalan **gibi** (gazel 577, beyit 3, s.408)

324-

Kanıma bir kez acır isen hûn-bahâ yeter
Nûş eyle tatlı tatlı mey-i ergavân **gibi** (gazel 577, beyit 4,s.408)

325-

Altına aldı hecr dön ey şeh-süvâr dön
Hâk-i hakîrin üzre meh-i âsumân **gibi** (gazel 577, beyit 5, s.408)

326-

Bir cân idi benim dediğim şimdi ol dahi
Cânâne cânibini tutuptur cihân **gibi** (gazel 577, beyit 6, s.408)

327-

Aşkım ziyâd olur telef oldukça cân ü dil
Aklı Necâti artırır olmaz ziyân **gibi** (gazel 577, beyit 7, s.408)

328-

Ol gözüm nuru irakdan âşinâlık gösterip
Gül **gibi** güldü ve gam-gîn gönlümü şâd eyledi (gazel 578, beyit 3, s.408)

329-

Meclisleri müzeyyen eder reng ü bûy ile
Gül **gibi** anılırsa fülânın güzelliği (gazel 579, beyit 5, s.409)

330-

Çünkü bildin ey gönül ol çizmecinin şanını
Unayın dersen kölesi **gibi** bekle yanını (gazel 583, beyit 1, s.410)

331-

Ayağın öpmek dilersen iç edük **gibi** müdâm
Karşısında asılıp bekle anun dükkânını (gazel 583, beyit 2, s.410)

332-

Şâyeyi zülfünden istersen Necâti dest-res
Pazvalı **gibi** düş ayağa tut dâmânını (gazel 583, beyit 8, s.411)

333-

Atar havâyâ dest-i cefâ ile gönlümü
Sîb ü turunc **gibi** şu gabgab dedikleri (gazel 585, beyit 6, s.411)

334-

Olupdur zülfüne baş koşalı dil
Hayâlin **gibi** bir gece konuğu (gazel 586, beyit 6, s.412)

335-

Hâşe lillâh çâk-dâmen olasin sen gül **gibi**
Yusuf-ı gül-pirehensin pâk-dâmen gül **gibi** (gazel 587, beyit 1, s.412)

336-

Sâkiyâ doldur beri câm-ı sürûr-encâmı kim
Güldü dünyanın yüzü açıldı gülşen gül **gibi** (gazel 587, beyit 2, s.412)

337-

Bende mahmur u dudağın sâki-i bezm-i cemâl
Hâlimiz ey şem-i meclis sana rûşen gül **gibi** (gazel 587, beyit 3, s.412)

338-

Yiğit oldun dostum nûş eyle câm-ı lâle-reng
Pîr elinden gel beri bir san'at öğren gül **gibi** (gazel 587, beyit 4, s.412)

339-

Halk-ı âlem hep el üstüne tutarlardı seni
Bir kezin yüz döndürü bilsen dikenden gül **gibi** (gazel 587, beyit 5, s.412)

340-

Sensiz açmaz gönlümü gülşen ki didâr olmaya
Cennet ehlinin yeri olurdu diken gül **gibi** (gazel 587, beyit 6, s.413)

341-

Gülmek olmazsa Necâti ağlamak hod hâzırın
Gülşen olmazsa müyesser uşda külhan gül **gibi** (gazel 587, beyit 7, s.413)

342-

Hâkileriz biz özleriz ol serv-kâmeti
K'ehl-i kubûr cân **gibi** ister kıyâmeti (gazel 589, beyit 1, s.413)

343-

Aşk-ı mecâzi meclis-i mey **gibidir** hemân
Eksik değil sonunda kişiye nedâmeti (gazel 589, beyit 6, s.413)

344-

Tuttu Necâti sözleri tiğ-i zebân ile
Sit ü Sadâ-yi Şeh **gibi** etrâf-ı âlemi (gazel 592, beyit 5, s.415)

345-

Dil-güşâdır ârızın mihr-i cihân-âra **gibi**
Cân-fezâdır âsitânın Cennetü'l Mevâ **gibi** (gazel 593, beyit 1, s.415)

346-

Yoluna sürünmeğe cân vermez ise âfitâb
Yâ ne bekler kapını bir aşık-ı şeydâ **gibi** (gazel 593, beyit 2, s.415)

347-

Dâ`irem den göz yaşı hâli değildir bir nefes
Şeh-i Kostantini çevre kuşayan deryâ **gibi** (gazel 593, beyit 3, s.415)

348-

Dil-nevâz ü ser-ferâz ol mübtelâlar hakkına
Kâmet-i bâlâ ile şol himmet-i vâlâ **gibi** (gazel 593, beyit 4, s.415)

349-

Nar u eyvây ile şol gabgab yakar gönlüm benim
Mihir ü mâhî bir eliyle oynadır elma **gibi** (gazel 593, beyit 5, s.415)

350-

Mâyil isen tâc-ı zerrîn almağa ey bülheves
Gözünü gözünde tut şol nergis-i şehla **gibi** (gazel 593, beyit 6, s.415)

351-

Âlemi yıkardı gamzen zumla mâni olmasa
Bir peri-rû nîk-siret Mustafâ Paşa **gibi** (gazel 593, beyit 7, s.415)

352-

Bir bağı katı yüzü açılmış güzel gerek
Âyine **gibi** göstere şâhım sana seni (gazel 595, beyit 5, s.416)

353-

Sen servi biz el üzre tutarız du`â **gibi**
Girme vebâle kaçma du`âdan belâ **gibi** (gazel 602, beyit 1, s.419)

354-

Ka`be **gibi** garip-nevâz olalı kapın
Bigâneler de secde eder âşinâ **gibi** (gazel 602, beyit 2, s.419)

355-

Verdi gamın gedâya gınâ gerçi hâk-i aşk
Eder fakîr sahibini kimyâ **gibi** (gazel 602, beyit 3, s.419)

356-

Gönlüm hümâsı uçtu eder zülfün ârzû
Ne yerdeyim ne gökde nesim ü sabâ **gibi** (gazel 602, beyit 4, s.419)

357-

Ayrışma kadd-i yâr ile kendinde tut elin
Ey serv şimdi Sidreden ol Muntehâ **gibi** (gazel 602, beyit 5, s.419)

358-

Âhu **gibi** ko vahşeti gel itin olayım
Cânâ cihânda nesne mi vardır vefâ **gibi** (gazel 602, beyit 6, s.419)

359-

Müftih değil mülâzemet-i bâb-ı mey-kede
Sanma gönül ki her kişi sûfî ola **gibi** (gazel 602, beyit 7, s.419)

360-

Oldu nazar Necâti göz ucundan olana
Göz ucu ile yine işâret sana **gibi** (gazel 602, beyit 8, s.419)

361-

Sen sanevber **gibi** bir serv hırâmân olmadı
Râstı ol kadd-i dil-keş cân alıp cân olmadı (gazel 603, beyit 1, s.420)

362-

Ah kim sînemi ser-tahta **gibi** delmek için
Tîr-i müjgânı drefşine kemân oldu kaşı (gazel 606, beyit 2, s.421)

363-

Tûte-i gamda Necâtî kılalı kalbini sâf
Sırma altın **gibi** hâlisdir anun için taşı (gazel 606, beyit 5, s.421)

364-

İzin tozuna dökdüm ü saçdım gözüm yaşın
Tâlib **gibi** ki harc ede iksire varını (gazel 607, beyit 2, s.421)

365-

Doğru iken ok **gibi** yolunda dil-i hâkî
Aldı ele ol kaşı keman çekti çevirdi (gazel 610, beyit 2, s.423)

366-

Tolâb **gibi** inleyip ağladığım için
Kûyunda beni dün şu fülân çekti çevirdi (gazel 610, beyit 3, s.423)

367-

Tevkî-i refî olmaya mensûr-i cemâle
Kaşın **gibi** kendiyi nişan çekti çevirdi (gazel 610, beyit 8, s.423)

368-

Ârızın âyet-i lûtf u hatun i'râb **gibi**
Yanağın nûr-ı Nebî benlerin ashab **gibi** (gazel 614, beyit 1, s.425)

369-

Nice bir inlede vü ağlada ey serv-i çemen
Hasret-i Gülşen-i kûyun beni tolâb **gibi** (gazel 614, beyit 2, s.425)

370-

Baş urup tâ'at ederler ileyinde şol kim
Bir azize dayana Kâ'beye mihrâb **gibi** (gazel 614, beyit 3, s.425)

371-

Karadır zülf-i dil-âvizi nigârın ammâ
Gözünün nur u ruhundan şeb-i meh-tâb **gibi** (gazel 614, beyit 4, s.425)

372-

Seni düşünde görem derdi Necâtî lîkin
Düş de gözünde uçar şimdi anun hâb **gibi** (gazel 614, beyit 5, s.425)

373-

Kaşların şol gamze-i hûn-rîz râmiler **gibi**
Kim saçın der-bendini kesti harâmiler (gazel 616, beyit 1, s.426)

374-

Baş koyup taş eşiğinde cân verenle dostum
Ömr-i sermed kesb eder Dârüsselâmiler **gibi** (gazel 616, beyit 2, s.426)

375-

Ruhların devrinde Rum üstüne leşkerler çekip
Zülf-i pürçinin zırnhlar giydi şâmiler **gibi** (gazel 616, beyit 3, s.426)

376-

Yakma ben dervişini kim başım üzre dūd-ı âh
Pîç-pîç olmuş durur meftûl câmiler **gibi** (gazel 616, beyit 4, s.426)

377-

Ol cihetten kim Necâtî'ye Atâyidir kemâl
Nazm içinde mahir olmuştur Nizâmiler **gibi** (gazel 616, beyit 5, s.426)

378-

Görmedi görmeyiserlerdir iki gözüm için
Ayağın tozu **gibi** kuhl Safâhan ehli (gazel 619, beyit 3, s.427)

379-

Kâmetim yay olduğuna kimse ayb etmez beni
Ok **gibi** bir kez çekersem kara bağrıma seni (gazel 620, beyit 1, s.427)

380-

Kim getirir yüzüne mâhın kosun hōd-binligi
Kim güzeller istemez bunun **gibi** çirkinliği (gazel 623, beyit 1, s.429)

381-

Kendi **gibi** yârdan uşşâkı mahrûm eyledi
Ey müselmânlar rakib-i kâfirin bî-dinliği (gazel 623, beyit 4, s.429)

382-

Ser-hôş idim bâdeden geçtim demişsin âh ki
Söyletir bunun **gibiler** kişiye geçkinliği (gazel 623, beyit 5, s.429)

383-

Kimse mi var âşîka cânlar verir canan **gibi**
 Bûse anılsa uzadır lâ'lini mercân **gibi** (gazel 626, beyit 1, s.430)

384-

Her kime yalan ise derdin bana gerçek durur
 Her kime gerçek ise valsın bana yalan **gibi** (gazel 626, beyit 2, s.430)

385-

Mihnet-âbâd-ı belâ darü'ş-şifâdır bendeye
 Devletinde şadmânâm derdime dermân **gibi** (gazel 626, beyit 3, s.430)

386-

Meşrebi hâki olanlar nûş edicek cûş eder
 Yere sinmez cür'a-i câm-ı mahabbet kân **gibi** (gazel 626, beyit 4, s.430)

387-

Serv **gibi** karşına kavşursun el mahbûblar
 Sen güzellik taht-gâhında otur sultân **gibi** (gazel 626, beyit 5, s.430)

388-

Hadden aşırıldı bu devr-i bî-vefâ çirkinliği
 Sen güzelsin bî-vefâ olma beğim devrân **gibi** (gazel 626, beyit 6, s.430)

389-

Eşiğinde kendiye kaldı rakibin itliği
 İtlerin ile Necâtî seyr eder yârân **gibi** (gazel 626, beyit 7, s.431)

390-

Gerçi ser-tâ-pâ vücudum yandı geçti gül **gibi**
 Saklaram aşk âteşini sînede bülbül **gibi** (gazel 628, beyit 1, s.431)

391-

Bûse cerr eder girip hegâme-i aşka gönül
 Yok mudur bir gonca-leb kendin belirde gül **gibi** (gazel 628, beyit 2, s.431)

392-

Bûtsân-ı hüsn içinde sen nihâl-i tâzeyi
 Beslemiştir bağ-bân-ı rûzigâr oğul **gibi** (gazel 628, beyit 3, s.431)

393-

Dôstum çok başlıdır zülf-i siyeh-kârın velî
 Fitne bâbında ser-âmed olmaya kâkül **gibi** (gazel 628, beyit 4, s.431)

394-

Dest olur bâlâ-yi dest anun için serv-kad
 Karşına kol kavşurup durur sanevber kul **gibi** (gazel 628, beyit 5, s.431)

395-

Kametle şîve fitneyle kıyâmettir hemîn
Ârızınla benlerin kâfûr ile fûlful **gibi** (gazel 628, beyit 6, s.431)

396-

Ey Necâtî leblerinin söğdüğüne kalma kim
Acı ağızlığı tatlı sohbeti var mül **gibi** (gazel 628, beyit 7, s.431)

397-

Tende her kılım Ene'l Hak diye Mansûr **gibi**
Zülfünün ucuna ger eyleyesin dâr beni (gazel 633, beyit 4, s.433)

398-

Tecerrüd ile Mesîhâ **gibi** felekde bulun
Zemâne götürmez çünkü mâl-ı Kârını (gazel 635, beyit 4, s.434)

399-

Mübtelâ-yi hâr-ı mihnet dest-i gamda yaka çâk
Dahi gül **gibi** güler oynar sanmış şeh beni (gazel 637, beyit 4, s.435)

400-

Necâtî ol gülün çünkim gönülden bendesi oldun
Ser-i zülfü **gibi** anun senin ömrün uzun oldu (gazel 639, beyit 5, s.436)

401-

Dil şişe **gibi** nâzig ü safiydidiriğa
Lâ'lin meyini içmeyeli bozdu mizâcı (gazel 640, beyit 2, s.436)

402-

Ey Necâtî sen değil fûrkat şebinde niceler
Şem **gibi** çıktılar rûzune erteye (gazel 641, beyit 5, s.437)

403-

Yaktı cihânı mest güzeller nenin **gibi**
Gönlüm evini gamze-i şîr-efgenin **gibi** (gazel 645, beyit 1, s.438)

404-

Doğdun cihâna gün **gibi** bir yüzden ey perî
Dünya yüzüne gelmedi âdem senin **gibi** (gazel 645, beyit 2, s.438)

405-

Kâ'be **gibi** garib-nevâz iken eşîğim
Sürer rakîb dostları düşmenin **gibi** (gazel 645, beyit 3, s.438)

406-

Aklımı gamzen aldı dil ü cânı hatt u hâl
İklîm-i hüsn içinde alan alanın **gibi** (gazel 645, beyit 4, s.438)

407-

Kûy-ı belâya varanı hecr öldürür imiş
Gördüm Necâti nesne yok ancak anun **gibi** (gazel 645, beyit 5, s.438)

408-

Ey boyu servim elif **gibi** yolunda doğruyum
Râ kaşınla dal zülfün etmesinler beni red (gazel 49, beyit 3, s.172)

409-

Gülmek sana yaraşır eyâ hur-i meh-nijâd
Kim güldüğünce gül **gibi** hüsnün olur ziyâd (gazel 50, beyit 1, s.172)

410-

Cennet içre Sidre-**veş** Tûbâ kadın
Baştan ayağa görünür muntelhâ (gazel 13, beyit 4, s.156)

411-

Şöyle kim ardıncadır dâ'im Züleyhâ-**veş** Sabâ
Sezmezem gül Yûsufunun kala dâmânı dürüst (gazel 36, beyit 2, s.166)

412-

Dilberâ kuyun senin gûya ki cennet bağıdır
Cilve kıl tâvûs-**veş** salın ki hüsnün çağıdır (gazel 103, beyit 1, s.196)

413-

Şol ki aşk âteşinin şevkine pervâne geçer
Şem-**veş** ömrü anın yana gelir yana geçer (gazel 134, beyit 1, s.210)

414-

Göreyim Tûbâ-**veş** olsun iller içre ser-nigûn
Muntelhâ kaddin nihâlin kim görüp Tûbâ demez (gazel 215, beyit 6, s.247)

415-

Oda atarsa seni hasreti ol mâh-**veşin**
Gönül ah eyleme kim yakdığı tütmez güneşin (gazel 286, beyit 1, s.278)

416-

Gönca-**veş** cân ü sürâhi hep ağız bir ettiler
İç diye Sûfi Necâti'ye ne lâzım sen demek (gazel 305, beyit 7, s.287)

417-

Ey Necâti çünkü ser-sebz olmaz imiş bâğ-ı vasl
Nice bir dolâb-**veş** giryeyle efgân eylemek (gazel 315, beyit 7, s.292)

418-

Gonca-**veş** derviş olanlar tercemân etmek gerek
Hırkada pinhân olanı der-miyân etmek gerek (gazel 317, beyit 1, s.293)

419-

Serv tek el olmasın mahşerde dâmânın senin

Gonca-veş çâk eyleme her dem giribânım benim (gazel 347, beyit 2, s.305)

420-

Deli olma görücek nâz ile bir mâh-veşi

Saçı zincirine ey dil dolaşı gör dolaşı (gazel 590, beyit 1, s.414)

421-

Her ki pehlûda bula bir gece ol mâh-veşi

İstemez yıllar ile doğmaya hergiz güneşi (gazel 644, beyit 1, s.438)

NEDİM DİVÂNINDAKİ GAZELLERDE GİBİ EDATININ BULUNDUĞU BEYİTLER

1-

Nedîm-i zâr **gibi** der-herâs olur ‘âlem

Olunca dîde-i mestin leb-â-leb-i âşûb (gazel 8, beyit 5, s.277)

2-

Düşmekde ciğer-pâreleri dâmına çün gird

Derkâr **gibi** sînede cârû-yı mahabbet (gazel 11, beyit 5, s.279)

3-

Sâgar **gibi** bahâne-i nûş-ı şarâb ile

Bûs-ı dehân-ı yâri taleb meşrebimcedir (gazel 13, beyit 5, s.280)

4-

Böyle âteşle gelüp âb **gibi** geçmekden

Kasdın âzâre mi tatyîb-i dil-i zâre midir (gazel 17, beyit 2, s.281)

5-

Ne havf eylersin ey dil sırr-ı aşkın inkişâfından

Benim ol gamze **gibi** mu'temed bir râz-dâşım var (gazel 23, beyit 3, s.285)

6-

Düşîne mülk-i hüsne giden kârbân-ı hûş

Gördüm seher ceres **gibi** nâlân olup gider (gazel 37, beyit 4, s.292)

7-

Çeşmin **gibi** bir sâhir-i ür-ganc bulunmazHattın **gibi** bir nüsha-i nirenc bulunmaz (gazel 46, beyit 1, s.297)

8-

Hüdhüd **gibi** binâ gerek anı arayanlar

Virâneye bûm olmağ ile genc bulunmaz (gazel 46, beyit 2, s.297)

- 9-
Sevdâ-yı şikest ol nıgeh-i Zühre-şikâfa
Olmak **gibidir** tîr-i kazâya siper-endâz (gazel 47, beyit 3, s.298)
- 10-
Çok zamandır peyker-i tiğ-i zebânından Nedîm
Hûn-ı nazm-ı tâze deryâlar **gibi** cûş eylemez (gazel 48, beyit 7, s.298)
- 11-
Râkib-i nâ-müselmânın da yâ âb olmasın hasmı
O kâfir-beççe-i İslam düşmen **gibi** îmansız (gazel 50, beyit 2, s.299)
- 12-
Miyan hayâl **gibi** ince kâmeti mevzûn
Nişanlayacak beyt-i intihâb olmuş (gazel 51, beyit 3, s.300)
- 13-
Sözü az söyle ağır söyle Nedîmâ ki sühan
Zer **gibi** sayılı gevher **gibi** sencîde gerek (gazel 57, beyit 6, s.304)
- 14-
Mâ-melek şeyhim bütün hammâra rehn olmuş **gibi**
Delk-ı peşminden müzehheb nüsha-i evrâda dek (gazel 60, beyit 3, s.306)
- 15-
Tutar göbek borusu gonceyi açıldıkça
Şikâf-ı pîreheninden o gül **gibi** nâfin (gazel 65, beyit 2, s.308)
- 16-
Topukların göricek mest olup safâsından
Pabuç **gibi** açılıp kaldı ağzı haffâfin (gazel 65, beyit 3, s.308)
- 17-
Ey büt-i ‘attâr bana hâl-i müşkînin **gibi**
Anber olsun da biraz hâm olsa da mâni’ değil (gazel 76, beyit 5, s.313)
- 18-
Gül mevsiminde tevbe-i meyden benim **gibi**
Zannım budur ki sen de peşîmansın ey gönül (gazel 78, beyit 2, s.314)
- 19-
Hac yollarında meş ‘ale-i kârban **gibi**
Erbâb-ı aşk içinde nümâyansın ey gönül (gazel 78, beyit 7, s.315)
- 20-
Nedîmânın sözü ancak budur ey âfet-i devrân
Gözün **gibi** beni bîmâr kıldın sen de bîmâr ol (gazel 79, beyit 7, s.315)

21-

Tâvûslar **gibi** çemenistâna çık yürü

Ey men fedâ-yı hâlet-i cevlânın olduğum (gazel 81, beyit 2, s.316)

22-

Ben de ey şûh Nedîmâ **gibi** bi'llah senin

Bend-i gîsû-yı girîh-dârına kurbân olayım (gazel 82, beyit 5, s.317)

23-

Hayâl etdikçe rûyun tâ seher ol dâmen-i zülfe

Sarıldı rişe-i reyhan **gibi** hâb-ı perişânım (gazel 85, beyit 3, s.318)

24-

Sen gülersin gül **gibi** ben bülbül-i nâlânınam

Mest-i medhûş-ı temâşâ-yı gül-i handânınam (gazel 90, beyit 1, s.320)

25-

Eylerem bülbül **gibi** şâm u seher feryâd u zârGülşen-i hüsnüne bülbüller **gibi** nâlânınam (gazel 91, beyit 2, s.321)

26-

Bu nazm-ı müselleme yine 'âlemde Nedîmâ

Tuğrâ **gibi** ser-defter-i dîvâne çekilsin (gazel 93, beyit 4, s.322)

27-

Âyîne **gibi** sır olamam hân-ı vuslata

Âgûşa yârimin bütün endâmın olmadan (gazel 104, beyit 4, s.327)

28-

İstemez mi kendi hüsnün görmegi söylen o şûh

Sîne-i sâfım **gibi** mir'âtı tekdîr etmesin (gazel 112, beyit 4, s.331)

29-

Görünür reng-i perîde rek-i yâkût **gibi**

Oldu ol denlü havâ reng-pezîrâ-yı çemen (gazel 114, beyit 3, s.332)

30-

Dil-i pür nâle-i âşıkda hayâl-i rûyun

Nakş-ı gülşen **gibidir** kâse-i fagfûr üzre (gazel 116, beyit 5, s.333)

31-

Kanı sabâ **gibi** bir dil-nüvâz kim gâhî

Dil-i nizârımı kûy-ı nigâra vare göre (gazel 121, beyit 2, s.336)

32-

Şevk ile yine gevremiş îmânı rakîbin

Çekmiş **gibi** kâfir o bütü şûrb-i Yahûde (gazel 124, beyit 5, s.337)

33-

Mu'tekif perde-i zülfünde gönül hâli **gibi**
Rû-be-mihrâb dü ebrû seher ü şâmında (gazel 128, beyit 5, s.340)

34-

Biz topuk çalmada siz zevk u safâda her şeb
Kaldırıp ka'b-ımuhanâ **gibi** câm-ı bâde (gazel 129, beyit 6, s.341)

35-

Bak heman cünbiş-i dūnbâline tâvûs **gibi**
Etme nezzâre siyeh mûzelere pâyında (gazel 133, beyit 3, s.343)

36-

Nigâh et âşık-âzârî-i çarh-ı bî-güneh-gîre
Ki çekmiş bîdi Mecnûn **gibi** taraf-ı cûda zincire (gazel 137, beyit 1, s.345)

37-

Geçüp gitmekde 'ömrüm derd ü mihnet **gibi** şeylerle
Müşerref olmadı kasr-ı emel ferhunde-peylerle (gazel 146, beyit 1, s.350)

38-

Ben bu gün bir nev-bahâr-ı hüsn ü ân seyreyledim
Tarf-ı destârında sūnbül **gibi** mûlar var idi (gazel 149, beyit 3, s.352)

39-

Gerden-i sâfi beyâz öyle ki kâfûr **gibi**
Çeşm ü ebrûsu siyâh öyle ki semmûr **gibi** (gazel 150, beyit 1, s.352)

40-

Şu'le-i hüsnüne gözler kamaşır bakdıkca
Gâh u bî-gâh gelüp şöyle dura nûr **gibi** (gazel 150, beyit 2, s.352)

41-

Cism-i pâkin dediler hem ter imiş hem berrak
Tepeden tırnağa dek gül **gibi** billûr **gibi** (gazel 150, beyit 3, s.352)

42-

Nigehin böyle neden hastadır ey şûh senin
Gözlerin bezm-i ezelden beri mehmûr **gibi** (gazel 150, beyit 4, s.353)

43-

Sû-yı zanneyleyemem gayrilere ammâ kim
Derd-ı aşkınla Nedîmâ hele rencûr **gibi** (gazel 150, beyit 5, s.353)

44-

Bezm sensiz görünür lânegeh-i bûm **gibi**
Bat-ı mey gam getirir tâir-i meş 'ûm **gibi** (gazel 151, beyit 1, s.353)

45-

Kesb-i yedir denilir başa gelen insânın
Safha-i kefdde hat-ı cebhesi mersûm **gibi** (gazel 151, beyit 2, s.353)

46-

Sensiz ey Yûsuf-ı gül-pîrehenim câme-i feth
Zahm urur cismime pîrâhen-i mesmûm **gibi** (gazel 151, beyit 3, s.353)

47-

Görse ol barıka-i hüsnü bütân-ı Keşmîr
Tâb-ı hayretle erirlerdi büt-i mûm **gibi** (gazel 151, beyit 4, s.353)

48-

Bî-nemekdir leb-i hecrinde bize ey sâkî
Gerdiş-i sâgar-ı mey lerziş-i mahmûm **gibi** (gazel 151, beyit 5, s.353)

49-

Yine bu nazm-ı bülend ile Nedîm ümîdin
Lahza-i 'âtıfet-i bâkî'a-i Rûm **gibi** (gazel 151, beyit 6, s.353)

50-

Var mıdır bilmem Nedîmâ bir dahı anun **gibi**
Dîn ü dil hasmı riyâ cellâdı takvâ hırsız (gazel 158, beyit 5, s.357)

51-

Sînede bir lahza ârâm eyle gel cânım **gibi**
Geçme ey rûh-ı revan 'ömr-i şitâbanım **gibi** (gazel 159, beyit 1, s.357)

52-

Perde-dâr anlardım el-hak gonceyi gördüm seher
Ol dahı leb-rîz-i çâk olmuş girîbânım **gibi** (gazel 159, beyit 2, s.357)

53-

Reşk-i Çin olmakda fikrim gelmedi ta'bîre lîk
Vasfı ol gîsûların hâb-ı perîşânım **gibi** (gazel 159, beyit 3, s.357)

54-

Geçmem ol gülden gül-âb almazdan evvel mûyunun
Her biri inbîk-i zehr-âb olsa müjgânım **gibi** (gazel 159, beyit 4, s.357)

55-

Cüst ü cû etdim yine cânâ Nedîmâ bendene
Bir efendî bulmadım devletlü sultânım **gibi** (gazel 159, beyit 5, s.357)

56-

Âsmanda bırakup Zühre elinden çengi
Def **gibi** kızdı yüzü dâireden çekdi eli (gazel 162, beyit 5, s.359)

57-

Peygân **gibi** lebinde götür anı **tırveş**

Aşkın cerîde tayy edegör reh-güzârını (gazel 164, beyit 3, s.360)

58-

Hamdır dü zülfi **zülfeveş** anunla bil hemân

Ey bâd-ı subh işte nişan söylerim sana (gazel 3, beyit 6, s.274)

59-

Zerreveş dil pençe-i mihr-i dirahşânındadır

Cân u ten çün mevc dest-i kahr-ı ‘ummânındadır (gazel 20, beyit 1, s.283)

60-

Dûr olur mu hiç ey pîr-i mugan dâ'im senin

Bûy-ı **sahbâveş** dil-i hun-keşte dâmânındadır (gazel 20, beyit 5, s.283)

61-

Edemez kesb-i safâ âyîne-i **endâmveş**

Ol ki bir kez yâri ser-tâ-pâ der-âgûş eylemez (gazel 48, beyit 3, 298)

62-

Hem-çün makas dehânını hamyâzegâh edip

Çâk etdi **şâneveş** dil-i hallâkı zülf ü hat (gazel 55, beyit 12, s.302)

63-

Tezerv-i hoş-hırâmım sînem olsun cilvegâhın gel

Hümâveş sâye salsın başıma zülf-i siyâhın gel (gazel 77, beyit 1, 314)

64-

Bir siyeh-mesti ser-endahte etmek dilerim

Bâdeveş geldi Nedîmâ yine vakt-i cûşum (gazel 84, beyit 6, s.318)

65-

Aceb mi kebk-i şâhin-dîde **veş** dil pîç ü tâb olsa

Süzüp ol nergis-i pürkârı bir kez geçdi yanımdan (gazel 108, beyit 3, s.329)

66-

Benim cünûnuma bilmem ne bahâne bulur

Bakan **perîveşimin** hüsni-bî-bahânesine (gazel 123, beyit 4, s.337)

67-

Böyle ser-mest ü harâb etme Nedîm-i **zârveş**

Nîm sun peymâneyi sâkî tamâm etdin beni (gazel 161, beyit 5, s.358)

68-

Dil yine ser-keştedir tîr-i **hevâyîveş** Nedîm

Bir kemân-ebrûnun olmuşdur meger âvâresi (gazel 163, beyit 7, s.359)

69-

Cûy gösterdi yine **âyîneveş** rûy-ı güli
Pençe-i mihr açdı hem-çün şâne zülf-i sünbülü (gazel 165, beyit 1, s.360)

40-

Gülşen-i hüsnün görün sünbül-hevâ-yı gülşenin
Ebr-i **müşkinveş** dağıtdıkca nesîm ol kâküli (gazel 165, beyit 4, s.360)

41-

Tâze ma'nî rû-nümâ nazm-ı selîsinden Nedîm
Cûy gösterdi yine **âyîneveş** rûy-ı güli (gazel 165, beyit 5, s.361)

42-

Gayre sâgar sunduğun sâkî görüp kâil midir
Lâleveş câmım ciger kanıyla rengîn olmaya (gazel 142, beyit 7, s.348)

KARACAOĞLAN ŞİİRLERİNDE GİBİ EDATININ GEÇTİĞİ DÖRTLÜKLER

1-

Beni görüp yönün öte dönersin
Bülbül **gibi** daldan dala konarsın
Sen de benden daha beter yanarsın
Utanıyon, bildirmiyon ne fayda (şiiir 5, kıta 3, s.53)

2-

Gene dumanlandı dağların başı
Acep yavrumun da ili kış m'ola
Küçücükten sevdasını çektiğim
O da benim **gibi** gözü yaş m'ola (şiiir 6, kıta 1, s.54)

3-

Dere suyu **gibi** çağlayıp akma
Çevrilip çevrilip önüne bakma
Ben senin olurum kasavet çekme
Yeter ağladığım, gül dedi bana (şiiir 11, kıta 3, s.57)

4-

Eğdirme kaşını, bakmam yüzüne
Ben **gibi** ataşlar düşsün özüne
Yemesem, içmesem baksam yüzüne
Şekerden, kaymaktan, baldan ziyade (şiiir 19, kıta 2, s.62)

5-

Ala bulut **gibi** göğe ağarım
 Sulu sepken **gibi** yere yağarım
 Olanca ömrümü sende sınırarım
 Kız seni boşarım âhu isen de (şiiir 24, kıta 3, s.67)

6-

KARAC'OĞLAN der ki, işim zâr m'ola
 Aşk kemendi boynumuza dar m'ola
 Acap yârim **gibi** güzel var m'ola
 Hakk'ın yarattığı kullar içinde (şiiir 25, kıta 5, s.68)

7-

Taşkın sular **gibi** akıp çağlarım
 Didârın görüben gönül eğlerim
 Dünyaya geleli her dem ağlarım
 Çeşmim karışmadık seller mi kaldı (şiiir 34, kıta 2, s.74)

8-

Yiğit olan yiğit kurt **gibi** bakar
 Düşmanı görünce ayağa kalkar
 Kapar mızrağını meydana çıkar
 Yiğidin ardında duran olmalı (şiiir 40, kıta 3, s.78)

9-

Ataşım yanmadan tütünüm tüter
 Bulutun havaya ağdığı **gibi**
 Yârin bahçesinde bülbüller öter
 Ayın on dördünde doğduğu **gibi** (şiiir 51, kıta 1, s.86)

10-

O yâr bize yine nâme yollamış
 Ârif olan sözlerinden anlamış
 Al yanaklar domur domur terlemiş
 Rahmetin güllere yağdığı **gibi** (şiiir 51, kıta 2, s.86)

11-

KARAC'OĞLAN eydür, başların tacı
 Ayrılık şerbeti zehirden acı
 Kıvrım kıvrım olmuş zülfünün ucu
 Mor menevşe boynun eğdiği **gibi** (şiiir 51, kıta 3, s.86)

12-

Okur derler bir güzle uğradım
 Siyah zülfü mâh yüzünde gül **gibi**
 Boyu kısa amma kendi münasip
 Uzar gider, bir şıvgacık dal **gibi** (şiiir 52, kıta 1, s.86)

13-

Geydireyim yeşil ile al ile
 Besleyeyim kaymak ile bal ile
 Anan bana versin şunca mal ile
 Kokulayım bir tomurcuk gül **gibi** (şiiir 52, kıta 2, s.86)

14-

Kalem aldın kaşın gözün çatmaya
 Hicab ettim adın sual etmeye
 Seni satan çok bahaya satmaya
 Bakıp durur yüz altınlık mal **gibi** (şiiir 52, kıta 3, s.87)

15-

Hezere de KARAC'OĞLAN hezere
 Bir mehlem yap,yararlım tezele
 Bir saray yaptırdım şöyle güzele
 On halayık hizmet etsin kul **gibi** (şiiir 52, kıta 4, s.87)

16-

Yüce dağ başında duran güzeller
 Ne paylaşsınız kar **gibi gibi**
 Sizin sevdanıza düştüm düşeli
 Yanıyor yüreğim kor **gibi gibi** (şiiir 53, kıta 1, s. 87)

17-

Ak eline al kınalar yakarsın
 Mor beliği koluncuna dökersin
 Kaş altından melil melil bakarsın
 Azıcık da gönlün var **gibi gibi** (şiiir 53, kıta 2, s.87)

18-

Bülbülün figânı şol gonca güle
 Sineme vurdular bir azgın yara
 Çaldım cırnağımı, getirdim ele
 Çekinme sevdiğim, tor **gibi gibi** (şiiir 53, kıta 3, s.87)

19-

Her gelip geçeni âşık sanırsın
 Âşık olsan ataşıma yanarsın
 Her ne dersem yüzün öte dönersin
 Bir başka sevdiğin var **gibi gibi** (şiiir 53, kıta 4, s.87)

20-

KARAC'OĞLAN der, ya ben ne derim
 İkrar verdim, ikrarımı güderim
 Sabah bir gün burada kalmaz giderim
 Gel gitme sevdiğim, der **gibi gibi** (şiiir 53, kıta 5, s.88)

- 21-
 KARAC'OĞLAN der de nettim, neyledim
 Çoşkun sular **gibi** aktım, çağladım
 Vefasız dilbere gönlümü verdim
 Ayrıldı yollarım göresim geldi (şiir 57, kıta 4, s.91)
- 22-
 KARACA OĞLAN der, lebin bal **gibi**
 Geydiğin elbise sırma tel **gibi**
 Reyhana karışmış gonca gül **gibi**
 Kokup gider, bir gözleri sürmeli (şiir 59, kıta 5, s.92)
- 23-
 Yaz günleri çayır çimen üstünde
 Seken dilber beni mecnun eyledi
 Üsküfün aldırılmış balaban **gibi**
 Bakan dilber beni mecnun eyledi (şiir 60, kıta 1, s.92)
- 24-
 KARAC'OĞLAN her sözleri bal **gibi**
 Geydiğin başına vala, al **gibi**
 Sevdiğim kara kaşlı, gönca gül **gibi**
 Kokan dilber beni mecnun eyledi (şiir 60, kıta 5, s.93)
- 25-
 KARAC'OĞLAN kapınızda kul **gibi**
 Gönül küsüverse ince kıl **gibi**
 Seherde açılmış gonca gül **gibi**
 Kokar gider, bir gözleri sürmeli (şiir 63, kıta 4, s.95)
- 26-
 Gel deyi deyi de getirdin beni
 Bana kâr eyliyor kaşın, sürmeli
 Öksüz **gibi** boyuncuğum bükürüm
 Hoşuna mı gitti işin, sürmeli (şiir 64, kıta 1, s.95)
- 27-
 Yaz baharın suyu **gibi** bulandım
 Heybe taktım, kapı kapı dilendim
 Yedi iklim dört köşeyi dolandım
 Vallahi görmedim eşin, sürmeli (şiir 64, kıta 2, s.95)
- 28-
 Kolda götürürüm yavru baz **gibi**
 Yüzerim göllerde tombul kaz **gibi**
 Bahçende saçılan top nerkis **gibi**
 Toplar toplar, zülfüne dizer mi (şiir 67, kıta 3, s.97)

29-

Şunda güzel olan sultan sayılır
Fidan **gibi** sevdiğine sarılır
Allı morlu türlü libas giyinir
Yeşilin üstüne al incinir mi (şiir 72, kıta 2, s.100)

30-

KARAC'OĞLAN, tutma beni el **gibi**
Akıttım gözümden yaşı sel **gibi**
Bahçende açılan gonca gül **gibi**
Dizip al yanağa, soldurma beni (şiir 77, kıta 3, s.101)

31-

Şahin **gibi** yükseğinde uçarken
Keklik **gibi** engininden geçerken
Âb-ı Kevser ırmağından içerken
Susuz pınarlardan kandırdı beni (şiir 77, kıta 2, s.104)

32-

KARAC'OĞLAN der ki, ilden illere
Akam gidem boz bulanık sellere
Gövel ördek **gibi** gölden göllere
Çırpına çırpına yüzer ikisi (şiir 82, kıta 4, s.108)

33-

Bir çift bülbül geldi kondu çimene
Başı yeşil, ayakları kırmızı
Bal akıyor lisanından, lebinden
Al yanaklar alma **gibi** kırmızı (şiir 89, kıta 1, s.111)

34-

Her sabah her sabah çekilen göçler
Katarın çeker mi oldun küçücek
Yel **gibi** geldin geçtin de buradan
Rahvanlı tatar mı oldun küçücek (şiir 93, kıta 1, s.114)

35-

KARACA oğlan der, yandım kül oldum
Gönlümün köprüsü ince kıl **gibi**
Yanağın açılmış gonca gül **gibi**
Burcu burcu kokar m'oldun küçücek (şiir 93, kıta 4, s.115)

36-

Ala gözlerini sevdiğim dilber
Dünya başıma dar oldu da tez gel
Garip bülbül **gibi** artıyor âhım
Göğsünde din, iman var ise tez gel (şiir 99, kıta 1, s.118)

37-

KARACA OĞLAN der, gez ili yurtları
 Konuşalım başa gelen dertleri
 Sevmeseydim senin **gibi** sertleri
 Ah neyleyim, akıl başa yâr değil (şiiir 104, kıta 4, s.122)

38-

KARAC'OĞLAN der, gezelim yurtları
 Söyleyelim başa gelen dertleri
 Sevmeseydim senin **gibi** sertleri
 Ah neyleyim, aklım başa yâr değil (şiiir 107, kıta 4, s.124)

39-

Yiğitliğim elden gitti yel **gibi**
 Damağımda dadı kaldı da bal **gibi**
 Hoyrat eli değmiş gonca gül **gibi**
 Bozulmuş bağlara döndün mü gönül (şiiir 109, kıta 2, s.125)

40-

Taramış zülfünü, açmış aynını
 Eğmiş kametini, bükmüş boynunu
 Ayva, turunç mekân tutmuş koynunu
 Kokar güller **gibi**, teri mi bilmem (şiiir 111, kıta 3, s.127)

41-

Bıktım, usandım da acı dillerden
 .....
 İmdat umar iken akan sellerden
 Kendim **gibi** akan sel bulamadım (şiiir 112, kıta 2, s.127)

42-

Çaylak çılgın **gibi** göllerden kalkar
 Ala geyik **gibi** yüksekten bakar
 Ayvası, turuncu burnumda koka
 Soyunup koynuna girmek muradım (şiiir 115, kıta 2, s.129/9)

43-

Keklik **gibi** taştan taşa sekersin
 Top kuş **gibi** geri dönmüş bakarsın
 Beni görseñ kaşın, gözün yıkarsın
 Gül, kara zülfüne kullar olayım (şiiir 120, kıta 3, s.133)

44-

Hüma kuşu **gibi** yüksek uçarsın
 Pervaz vurup Tercüman'ı geçersin
 Bin bir türlü dala konup göçersin
 Gönül sana mekân bulduramadım (şiiir 122, kıta 2, s.135)

45-

Yavru keklik **gibi** oynar eğlenir
 Mis kokulu yağlar ile yağlanır
 Sabah akşam türlü yazma bağlanır
 Eğip geçer, yeşil başı sevdiğim (şiir 123, kıta 2, s.135)

46-

Dinle sevdiceğim, mehdin eyleyim
 Açılmış baharda gülün, sevdiğim
 Şirin'in aşkına söylen sözünü
 Şeydâ bülbül **gibi** dilin sevdiğim (şiir 125, kıta 1, s.137)

47-

Bedirlendin, doğdun yüce felekten
 Cemâlin seçilmez hörü melekten
 Meles gömleğini attın bilekten
 Güneş **gibi** parlar kolun, sevdiğim (şiir 125, kıta 2, s.137)

48-

Garip bülbül **gibi** dala konarım
 Ağlamaktan gayrı yoktur hünerim
 Şirinim gitti, oduma yanarım
 Kimseye bakmağa kadir değilim (şiir 126, kıta 3, s.138)

49-

Yüküm kumaştandır, satamaz oldum
 Garip bülbül **gibi** ötemez oldum
 Kınaman komşular, yatamaz oldum
 Giriyor sevdiğim, düşüme benim (şiir 130, kıta 2, s.141)

50-

Bülbül **gibi** dalda ötemez oldum,
 Dürüldü her dengim, satamaz oldum
 Geceler, halimde yatamaz oldum
 Sevdası başımda, ağlar gezerim (şiir 133, kıta 2, s.143)

51-

Elim ile yıktım, boşandı bendim
 Çoşkun sular **gibi** çağlar gezerim
 Yitirdim kendimi, bulamadım gitti
 Sevdası başımda, ağlar gezerim (şiir 134, kıta 1, s.143)

52-

Yâr bana göndermiş bir gizli selâm
 Balık **gibi** gayrı umana dolam
 Verseler cihanı istemem kalan
 Şimdi ben elimi felekten çektim (şiir 136, kıta 2, s.145/10)

53-

Güvercin duruşlu, keklik sekişli
 Kıl ördek boyunlu, ceyran bakışlı
 Tavus kuşu **gibi** göğsü nakışlı
 Şöyle bir güzel ver gönlüm eğleyim (şiir 138, kıta 3, s.146)

54-

Dostumun bağında alma var m'ola
 O da benim **gibi** intizar m'ola
 Yârimin köyünden gelen yâr m'ola
 Sorup dertli-olmadan, sormam neyleyim (şiir 139, kıta 2, s.147)

55-

KARAC'OĞLAN der ki, sen de ben **gibi**
 Ak eline kına yakmış kan **gibi**
 Bir tepede yeni doğan gün **gibi**
 Akşam sabah erken aştı neyneyim (şiir 141, kıta 4, s.148)

56-

Dolaştırdın beni Urum'u, Şam'ı
 Bilmez o cahıllar, terk eder seni
 Evvel gül dalında beklerdin beni
 Şimdi hardal **gibi** kokan ben oldum (şiir 142, kıta 3, s.149)

57-

Keklik **gibi** taştan taşa sekersin
 Baykuş **gibi** azgın azgın bakarsın
 Beni görseñ kaşın gözün yıkarsın
 Şol, kara zülfüne kullar olduğum (şiir 144, kıta 1, s.150)

58-

KARAC'OĞLAN der ki, Hasanpaşalı
 Aşk sevdası gönlümüzden taşalı
 Sen **gibi** güzele gönlüm düşeli
 Uyuyup uykuya kanamıyorum (şiir 147, kıta 4, s.152)

59-

KARAC'OĞLAN der ki, kendim öğmeyim
 Çoşkun sular **gibi** bendim döğmeyim
 Güzel sevme derler, nasıl sevmeyim
 Sevsem öldürürler, sevmesem öldüm (şiir 148, kıta 3, s.153)

60-

Sabah seherinde çıkıp salınma
 Yavru şahin **gibi** bas, kara gözlüm
 Kaşın kalem olmuş, lebin mürekkep
 Ak beyaz üstüne yaz, kara gözlüm (şiir 152, kıta 1, s.155)

61-

Ol kiraz dudaklar, nar **gibi** yüzler
 Kız beni anlıyor, sendeki gözler
 Çok olur güzelde noktalı sözler
 Bu zülûf gerdana az, kara gözlüm (şiiir 152, kıta 2, s.155)

62-

KARAC'OĞLAN eydür, ah-u zârımdır
 Bu dünyada hasret benim yârımdır
 Gâhi bir bulanmak kisb-i kârımdır
 Tuna seli **gibi** akar yürürüm (şiiir 153, kıta 4, s.156)

63-

Nasıl vazgeçeyim şu şirin candan
 Adam vazgeçer mi böyle civandan
 Ben güzelim, diyor kaçıyor benden
 O da benim **gibi** kuldur, Yaradan (şiiir 155, kıta 3, s.157)

64-

KARAC'OĞLAN der ki, okur yazarım
 Tomurcuk memede kaldı nazarım
 Hırka geyer derviş **gibi** gezerim
 Yâr için abdala uyarım kalan (şiiir 159, kıta 4, s.160)

65-

Hey ağalar gelin seyran edelim
 Gövel ördek gölden uçtu sabahtan
 Al geyinmiş de çiçekler sokunmuş
 Doğan güneş **gibi** doğdu sabahtan (şiiir 165, kıta 1, s.164)

66-

Şu yavrunun annnacında durulmaz
 Huri midir, melek midir bilinmez
 Azca baha ile satın alınmaz
 Beylik maya **gibi** geçti sabahtan(şiiir 165, kıta 2, s.164)

67-

Sabah olsun ben bu yerden gideyim
 Garip güller **gibi** feryad edeyim
 Sen dururken derdim kime dökeyim
 Uyan ey gözünü sevdiğim uyan (şiiir 167, kıta 1, s.165)

68-

Dosta doğru gider yollarım olsa
 Bülbül **gibi** şakır dillerim olsa
 Kayık oynatacak göllerim olsa
 İçi dolu ördek ilen, kaz ilen (şiiir 173, kıta 2, s.169)

69-

Gidi rakib bize kasd ile bakar
 Biz öksüz kulları odlara yakar
 Her sabah her sabah misk **gibi** kokar
 Kayası, toprağı, taşı sılanın (şiiir 178, kıta 3, s.173)

70-

KARAC'OĞLAN der ki, güzelin huyu
 Hezaran çubuğuna benziyor boyu
 Âb-ı Kevser **gibi** lebinin suyu
 Peynirdir dilleri, inci dişlinin (şiiir 181, kıta 4, s.175)

71-

Hûblar **gibi** gözlerini süzersin
 Siyah zülfü ak gerdana düzersin
 Kargı kamış **gibi** durmaz uzarsın
 Cennetin selvinden, dalından mısın (şiiir 186, kıta 2, s.178)

72-

Dün gece dün gece gördüm düşümde
 Göçün çekmiş gider ili Zeyneb'in
 İnci, mercan **gibi** ufak dişinde
 Tatlı tatlı söyler dili Zeyneb'in (şiiir 187, kıta 1, s.179)

73-

Sen asla kötüyenen eyleme Pazar
 Hamaylılar takın, değmesin nazar
 Akça veren **gibi** çölde ne gezer
 Tülü maya **gibi** sallan gez gelin (şiiir 204, kıta 3, s.191)

74-

Güzel olan elvanesin bağlanır
 Güzelin yanında yiğit eğlenir
 Garbi değmiş kavak **gibi** sallanır
 Yürüyüşü ne hoş olur güzelin (şiiir 206, kıta 3, s.192)

75-

Çoşkun sular **gibi** akar su isen
 Ararlar, bulurlar asıl soy isen
 Gayetle severle, malı çoğ isen
 İsterim akl ile hergiz olmasın (şiiir 209, kıta 3, s.194)

76-

Hazret-i Mevlâ'dan dileğim budur
 Bülbül **gibi** işin ah-ü zâr olsun
 Beddua eylemem sana sitemkâr
 Gül **gibi** meskenin diken, hâr olsun (şiiir 218, kıta 1, s.200)

77-

Türkmen evleri de çevrilir konar
Güzeller suyundan içer de kanar
Altın küpe kulakta mum **gibi** yanar
Görüşün, efkârım artıyor dağlar (şiiir 230, kıta 3, s.208)

78-

Yaz gelir, illerin çözüdür konar
Güzeller suyundan içip de kanar
Küpeler kulakta mum **gibi** yanar
Gördükçe, artıyor imanım dağlar (şiiir 232, kıta 4, s.219/14)

79-

Çoşkun sular **gibi** akıp durulma
Kuru gazel **gibi** esip savrulma
Nerde güzel görseñ ona çevrilme
Bizim elde cana kıyar beğler var (şiiir 239, kıta 2, s.214)

80-

Kuru gazel **gibi** göğe savrulma
Acı poyraz **gibi** esip yorulma
Nerde güzel görseñ gönül çevrilme
Bizim ilde cana kıyan beğler var (şiiir 240, kıta 2, s.214)

81-

Tuna suyu **gibi** çağlar, akarım
Yel estikçe hazan **gibi** solarım
Bir gün güler isem beş gün ağlarım
İşte güzel adam, şöyle halim var (şiiir 243, kıta 2, s.217)

82-

KARAC'OĞLAN dost bağına girmedim
El uzatıp gonca gülün dermedim
Çok gördüm de senin **gibi** görmedim
Bulamadım hüsnüne bahane dilber (şiiir 244, kıta 4, s.218)

83-

Kadir Mevlâ'm seni öğmüş yaratmış
Kemalini bulmuş o gül memeler
Bürüncek göğnek altında kar **gibi**
Kimden kime kısmet o gül memeler (şiiir 254, kıta 1, s.224)

84-

Hüma kuşu **gibi** yüksek uçacak
Bölük bölük kanatların açacak
Fırsat bulup yârim ile kaçacak
Duman ver, hey güzel Allah duman (şiiir 255, kıta 2, s.225/15)

85-

Ben bilirim sen ezelden güzelsin
 Ceren **gibi** yâd avcıdan tezersin
 Niçin böyle melül, mahzun gezersin
 Boynun eğri, zülüflerin bozgundur (şiiir 236, kıta 2, s.236)

86-

Kargıcak'ta bir güzele uğradım
 Ala gözler ispir **gibi** bakıyor
 Görmeden de görmemesi yeğ imiş
 Aşkî düştü yüreğimi yakıyor (şiiir 276, kıta 1, s.239)

87-

Alnına bağlamış altından akça
 Koltuğuna çalmış bir ipek bohça
 Seherde kalkıp da gezerken bohça
 Sanırsın su **gibi** akıp gidiyor (şiiir 278, kıta 2, s.240)

88-

KARAC'OĞLAN der ki, nedir ne derler
 Hak olan işleri beyan ederler
 Zemanede doğru eğri söylerler
 Ay, gün, yıldız **gibi** dürülüp durur (şiiir 285, kıta 4, s.246)

89-

Her nereden baksam parlayıp gezer
 Sunam gözyaşını göle düşürür
 Şehrî **gibi** mor beliğın parlatır
 Atar sünbül, saçın bele düşürür (şiiir 291, 1.kıta, s.249)

90-

KARAC'OĞLAN diyor böyle kalırsa
 Bahri **gibi** Ummanlara dalarsa
 Her ne zaman gönül yârin dilerse
 Irak yakın demez yola düşürür (şiiir 291, kıta 4, s.250)

91-

Ala göz üstüne hilâl kaşları
 Sırma **gibi** yanar yârin saçları
 Kirazdır dudağı, inci dişleri
 Selvi suna'm **gibi** gül fidan olmaz (şiiir 315, kıta 3, s.266)

SEMAİLER

92-

KARAC'OĞLAN böyle sandık
 Ağız fincan, burun findık
 Billur **gibi** peyaz pambuk
 Beyaz gövden kar mı yoksa (şiiir 325, kıta 5, s.276)

93-

Hasta düştüm hey ağalar
 Halim bilmez dağlar şimdi
 Düşman **gibi** dost karşımda
 Zülüflerin bağlar şimdi (şiiir 343, kıta 1, s.288)

94-

Yıkılıp bağ ile bostan
 Ne umarsın bu nefisten
 Hüma **gibi** şol kafesten
 Bir gün uçar, demedim mi (şiiir 346, kıta 2, s.291)

95-

Çok sevdiğim Hasan Dağı
 Şu dumanın hal olma mı
 Senin **gibi** yüce dağın
 Eğlim eğlim yol(u) olma mı (şiiir 353, kıta 1, s.296)

96-

Deli gönül, var günahın
 Onun için geçmez âhın
 Senin **gibi** padişahın
 Benim **gibi** kul(u) olma mı (şiiir 353, kıta 6, s.297)

97-

Dolan deli gönül dolan
 Akan sular **gibi** bulan
 Dostumun yüzünde olan
 Benler, ben olsam, ben olsam (şiiir 357, kıta 2, s.299)

98-

Keskin idim bıçak **gibi**
 Salınırdım koçak **gibi**
 Vakti geçmiş çiçek **gibi**
 Sarardım soldum Allahım (şiiir 358, kıta 2, s.300)

99-

Hiç dert olmaz bu dert **gibi**Yanar yüreğim od **gibi**Eşinden azmış kurt **gibi** (şiiir 367, kıta 3, s.307)

100-

Seherinen kalktım baktım

Ceren inmiş düze,gelin

Eridim su **gibi** aktım

Can dayanmaz, söze gelin (şiiir 376, kıta 1, s.313)

101-

Boyu uzun selvi **gibi**Beli incedir, dal **gibi**Bahçede bülbüller **gibi**

Ötmesin, kerem eylesin (şiiir 378, kıta 3, s.315)

102-

Kır at gelir hecin **gibi**Yağmur yağar sicim **gibi**Anam kızı bacım **gibi**

Gelir de karşımda durur (şiiir 406, kıta 2, s.335)

TÜRKÜLER

103-

Ala gözlü nazlı dilber

Sen d'olasın benim **gibi**

Zülfü dökük, boynu bükük

Sen d'olasın benim **gibi** (şiiir 425, kıta 1, 2, 3, s.352)

104-

KARAC'OĞLAN der, mert **gibi**Yanar yüreğim od **gibi**Bir ok yemiş bozkurt **gibi**Sen d'olasın benim **gibi** (şiiir 425, kıta 4, s.352)

105-

Açup gönlümün kaygusun

Mushafı ver de okusun

Bülbül **gibi** şakısın

Sevdiğim Bosna güzeli (şiiir 426, kıta 2, s.353/23)

106-

Bendesi oldum kul **gibi**
 Göz yaşı akar sel **gibi**
 Açılmış gonca gül **gibi**
 Sevdiğim firenk güzeli (şiir 426, kıta 3, s.353/23)

107-

Arzum vardır karlı dağlar aşmaya
 Bülbül **gibi** derdim vardır deşmeğe
 Komazlar yâr ile bir söyleşmeğe
 Hiç, bir yiğit sevdiğinden geçer mi (şiir 427, kıta 1, s. 353/23)

108-

Bulanık su **gibi** taşam da çoşam
 Varam da ulu deryaya kavuşam
 Bir, başına gelmiş yok, varam danışam
 Hiç, yiğit sevdiğinden geçer mi (şiir 354, kıta 2, s.354)

109-

Deli gönül, gezer gezer gelirsin
 Arı **gibi** her çiçekten alırsın
 Nerde güzel görsen orda kalırsın
 Ben senin derdini çekemem gönül (şiir 434, kıta 2, s.358)

110-

Çıkıp yücelere bakmak istersin
 Çoşkun sular **gibi** akmak istersin
 Her güzelle yatıp kalkmak istersin
 Ben senin derdini çekemem gönül (şiir 434, kıta 3, s.358)

111-

Tavus kuşu **gibi** göğsü nakışlı
 Güvercin duruşlu, keklük ötüşlü
 Üsküfün aldırılmış şahin bakışlı
 Ver bana bir güzel, gönlüm eğleyim (şiir 442, kıta 3, s.364)

112-

Geçen gün karşında durdum el **gibi**
 Bahçelerde açılmış gonca gül **gibi**
 Bencileyin sen de dertli il **gibi**
 Nazlı Sunam, Han Aslı'ya benzersin (şiir 451, kıta 1, s.370)

DESTANLAR

113-

Kurşunlarım yağmur **gibi** yağarken

Tütünlerim gök yüzünde dönerken

Yıkılası Bağdat seni döğerken

Şehitlere serdâr oldu, Genç Osman (şiiir 463, Genç Osman Destanı, kıta 2, s.386)

114-

On üçünde gözün süzer

Zülfünü gerdana düzer

Kargı kamış **gibi** uzar

Boyu selvi dala benzer (şiiir 467, kıta 2, s.390)

115-

Günde düğün bayram etmiş **gib**'olur (şiiir 473, kıta 2, dize 4, s.396)

116-

Kuru ağaçtan meyve bitmiş **gib**'olur (şiiir 473, kıta 1, dize 2, s.395)

117-

Cevahirden yükün tutmuş **gib**'olur (şiiir 473, kıta 1, dize 4, s.395)

118-

Gök yüzünde turna uçmuş **gib**'olur (şiiir 473, kıta 3, dize 4, s.396)

119-

Boz bulanım çaya akmış **gib**'olur (şiiir 473, kıta 4, dize 4, s.396)

120-

Taze yağı, bala katmış **gib**'olur (şiiir 473, kıta 5, dize 4, s.396)

121-

İki elle zehir yemiş **gib**'olur (şiiir 473, kıta 6, dize 4, s.396)**EKLER**

122-

Al valayla bağlamışlar başını

Hilâl sandım kirpiğini kaşını

Uzatmış boynunu arar eşini

Gövel ördek **gibi** göl kenarında (şiiir 2, kıta 3, s.404)

123-

Göğsü telli turna **gibi** dölektir

Gözler kara, dolgun beyaz bilektir

Kuraş yayla şirin, yeri gölektir

Kendi melek, benzer yayla geline (şiiir 4, kıta 2, s.406)

124-

Bir hoş bir hoş durur edâ naz **gibi**Arkasında saçı tel tel saz **gibi**Has bahçe içinde top nerkis **gibi**

Karalar mı geydin alın üstüne (şiiir 6, kıta 2, s.407)

125-

Elma elma yanakların al **gibi**Boyu uzar gider selvi dal **gibi**Seherde açılan gonca gül **gibi**

Sandım kan damlamış karın üstüne (şiiir 6, kıta 3, s.407)

126-

KARACAOĞLAN der, sen de ben **gibi**İkimizde bir tepede gün **gibi**Yâr eline kına yakmış kan **gibi**

Boyasın yarama sürmeyesiyeye (şiiir 8, kıta 5, s.409)

127-

KARACA OĞLAN der, lebin bal **gibi**Boynunu uzatmış selvi dal **gibi**Karıymış reyhana gonca gül **gibi**

Kokar gider bir gözleri sürmeli (şiiir 17, kıta 4, s.415)

128-

Kaba sofu **gibi** meydana çıkar

Yanaşman yanına nefesi kokar

Tilki **gibi** her deliğe baş sokar

Hemen camide hattab istiyor (şiiir 39, kıta 4, s.434)

129-

Bilirim herkeslerden de güzelsin

Ceylân **gibi** yâd avcüyü sezersin

Niçin dilber şöyle böyle gezersin

Beşir yana, zülüfleri bozgundur (şiiir 41, kıta 4, s.435)

130-

Recep Oğlu der ki, ben de nâçarım

Sağ olursam Karaçay'ı geçerim

Girgin deve **gibi** köpük saçarım

Yurdum lâle gülü, konarım demiş (şiiir 50, kıta 2, s.443)

131-

Kara bulut **gibi** havaya ağarım

Sulu sepkenleyin yere yağarım

İki ayağı düz ispir doğanım

Avlatması zordur hası dilberin (şiiir 57, kıta 4, s.449/29)

132-

Siyah zülfün mâh yüzünde tel **gibi**

Acap biz de gület miyik el **gibi**

Bir yeğit yâr sevse o da gül **gibi**

Ayrılınca solmaları yakındır (şiiir 62, kıta 3, s.453)

ERZURUMLU EMRAH'IN ŞİİRLERİNDE GİBİ EDATININ GEÇTİĞİ BEYİTLER VE KITALAR

HECELİ ŞİİRLER

1-

Dehilde ne gülüm ne mûrad aldım

Hemen bir su **gibi** doldum boşandım

Ne kara günlerde kapandım kaldım

Zindan oldu mülk-i âdil-şâh bana (şiiir 3, kıta 2, s.66)

2-

Herkese meyl edüb su **gibi** akmam

Vücûdum şehrini ateşe yakmam

Senden gayrı gülüm cemâle bakmam

Karşımda Yusuf-i Kenan olursa (şiiir 7, kıta 2, s.70)

3-

Emrahî derdinle sararıp solsun

Sana kemlik iden Tanrı'dan bulsun

Olursa sevdiğim sen **gibi** olsun

'Âşıkâ dünyada cânan olursa (şiiir 7, kıta 3, s.70)

4-

Aksine çevirdi devrânım felek

Hep hebâya gitti çekdiğim emek

Sevdâ çöllerinde Leylâ diyerek

Mecnûn da ben **gibi** gezer mi böyle (şiiir 19, kıta 2, s.83)

5-

Dehrin siteminde aşk belâsından

Mecnun **gibi** mesken oldu bana dağ

Ağyârın elinden hicran-ı gamdan

İnsâf et eridi yüreğimde kan (şiiir 23, kıta 1, s.87)

6-

Ol kâşif-i esrâr ol dürr-i şehvâr

Güney **gibi** dinin eyledi izhar

Dahi mestur iken ol'sırrı-i settâr

Anın dergahında derbânda idim (şiiir 30, kıta 22, s.98)

7-

Emrah bülbül **gibi** gel düşme zâra
 Perr ü bâlin açıp konma gülzâra
 Varma bî-tekellûf visal-i yâra
 Yakmaz ateş olmaz pervânesini (şiiir 33, kıta 3, s.102)

8-

Evvelden gül **gibi** olurdu handan
 Şimdi bülbül **gibi** kalmışım giryân
 Ya nice ağlayıp etmeyem efgân
 Yârim sadâkatli yâr idi gitti (şiiir 35, kıta 2, s.1049)

9-

Mithâtını fâikini
 Sohbetinin lâyıknı
 Ben **gibi** bin aşıkını
 Eylemiş aşkıyla deli (şiiir 41, kıta 2, s.110)

10-

Emrâh bülbül **gibi** sevme gülleri
 Gözinden akıtma kanlu selleri
 Güz gelince eser hazan yelleri
 Geçer gülistandan zamânın bülbül (şiiir 50, kıta 3, s.120)

11-

Senin de benim **gibi** meftûnun mu var
 Nedir her dem bu figanın a bülbül
 Yine bugün aşka cünûnun mu var
 Gül dolanır çevre yanın a bülbül (şiiir 51, kıta 1, s.121)

12-

Dedim Emrah **gibi** var mı ‘âşıkın
 Dedi var ara bul senin lâyıknı
 Dedim hâlinden bil bağı yanığın
 Dedi bilmez idim anca inandım (şiiir 58, kıta 4, s.128)

13-

Emrah’ı zâr iden nihayetsiz yâr
 Görmedim sen **gibi** merhametsiz yâr
 Behey mürüvvetsiz sadâkatsız yâr
 Firâkın çekmeden candan usandım (şiiir 60, kıta 3, s.130)

14-

Sen saçı Leylâya ben oldum Mecnûn
 Sen **gibi** görmedim kadd-i mevzun
 Bu Emrâh garibi eyleme mahzûn
 Râzı olmaz buna Hüdâ efendim (şiiir 61, kıta 3, s.131)

15-

Sakınma âşıktan kıblegâh yüzün
 Geda görmek ister padişah yüzün
 Bezm-i Asümânda döner mâh yüzün
 Doğsa güneş **gibi** cemâlin senin (şiir 67, kıta 2, s.137)

16-

‘Âşkım derûnumde itdi vâveylâ
 Dünyada âhımdan var olan eşyâ
 Benim **gibi** rüsvâ olmamış şeydâ
 Dehr içinde ‘itibârın var senin(nazal n) (şiir 68, kıta 2, s.138)

17-

Hayf ki feryâdınla oldum nâ-tüvân
 Ateş-i ‘aşkıni eyledin pinhân
 Sanma tehî yere eyledim efgân
 Emrâh **gibi** guş-vârın var senin (şiir 68, kıta 3, s.138)

18-

Söyle sabâ yâre ne sebep ağlar
 Gelsin bizim ilde devrân eylesin
 Oldu cennet **gibi** bağçeler bağlar
 Çıksın gülistanı devrân eylesin (şiir 71, kıta 1, s.141)

19-

Cânânım Mevlâdan budur niyâzım
 Pervâneler **gibi** nâra düşesin
 Dilerim derdine derman olmasın
 Şeydâ bülbül **gibi** zâre düşesin (şiir 72, kıta 1, s.142)

20-

İki yakan bir araya gelmesin
 Seni gören hiç merhamet kılmasın
 Ağlamakdan dâim yüzün gülmesin
 Garip Mansûr **gibi** dâre düşesin (şiir 72, kıta 2, s.142)

21-

Bağlanan sen **gibi** zülf-i Leylâya
 Elbet Mecnûn olur düşer sahraya
 Öyle düşmüşüm ki nâr-ı sevdâya
 Yanmada farkım yok pervânelerden (şiir 76, kıta 3, s.146)

22-

Ey Emrâh gönlini dertliler dinler
 Bağrın delik delik ney **gibi** inler
 Âşkın derûnundan sub ı şâm çınlar
 Sanki çan seslenir büt-hânelerden (şiir 76, kıta 4, s.146)

23-

Kime dil vermiş ki ol şivekâre
 Dil veren âkıbet tutulur zâre
 Mâr-ı giysûlardan genc-i ruhsâra
 Düşmiş **gibi** fesi kenarından (şiiir 79, kıta 2, s.148)

24-

Ben böyle bilseydim ey melek simâ
 Sen **gibi** yâre yâr olmaz idim ben
 Gizli aşkın çeküp ummazdım vefâ
 Hercaî olduğın bilmez idim ben (şiiir 81, kıta 1, s.150)

25-

Elâ gözlerine kurban olduğum
 Niçin beni böyle giryan edersin
 Şem'i visâline pervâne **gibi**
 Yakıp ciğerimi büryân edersin (şiiir 83, kıta 1, s.152)

26-

Ne muhrîk ateştir aşkın ateşi
 Gittikçe arttırır dilde savaşı
 Yâr senin elinden çeşmimin yaşı
 Bahar seli **gibi** çağlar da gezer (şiiir 89, kıta 2, s.158)

27-

Vâiz Allah için dinle kelâmım
 Gider isen nâzlı yâre haber ver
 Annın hasretinde bülbüller **gibi**
 Dü olmuşam ah ü zâre haber ver (şiiir 91, kıta 2, s.160)

28-

Nice Emrah **gibi** sahib-sühânım
 Takıldı boynuna zülf-i semenin
 Ezel böyle miydi ikrarın senin
 Ocaklar batırıp evler yakar yâr (şiiir 96, kıta 3, s.165)

29-

Bu hüsn-ı suratin ey melek simâ
 Ne vâsf-ı huride ne gılmanda var
 La'l-i lebin **gibi** şerbet-i ihyâ
 Ne ab-ı hayatta ne lokmada var (şiiir 97, kıta 1, s.166)

30-

Emrâhî meftûnun olmuşdur ezel
 Öğmüş de yaratmış seni lem-yezel
 Hasılı sen **gibi** bir dâna güzel
 Ne cennet içinde ne cihânda var (şiiir 97, kıta 3, s.166)

31-

Emrah **gibi** nutkunda kâmil olanlar
 Ni'met-i valsına nâil olanlar
 Ey serv-i sa'yine dâhil olanlar
 Gülşen-i cennetde tûbayı neyler (şiiir 107, kıta 3, s.176)

32-

Nice Emrah **gibi** sâhib-sühânın
 Takıldı boynuna zülf-ü semenin
 Evvel böyle miydi ikrârın senin
 Ocaklar batırıp evler yıkan yâr (şiiir 108, kıta 3, s.177)

33-

Emrah açılrsa idi baht-ı siyâhın
 Elbet erişirdi o gonce dehanın
 Nice senin **gibi** ol şehinşâhın
 Zincir-i zülfünde peyvendeler var (şiiir 109, kıta 3, s.178)

34-

Bu nâz u nezâket nedir bu sende
 'Akıl dil kalır mı seni sevend
 Bu cemâlde bu kemâlde bu tende
 Yoktur anın **gibi** bir dahi derler (şiiir 111, kıta 2, s.180)

35-

Şevk-i visâlinle külbe-i gönlüm
 Pûte-i zer **gibi** Suzân eritir
 Firkatinle pür derûn-i siyahım
 Hazine-i bağrım hicrân yeridir (şiiir 112, kıta 1, s.181)

36-

Sofi müsellesdir içer şarâbı
 Gelir o hâl ile nasihat verir
 Sim **gibi** agûşa çeker dilberi
 Sorsan(nazal n) âna başka bir sûret verir (şiiir 114, kıta 1, s.181)

37-

Pervâne **veş** sûz-ı şererden söyler
 Ney **gibi** ah edip ciğerden söyler
 Gahi hevâ gahi kederden söyler
 Nağme bilen ehl-i irfân da dinler (şiiir 116, kıta 2, s.185)

38-

Her nâre kendini yakmaz gönlümüz
 Su **gibi** her yana akmaz gönlümüz
 Dünyâ güzeli olsa bakmaz gönlümüz
 Bir peri peykenin divânesidir (şiiir 121, kıta 2, s.190)

39-

Emrahın sözleri hakikat **gibi**
 Sahib-i irşâde tarikat **gibi**
 Berât- menşû-yı şeriât **gibi**
 Destimizde emr ü irâdemiz var (şiiir 126, kıta 3, s.195)

40-

Bülbül **gibi** kaldık güller içinde
 Çeşmim kan yar döker seller içinde
 Biz ehl-i yezdânız iller içinde
 Bizi na'mus-ı gayrıdan ar eğlendirir (şiiir 130, kıta 2, s.198)

41-

Tahammül eyleyen bunca rindlere
 Kavs-i muhabbetten çıkan oklara
 Vefasız yellere yanan odlara
 Var mıdır ben **gibi** bir 'âşık-ı hâs (şiiir 135, kıta 2, s.203)

42-

Bülbül olup Emrahî vatanda uşdı
 Can atup cemâlin şem'ine düşdü
 Pervâneleler **gibi** yandı duduşdı
 Merhamet edüp de kılmadın halâs (şiiir 135, kıta 3, s.203)

43-

Hadeng-i müjgânım ciğerden geçer
 Meğer gamzelerin kara susamış
 Lebin suvarınca derûnum içer
 Var mıdır sen **gibi** bana susamış (şiiir 137, kıta 1, s.205)

44-

Melâhat mülkinde ey şah-ı hûban
 Senin **gibi** zât-ı sultân bulunmaz
 Hakk sana bu hüsnü eylemiş ihsân
 Cemâl-i pâkinde noksan bulunmaz (şiiir 147, kıta 1, s.215)

45-

Geşt ü güzâr etdümdâr u kişveri
 Bulmadım sen **gibi** nâz perveri
 Ya meleksin ya hurisin y peri
 Zirâ bu hüsunde insan bulunmaz (şiiir 147, kıta 2, s.215)

46-

Mecnun olup çıksam fezâ-yı aşka
 Ahım sadâsından sara dayanmaz
 Düşse benim **gibi** belâ-yı aşka
 Tahammül eyleyip Leylâ dayanmaz (şiiir 153, kıta 1, s.221)

47-

Necâset **gibi** pistir anın işi
 K r olsun da çeşmi dökülsün dişi
 ‘‘Rabbiyesir’’ de var sekiz yanlışı
 ders-i medresede ma’nâ beğenmez (şiiir 154, kıta 2, s.222)

48-

Emrâh ne savaşdır y r kalem kaşdır
 H yıf bağrı taşdır gözlerim yaşdır
 R hları h şhaşdır aşkın ateştir
 Cemâlin meh-veşdir mislin afitab (şiiir 11, kıta 4, s.74)

49-

Gül-berk **veş** ol gonce-iter
 Kaderim gam içre m  ‘teber
 Gösterdi sihriden eser
 Yüz- fitabım bu gece (şiiir 14, kıta 5, s.77)

50-

Emr hi Kays-**veş** düşmüş fez ya
 R zıyım Mevlâdan gelen kazay 
 İntis b eyledim bâb-ı rız ya
 Kurb-ı Hakkda r h-ı niyetim benim (şiiir 51, kıta 6, s.122)

51-

‘ şığı bend olan z lfin t rına
 Bir m yin değişmem cihân bağına
 Pervâne-**veş** senin hinsin nârına
 Sez  mı Emrah’ın yana sevdiğim (şiiir 56, kıta 4, s.126)

52-

Tutula canlar o z lfin dârına
 Bir kılca meyletmez dünya v rına
 Emrah pervâne-**veş** aşkın nârına
 Yansız yakılsın mı böyle sensiz y r (şiiir 95, kıta 3, s.164)

53-

Ah   peym nına sakın inanma
 Varup pervane-**veş** nârına yanma
 Andına aldanıp sad kat sanma
 Zamane h b nda sad kat mi var (şiiir 104, kıta 2, s.173)

ARUZLU şİİRLER

54-

Açılıp g ller **gibi** r z-ı derunum bilseler
 Gulgull- M n  degül peym neler ağlar bana (şiiir 158, beyit 3, s.226)

55-

Nakd-ı ‘ömrüm hasret-i ‘aşkında saçdum pul **gibi**
Böyle hasret çekmeden cân vermek âsândır bana (şiiir 167, beyit 2, s.235)

56-

Kaşun **gibi** kaddin bükülüp derd ile inler
Hüzn ile bakarsa sana bir dîde-i binâ (şiiir 168, beyit 4, s.236)

57-

Sevdüğüm bir ân tecellî itse bî-pervâ bana
Gün **gibi** zâhir olur dünyâ değil ukbâ bana (şiiir 169, beyit 1, s.237)

58-

Şehâ bir verd-i ra’nâsun zamânun gülsitânında
Anun gün medh olırsun gül **gibi** bülbül lisânında (şiiir 173, beyit 1, s.241)

59-

Te’âl- Allah seni hıfz eylesün ekdâr-ı dünyâdan
Bulınmaz sen **gibi** ekrem bu dehrun hânkânında (şiiir 173, beyit 9, s.241)

60-

‘Âlem bu **gibi** nâfeye hep müşterîlerdür
Bari bana sat eylesün kimse ‘alâka (şiiir 174, beyit 4, s.243)

61-

Âhû **gibi** gözler ile gösterdi bogazın
Mislin bulamam sa’yile varsam da ırâka (şiiir 174, beyit 5, s.243)

62-

Ey dîde sakın sen de o kadd-i servden elin çek
Sular **gibi** her gördigine meyl idüp akma (şiiir 176, beyit 6, s.245)

63-

Yok ben **gibi** bir mücrim olan ‘abd-ı siyâh-rû
Noksanum ile görmedüm emsâlümü Yâ Râb (şiiir 178, beyit 5, s.247)

64-

Cânumu Musâ **gibi** saldum tecellî şem’ine
Gönlümü pervâne-veş yakdun sebebsüz nâra âh (şiiir 186, beyit 2, s.255)

65-

Efendüm göricek seni divâne eyledün beni
Kâfûr **gibi** beyaz teni sîneden çeksem olmaz mı (şiiir 188, beyit 4, s.257)

66-

Söyle güzelüm sen **gibi** ra’na bulunur mı
Dehr içre sana bir dahî hemtâ bulunur mu (şiiir 192, beyit 1, s.261)

67-

Zülfün **gibi** hoş-bû hele dünyâda bulunmaz
Bilmem ki cihân içre usârâ bulunur mı (şiiir 192, beyit 2,s.261)

68-

Gözün ile âyine-i ruhsârı nazar kıl
Seyr eyle ki hüsnün **gibi** hüsnâ bulunur mı (şiiir 192, beyit 3, s.261)

69-

‘Âşkunla gülistân-ı visâlünde gazel-hân
Emrâh **gibi** bir bülbül-i şeydâ bulunur mı (şiiir 192, beyit 5, s.261)

70-

Güller **gibi** gülzârda ol gülsün açılısın
Ben eyliyeyüm zâr u figân acımaz mı (şiiir 193, beyit 6, s.262)

71-

Eyâ güzelüm sen **gibi** ra'nâ bulunır mı
‘Âlemde sana bir dahî hem-tâ bulunır mı (şiiir 197, beyit 1, s.266)

72-

Zülfün **gibi** hûrşîd hele dünyâda bulunmaz
Bilmem ki cihân içre o sârâ bulunır mı (şiiir 197, beyit 2, s.266)

73-

Çeşmün ile âyine-i ruhsâra nazar kıl
Seyr eyle ki hüsnün **gibi** hüsnâ bulunır mı (şiiir 197, beyit 3, s.266)

74-

Çokdur senün ‘aşkunla bu gülşende civâr
Emrâh **gibi** bir bülbül-i şeyda bulunır mı (şiiir 197, beyit 5, s.266)

75-

Gül **gibi** handân olan gözler güzel gözler seni
Tâlib-i cânân olan gözler güzel gözler seni (şiiir 198, beyit 1, s.267)

76-

Râh-ı ‘aşkunda yazık güzelez cânım bendemi
Gün **gibi** Rahşân olan gözler güzel gözler seni (şiiir 198, beyit 3, s.267)

77-

Gönlüm ki dem-â dem kûyundadır anun
Zülfî **gibi** ânı da perîşân idecek mi (şiiir 205, beyit 2, s.274)

78-

Leb kızıl ruhlar beyâz bahtum **gibi** gözler siyâh
‘Âşkıla ya hû çeküp yagmaya virdüm gönlü mi (şiiir 206, beyit 2, s.275)

79-

‘Âşkıla rüsvâlıgum ta’n itme Emrâh epsem ol
Hâsılı cânım **gibi** zîbâya virdüm gönlümi (şiiir 206, beyit 4, s.275)

80-

Öyle mihr-i mücellâdur sıfâtun gün **gibi**
Yûsuf-ı dîdâra ‘arz eyler cemâlün ekseri (şiiir 207, beyit 2, s.276)

81-

Görmedük bir dinleyen tûtî **gibi** güftârı ile
Söyledür mi yok cihânda bilmezem söyler mi yok (şiiir 212, beyit 3,s.281)

82-

Niçün inkârı ma’ânî bilemez erbâb-ı aşk
Yoksa Emrâh **gibi** üstâdı sühân-perver mi yok (şiiir 212, beyit 5, s.281)

83-

İksîr-i hakîkatle kılup kalbünü hâlis
Emrâh **gibi** var yine da’vâdan elin çek (şiiir 215, beyit 5, s.284)

84-

Çok güzel gördüm cihân mülkinde amma ey gönül
Görmedüm anun **gibi** hüsnâ güzellerden güzel (şiiir 216, beyit 2, s.215)

85-

Gonceden zibâlanup geldükçe cânânım **gibi**
Derd ile düçâr ider bülbülleri hem-zâra gül (şiiir 217, beyit 2, s.286)

86-

Püsküldeki var bunca yüzi rütbe-i şerâfet
Kimde bulunur dehrinde bu ‘izz ü sa’âdet
Şâh olsa da başında anun n’eyler ikâmet
Bilmem ne zerâfet ne letâfet ne halâvet
Keskükce serin nâzile mikras-ı nezâket
Durmaz sarılır sîm **gibi** gerdânına püskül (şiiir 218, 2.altılık, s.287)

87-

Cânım **gibi** kâküllere sarmış ser-şârun
Sevdâ düşürüp başına her şüh-nigârün
Olmuş yine püsküle belası dil-darun
Almış nice şûrîdelerün sabr ü karârün
Sîm gerdân-i kâfûrına düşdükce o yârün
Cân bahş ider üftâdelerün cânına püskül (şiiir 218, 3.altılık, s.287)

88-

Olmış ser-i iklîmde ser-asker-i hünkâr
 Etrâfa perâkende idüp tura-i tarâr
 Her mûyına bin böyle gazel dinse sezâ-vâr
 Can bu ne şîve bu ne işve bu ne etvâr
 Nâz ile sevüp okşayıcak şâne –i güftâr
 Kızlar **gibi** süslenür virür elvânına püskül (şiiir 218, 5.altılık, s.288)

89-

Gülzâra girüp bir gül-i ruhsâr için Emrah
 Murg-ı dili bülbül **gibi** efgâna düşürdüm (şiiir 227, beyit 5, s.297)

90-

Dil peykini cânâ yine sahrâya yürütdüm
 Mecnûn **gibi** ‘aklum reh-i sevdâya yürüttüm (şiiir 228, beyit 1, s.298)

91-

Leb-i’ âl-i zülâlün lezzetinden nergis-i metsem
 Bir içim su **gibi** deryâyı yandurdum tutuşturdum(şiiir 232, beyit 2, s.302)

92-

Hakk ayırmasın bizi Emrâhî her dem gülmeden
 Şâd olup güzeller **gibi** gülmek merâkumdur benüm (şiiir 233, beyit 5, s.303)

93-

Bezm-i istikbâl-i ikbâlünle teşrîf eyledün
 Kim kul olmaz sen **gibi** sultâna kurbân olduğum (şiiir 234, beyit 2, s.304)

94-

Varup divânını yüz tuta geldüm kul **gibi**
 Ok senün sîne benüm ihsan senündür sen benüm (şiiir 238, beyit 5, s.308)

95-

...
 ‘Arz eyleye dilberlere refâtârını perçem
 Bâzâra salup sîm **gibi** simsârını perçem
 Fâş eylemiş ‘âlemlere esrârını perçem (şiiir 241, 1.altılık, s.312)

96-

Bülbül **gibi** efgân iderüm bunca zamândur
 Yok hâlüme bir rahmider âh cânum efendüm (şiiir 242, beyit 2, s.314)

97-

Mûsâ **gibi** düşdüm cân atup âteş-i ‘aşka
 Ey şem’i külli rûh-ı gül nârına yandum (şiiir 244, beyit 3, s.316)

98-

Cânum **gibi** sevdüm seni âh cânım efendüm
Pervâne-sıfât âreş-i ruhsârına yandım (şiiir 244, beyit 3, s.316)

99-

Görmezdüm dehr-i fenâda sen **gibi** bir nev-civân
Hakk ta'âlâ çeşm-i düşmenden aman kılsun nihân
Kanlar içer kan saçır 'âşıklara virmez aman
Ey güzeller ser-firâzı bu belâlî perçemün (şiiir 249, kıta 2, s.321)

100-

Zülfün **gibi** zulmetle geçürdün şeb-i hicrüm
Vuslat gününün şevkını rü'yâlara saldun (şiiir 250, s.322)

101-

L'al-i cânım **gibi** handân olunca gonceler
Giryesinden reşk ider bagrında kanı bülbülün (şiiir 253, beyit 3, s.325)

102-

Sular **gibi** her yana sakın çağlayup akma
Hasretle gönül şehrini âteşlere yakma (şiiir 257, beyit 4, s.329)

103-

Ey dil su **gibi** her yere akma yonılırsun
Geçdükte bulanıklığın elbet durılırsun (şiiir 258, beyit 1, s.330)

104-

Geçdi 'ömrüm ey denî dehr-i fenâdan geçmedün
Nice 'ârifân **gibi** hubb-ı mâsivâdan geçmedün (şiiir 260, beyit 1, s.332)

105-

Hep gelenler su **gibi** dolâb-ı devri geçdiler
Sen niçün bilmem ki bu çarh-ı bî-vefâdan geçmedün (şiiir 260, beyit 2, s.332)

106-

Ey perî zülfün **gibi** gönlüm perişân eyledün
Güyyiâ dil mülkini aldun da hûbistân eyledün (şiiir 263, beyit 1, s.335)

107-

Bunca kim nerm olmadun bagrum eritdün su **gibi**
Taşa döndün korkaram sen terk-i imân eyledün (şiiir 263, beyit 2, s.335)

108-

Oka tutdun sînemi çeşmün **gibi** bîmâr iken
Kanlu zâlim yine mi kan üstüne kan eyledün (şiiir 263, beyit 3, s.335)

109-

Ey kemân ebrû kurup telden duzağı perçemün
Bağlamış bir mûyıla bin kara tağı perçemün
Kışver-i ruhsâra sarkıtmış sacağı perçemün
Hayme-i şâhı **gibi** kurmuş otağı perçemün (şiiir 264, kıta 1, s.336)

110-

Hicâbından ‘araklar damladurnşebnem **gibi** güller
Görince taraf-ı ruhsârında inciği ‘ârakçînün (şiiir 265, beyit 2, s.338)

111-

Emrâh **gibi** bir kâşif-i ma’nâ ele girse
Mekşûf olurdu o zamân hâli bu bâbun (şiiir 266, beyit 6, s.339)

112-

Hüsnün câhında devrânı efendüm oldu müstesnâ
Gelüp Emrâh **gibi** bir ehl-i râz şevketnümâ sevsin (şiiir 269, beyit 6, s.342)

113-

Mecnûn **gibi** seyretmeyen iklim-i cünûnı
Sahrâ-yı muhabbetde dil-ârâyı ne bilsün (şiiir 274, beyit 2, s.347)

114-

Şehirler şehri ol kışver **gibi** şehri-i ramazân
Cümle âilere yâver **gibi** şehri-i ramazân
Subh-dem pertev-i hâver **gibi** şehri-i ramazân
Dogdı bir hûşîd-i Enver **gibi** şehri-i ramazân
Vardı mendûha yârenler **gibi** şehri-i ramazân (şiiir 278, 1. beşlik, s.351)

115-

‘Ârifün sırrına mahrem idi her bir gicesi
‘Âşıkın derdine hemdem idi her bir gicesi
Mihribân-ı benî-Âdem idi her bir gicesi
Vâlid-i müşfik-i âlem idi her bir gicesi
Her günü cânlara mâder **gibi** şehri-i ramazân (şiiir 278, 2. beşlik, s.351)

116-

Anun için kıldı şeref ânı Hallâk-ı Kerîm
Olavuz onunıla dergâh-i izzetde mukîm
Ne makâmda bulunur anda olan ecr-i ‘azîm
Gûyiyâ kalb-i şeb kalbi mübârekdür kim
Cümleden hürmetün ister **gibi** şehri-i ramazân (şiiir 278, 3.beşlik, s.351)

117-

Söyle ey nutk-ı şîrîn h'âce-i kilik işidelüm
 Ramazân gitdi ayâ biz ne tarîke gidelüm
 Kalaruz hâk-i mezelletde Emrâh n'idelüm
 Zühd-i sitte-i şevvâle riâyet idelüm
 Bilesince ola çeker **gibi** şehri-i ramazân (şiiir 278, 4. beşlik, s.351)

118-

Sanmasun dünyâda yokdur dil-rûbâ kendü **gibi**
 Çok felek meşreb cefâ-cû âşinâ kendü **gibi**
 Bir vefâsuz yâre olsun mübtelâ kendü **gibi**
 Tâ kıyâmet haşre dek yansun tutuşsun aglasun (şiiir 281, kıta 3, s.354)

119-

Şehâ Emrâh sensüz ziyet-i dünyâya meyl itmez
 Ser-i kûyundan ayrı devlet-i Dârâyâ meyl itmez
 Cemâlün var iken Yûsuf **gibi** hüsnâyâ meyl itmez
 Visâlün olmayınca cennetü'l – me'vâyâ meyl itmez
 Enîsüm...
 Bilürsün... (şiiir 282, 4. altılık, s.355)

120-

Kanda görse bir sanem secde kılar kâfir **gibi**
 Sümme vechullâhi rûyetden haberdâr olmayan (şiiir 285, beyit 4, s.358)

121-

Rahmet olsun Emrâh Hakk rûz-i kıyâmet cânuna
 Sen **gibi** şâh-ı cihân-âfet dolar mı 'âneden (şiiir 286, beyit 7, s.359)

122-

Zülfün **gibi** oldıysa açar hüsnine 'arâz
 Al gönlümü Mansûr ehakk(BAKK) zülf-i telünden (şiiir 288, beyit 4, s.361)

123-

Şi'rüm Emrâh selâsetsizlüğünden sorma hiç
 Zülf-i hûb-rûlar **gibi** gönlüm perîşândur (şiiir 289, beyit 8, s.362)

124-

İçdün mi a cânım yine mestâne turırsun
 Gamzen **gibi** 'âşıklara bîgâne turırsun (şiiir 289, beyit 1, s.363)

125-

Nice feryâd itmesün bülbül **gibi** üftâdeler
 Ol melâhat ma'deni sâhib-zamânun zevkî var (şiiir 290, beyit 2, s.365)

126-

Gene yüz virmiş öyle gülzâr-ı dehre su **gibi**
 Reşk ider âyine-i 'âlem-nümânun zevkî var (şiiir 290, beyit 3, s.365)

127-

Gulgul-i mînâ **gibi** bir na'ra –i yâhû ile
Nagme-sâz olmuş gelür Emrâh gedânun zevkî var (şiiir 290, beyit 5, s.365)

128-

Kadr ü ünvanumda bir şâ'ir şeref bulmuş **gibi**
Yokdur indümde benüm dünyâ vü mâfihâ kadar (şiiir 293, beyit 4, s.368)

129-

Yâd eyleyicek nakşî sıfâtun senün Emrâhî
Nakkaş **gibi** endişe-i tasvîr ile oynar (şiiir 296, beyit 5, s.371)

130-

Cevher-i maksûdum gün **gibi** rûşendür bizüm
Ol hakîkatden bilüp pinhânun anlar var mıdır (şiiir 297, beyit 3, s.372)

131-

Gönüller açıldı cân u kahâne olmaz yanılır
Ehl-i diller gül **gibi** handâne olmaz yanılır (şiiir 298, beyit 1, s.373)

132-

Nev-küşâd-i gonce-i bag-ı letâfetdür sözün
Gûş iden Emrâh seni güller **gibi** handân olur (şiiir 303, beyit 6, s.378)

133-

Gül yüzün güldükde cânâ gül **gibi** al al olur
Seyr iden üftâdeler ah bir 'acâib olur (şiiir 310, beyit 1, s.385)

134-

Var mıdır Emrâhî **gibi** 'âşık ayâ dünyâda bir
Gıtdüğince dehrîde ş'irile bî-emsâl olur (şiiir 310, beyit 5, s.385)

135-

Lâtîfâne gazeller söyleyüp cânâna 'arz itsem
Sürûrundan gelür güller **gibi** ammâ pesend eyler (şiiir 311, beyit 3, s.386)

136-

Seni medh eylemek mümkün midür Emrâh **gibi** 'âsî
Senün na't-ı şerîfün dört kitaâb içre hüveydâdur (şiiir 323, beyit 5, s.399)

137-

Gidüp agyâr ile zevk-u- safâyı nev-civân itme
İşüm bülbül **gibi** hâr-ı sitemle pür-fenâ itme
Za'îfem takatum yokdur cefâyı el-amân itme
İdersen de habîbüm gizlice it her zaman itme (şiiir 325, mısra 45, s.402)

138-

Şu nezâketli gülşen dîdesi âfet mi gelür
Su **gibi** oldı revân ol seher kâmet mi gelür (şiiir 326, beyit 1, s.405)

139-

Yıkılur servi **gibi** kâhküli iki tarafa
İçince câm-ı mey-i sôfi bu hâlet mi gelür (şiiir 326, beyit 3, s.405)

140-

Bülbül **gibi** nagme ile nâme ki Emrah
Dilden dile neşir itmekle ‘aşkun sebebümdür (şiiir 329, beyit 5, s.408)

141-

Bana kim sor İsrâfil **gibi** dem urma ey nâsih
Bu demde bana hem-dem tuhfe-i zülf-i kemendümdür (şiiir 331, beyit 2, s.410)

142-

Emrah sana bülbül **gibi** ey rûhları gülgûn
Bin canla meftûn (şiiir 337, s.417)

143-

Mir’ât-ı mücellâ **gibi** ‘arz eylese ‘izârın
Şevkında hezârân rûh-ı ma’nâyı ider mest (şiiir 338, beyit 4, s.418)

144-

Mevc eyleyerek hâb-ı tegâfülden uyandım
Cûş eyledi deryâ **gibi** deryâ-yı hakikat (şiiir 341, beyit 5, s.421)

145-

Güller **gibi** handân olarak subh-ı bâzârdan
Ey şûh n’ola gezsensu bu gün ‘adâlara nisbet (şiiir 342, beyit 4, s.422)

146-

Zâhidâ ‘ıyd-ı visâl-i yâr içündür sormamuz
‘İyd olunca açılır güller **gibi** her enhârımız (şiiir 349, beyit 1, s.429)

147-

‘Âşıkuz matlûbımız Leylâ degül Mecnûn **gibi**
Rûz u şeb Emrahî Mevlâdan rızâdur revmimiz (şiiir 349, beyit 5, s.429)

148-

Derûnum mevc idüp bârân **gibi** çeşmüm döker yaşlıdur
Habîbüm ra’d u berk urılsun nâhâk türâc olmaz (şiiir 351, beyit 3, s.431)

149-

Her sâhib-i şî’r kendüye magrûr olur ammâ
Emrah **gibi** bir nazmîle güftârını bilmez (şiiir360, beyit 5, s.440)

150-

Çıkup kürside kâlellâh diyüp halka nidâ eyler
Velî kendü harâmı su **gibi** tas tas içer vâ'iz (şiiir 363, beyit 4, s.443)

151-

Leyl-i Emrâh kalem eridür beni âyine-**veş**
Hamdülillah ârzû-yı meyl-i şûh olmaz bana (şiiir 162, beyit 6, s.230)

152-

Emrâh bülbül-**veş** ki vafında gazel-hânım bugün
Kande olsam şâh-ı ül seyri gülistandır bana (şiiir 167, beyit 7, s.235)

153-

Beni fahr-ı 'âlem olduğın fehm itdi Emrâhî
Güneşden zerre-**veş** medh itdi şânun âsitânında (şiiir 173, beyit 13, s.242)

154-

Delîl-i 'akl istidlâl idüp bu hakkı ey gâfil
Tefekkür kıl şu'âsı mihr-**veş** zâhir ü eşyâda (şiiir 177, beyit 2, s.246)

155-

Bir makamda durmayup döndükçe devrân-**veş** döner
Bilmezem ki kangı mezhepdür o şûhun mezhebi (şiiir 204, beyit 2, s.273)

156-

Mescid-i meyhânede büthânede kaşânede
Kande olsam eylerem mestâne-**veş** izhârı 'aşk (şiiir 211, beyit 2, s.280)

157-

Sevdiğüm 'ârif isen bir gül yeter Emrâh-**veş**
Kokmaya şayeste dirsen lâl-i sükker-bâra (şiiir 217, beyit 5, s.286)

158-

Zâhidâ gönlüm evi Beyt-i Mükerrermdür benim
Sûretim-**veş** sîretüm ma'nâda Âdemdür benim (şiiir 220, beyit 1, s.290)

159-

Zerre-**veş** gelmez bana nâr-ı cehennemün şiddeti
Ehl-i isyânım velî ma'bûdum erhâmdur benim (şiiir 220, beyit 3, s.290)

160-

Tûtî-**veş** sükker şikenlik isterüz sohbetdeyüz
Bî-telezzüz bî-meâl güft-i Melîhi n'iylürüm (şiiir 223, beyit 4, s.293)

161-

Sâkiyâ düşün meyi mestâneyi Emrâhî-**veş**
'Aşk-ı cânân ile mest oldum fesîhi n'iylürüm (şiiir 223, beyit 6, s.293)

162-

Serümde kûh-veş âteş Yakup Leylâyı firkatde
Bir âh ile bütün dünyayı yandurdum tutuşturdum (şiiir 232, beyit 6, s.302)

163-

Açup başın temâşâ eyledüm nâkûs-veş Emrâh
Figânüm kubbe-i minâda Îsâ'ya ulaşturdum (şiiir 245, beyit 7, s.317)

164-

Hasretinden rûz u şeb âteşlere pervâne-veş
Yandığum o tal'âtı rûhsâra söyle aglasun (şiiir 252, beyit 4, s.324)

165-

'Âşkıla Emrâhi-veş bir demde ârâm eylemez
Şâh-ı güldür dâmen-i sünböldür mekânı bülbülün(şiiir 253, beyit 4, s.325)

166-

Sabâ var söyle meh-rû benim-veş meh-likâ sevsin
Bulup bir hüsn ü ân nev-civân bir hûb-ârâ sevsin (şiiir 269, beyit 1, s.342)

167-

Gülistân-ı muhabbet bülbülinden nagmeler aldun
Benüm-veş subh-dem feryâd iken yanuk sedâ sevsin (şiiir 269, beyit 4, s.342)

168-

Cânı teslîm eyleyüp ıyd-ı viâlün 'aşkına
Kays-veş üftâdeler cânâ zebîh olmuş bugün (şiiir 273, beyit 5, s.346)

169-

Râh-veş ruhsâruna karşı şeb-i tarîk **gibi**
Hamdülillah çehre-i düşmân kabîh olmuş bugün (şiiir 273, beyit 6, s.346)

170-

Şevk-i ruhsârundan Emrâh vasf ider sûzân-veş
Tûtî-i dîdâriden nutkum fâsîh olmuş bugün (şiiir 273, beyit 7, s.346)

171-

Rûz u şeb pervâne-veş yandum firâki nârına
Rûy-ı Enver rûhları hamrâ nigârı görmeden (şiiir 276, beyit 4, s.349)

172-

Kâsîdâ var söyle ol dil-dâre kara bağlasun
Hasretiyle şimden gerü cân ü ciğer taglasun
Gözlerinden seyl-veş al kanlar aksun çağlasun
Tâ kıyâmet haşre dek yansun tutuşsun aglasun (şiiir 281, kıta 1, s.354)

173-

Mihr-veş tâbân iken gönlimdeki bedrüm benüm
 Meclis-i ‘uşşâkîde ‘âlâ idi sadrım benüm
 Çünkü Emrâhî bilmedi ol bî-vefâ kadrüm benüm
 Tâ kıyâmet haşre dek yansun tutışsun aglasun (şiiir 281, kıta 5, s.354)

174-

Hasretinde rûz ü şeb âteşlere pervâne-veş
 Yana yana tal’âti ruhsâra söyle aglasun (şiiir 283, beyit 4, s.356)

175-

Âkıbet Ferhad-veş Şirin düşer il ugrına
 Bî-sütûnda kimler hasret çekmede üstâd olur (şiiir 294, beyit 5, s.369)

176-

Eylerem pervâne-veş sûz-i ateşle ‘aşkum ‘âşikâr
 Bağrı yanmış ‘aşkile sûzânım anlar mıdur (şiiir 297, beyit 2, s.372)

177-

Nâr-ı ‘aşkum sertâser ihrâk ider bu ‘âlemi
 Her kaçan hûrşîd-veş âfâk-ı matlâ’dan çıkar (şiiir 313, beyit 2, s.388)

178-

Ben ol âvâre-veş hayrân cüst ü cû istemem
 Sözüm dâd-ı Hüdâdan öz özümden güft u gû istemem
 Güzellükde şehâ şevkı cihâne ‘arzû istemem
 Muhassal ben selâtîn-i zamâna ser-fürû istemem (şiiir 320, beyit 4, s.396)

179-

Beni Mecnûn idüp pervâne-veş aşkunla yandırma
 Takup sevdâ-yı zülfün başuma dehri dolandırma
 Firâkun zehrini nûş itdürüp gönlüm bulandırma
 Visâlün şerbetin sun ‘âşikun derdin uyandırma (şiiir 325, 7. dörtlük, 48.mısra, s.403)

180-

Dilimizde yevm-veş hû zikri der tâ subha dek
 Ol sebedendür ki pinhân oldı bezm-i kavmimiz (şiiir 349, beyit 2, s.429)

181-

Senün çün hep aglamakla gözyaşum garb-ı Fırat oldı
 Su dâim kalmayınca bahr-veş milh-i ücâc olmaz (şiiir 351, beyit 4, s.431)

182-

Sühan iklîmi olsa şehr-i Sıvas fahr itme Emrâhî
 Senün-veş şairân merd ü sühen-dân binde bir çıkmaz (şiiir 357, beyit 7, s.437)

TURGUT UYAR'IN ŞİİRLERİNDE GİBİ EDATININ YER ALDIĞI BÖLÜMLER

ARZ-HAL

1-
Benim **gibi** (2 kere) kulun çok dünyada,Allahım!..(Arz-1 Hal, s.16)

2-
Artık pek yarattığın **gibi** değil dünya (Arz-1 Hal, s.16)

3-
Papatya **gibi** yalnızdı, kuş yemi **gibi** yalnızdı... (Yalağuz, s.19)

4-
Ölüm bir hatıra **gibidir** insanda (Ölüme Dair Konuşmalar, s.25)

5-
Canlı bir çığ **gibi** koşmuş yorulmuş (Şehitler, s.28)

6-
Ne laflar söyler büyük insan **gibi**,
Hayret edersiniz (Bir Anadolu Vardır, s.30)

TÜRKİYEM

7-
Yol bulmuş da, kar suları toprağa
İnce bir sevda **gibi** işlemektedir (Bahar Başlangıcında Düşünceler, s.37)

8-
Sanki rahat bir toprakmışım da, içime
Bir cemre düşmüş **gibi** ısındım (Bahar Başlangıcında Düşünceler, s.37)

9-
Gün ağarır, tren yavaşlar, pencerelerden
İnsan mis **gibi** bir ekmek kokusu alır (Bahar Başlangıcında Düşünceler, s.38)

10-
Hepsi o Geyve'deki köy **gibi** olsa derim (Bahar Başlangıcında Düşünceler, s.38)

11-
Mecnun **gibi** mi dersiniz, Kerem **gibi** mi?
Bir telli turnanın peşinde? (Turnam Seninle, s.40)

- 12-
Derdinmişim **gibi** taşı, palazınmışım **gibi** (Turnam Seninle, s.40)
- 13-
Bir arpa tanesi **gibi** kursağında...(Turnam Seninle, s.41)
- 14-
Vatanım tuz biber **gibi** kalbimde ama
Bu sevda başka sevda...(Turnam, Bir Gün Bırakmayacağım, s.42)
- 15-
Ne denmişse yalan hayat için,
İşte o, yaşadığı **gibi** sokaklarda (Turnam, Bir Gün Bırakmayacağım, s.43)
- 16-
Tepsi **gibi** m'olur, yâre mi benzer?
Bir ay doğar Pasın'dan ekmek **gibi**.(Turnam, Bir Ay Doğar Pasın'dan, s.49)
- 17-
Bir ay doğar gümüş **gibi**, bal **gibi** (Turnam, Bir ay Doğar Pasın'dan, s.50)
- 18-
Parmak **gibi** dere üstünde üç değirmen (Kantar Köprü Destanı, s.53)
- 19-
Köyler darı taneleri **gibi** serpilmiş (Kantar Köprü Destanı, s.54)
- 20-
İşte ben böyle bildiğin **gibi** (2 kere)
Kaderi öpüp başıma komuşum (Kadere ve Gönlüme Dair, s.60)
- 21-
Gözleri pabuçlarında, mahçup
Ellerine yapışmış **gibidir** (Ayrılıklardan, s.61)
- 22-
O, kırmızı mürekkep **gibi** dudaklarıyla, zoruna
Utanarak gülümsemeye çalışır (Ayrılıklardan, s.61)
- 23-
İnsanlar hergünkü **gibi** şen şakrak
Tabutum Merkez Efendiye giderken
Üç beş kişinin omzunda gıcırdayarak (Bir Garip Ölmüş Diyeler, s. 62)
- 24-
Geceler karaca **gibi** ürkek (Af Kanunu, s.64)

- 25-
Bir yalnız miras kalsın, türkü **gibi** (Yatağım Simsiyah Olmalıydı, s.66)
- 26-
Ömür dedikleri gitti gider
Bir avuç su **gibi** parmaklarından (Gecelerde, s.63)
- 27-
Bir define çıkarır **gibi** kayalardan, Âdemden beri
Sımsıcak sevgilere muhtacım (Uzak kaderler İçin, s.69)
- 28-
Sonra bir eski şarkı hatırlar **gibi**
Bir ses, yabancı ve güzel, uzaklardan (Şimdi Bir Ürüzgâr Geçer, s.77)
- 29-
Yan gelip pufla **gibi (2kere)** karyolaya (Müstehcen Şiir, s.80)
- 30-
Şıkır şıkır gecelerde gündüz **gibi** (Nutuk, s.81)
- 31-
Hoyrat ellerde körfe karanfil
Pencerelerde sardunyalı **gibi** yalnız
Kocası kahvede o evde (Yalnız Dürdanecik, s.88)
- 32-
Bozkırım bozkır **gibi**, düzüm düz **gibi** (Nutuk, s.81)
- 33-
Ayrı kadirde iki yıldız **gibi** uzaktılar (Yalnız Dürdanecik, s.88)
- 34-
Yalnız gecelerinde Dürdaneciği
Kardeş **gibi** sevmek okşamak isterim. (Yalnız Dürdanecik, s.89)
- 35-
Beyler paşalar **gibi** kadınlı kızlı
İpe sapa gelmez hayaller kuracağım (Elâlem, s.90)
- 36-
Koçak atlılar dolu dizgin
Civan **gibi** güzeller terkilerde (Bitmemiş Şiirler 3, s.93)
- 37-
Kollarında bulutlarda **gibiyim**...(Bitmemiş Şiirler 4, s.95)

38-

Titrek kollarımı beline

Bir hoyrat kemer **gibi** bağlamışım (Bitmemiş Şiirler 5, s.97)

39-

Şimdi sarmaşıklar **gibi** kollarımız. (Bitmemiş Şiirler 6, s.99)

40-

Bırak bir kedi **gibi** yatağım kucağında (Bitmemiş Şiirler 6, s.99)

41-

Buğu ardından yıldızlar **gibi**

Parmak uçların pembeleşmiş. (Şimdi Gelsem Ki, s.100)

42-

Ömrüne başlıyan tomurcuk **gibi**, baharda(İthaf 1, s.101)

43-

Çocuklar **gibi** gülmüştürk, hatırlarsın (Bitmemiş Şiirler 7, s.103)

44-

Kurumuş kirpiklerime bir yağmur **gibi** dökül...(Bitmemiş Şiirler 7, s.103)

DÜNYANIN EN GÜZEL ARABİSTANI

45-

Hepimiz çocuklar **gibi** korkuyorduk. (Geyikli Gece, s.111)

46-

İmdat ateşleri **gibi** ürkek telâşlı (Geyikli Gece, s.113)

47-

Sultan hancerleri **gibi** ayışığında (Geyikli Gece, s.113)

48-

Siyah şarabın tadını bilirim orman **gibi** (Meymenet Sokağı'na Vardım, s.125)

49-

Üç sokak ötede bir ev var yeşil **gibi** sana onu gösteririm. (Üçyüzbin, s.127)

50-

Soğuk güneşler **gibi** soğuk sevişirlerdi (Güneşi Kötü O Evler, s.130)

51-

Sular **gibi** dururum. (Güneşi Kötü O Evler, s.130)

52-

Bu enin eski zaman gözlerin yalnız **gibi** ağaçlar **gibi** (Göge Bakma Durağı, s.133)

53-

Süregeldikçe kutsal **gibi** (Akçaburgazlı Yekta'nın Mahkeme Kararını Aldığında Söylediği Mezmurdur, s.137)

54-

Kutsal **gibiliği** üç gece dört gündüz kurtlar **gibi** bizi kovaladı (Akçaburgazlı Yekta'nın Mahkeme Kararını Aldığında Söylediği Mezmurdur, s.137)

55-

geniş yapraklarının salıntısı ile tamamlayan gizli bitkiler **gibiydik**. (Akçaburgazlı Yekta'nın Mahkeme Kararını Aldığında Söylediği Mezmurdur, s.138)

56-

Akşamüstleri yakıcı kırlardan suvata inen kır hayvanları **gibi** gidiyordum. (Akçaburgazlı Yekta'nın Mahkeme Kararını Aldığında Söylediği Mezmurdur, s.138)

57-

Suvata inen yanık kır hayvanları **gibi** gitmemeliydim. (Akçaburgazlı Yekta'nın Mahkeme Kararını Aldığında Söylediği Mezmurdur, s.138)

58-

Karpuzları böleriz kan **gibi** (İncil- Bir Kantar Memuru İçin, s.148)

59-

Birinin balıklar **gibi** diri,...(Toprak Çömlek Hikâyesi, s.154)

60-

Deli örümcekler **gibi** yalnızlığa vurgun (Toprak Çömleker Hikâyesi, s.156)

61-

Midyeler **gibi** kapanıyor mutluluğa ister istemez (Toprak Çömlek Hikâyesi, s.156)

62-

O duvarlara dönünce surlar **gibi** surlar **gibi** (Toprak Çömlek Hikâyesi, s.157)

63-

Şehirleri bir bir bırakıp gider **gibi** (Toprak Çömlek Hikâyesi, s.157)

64-

...hayvanlara gider **gibi** (Toprak Çömlek Hikâyesi, s. 157)

- 65-
Kumlar **gibi** canlılar **gibi** öyle **gibi** (Toprak Çömlek Hikâyesi, s. 157)
- 66-
...istekle takılan gerdanlıklar **gibi**
boyunda göğüste pırıl pırıl, bizi.. (Toprak Çömlek Hikâyesi, s. 157)
- 67-
Sevdiğimi söylemek kayalar **gibi** (Toprak Çömlek Hikâyesi, s. 159)
- 68-
Nuh'un gemisine çıkar **gibi** sevdiğimi söylemek (Toprak Çömlek Hikâyesi, s. 159)
- 69-
İsteğe uygun bir deniz boşaltır **gibi** (Toprak Çömlek Hikâyesi, s. 159)
- 70-
Deniz akşamları **gibi** rahatım (Toprak Çömlek Hikâyesi, s. 160)
- 71-
Avuçlar bir şeyden boşalmış **gibi** güçsüz تنها (Toprak Çömlek Hikâyesi, s.161)
- 72-
Gizli bir umut **gibi** (Toprak Çömlek Hikâyesi, s.161)
- 73-
Buz kayalarda baston sapı **gibi** (Toprak Çömlek Hikâyesi, s.161)
- 74-
Karısına gider **gibi** (Toprak Çömlek Hikâyesi, s.162)
- 75-
Bir denizi boşaltır **gibi** diyordu. (Toprak Çömlek Hikâyesi, s.162)
- 76-
Sığlarda balık yavruları **gibi** kuşkusuz (Sular Karardığında Yekta'nın Mezmurudur, s.167)
- 77-
...bir çeşit aşk **gibi** sarıyordu onu. (Sular Karardığında Yekta'nın Mezmurudur, s.168)
- 78-
Güneşler soluk günlerde aksak **gibi** (Sular Karardığında Yekta'nın Mezmurudur, s.169)

- 79-
Öksüz oğlan balıkları **gibi** kuyulara kaçıyorum (Sular Karardığında Yekta'nın Mezmurudur, s.169)
- 80-
Tel cambazı istiyordu ki dünya istediği **gibi** olsun (Atlıkarınca s.172)
- 81-
Bir kalabalık bir kalabalık deniz **gibi** (Yeşil Badanada Kurtulmak, s.175)
- 82-
Bildiğimiz **gibi** değil (Yeşil Badanada Kurtulmak, s.175)
- 83-
Tıpkı ölmüş **gibi** (Ölümlü Yaşamaya Hergünkü Çağrı, s.177)
- 84-
Muz **gibi**, tüylü tüylü şeftali **gibi**, sıcacık kadın **gibi** (Ölümlü Yaşamaya Hergünkü Çağrı, s.177)
- 85-
Mavi tulumbalar **gibi** (Ölümlü Yaşamaya Hergünkü Çağrı, s.178)
- 86-
Bir bildiği var **gibi**ydi (Ölümlü Yaşamaya Hergünkü Çağrı, s.180)
- 87-
Yıldızlı yüzler hava fişekleri dereler **gibi** akıp giden sevgi (Ölümlü Yaşamaya Hergünkü Çağrı, s.180)
- 88-
Sizin loş evlerinize bayılıyorum akşam **gibi** loş
Bir şeyler bekler **gibi** öyle hoş bakkk(Telefonda İyi Loş Oda, s.183)
- 89-
Yalnızdı, güçsüzdü herkesler **gibi**ydi (Büyük Ev Ablukada, s.187)
- 90-
İlk çağların bakır kuşakları **gibi** sağlam savaşılar **gibi** önünde durulmaz delici
(Yorgundum Yoktum..., s.188)
- 91-
Mrs. Aldattım hepinizi dinlermiş **gibi** yapıp kravatları. (Kanada Menekşeli İyi Uzun Balkon, s.195)
- 92-
Karpuz marpuz **gibi** yemişleri düşünüp rahatlayan (Sigma, s.196)

93-
Anlaşılır **gibi** değildi adamın (Maya 199)

94- Başvurduğum bir şeydin, yalnızlığım **gibi** (Dünyada, s.198)

TÜTÜNLER ISLAK

95-
Otlar **gibi** kal, sülünler **gibi** kal, ıslak donlar **gibi** kal!..(Islaktı Tütünlerle S
Lünler..., s.210)

96-
Büyük denize bakmak, mavi kalmak **gibi** (Ay Ölür Yılgınlıktan, s.215)

97-
sen bir koyun **gibi** tuzların kokusunu sanırdım (Övgü,Ölüye, s.222)

HER PAZARTESİ

98-
Akıyor kan **gibi**, büyük şarkısı, kan **gibi** (Bağlı Kalmanın Yeri, s.232)

99-
Sonra bir tutku **gibi** girince akşam, oraya (Bağlı Kalmanın Yeri, s.233)

100-
Bu böyle bir karanlık-iyi. Her şey ölü!..
Gibi
Çizmelerin (Son Üçü Beş, s.235)

101-
Kovuşturulan bir kan **gibi** (Bağlı Kalmanın Yeri, s.232)

102-
Yok **gibi** vardılar (Son Üçü Beş, s.236)

103-
Öfkenin sonsuz bir anlam **gibi** görüldüğü (Son Üçü Beş, s.236)

104-
Aklık **gibi**, ayırt edilmeden taşınan. (Çağdaş Yeri Mızrağın, s.239)

105-
Bir uyanış **gibi** kendiliğinden taşınan. (Çağdaş Yeri Mızrağın, s.239)

106-
Bir yanlıs **gibi** kendiliğinden taşınan. (Çağdaş Yeri Mızrağın, s.239)

- 107-
Büyük bir şeye geliyoruz bulut **gibi** (Ahd-i Atik, s.249)
- 108-
Bir şafak artığı **gibi** sanki yoktu (Kadırga, s.253)
- 109-
Pirinç çivili bıçak sapları **gibi**. (Kadırga, s.255)
- 110-
-bir şarap ısmarlar **gibi**
yahut kurşuna dizer **gibi**, kesir- (Kadırga, s.255)
- 111-
her şeyim biraz su içer **gibi** öyle kolay, biraz da işer **gibi**, sonsuzluğa. (Ölü Yıkayıcılar, s.260)
- 112-
O mermerden hatırlanır artık, bir dağ evinden çıkan
evli bir adam **gibi** (Ölü Yıkayıcılar, s.263)
- 113-
O gece trende sendikalar ve ölüm
Karışık bir akşam **gibi**ydi lokanta vagonunda (Ölü Yıkayıcılar, s.264)
- 114-
Çok uzaklardan gelen bir suçu **gibi** (Ölü Yıkayıcılar, s.265)
- 115-
“Bir pencere kapanır **gibi**, öyle, her yanımda...” (Ölü Yıkayıcılar, s.269)
- 116-
yersiz, ürkek, yeni yaratılmış **gibi** (Yenilgi Günlüğü, s.272)
- 117-
çünkü –onlar **gibi**dim- biraz yenildi (Yenilgi Günlüğü, s.272)
- 118-
siner buğular **gibi** düşüncemize (Yenilgi Günlüğü, s.273)
- 119-
Bir köpekle yatar **gibi** kendi kendimle (Ölü Yıkayıcıları, s.269)
- 120-
bir çeşit zina **gibi** yaratılışla (Yenilgi Günlüğü, 273)

- 121-
sinek kovalayan bir berber çırağı **gibi** (Yenilgi Günlüğü, s.275)
- 122-
hızım bir araba dolusu aşk **gibidir** (Yenilgi Günlüğü, s.276)
- 123-
Kpren biralar **gibi** ağardığı (Açıklamalar 4, s.286)
- 124-
Tarihi bir olmaz akış **gibi (2 kere)**, (Büyük Saat, s.288)
- 125-
Kuru gller **gibi** yersiz ve inceydim biraz. (Büyük saat, s.288)
- 126-
..., okşar **gibi** sildim camlarını (Büyük Saat, s.289)
- 127-
Okşar **gibi** siliyorum (Büyük Saat, s.289)
- 128-
Tarihi yersiz bir alkış **gibi** (Büyük Saat, s.289)
- 129-
Hatalı bir sekstant **gibi** (Büyük Saat, s.289)
- 130-
Tarihi bir hazin balkıma **gibi** (Büyük Saat, s.290)
- 131-
Kimilerine bir şarkı **gibi** gelir bütün bunlar. (Bilirim Bir Kışa Hazırlanmayı, s.291)
- 132-
Kuduz korkusu **gibi** sudan (Bilirim Bir Kışa Hazırlanmayı, s.291)
- 133-
bir sancı **gibi** dolanır iimizi (Bilirim Bir Kışa Hazırlanmayı, 291)
- 134-
Bir haşhaş **gibi** sanki. Bir acı su. (Bilirim Bir Kışa Hazırlanmayı, s.292)
- 135-
Birini düşünür **gibi** oluruz. (Bilirim Bir Kışa Hazırlanmayı, s.292)
- 136-
gezgin ve ihtiyaş şarkıcılar **gibi** (Hemofili, s.293)

- 137-
Bir tarih çarşısı **gibi (2 kere)** (Hemofili, s.293)
- 138-
Bir ırmağın karşısı **gibi.** (Hemofili, s.293)
- 139-
Evlerin içi **gibi** (Hemofili, s.293)
- 140-
Kimi askerler **gibi** (Hemofili, s.293)
- 141-
Bir kıyı pastanesinde mektup atar **gibi** (Hemofili, s.293)
- 142-
Karşısı **gibi...**(Hemofili, s.293)
- 143-
Ve herkes bir sessiz çanta **gibi** taşınırken (Hemofili, s.295)
- 144-
Kanattığım bir yara **gibi.** (Hemofili, s.296)
- 145-
Kendini bir kurtuluş sanışı **gibi** (Hemofili, s.296)
- 146-
Bir ırmağın
Karşısı **gibi...**(Hemofili, s.296)
- 147-
Bir kara tavşan **gibi** (Herkes, s.297)
- 148-
Güneşe çıkmak **gibi**, alınteri bilindir. (Büyük Gurbetçi, s.301)
- 149-
Bir türkü **gibi** öfkede söylenen
Her ülkede söylenen bir türkü **gibi** (Büyük Gurbetçi, s.301)
- 150-
Sen bir ağlayış **gibisin** neden (Büyük Gurbetçi, s.302)
- 151-
Bir güvercin **gibi** parlar şaşkınlığın (Büyük Gurbetçi, s.302)
- 152-
Eskimezsın bir mayıs serpintisi **gibi** (Büyük Gurbetçi, s.303)

- 153-
Kalebent bir şehzade **gibi** mahzun (Büyük Gurbetçi, s.303)
- 154-
bir kavga **gibi** girmeli aramıza (Malatyalı Abdo İçin Bir Konuşma, s.304)
- 155-
bir kıyıda bir sandal **gibi** bağlanan. (Malatyalı Abdo İçin Bir Konuşma, s. 307)
- 156-
Börklüce **gibi** sabırsız haklılığında (Büyük Gurbetçi, s.303)
- 157-
ve kadını bir alet **gibi** güzel kullanan (Malatyalı Abdo İçin Bir Konuşma, s.308)
- 158-
Tutar bizi kan **gibi** tutar eksikliğimiz (Ağıtlar Toplamı, s.314)
- 159-
Sadece gökyüzü **gibi** (Ağıtlar Toplamı, s.316)
- 160-
Bir kuytuya bir pul **gibi** yapıştırılan (Ağıtlar Toplamı, s.316)
- 161-
Yaşaman **gibi** sakin, sessiz, kendiliğinden (Ağıtlar Toplamı, s.317)
- 162-
bir günü,
bir yaprak **gibi** yaşadığımı. (Bir Haziran Tüketimi Üstüne, s.319)
- 163-
bir ince sızı damıtır **gibi** denizden (Ağıtlar Toplamı, s.317)
- 164-
O güvercin bir at **gibi** bitirdi haziranı (Bir Haziran Tüketimi Üstüne, s.319)
- 165-
bana bir memur **gibi** davrandılar hastenelerde (Bir İntihar Akşamı Üstüne Söylenti, s.320)
- 166-
Her şey bir unutkanlıktı
arada bir deliler **gibi** kavuştuğumuz (Bir İntihar Akşamı Üstüne Söylenti, s.321)
- 167-
Bir şanlı adım **gibi** ordan oraya (Yeşile Geçit, s.322)

- 168-
O şehirler ve sular
bir güçlü dirim **gibi** (Yeşile Geçit, s.322)
- 169-
Eskimiş bir gazete **gibi** berberdeki (Yeşile Geçit, s.323)
- 170-
Başka hiçbir şey tutmamış **gibi** (Yeşile Geçit, s.323)
- 171-
Tren **gibi** bir şeylerde
Kaçtığımı sandım (Yeşile Geçit, s.324)
- 172-
ayın on biri **gibi** (Yeşile Geçit, s.325)
- 173-
Bir sabah **gibi** (Yeşile Geçit, s.325)
- 174-
Bir marangoz **gibi** kulağımın arkasında (Her İki Adımda Bir Uygunsuzluğunu
(Yalnızlığımı) Algılayan Birisine Gazel, s.327)
- 175-
Bir yitik **gibi** yüceden, bir anı **gibi**
bir sancıdan ve onun hüznü vardı (Yaralı Olduğunu Sanan Birisinin Hüznüne Gazel,
s.328)
- 176-
Bir kötü romanda beşinci **gibi**yim filân (Yaralı Olduğunu Sanan Birisinin Hüznüne
Gazel, s.329)
- 177-
Ağlattığı bir şey **gibi** tombul çocukların (Hızla Gelişecek Kalbimiz, s.333)
- 178-
Bir kesit **gibi** ölümden
Bir utku **gibi** aşktan (Hızla Gelişecek Kalbimiz, s.333)
- 179-
Diri bir su **gibi** gidenleri hatırlarım (Hızla Gelişecek Kalbimiz, s.335)
- 180-
Doldurulan bir kıyı **gibi** (Biraz Daha, s.335)

DİVAN

181-

öyle ki bir kırgın çocuk **gibi** Konyalı
bayramlara hep bayram ertesi çağrılmış (çağrılmış'a, beyit 2, s.344)

182-

Konyalı bir çocuk **gibi**, Konyalı bir
ergen **gibi**, Konyalı bir adam (çağrılmış'a, beyit 3, s.344)

183-

Konyalı bir kocamış **gibi** kırdaki
kendisi konmuş kırdaki gölgesi çağrılmışa (Çağrılmış'a, beyit 4, s.344)

184-

her yerlerim bir yaşlık **gibidir** denizden
bulantım yanlışlıkta...(Sultafa'ya, beyit 2, s.345)

185-

Seni taşırım artık bir gül **gibi** beyazsın
oh becerikli parmakların en doğru şeyleri yazsın (Şurdan Buradan Hazırlanma'ya,
beyit 6, s.347)

186-

yaşamam bir beyazlık **gibi** sanki
eksik bıraktığım her şeyim kalır (İyimser Bir Sonuç'a, s.348)

187-

Sen bir aklık **gibisin** sırasında
Boynun ve dediklerin büyür gider (Büyüyüp Giden Hüzün'e, beyit 4, s.350)

188-

karışıklık! Keçileri seviyorum tuz **gibi**
Susuzlukta mı, şöyle akşamlarda mı bilmiyorum (Karışık Saatler'e, beyit 3, s.351)

189-

saatler bir açık deniz **gibi** kimseden yana değil
her zaman süslü püslü her zaman oldukça geri (İçeri Giren'e, beyit 2, s.352)

190-

sarsıldım son uykusunu uyuyunca arabistanın
her eylem bir hamut **gibi** yerli yerinde kalınca (Sonsuz Biçim'e, beyit 1, s.354)

191-

durdum sarı güller **gibi** ilk yazına bir hastanın
biraz askerce, biraz aşk **gibi**, biraz kalınca (Sonsuz Biçim'e, beyit 4, s. 354)

192-

ellerimiz bir türkü **gibi** öyle, kendiliğinden
uzun bir gündüzü fark edenlerin en sonuncusuyuz (Su Yorumcuları'na 2, beyit 2,
s.356)

193-

sezgilerimiz ve ellerimiz sonsuz bir alışkanlık **gibi**
ilerde aşkın ve tüberkülozun ve uranyumun bulucusuyuz (Su Yorumcuları'na 2, beyit
3, s.356)

194-

senle ben eskiyen bir paspas **gibi** biteriz
yağmurla yaşla (Altı Parmaklı Çocuk'a, kıta 2, s.357)

195-

altı parmaklı çocuk doğumun tamdır tay **gibi** (Altı Parmaklı Çocuk'a, kıta 4, s.357)

196-

bir akşam bir bulgu **gibi** sunulur bize
oysa bir yanıklık birini ezer kalır (Düzenbaz'a, beyit 7, s.361)

197-

adına hatırlama dediğimiz o metal
parıltılıdır, avcılık **gibi** bir şeylere karışır (Bir Oda Güneşi'ne, beyit 1, s.366)

198-

tatil bitti şapkamı değiştirdim bir bıçakla
o bıçak bir güzel cigara **gibi** işleyerek (Beklemiş Bir Paket Cigaranın Son Umudu'na,
beyit 20, s.369)

199-

Senin baktığın tez olsun, sen aşkını belirleyen
Kış ortasında her şeyden yanar **gibi** terleyen (Terleyen'e, beyit 1, s.370)

200-

bahar **gibi** terleyez (Terleyen'e, beyit 2, s.370)

201-

döner **gibi** terleyez (Terleyen'e, beyit 3, s.370)

202-

anar **gibi** terleyez (Terleyen'e, beyit 4, s.370)

203-

fener **gibi** terleyen (Terleyen'e, beyit 5, s.370)

- 204-
biner **gibi** terleyen (Terleyen'e, beyit 6, s.370)
- 205-
kanar **gibi** terleyen (Terleyen'e, beyit 7, s.370)
- 206-
iner **gibi** terleyen (Terleyen'e, beyit 8, s.370)
- 207-
ağzında bir su tadı, yitik bir anne **gibi**
sanki ellerini ve aşkını pazar pazar veriyor (Delta'da, beyit 10, s.373)
- 208-
aşklar telef olup gider sokak köpeği **gibi** (Rubai, s.376)
- 209-
Kervanlar gümüş bir ağıt **gibi** İllirya'dan Anadolu'dan
atlar, tüccarlar ve kılıçlar hiç köprüsüz geçerlerdi sudan (Baharat Yolu, beyit 4,
s.377)
- 210-
Aktarın büyükbabası da kendi **gibi** aktardı
Aşşap bir dükkânda bir yol bulmayı satardı.. (Baharat Yolu, beyit 15, s.378)
- 211-
Ve kervanlar ordu olarak dötrnala Orta-doğu'dan
azgın bir yenilgi **gibi** köprülerle geçerdi sudan (Baharat Yolu, beyit 35, s.380)
- 212-
Bir aktar vardı bir topaç **gibi** Sakız şimşirinden
kaytanı İngiliz, dönüşü Hindistan güneşinden (Baharat Yolu, beyit 39, s.380)
- 213-
Büyük avcılar **gibi** kaplan dişi ve Pazar toplayan
bir ülkenin sığağını azar azar toplayan (Baharat Yolu, beyit 40, s.380)
- 214-
kar adam **gibi** yağar , kar, İstanbul karı inceden
meyyit yokuşu alaturkası ve pera düzmecesinden (Meclis-i Mebusa'na, beyit 2,
s.384)
- 215-
Anneler Kaçar **Gibidir** (başlık, s.387)

216-
bir kıyının beslerliği bir elmadan ayrılmaz **gibi** ama
elma soğuk bir kış akşamında bile yenir ısıra ısıra (Kıyıdaki Elma'ya Bir Ses, beyit
4, s.390)

217-
şimdi bu kışa girişin hüznü müdür o mudur?
benim her duygum biraz hüznün **gibi**dir. Meselâ (Kışındır, beyit 7,s.391)

218-
sabahın seher vakti var gecenin nesi var
üstelik ağması bir doğum **gibi** zor gecenin (Gecenindir, beyit 2, s.392)

219-
ister mi kararsın bir yalnız çayır **gibi**
bilirim karanlık içine ağır ağır kor gecenin (Gecenindir, beyit 3, s.392)

220-
ayağa kalkarsan, adına uygunsun ve haklısın
kararan dünya bildiğin **gibi** sık sık senindir (Çokluk Senindir, beyit 3, s.394)

221-
çünkü bir silâh **gibi** tutarsın tuttuğun her şeyi
her yeri bir uyarma diye tutan ıslık senindir (Çokluk Senindir, beyit 7, s.394)

222-
senindir ey sonsuz veren ne varsa hayat **gibi**
tutma soluğunu, genişle, öz ve kabuk senindir (Çokluk Senindir, beyit 8, s.394)

223-
etrafta yangınla yeni bir dünya **gibi**
bir tüfek ağlayan bir çocuktu ara sıra (Gemi, Gemi, beyit 7, s.395)

224-
her şeyim tamamdı şöyle ki mataram eksik **gibi**
ama ellerim silâhı sever korkarım sakardır durmaz (Bomboş Bir Sayfaya Fahriye,
s.398)

TOPLANDILAR (70-73 NOTLARI)

225-
uyku ve öfke **gibi** vardır (İlkin, s.405)

226-
nerden baksan zehir **gibi** kapkara (Kim Çağırıyor Maviyi, s.406)

227-
şuramda bir sancı, şuramda, atların kişnemesi **gibi** asî (Kalmak İçin Bir Yazı, s.407)

- 228-
kanı çekilir **gibi**dir eski dünyanın (Bir Yılın En Soğuk Akşamında Aşk Övgüsü, s.408)
- 229-
bir altın yüzük **gibi** sıyırmak taş bebeklerden (Bir Yılın En Soğuk Akşamında Aşk Övgüsü, s.408)
- 230-
sular **gibi** karışık olan uykumuzda (Hadi İzmir'e, s.409)
- 231-
bir uzun yaşamayı beygirler **gibi** koştığımızda (Hadi İzmir'e, s.409)
- 232-
sonra girdi apansız. arpasız beygir **gibi** (Kar Sesi, s.411)
- 233-
freni patlayınca bir ağır kamyonun, şoförün ağzında cigara **gibi**
dumanlı (Sözcük, s.412)
- 234-
diri kalsın ateş **gibi** yakıp geçen arkası (Sözcük, s.412)
- 235-
eskiden büyük adamlar geçmiş topuz **gibiymiş** her biri (Kavşakta, s.415)
- 236-
ağaçlara ve otlara çocuklar **gibi** baktım (Kavşakta, s. 416)
- 237-
derken bir ihanet **gibi** vurdu gözüme her şey (Kavşakta, s.416)
- 238-
asyayla amerika **gibi** iki kıyı (Denize Önsöz, s.417)
- 239-
bir bardaktan bir bardağa soğuk bir süt aktarır **gibi** (Denize, s. 418)
- 240-
Sevmenin, umudun, mutluluğun, bir ağustos perşembesi
olduğu **gibi** köşe başlarında (Şehirden Biri, s.422)
- 241-
kalın ve karanlık bir çatı merdiveni **gibi** (Acının Tarihi, s.423)

- 242-
suyun bardakta duruşu **gibi** (Acının Tarihi, s.423)
- 243-
bir susam **gibi** boyuna sulamak umutsuzluğu (Acının Tarihi, s.424)
- 244-
artık yeminimiz bir tatar gölgesi **gibi** (Acının Coğrafyası, s.426)
- 245-
aynı kolaylıkla tutmuş **gibi** olurum
güneşin yedi renk ayasını (Acının Coğrafyası, s.426)
- 246-
arada bir ateş **gibi** yakıp geçmeden tarihin kundurası (Vaktin Çağrısı, s.427)
- 247-
bir çarpıntı **gibi** gelip gider düşlerinin kumlarda yattığı (Vaktin Çağrısı, s.427)
- 248-
bir çiçeğin sağını birlikte dişledik
güneşi gübre **gibi** emen (Anlatı, s.429)
- 249-
kapıların arkasında kaldık
yanlış anahtarlar **gibi** (Anlatı, s.429)
- 250-
iyi pişmiş bir tavuk **gibi** böldüğümüzü (Anlatı, s.431)
- 251-
oysa ay bir ateş **gibi** yağıyor (Sunak, s.432)
- 252-
herkes **gibi** bir avuç bedenimle (Sunak, s.432)
- 253-
ağzı tıkalı bir sürahi **gibi** (Sunak, s.432)
- 254-
cepte tabanca da sigara paketi arar **gibi** aranır
adamoğlu hırçın bir kış **gibidir** (Sunak 2, s.434)
- 255-
Yedi- dokuz , ikiyüzüç, yüzton **gibi** bir şeydin (Karşılıklı Çekilmişti Duvarlar ,
s.438)

256-

Ama nerde o bilgelik! bin ton **gibi** bir şeydin (Karşılıklı Çekilmişti Duvarlar, s.438)

257-

Alfa **gibi**, elif **gibi**, mega **gibi** bir şeydin

Ölüm **gibi**, zulüm **gibi**, açlık **gibi** olanlar (Karşılıklı Çekilmişti Duvarlar, s. 438)

258-

“...pera’da buz **gibi**, tabancanla ve soğuk ikliminde
aşksızlığın, sana bir tarih **gibi** geldiğini
hayri bey.” (Hayri Bey, s.440)

259-

yüreğin akıntıda bir balık **gibi** diri

uzar durur bir yemin **gibi** karanlıkta (Hayri Bey, s.440)

260-

Avanos testileri **gibi** terler durursun (Hayri Bey, s.440)

261-

ay **gibi** taptaze atlarla uzaktan (Hayri Bey, s.440)

262-

sonu çok değiştirilmiş bir masal **gibi** (Hayri Bey, s.442)

263-

ben bu gece ölürsem hayri bey

senin **gibi** ölürsem (Hayri Bey, s.443)

264-

verdik ya bir öküz **gibi** yorulduktan sonra (Bir Amcanın Ve Onun Karısının
Ölümüne Ağıt, s.444)

265-

Ellerin bir üzüm **gibi** işler sessiz çalışkan (Yanık Tarlalar’a, s.447)

266-

Olmamak **gibi** şehirlerden olma **gibi** dağlardan (Yanık Tarlalar’a, s.447)

267-

Dağlardan birer çığlık **gibi** geldiler (Yanık Tarlalar’a, s.447)

268-

Şehir bir ihanet **gibi** karşımda (Yanık Tarlalar’a, s.448)

269-

Pazardan kârsız dönen köylüler **gibi** (Kıştan Kalan Soğukluk, s.453)

- 270-
orman kanunu evlenmek filân **gibi** (Ölüm Yıkanması, s. 456)
- 271-
şimdi bunların hepsi olur, nasır **gibidir** (Ölüm Yıkanması, s.456)
- 272-
bak olduğu **gibi** söyle elin nerelerde (Ölüm Yıkanması, s.456)
- 273-
öyleyse, hiç değilse
ölen o gözüpekler **gibi**
kahramanlar **gibi** demiyorum (Ölüm Yıkanması, s.457)
- 274-
nallanmaya hazırlanan at **gibi** (Ölüm Yıkanması, s.457)
- 275-
şakaklarım Zonguldak **gibi** uğuldarken (Şaşıyorum Gözyaşına, s.460)
- 276-
beyaz bir örtü **gibi** üstümüzde
daha kötüsü
kırmızı bir örtü **gibi** (Bir Kırmızı Örtü, s.465)
- 277-
çünkü yaşamak **gibi** bir şeydi yaptığı
anasız bir tay **gibi** coşkun ve hüzünlü (Çılgın- Hüzünlü, s.466)
- 278-
kahırçeker mekkâri katırları **gibi** (Çılgın- Hüzünlü, s.467)
- 279-
için suçlu bir deniz **gibi**
dokunma yüreğime (Bir Şeyle Mukayyetiz Serbest Değiliz Efendim, s.468)
- 280-
kararlı bir öküz **gibi**
karısında. (Durmak, s.470)
- 281-
içki bile içtim bolca bir boşluk **gibi** (Birçok Ölüm İçin Raslantı, s.471)
- 282-
kokusunu bir korku **gibi** uzatarak (Kar Erimedi, s.473)
- 283-
uzun süren akşamlar **gibi** (Kar Erimedi, s.473)

284-
sokaklar orman **gibi** (Feride'ye Ninni, s.473)

285-
gelecek günler için iyi konuşmadı
bütün imparatorlar **gibi**
giysileri görkemli olan (Gazete 1, s.481)

286-
kırmızıyla yeşil **gibi** uzun bir şey (Gazete 2, s.486)

287-
gitgide kısalan bir şey olur-yeni dilde-
bugün-yarın **gibi** bir şey (Gazete 2, s.486)

288-
gökyüzü orda da var, bu kesin
o gökyüzü ki çıplaklık **gibi** (Gazete 2, s.486)

289-
hiç utanmazlar yokluklarında
bir anı **gibi**dir yaşamları
geçmişin uzak boyutlarından. (Gazete 3, s.491)

290-
ışık olmanın tadını alan karanlık **gibi**
bir köylükten bir kente göçerken
bir yorhanın duyduğu haz **gibi** (Gazete 3, s.493)

291-
nisansız bir serçe **gibi** (Kalbindir, s.498)

292-
bir yerden bir mavi **gibi** (Kalbindir, s.499)

293-
çünkü hüsam **gibi** neşeli, süleyman **gibi** deli (Uzun Kavak, s.500)

294-
gözlerin gene öyledir
dokuz beyitli bir gazel **gibi** (Senin Sol Yanında, s.505)

295-
ay **gibi** parlar
ormanını sayıklarken bir kolcu (Senin Sol Yanında, s.506)

296-
günlerim hep böyle geçti
domuz **gibi**
alışkın ve acımasız (Senin Sol Yanında, s. 506)

297-
bir kara mandanın hırsını
adım **gibi** ezberledim (Senin Sol Yanında, s.506)

298-
tüfekteki bir kayış **gibi** uzun bir şeydi (Senin Sol Yanında, s.506)

299-
şakır şakır bir yağmur **gibi** belleklerde kalan (Bir Süregen İkbahar, s.510)

300-
bir tırnak **gibi** büyü domuz bir tırnak **gibi** (Umuttur, s.514)

KAYAYI DELEN İNCİR

301-
ölümler sahipsizdir yoldaki kötü çukurlar **gibi** (Eski Bahçenin Bir Evi, s.521)

302-
çocuk **gibi** defne dalı **gibi** rüzgâr **gibi** bir şey olarak (Eski Bahçenin Bir Evi, s. 522)

303-
deli **gibi** vuruyordu ahşap kaplamalara (Eski Bahçenin Bir Evi, s.522)

304-
bir metropolün akşam göğü **gibi** (Parlak Ve Kara, s.527)

305-
bir sonbahar **gibi** köpüren
temmuza benzese de (Söylenir, s.528)

306-
solgun bir coğrafya **gibi** belleğimde (Söylenir, s.528)

307-
neyi kanıtlasam bilmiyorum azgın bir tüfek **gibi** (Hangi Soruyu, Niye, s.531)

308-
tek başına ayaklanan bir adam **gibi**
ışsız bir sahnede mim oynayan (Hangi Soruyu, Niye, s.531)

- 309-
tıpkı atın acıktığı **gibi** (Yapı, s.534)
- 310-
geçmişte yaşadığı bir gün **gibi** fark ediyordu ama (Yapı, s.534)
- 311-
kuşların kış sıcaklığı **gibi** (Yapı, s.534)
- 312-
kiremit **gibi** bir duygu turuncu (Yapı, s.535)
- 313-
tambilinen bir bilmece **gibi** (Yapı, s.537)
- 314-
bir limon **gibi** kendiliğinden
bir elma **gibi** tatlanarak
bütün elmalar **gibi** tatlanarak elbirliğiyle (Yapı, s.537)
- 315-
gümüş para **gibi** eski ama
Güzel bir öykü nasıl yazılır
İşte bir soru (Bir Metin Nasıl Yazılmalı, s.541)
- 316-
bir çiçekle bir kuşun varlığı **gibi** (Bir Metin Nasıl Yazılmalı, s.542)
- 317-
bundan bana ne
öyle mi
ilkbahar **gibi** yalvaç
güz **gibi** din değiştiren (Son Günlerde, s.545)
- 318-
hangi şehrin bağbanıdır insan
soluğunu körük **gibi** koyvermediyse (Son Günlerde, s.545)
- 319-
En başta mutsuzluk elbet
Kasaba meyhanesi **gibi** (Acıyor, s.546)
- 320-
görkemli bir kente bakar **gibi** bakarım
bağışla (Yaza Girmeden Yazda, s.548)
- 321-
kıvılcım **gibi**ydım cigaraydım (Bir Yazı Anlamak, s.549)

- 322-
ayağa kaldırdığı duygular **gibi** (Bir Çay Bahçesinde, s.557)
- 323-
herkesin bildiği **gibi**
bir otelden bir otele taşınan
bavullar **gibi** (Rasgele Değil, Kar Ödülü, s.559)
- 324-
çok Müslüman bir kadın **gibi (2 kere)** (Rasgele Değil, Kar Ödülü, s.559)
- 325-
bir gökdelenin yetmişbirinci katında
yer yatağında uyur **gibi** (Rasgele Değil, Kar Ödülü, s.559)
- 326-
bir sevdikle karşılaşır
hemen ayrılmış **gibi**
rasgele değil (Rasgele Değil, Kar Ödülü, s.559)
- 327-
gökler bir fanus **gibi** (Ne Var Ki Avucunda, s.562)
- 328-
çılgın bir küre **gibi** gidip
her yanımızı boş bırakınca (Ne Var Ki Avucunda, s.562)
- 329-
bomboş bırakınca
yalnızlık çoğalan bir yunus **gibi** etrafını sarınca (Ne Var Ki Avucunda, s.562)
- 330-
baharda
oturduk
adam **gibi** konuştuk (İhbar (1), s.567)
- 331-
yıldım su borusu **gibi** dayanıklı olmaktan (İhbar (2), s.570)
- 332-
zımpara taşı **gibi** acımasız (Alıntılarla, s.570)
- 333-
darmadağınık saçma sapan toz **gibi** (İşte Herkes Yüzyüze, s.573)

- 334-
-benim mi, ahmet **gibi** bir addır adım (Vs... Vs...,s. 574)
- 335-
kocamış biri **gibi** her şeyi bildiğini
bir ilâç **gibi** duydum kanımda (Vs... Vs..., s.574)
- 336-
hem öyle bir öldüler ki toz **gibi** (Vs... Vs..., s.574)
- 337-
sıcak bir Pazar sabahları gönendiriyordu
bin yıllık kent **gibi** (Bin Yıl, s.576)
- 338-
akasya çürür tren hızlanır eller ufalır **gibi** (Ekinoks, s.577)
- 339-
ne bırakmışdım orda sahi
mor **gibi** soylu bir şey mi
bir eziklik mi yoksa (Ekinoks, s.578)
- 340-
alacakaranlık **gibi** anlamsız bir şey (Sulardan Ürkü, s.579)
- 341-
bir çoban kepeneği **gibi** ya da
gelip çakılıyor aklıma (Sulardan Ürkü, s.579)
- 342-
sonra hiçbir şeye benzemiyor
bir saat iki saat üç saat **gibi** şeyler oluyor (Sulardan Ürkü s.579)
- 343-
eski bir tanrı **gibi** kendi dininde (Kimsede Görmediğim, s.583)
- 344-
bir ülke! denizden arınmış
bir durum! ölüm **gibi**
bir ses! uzunluk değerinde (Basınç, s.584)
- 345-
gülyaprağı, gülün çocuğu özbeöz
yaşarmış **gibi** hep kendi okşanan (Gülün Kanından, s.587)
- 346-
akşam sazları **gibi**
su içinde ya da dışında (Kim Varsa, s.588)

347-
ister mayıs kadar genç
ister aralık **gibi** yaşla (Kim Varsa, s.588)

DÜN YOK MU

348-
bilmem ki sanki güzel bir akşam **gibi** (Tut Ki Ben, s.595)

349-
yaz **gibi** bile değil, öyle
anki kendi başına bir şey “ Bir Anglo-Sakson Ölçüsü Üzerine Güzelleme, s.597)

350-
öyle kalıp **gibi** duruyoruz ve işkence
bir naylon havan kalıbı **gibi** (Kalıp Duruyoruz....599)

351-
bekleyen kapital harflerin durduğu **gibi** (Kalıp Duruyoruz..., s.599)

352-
peşinde üçgen **gibi** kan kokusuyla (Denizin Yanları, s.601)

353-
gitsin bir pazartesi **gibi** (Denizin Yanları, s.601)

354-
bir boru sesi **gibi** varolan (Unutulmaz Sözler, s.602)

355-
meselâ akşamın kuytusunda
ya da bir kenarda duran ormanın sözü **gibi** (Unutulmaz Sözler, s.602)

356-
dünkü ellerim ayaklarım **gibi** vardılar
dünkü bir tren bileti **gibi** (Dünyada Dün Yoktur, s.604)

357-
bir ivme **gibi** kendiliğinden
olmadık otlakları dolaşır (Yalnız At, s.605)

358-
boncuk ve zincir **gibi** (Yalnız At, s.605)

359-
eyersizdir
pançosuz bir Meksikalı **gibi** (Yalnız At, s.605)

360-
herkesin sular **gibi** dağıldığı ama herkesin (Bıktım Böyle, s.607)

361-
çelik miğferi **gibi**
dipte ışıltısını görüyorum yalnız (Bıktım Böyle, s.607)

362-
kendi kendiliğinden bir saray **gibi**ydi güneş (Unutulmaz Sözler, s.602)

363-
birbiriyle dövüşürken yer örümcekleri
pershinglerle SS-20'ler **gibi** (Şimdi Biz, s.608)

364-
sen de varsın ey hayat
tıpkı ölüm **gibi** (Şimdi Biz, s.608)

365-
suyun **gibi** gözlerinden kapılan (Bir Gülün, s.611)

366-
çökmüş bir devletin burçlara çektiği bayrak **gibi** (Kim Nasıl, s.615)

367-
bir çocuğun yaz teri **gibi** (İlkyaz Mı, s.616)

368-
ne güzeldi aşkmış **gibi** (Her Gece, s.618)

369-
damacaneler **gibi**
içim kabarıyor (Binlerce, s.619)

SON ŞİİRLER

370-
yani kış **gibi** uyar, dokunaklı (Çorba, s.623)

371-
kim neyi isterse verme elinden
bildiğin **gibi**
gök **gibi** belki (Çorba, s.624)

- 372-
inanır mısın hüzünlü bir aşk **gibi** (Çorba, s.625)
- 373-
kuyruksuz uçurtma **gibi**
sokaktan biri geçiyormuş **gibi** (Size Olmayan, s. 628)
- 374-
karpuz taşıyan bir kamyon **gibi** aceleliyim (Baharda, s.632)
- 375-
Sevgilim sevgilim
kuzey sanrısı **gibidir** (Aramızdaki, s.634)
- 376-
kimi zaman bir japon **gibi** uykusuz kaldım (Aramızdaki, s.634)
- 377-
bir orman **gibi** çoğal aramızda (Aramızdaki, s.634)
- 378-
yeşil bir şey **gibi** gider gelir insana (Dörtlüler, Yeşil Üstüne, s.635)
- 379-
Yaralı taylor **gibi** tepindim ((Bir Kantar Memuru İçin) İncil, s.144)
- 380-
-Sürekle avında ürkek ince dört ayaklılar sürer **gibi** ... ((Bir Kantar Memuru İçin) İncil, s.144)
- 381-
...oysa bir bitmez sepet örermiş **gibi** göl hasırlarından ilmek ilmek ilmek ((Bir Kantar Memuru İçin) İncil, s.144)
- 391-
Kaygusuz **gibi** rahat **gibi** ilmek ilmek ((Bir Kantar Memuru İçin) İncil, s.145)
- 400-
...sevmek gelir gider bir düş **gibi**ydi ((Bir Kantar Memuru İçin) İncil, s.146)
- 401-
Karanlık çalgılar **gibi** susacaktım ((Bir Kantar Memuru İçin) İncil, s.147)
- 402-
Sürüm sürüm dökük saçık çürük ölümler **gibi** ardımda ((Bir Kantar Memuru İçin) İncil, s.150)

403-

Bunları bilince kolayca atıyorum sürgün
kırallar **gibi** umurumda olmuyorlar ((Bir Kantar Memuru İçin) İncil, s.151)

404-

terledin, aşkın sularla su **gibi** aktı ama tükenmedi (terleyen'e, s.370)

405-

....bırakır gider **gibi** (Toprak Çömlek Hikâyesi, s.157)

406-

Üzümden sıkılmış bir su **gibi** kendiliğinden (Kimin Adını, s.617)

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA'NIN DAHA VE ARKAÜSTÜ ADLI ŞİİR KİTAPLARINDA GİBİ EDATININ YER ALDIĞI DİZELER VE BÖLÜMLER

1-

Vakti altın **gibi** serpiyorum
Kapışıyor, genç, ihtiyar
Suların ve kuşların sesleri yanım sıra:
"Mağrur olma Padişahım, sende büyük Allah var.." (Davet, kıta 2, s.18)

2-

Akıllı bir vezir **gibi** bana şahadet eyler,
Hayatta, ölümdede muhteşem
Havaya , yani en güzele,
Yaklaşır dallarıyla düşüncem (Ağaç, kıta 6, s.20)

3-

Ben senin kardeşin değilim, çekil git,
Kurt ve kuzu halinde hayvan
Büyük bir aydınlık görür **gibi**,
Ne bakıyorsun yüzüme hayran? (Terk, kıta 1, s.38)

4-

Uykusu bal **gibi** tatlı,
Yüzünde gezelim, yorgun bir fakirin.
Kanını emelim alnında
Ölüm hakkındaki fikrin (Sinekler 1, Kıta 2, s.43)

5-

Parlarken kan **gibi** dişleri
Karanlıklara açık ağızlarından,
Hayatla büyük aşikâr
Yaşamakla eğri (Uludu, kıta 2, s. 48)

6-

Bana ait büyüsün
Buğday **gibi** su **gibi**.
Şehirler uzağında
Asker uykusu **gibi** (Başak, kıta 1, s. 53)

7-

Ağaçların suların çizgisinde
Efsaneler **gibi** bir ışık.
Serinlikle serpilir içimize
Gök ve toprak, karışık. (Ayışığı, kıta 1, s.57)

8-

Esrarlı kuğular **gibi** gelmiş
Dağın şehre selamı.
Vehm içinde nefes nefes,
Aklın ve rüzgârın hitamı (Ayışığı, kıta 2, s.57)

9-

Çoban anlattı yalan yanlış
“Ay **gibi** beyaz, fidan **gibi** uzun,
Köpek kadar cesur, koyun kadar iyi.”
Çoban anlattı yalan yanlış
Dağda gördüğü periyi (Dağ Uykusu, ikinci beşlik, s.61)

10-

Yârim havalar boşaldı
Kuş **gibi** geçti günümüz.
Bırak, kılınsın gayrı,
Çocuk oyunlarında düğünümüz. (Nöbetçi, kıta 2, s.69)

11-

Kaplar ayrılığın dağları
Gece **gibi** gelir yasın
Yârim, yat borusu çaldı
Yatasın (Nöbetçi, kıta 3, s.69)

12-

Sabah, mavi bir gök,
Belki havada belki dağda
Geldi beklenen mektup **gibi**
Anadan evlada (Mektup, kıta 3, s.70)

13-

Karanlıkta, en uzak fikirlerden,
Ateşe ve rüzgâra ait.
Meçhul bir talih **gibi** parlıyor,

Askerlerimin silahları, (Madenlerle Beraber, kıta 3, s.72)

14-

Beyaz gömlek başkadır karanlıkta

Nişan verir, sonsuzluktan.

Anamız ve sevgilimiz

Evimiz **gibi** kalan. (Asker ve Gömlek, kıta 3, s.74)

15-

Masallar **gibi** iç içe,

Uzun bir şekil.

Silahları şüpheleri

Eksik değil. (Tekmil, kıta 2, s.76)

16-

Toprağın deliler **gibi** fışkırdığı,

Topraktan.

Devam eden şefkat

Senelerce senelerce uyumaktan (Orman, kıta 2, s.80)

17-

Bir uzanma, kendiliğinden,

Belki aşka, belki havaya,

Büyük geceler hali

Ateşler **gibi** parlamaya (Orman, kıta 4, s.81)

18-

Uzanır avuçları hülya demine

Yabanî bahçelerden.

Açılır bazen güller **gibi**,

Deliler âlemine (Sihirbazın Elleri, kıta 5, s.95)

19-

Açtık göğsümüzün beyazlığını,

Bir rüya **gibi** aşka.

Sihirbazın çalgısı (Sihirbazın Çalgısı, s.96)

20-

Sıcak bir karanlıkta

Su **gibi** parlıyor beden.

Zaferle ve şehvetle yorgunuz

Şeytanlar dünyasında muharebeden. (Sihirbazın Daveti, kıta 5, s.98)

21-

Öyle göller ki rüyasından geçeyim,

Sıcaktan, soğuktan habersiz.

Körler **gibi** lezzetleriyle bulsun

Güneşi şehirleri dağları, nefis. (Kaybettiğim Ağırlık, kıta 2, s.109)

22-

Havada beyazı var

Evlerin, evlerin.

Akmayan sular **gibi**

Aydınlık ve derin (Evler, kıta 4, s.118)

23-

Şekilleri çok sade

Birkaç köşeli.

İçi başka evler **gibi**

Halı kilim döşeli (Evler, kıta 4, s.118)

24-

Şahitlik etti, beyaz taşlar üstünden,

Sessizliğe ve beyaza

Acayip bir kılıç **gibi**

Havada parlayan lahza (Kurban Bayramı, Kıta 1, s.121)

25-

Cinsimize doğru uzanır

Havadan taze.

Talip olduk cevherinden

Hastalar **gibi** kepaze (Yumurta, kıta 1, s.123)

26-

Aynı kanı emerlerdi bazen

Olurlardı süt **gibi** kardeş

Ruhtaki meçhullere vuzuh verirdi,

Diz çöktükleri ateş. (Eski Nazar, kıta 5,s.129)

27-

Yalnız idiler büyük ağaçlar **gibi**

Yaşamaktan başka bir şey.

Geceyi fikrederlerdi,

Uzundu saçları (Eski Nazar, kıta 6, s.129)

28-

Ben hazinemi sarf ediyorum,

Karanlığın havadan geçmesi **gibi** çabuk.

Hazin olsa da güzel

Fanilerle yolculuk (Harcamak, kıta 1, s.130)

29-

Kuzularla dolmuş koyun sürüleri **gibi**,

Gittikçe beyaz zaman.

Ayaklarım dağlarla, ellerim rüzgârlarla,

Kocaman! (Kocaman, kıta 3, s.139)

30-

Büyür, serapa manzaradan,
Hafif ve dalgın,
Tarih içinde sular **gibi**,
Simsiyah uyanıklığım. (Görünmek, kıta 2, s.140)

31-

Körler **gibi** şarkılar veriyorum
El yardımıyla beyaz şekillerine.
Geliyor karanlığın affı,
Meçhul yaşamam üzerine. (Görünmek, kıta 5, s.141)

32-

Bal **gibi** süt **gibi** meyve **gibi**,
Yahut sadece kan.
Gelir, sahip olduğumuz yerde,
Lahzalara uzaklardan. (En Evvel, kıta 3, s.145)

33-

Hayvanların padişahı gecedir
Simsiyah tüylü gece.
Dişi bir hayvan **gibi** bana cesaret verir
Yârimi düşündükçe (Hayvanların Padişahı Gecedir, kıta 1, s.147)

34-

Vuzuh yok, gecemin vuzuhu yok
Bir nazar **gibi** açılır uykum.
Meçhul âlemler şerefine
Çırılçıplak soyunurum! (Vuzuh, kıta 5, s.150)

35-

Cihanın siyahlığında çiçek.
Uykular **gibi** tamam.
Gece nakışlarıyla sulara
Nişan verir, hülyam. (Çıplak , kıta 3, s.154)

36-

Parlıyor, ölüm **gibi** uzaktan,
Eski Türklerin yurdu, (Anavatan, s.157)

37-

Parlıyor uzak günlerden ruhum
Aşka, düşmana ver her şeye.
Ecdattan kalmış silahlar **gibi**,
Unuttuğum (Şehit, kıta 1, s. 162)

38-

Kimdir bunca ateş arasında
Nesillerin rüyasında yükselen.
Kan **gibi** sıcak, havalar kadar hafif,
Nesillerin rüyasında yükselen. (Şehit, kıta 3, s.163)

39-

Eski bir muharebenin yerinde,
Bahar üstünde akan
Kan **gibi** gelmiş sonsuzluklardan,
Öyle güller ki mazi değerinde. (Eski Bir Muharebenin Yerinde, kıta 1, s.167)

40-

Sular mıdır akan içimden,
Bir ağaç mıdır vücut olan şimdi
Nereye yükseliyorum,
Yıldızlara döner **gibi**. (Seferberlik, kıta 5, s.172)

41-

Ovada beyazlıktan eser yok
Rüya dolu siperin **gibi**
Karanlığın biri gelir, biri gider,
Mektuptaki selam **gibi** (Eski Şey, kıta 3, s.173)

42-

Esmer vücudumuz yok, sarı saçlarımız yok,
Yaşıyoruz, bir çocuk **gibi** beleş.
Biraz öteye gider misin,
Toprak kardeş. (Vatan Uyumaz, kıta 3, s.175)

ARKAÜSTÜ (UÇSUZ BUCAKSIZ YAŞAMA)

43-

Bir varmış bir yokmuş **gibiydim** biraz. (Geceleyin 1, s.7)

44-

Yeniden aktım hemen su **gibi**. (Arka, s.15)

45-

Üstüme geçiyor sonra iri bir yaprak **gibi** (Arkaüstü Gün, s.20)

46-

Ben dolaşırken kuş **gibi**
Bütün evlerin yolların ağaçların üstünde yavaş yavaş
Parladı uzaklarda ilkin bir incecik yıldız. (Sevinç, s.22)

- 47-
Giymişim sanki güneşle
Bir oyun **gibi** gökyüzü terliğimi. (Anneannemin Terliği, s.37)
- 48-
Dedi ki anneannem
Arkaüstü giderken
Çocuk **gibi** oluyormuş babaanneler. (Dedi Ki, s.40)
- 49-
Bir papuç **gibi** sımsıcak
Yeryüzünün dağları. (Dağla Ayak, s.45)
- 50-
Hemen ulaştım da batıya yıldız **gibi**
Sessizliği dinledim ne var ne yok (Gün, s.56)
- 51-
Ağzımız uçarken
Sesten çiçekler **gibiydi** sözlerimiz
Gökyüzünde. (Sesten Çiçekler, s.66)
- 52-
Masmavi çıkmak akar **gibi**
En dışarılara. (Daha Aydınlık, s.83)
- 53-
Bir mavi dal **gibi** uzarken
Bir mavi su **gibi** uzarken
Bir mavi ışık **gibi** uzarken
İçim dışım alıştı göğe benim. (Daha Daha Mavi, s.86)
- 54-
Dere **gibi** akıyorduk yaşamdan sanki (Boy, s.93)
- 55-
Girdim ya oh
İçine göğün
Kaçmış bir uçurtma **gibiyim**. (Oh, s.96)
- 56-
Havlayan köpeklerden bile tiksiniyordu herkes
Sevmiyordu kimse o bıçak **gibi** sesleri. (Boy Ölçüşme Müzesi, s.103)
- 57-
Gezerken giriveriyorum
Yok olmuş bir uykunun içine dolar **gibi** (Eski Yerler, s.108)

58-

Biraz istiyorum

Eski iskemleler **gibi** oluyor hemen, (Yeni İskemleler, s.128)

59-

Oturmuş çiftçiler yeşil makinelere

Tarlayı bir bezek **gibi** çiziyor ne güzel (Yeni Çiftlik, s.131)

60-

Yüreğim şimdi

Dümdüz yaşamasında dümdüz.

Ta dudaklarıma ta ayaklarıma

Gönderiyor, alıyor sevgisini

Bir oyun **gibi** daha kolay. (Kolay Diyor, Öğretmenin Babası, s.143)

61-

Küçük bir buzul **gibi** gelmekte bize doğru. (Karlancı, s.151)

62-

Binbir gece öykülerince gider

Yalanmış o muz şekeri **gibi**

Dümdüz, upuzun. (Uykularla Yıldızlar, s.180)

63-

Irmağın

Denize akması **gibi** şırıl şırıl. (Ağaç Irmakları, s.187)

64-

Gök oyunlarından,

Daha ötelere

Çağırır **gibi** beni:

Cik cik cik cik, (Bir Kuş, s.194)

65-

Geçmiş masallardan gelecek masallara

Dev ördekler **gibi**Dev kurabağalar **gibi**Dev kertenkeleler **gibi** (Masal Yaratıkları, s.195)

66-

Alıyorum bir çiçek **gibi** göklerden

Koyuyorum işte

İçine elişi defterimin, yavaş yavaş. (Elişi, s.196)

67-

Salkımlarda binlerce üzüm varmış

Devlerin zıpzıpları **gibi** ipiri (Salkım, s.224)

68-

Bir uydu gördüm oralarda
Ağaçları kuş **gibi** ötüyor. (Uçan Sevinç, s.226)

69-

Bir uydu gördüm ta oralarda
Ağaçları senin benim **gibi** konuşuyor. (Uçan Sevinç, s.226)

70-

Kümes uydusu hepsinden güzel
Deve **gibi** tavuklarla
Fil **gibi** hindilerle dolu hep. (Kümes Uydusu, s.228)

71-

İkincisi sarıymış, üçüncüsü yeşil
İlk gezegen **gibi** kendi renklerini yaşarlarmış (Doğu Gezegenleri, s.231)

72-

Yaradılışın o ilk yaratıkları **gibi** büyümüş sözler (Sözlük Gezegeni, s.2)

